

MAKING THE ENERGY TRANSITION HAPPEN

JAARVERSLAG 2016

MAKING THE ENERGY TRANSITION HAPPEN

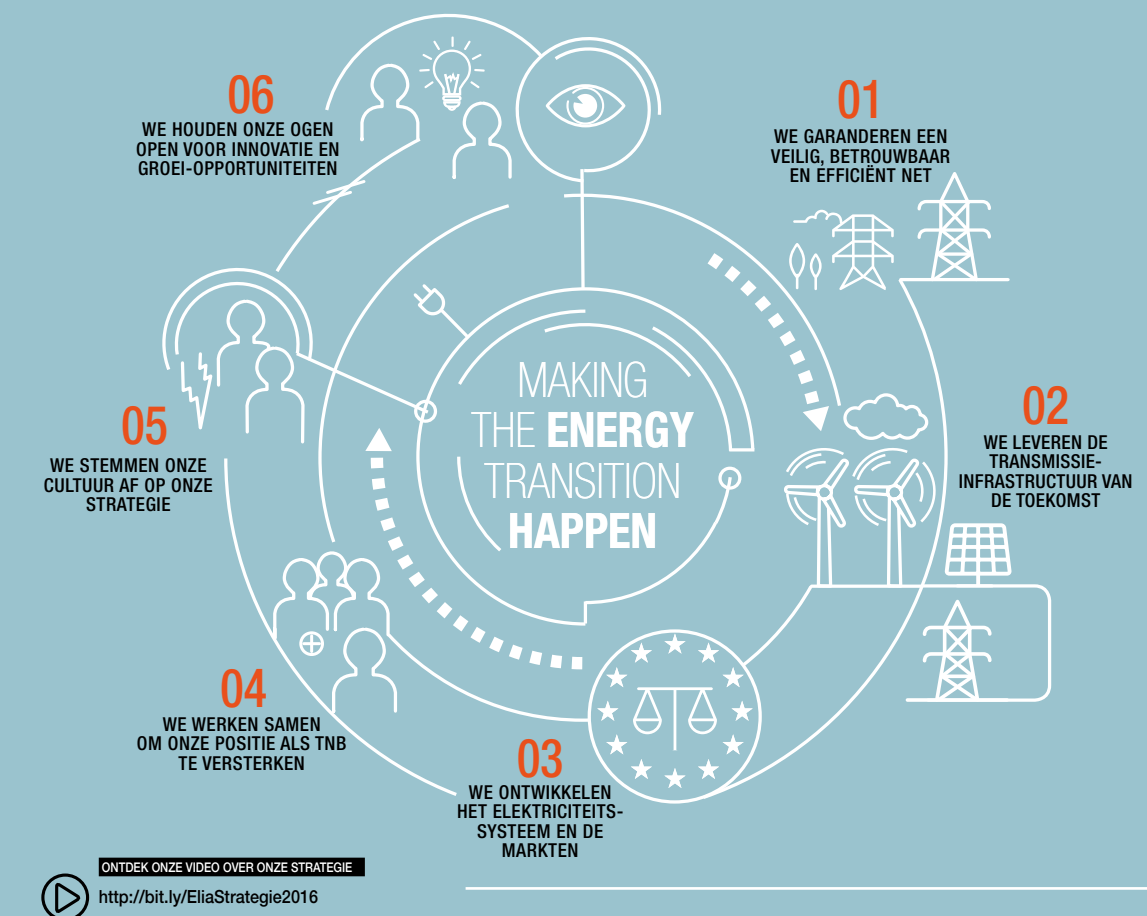
Ons elektriciteitssysteem verandert snel en fundamenteel. Elia groep ziet drie belangrijke trends die het veranderingsproces aansturen: méér hernieuwbare energie, méér decentrale energieproductie en consumptie én een intensere internationale samenwerking.

In deze energietransitie wil Elia groep een katalysator zijn.

Om dit waar te maken, hebben we in 2016 strategische prioriteiten en doelstellingen opgesteld. Socio-economische vooruitgang en het maatschappelijk belang staan voorop. Beslissingen nemen we in overleg met onze diverse stakeholders. Veiligheid blijft een topprioriteit.

Als gereguleerde onderneming investeren we niet alleen in innovatieve infrastructuur en digitale systemen maar evenzeer in mensen. We staan open voor nieuwe technologieën en creëren kansen voor alle marktpelers.

Door ons hierop te focussen, zorgen we voor een vlotte overgang naar het elektriciteitssysteem van morgen, dat altijd maar duurzamer wordt maar ook betrouwbaar en betaalbaar blijft.

ONZE VISIE

“Wij spelen een voortrekkersrol in de energierevolutie door gediversifieerde, duurzame en betrouwbare elektrische systemen met nieuwe mogelijkheden te ontwikkelen, op land en op zee.”

ONZE MISSIE

“Wij leveren de infrastructuur van de toekomst en innoveren onze diensten om een betrouwbaar en duurzaam elektriciteitssysteem te bekomen, met het belang van de gemeenschap centraal in elke beslissing die wij nemen. Wij zorgen ervoor dat het licht blijft branden en wij bedienen onze klanten efficiënt en zonder onderscheid, terwijl we de veiligheid van ons personeel en onze onderaannemers vrijwaren.”

ELIA'S KERNOPDRACHTEN

HET ELEKTRICITEITSSYSTEEM BEHEREN

Energie kan niet in grote hoeveelheden worden opgeslagen. Vraag en aanbod moeten steeds in evenwicht zijn. Om een betrouwbare bevoorrading én een efficiënt operationeel beheer van het midden- en hoogspanningsnet te verzekeren, houdt Elia het elektriciteitssysteem in real time onder controle. Daarvoor zijn gesofisticeerde tools, processen en gespecialiseerde kennis vereist. Het beheer van het elektriciteitssysteem wordt echter almaar complexer door een forse toename van hernieuwbare productiebronnen, de opkomst van nieuwe spelers en technologieën én meer supranationale coördinatie.

DE MARKT FACILITEREN

Elia groep stelt haar infrastructuur op een transparante, niet-discriminerende manier ter beschikking van alle marktpelers. Elia ontwikkelt diensten en mechanismen die de markt in staat stellen om handel te drijven via diverse platformen. Dit bevordert de economische competitiviteit en ieders welzijn.

DE INFRASTRUCTUUR BEHEREN

In het belang van de maatschappij verzekert Elia het onderhoud én de ontwikkeling van haar hoogspanningsinfrastructuur die almaar grotere hoeveelheden hernieuwbare energie toelaat. Elia integreert innovatieve technologieën om de efficiëntie en de betrouwbaarheid van haar elektriciteitssysteem te versterken. Netaanpassingen gebeuren steeds in overleg met alle betrokken stakeholders. Het beheer van de infrastructuur gebeurt kostenefficiënt én met een sterke focus op veiligheid.

FACTS & FIGURES 2016 BELGIE

ENERGIEBALANS (IN GWh)

IMPORT

Frankrijk	4.794,9
Luxemburg	0,7
Nederland	9.854,4

EXPORT

Frankrijk	5.235,9
Luxemburg	309,6
Nederland	2.921,2

NETTO IMPORT
6.183,3

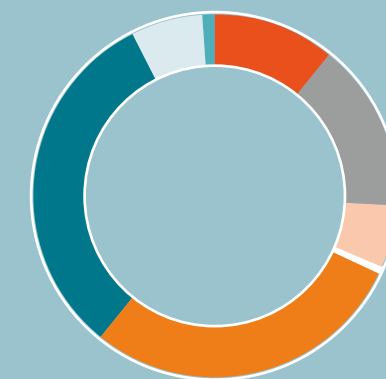
NETTO PRODUCTIE

Centrales	61.640,1
Lokaal verbruikte productie	10.107,4
Injectie van DNB's	1.120,3
TOTAAL	72.867,8

VERBRUIK

Directe klanten	28.684,7
Distributie	48.980,9
TOTAAL	77.665,6

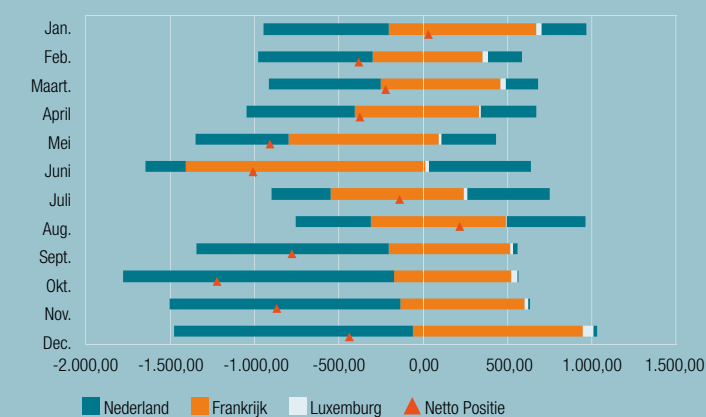
PRODUCTIECAPACITEIT

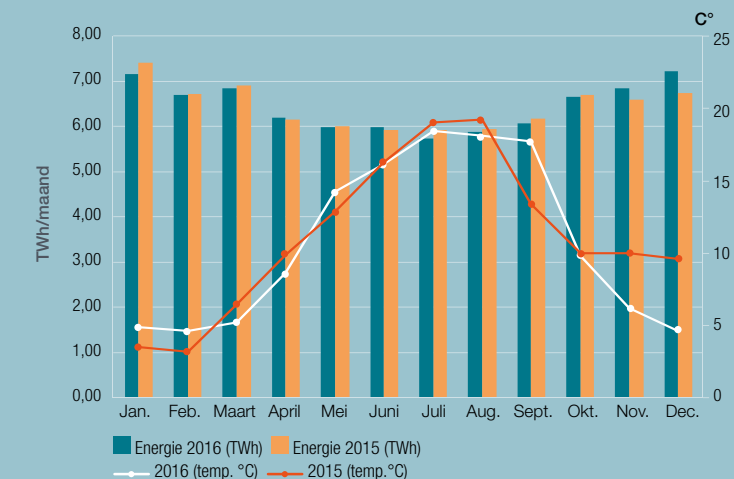
2.292	Wind
3.082	Zonne-energie
1.136	Biomassacentrales + afvalverbranding
122	Water
5.926	Kerncentrales
6.546	Gascentrales
1.308	Pompcentrales
219	Overige

20.631 MW

FYSISCHE UITWISSELING AAN DE GRENZEN

EVOLUTIE VAN HET VERBRUIK PER MAAND

INHOUD

VOORWOORD DOOR DE VOORZITSTER VAN DE RAAD VAN BESTUUR*	2
INTERVIEW MET CHRIS PEETERS, CEO ELIA GROEP*	4
KERNCIJFERS 2016	6
ELIA IN 2016	8
50HERTZ IN 2016	10
OVER DE ELIA GROEP*	12
ELIA GRID INTERNATIONAL	13
DE ENERGIETRANSITIE	14
01 WE GARANDEREN EEN VEILIG, BETROUWBAAR EN EFFICIËNT NET*	16
02 WE LEVEREN DE TRANSMISSIE-INFRASTRUCTUUR VAN DE TOEKOMST*	24
03 WE ONTWIKKELEN HET ELEKTRICITEITSSYSTEEM EN DE MARKTEN*	32
04 WE WERKEN SAMEN OM ONZE POSITIE ALS TNB TE VERSTERKEN*	38
05 WE STEMMEN ONZE CULTUUR AF OP ONZE STRATEGIE*	48
06 WE HOUDEN ONZE OGEN OPEN VOOR INNOVATIE EN GROEI-OPPORTUNITeiten*	54
CORPORATE GOVERNANCE VERKLARING*	60
Samenstelling van de bestuursorganen op 31 december 2016	61
Remuneratieverslag	68
Kenmerken van de systemen voor interne controle en risicobeheer	72
Risico's en onzekerheden waarmee het bedrijf wordt geconfronteerd	76
HET ELIA-AANDEEL IN 2016	80
BESPREKING EN ANALYSE DOOR HET MANAGEMENT VAN DE RESULTATEN VOOR 2016*	82
GECONSOLIDEERDE JAARREKENING*	86
Geconsolideerde winst- en verliesrekening*	86
Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	87
Geconsolideerde balans*	88
Geconsolideerd overzicht van mutaties in het eigen vermogen	89
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	90
REPORTING PARAMETERS	91
FACTS & FIGURES 2016	93

* Deze hoofdstukken vormen het jaarverslag cf. artikel 119 Wetboek van vennootschappen.

VOORWOORD DOOR DE VOORZITSTER VAN DE RAAD VAN BESTUUR

DE ENERGIESECTOR ZIT OP HET SCHARNIERPUNT VAN GROTE VERANDERINGEN EN UITDAGINGEN. DE VERDERE DECENTRALE ENERGIEPRODUCTIE, DE TOENEMENDE DIGITALISERING EN OPKOMENDE TECHNOLOGISCHE INNOVATIES ZORGEN VOOR DIEPGAANDE VERANDERINGEN. BINNEN DE RAAD VAN BESTUUR ZIJN WE DAAR ONTZETTEND WAAKZAAM OVER.

De snel veranderende context waarin Elia als transmissienetbeheerder opereert, heeft in 2016 geleid tot een verscherpte strategie tegen de achtergrond van ons blijvend streven naar een betrouwbaar, betaalbaar én koolstofarm energiesysteem. Zowel bij Elia in België als bij 50Hertz in Duitsland zijn in 2016 interessante toekomstscenario's uitgewerkt.

Als we de Europese klimaatdoelstellingen willen halen, zal onder meer een verdere elektrificatie van onze samenleving nodig zijn. Wat betekent de evolutie in transport bijvoorbeeld voor het elektriciteitsnetwerk en hoe gaan Elia en 50Hertz daarmee om? Wat betekent het voor een netwerk om miljoenen prosumer-klanten, die zowel elektriciteit produceren als consumeren, te integreren? Hoe verzekeren we 24 uur op 24 bevoorradingszekerheid terwijl er steeds meer hernieuwbare intermitterende productie in onze energiemix zit? Zo transporteerde onze Duitse dochteronderneming 50Hertz in 2016 gemiddeld maar liefst 50% hernieuwbare elektriciteit: een wereldwijd record!

TOENEMENDE COMPLEXITEIT EN DECENTRALISATIE

Door de Europese energie- en klimaatwetgeving groeit het aandeel hernieuwbare energie en decentrale energieproductie snel. Toenemende digitalisering, nieuwe technologieën en businessmodellen zorgen ervoor dat de eindconsument meer centraal komt te staan in de energievoorziening; of het nu huishoudens, bedrijven of industriële complexen zijn.

Elektriciteitstransmissie evolueert naar een tweerichtingsstroom waarbij niet langer enkel het aanbod maar steeds meer ook de vraag wordt aangestuurd. Dat maakt het systeemmanagement zowel op distributie- als transmissieniveau almaar complexer.

De energietransitie creëert onder andere nieuwe noden naar nog meer flexibiliteit. Aangepaste digitale platformen laten nieuwe marktspelers toe om die flexibele capaciteit aan te bieden, waarbij Elia demand-side management faciliteert en zich focust op het effect van digitalisering op het energiesysteem en de energiemarkten.

INVESTEREN IN INFRASTRUCTUUR EN INNOVATIE

Elektriciteit blijft een fysieke business waarbij je elektrons door een kabel stuurt. Zolang die connectie met centrale en decentrale productiecentrales blijft, is er een essentiële rol voor energietransmissie.

Eveneens is er nood aan bijkomende interconnectoren om op Europees niveau een snelle toegang te krijgen tot de goedkoopste hernieuwbare energie en om de bevoorradingszekerheid te handhaven. Hierdoor stimuleert Elia ook de competitiviteit én de duurzaamheid van onze economie.

Deze drie streefdoelen - bevoorradingszekerheid, redelijke energieprijzen én duurzame voorziening van CO₂-arme elektriciteit - reflecteren zich in Elia's omvangrijke investeringsprogramma met onder andere nieuwe of versterkte on- en offshore interconnectoren tussen België en het Verenigd Koninkrijk, tussen België en Duitsland en tussen België en Nederland. Bij 50Hertz wordt een al even ambitieus netversterkingstraject gerealiseerd met een sterke focus op de integratie van grote hoeveelheden on- en offshore windenergie en het versterken van de noord-zuid transmissieconnecties.

Parallel denken we na over de integratie van technologische innovaties zoals de opslag van energie en over datamanagement.

Miriam Maes
Voorzitster van de raad van bestuur van de Elia groep

TOENEMENDE SAMENWERKING EN COÖRDINATIE

De situatie van deze winter in Frankrijk met een historisch lage productie uit kernenergie en bijgevolg een extra grote sensitiviteit bij een koudegolf, heeft ons wederom met de neus op de feiten gedrukt: internationale samenwerking is cruciaal. Hoe kunnen we er samen voor zorgen dat we de prijzen in de eurozone laag houden en dat de lichten aanblijven?

Elia heeft de voorbije jaren een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van geavanceerde methodes voor het optimaliseren van de grensoverschrijdende interconnectiecapaciteit. België kunnen we niet langer als een geïsoleerd land zien. Ook met onze Duitse dochter 50Hertz trekken we heel duidelijk de Europese kaart. De internationale dimensie van onze activiteiten in combinatie met het meest ambitieuze investeringsprogramma dat we aan het realiseren zijn, zorgt ervoor dat we dichter en nauwer samenwerken met onze buurlanden en hun systeembeheerders.

NOOD AAN EEN BELEID DAT OPLOSSINGEN BIEDT

Met de veranderingen die op ons afkomen, is er nood aan een beleid dat zorgt voor optimale oplossingen om de energietransitie in goede banen te leiden. Hoe kunnen we dit alles reguleren? Wie gaat de hele keten beheren? Wie wordt verantwoordelijk voor het data management en de intellectuele eigendom?

De Europese Commissie heeft in november 2016 het voorstel 'Clean Energy for All Europeans' gepubliceerd waarbij een grootschalige herziening van de

energiemarkt op tafel ligt. Europa wil de bestaande regelgeving in lijn brengen met de evoluties van de energietransitie. Hoewel de operationele voorstellen van de Commissie soms uitdagend zijn, zijn we het eens met hun streven naar een Europese Energie Unie. We zijn actief betrokken en volgen de verdere ontwikkelingen hieromtrent.

Zonder enige twijfel zal de rol van Elia en 50Hertz evolueren in de toekomst maar ik zie belangrijke opportuniteiten voor beide bedrijven. Door de toenemende decentralisatie van de elektriciteitsmarkt is de transmissienetbeheerder immers ideaal geplaatst om het overzicht te houden over een steeds meer gefragmenteerde "energy supply chain" en om proactief bij te dragen aan een efficiënt functionerende geïntegreerde energiemarkt.

WOORD VAN DANK

Als voorzitter van de raad van bestuur wil ik alle medewerkers van Elia en 50Hertz bijzonder bedanken voor hun gepassioneerde inzet en hun indrukwekkende professionaliteit. Hartelijke dank eveneens aan mijn collega's in de raad van bestuur voor hun essentiële steun en grote toewijding. In 2016 mochten we met Peter Vanvelthoven en Michel Allé twee nieuwe bestuurders verwelkomen.

Tot slot ook een woord van dank aan onze klanten, de aandeelhouders, de federale en regionale reguleatoren en de gewestelijke, federale en Europese overheden.

Met vriendelijke groet,

Miriam Maes
Voorzitster van de raad van bestuur van de Elia groep

“Elektriciteitstransport evolueert naar een tweerichtingsstroom waarbij niet enkel het aanbod maar ook de vraag wordt aangestuurd. Door de energietransitie is er nood aan bijkomende flexibiliteit.”

“Door de toenemende decentralisatie is de transmissienetbeheerder ideaal geplaatst om het overzicht te houden over een steeds meer gefragmenteerde “energy supply chain.”

INTERVIEW MET CHRIS PEETERS CEO ELIA GROEP

ELIA HEEFT IN 2016 EEN DIEPGAANDE REFLECTIE GEMAAKT OVER DE TRENDS EN EVOLUTIES IN DE ENERGIESECTOR EN DE STRATEGISCHE KOERS DIE DE ONDERNEMING ZAL VOLGEN OM OPTIMAAL IN TE SPELEN OP DE EFFECTEN VAN DE ENERGIETRANSITIE. IN EEN SNEL VERANDERENDE CONTEXT ZIET ELIA EEN FUNDAMENTELE ROL VOOR DE TRANSMISSIENETBEHEERDER IN ZOWEL HET ONTWIKKELEN EN VERSTERKEN VAN DE INFRASTRUCTUUR, HET BEHEREN VAN HET ELEKTRICITEITSSYSTEEM ALS HET FACILITEREN VAN EEN MARKT DIE VOLOP EVOLUEERT.

“We zorgen ervoor dat elke marktspeeler op een transparante en niet-discriminerende manier toegang krijgt tot het net. We geven dus niet alleen vorm aan de infrastructuur maar ook aan het systeem van de toekomst.”

IN WELKE ZIN IS DE STRATEGISCHE KOERS VAN ELIA BIJGESTUURD?

Chris Peeters, CEO Elia – Naast het analyseren van het marktgebeuren hebben we ook nagedacht over onze maatschappelijke rol. Als transmissie-netbeheerder staan we in het centrum van de transitie. Onze activiteiten beïnvloeden de socio-economische welvaart van het land. Daarom zijn er twee belangrijke accentverschuivingen in onze missie: het belang van de maatschappij én veiligheid. Dit reflecteert zich in de nieuwe strategie die opgebouwd is rond 6 domeinen.

WAT ZIJN DIE 6 DOMEINEN?

Chris Peeters: De eerste drie omvatten onze kernopdracht: het beheren van het elektriciteits-systeem, het onderhoud en de ontwikkeling van de infrastructuur én het faciliteren van de markt. Daarnaast is er een bijkomende focus op samenwerking en dialoog om onze positie als netbeheerder te versterken. Dit gaat onder andere over een verbeterd stakeholdermanagement en een betere afstemming en coördinatie met de diverse marktpartijen en netbeheerders zowel op nationaal als Europees niveau. Tot slot houden we onze ogen open voor innovaties en ontwikkelingen die het energielandschap in het algemeen en onze rol als netbeheerder kunnen beïnvloeden. Om deze strategie succesvol uit te voeren, zijn ook nieuwe waarden gedefinieerd die dienen als kompas voor een cultuurverandering binnen Elia.

WERKEN AAN HET MAATSCHAPPELIJK BELANG, HOE GEBEURT DIT IN DE PRAKTIJK?

Chris Peeters: Bevoorradingszekerheid is een voorwaarde voor een welvarende samenleving. We streven naar een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar energiesysteem waarbij de ontwikkeling van onze netinfrastructuur van essentieel belang is. Hoe die verdere uitbouw gebeurt, stemmen we af met onze vele stakeholders en na een grondige analyse van de noden. Zo heeft Elia in 2016 een omvangrijke studie uitgevoerd op vraag van federaal minister van Energie Marie-Christine Marghem over ‘De nood aan adequacy en aan flexibiliteit in het Belgische elektriciteitsstelsel 2017-2027’. Als we goed anticiperen op de trends, kunnen we op één of twee generaties het energie trilemma oplossen: voldoende energie voor iedereen, aan een goede prijs én duurzaam. Europa kan voor zijn energievoorziening zo onafhankelijk worden van de rest van de wereld.

WAT ZIJN DE GEVOLGEN VAN DE ENERGIETRANSITIE VOOR HET TRANSMISSIENET?

Chris Peeters: Door de verdere decentralisering, de snelle groei van hernieuwbare energie en de toenemende supranationale samenwerking, zien we een behoefte aan zowel langeafstand-transmissie als internationale interconnecties. Om de betrouwbaarheid van het systeem te verbeteren is er ook nood aan meer flexibele evenwichtsproducten. Elia streeft naar een marktplatform dat de competitiviteit bevordert. We blijven ervoor zorgen dat alle marktpartijen kunnen deelnemen en op een transparante en niet-discriminerende manier toegang krijgen tot het net. We geven dus niet alleen vorm aan de infrastructuur maar ook aan het systeem van de toekomst. De diverse initiatieven rond marktkoppeling in de Centraal-West-Europese regio illustreren dat de transmissienetbeheerders zich blijvend inzetten om de marktwerking ook internationaal te faciliteren.

Chris Peeters
CEO Elia Groep

HOE STAAT HET INTUSSEN MET EGI, HET CONSULTING BEDRIJF VAN ELIA EN 50HERTZ ?

Chris Peeters: Met Elia Grid International gaan we absoluut voort met het verzilveren van onze opgebouwde kennis over hernieuwbare energie in Duitsland én onze ervaring met grensoverschrijdende stroomverbindingen in België. We hebben onze focus scherper gedefinieerd en richten ons nu uitsluitend op consulting voor andere netbedrijven in Europa, het Midden-Oosten en Azië. EGI is belangrijk voor het ontwikkelen van ons talent. We laten onze toppers kennis maken met een internationale omgeving. Die kennis brengen ze terug mee en integreren die in de Elia groep. Een consultant leert immers ook zelf bij.

HOE KIJKT U PERSOONLIJK TERUG OP 2016?

Chris Peeters: Ik was andermaal bijzonder gecharmeerd door de passie en de expertise van onze Elia teams en de waardering die Elia groep krijgt op de internationale energiemarkt. Dankzij onze grondige marktanalyse en de bijgestuurde strategie kijk ik met vol vertrouwen naar de toekomst. We hebben onze ideeën afgetoetst met diverse marktspelers via persoonlijke gesprekken en via externe evenementen zoals de Users' Group en onze jaarlijkse Stakeholders' Day. Onze partners weten nu beter waar Elia voor staat. De dialoog en goede samenwerking zullen we in 2017 voortzetten.

“Als we goed anticiperen op de trends, kunnen we op één of twee generaties het energietrilemma oplossen: voldoende energie voor iedereen, aan een goede prijs én duurzaam. Europa kan voor zijn energievoorziening zo onafhankelijk worden van de rest van de wereld.”

WELKE OPPORTUNITeiten KAN DE ENERGIETRANSITIE BIJDEN?

Chris Peeters: Onze infrastructuur heeft een grote troef: België ligt op het knooppunt tussen Frankrijk, Nederland, Duitsland én Groot-Brittannië. Dat biedt voor de Belgische markt opportuniteiten zowel op vlak van bevoorradingszekerheid als van exportmogelijkheden. Als knooppunt in het hart van West-Europa kan je immers investeringen in flexibele elektriciteitsproductie aantrekken. Voorwaarde is dat we ons netwerk voort kunnen versterken, niet alleen aan de grensovergangen maar evenzeer in het binnenland. Het Elia netwerk is vrij oud terwijl de vereisten naar betrouwbaarheid steeds toenemen.

HOE EVOLUEERT ELIA'S INVESTERINGSPROGRAMMA?

Chris Peeters: Elia groep investeert de komende 5 jaar 5 miljard euro aan netversterking. In 2016 is in België grote vooruitgang geboekt met de realisatie van de projecten Brabo (fase 1) en Oostlus (fase 1). Het Stevin-project zit op schema. De bouw van Nemo Link is gestart, Elia's eerste interconnector op gelijkstroom met Groot-Brittannië. Tegelijk zijn de eerste contracten getekend voor de realisatie van ALEGrO, de interconnector met Duitsland. Ook onze collega's van 50Hertz realiseren jaar na jaar hun ambitieuze investeringsplan.

HOE HOUDT ELIA DEZE INVESTERINGSGOLF BEHEERSBAAR?

Chris Peeters: Daarvoor is in 2016 het 'Infrastructure 3.0'-project gelanceerd dat niet alleen een referentie moet worden in het beheer van infrastructuurprojecten maar ook een maatschappelijke aanpak ontwikkelt die de publieke aanvaarding van onze investeringen mogelijk maakt. Dergelijke aanpak vraagt een andere manier van werken. En laat ons ook de versterkte focus op veiligheid niet vergeten. Iedereen die bij of voor Elia werkt, moet hiervan doordrongen zijn. Werken met hoogspanning blijft een gevaarlijk metier.

KERNCIJFERS 2016

ELIA GROEP

FINANCIEEL

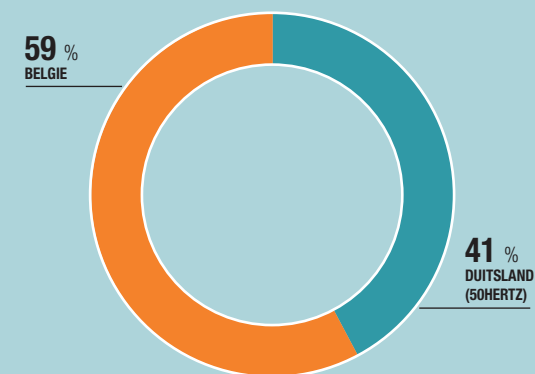
168,0 Mio€
GENORMALISEERDE
NETTOWINST

1,58 €/aandeel
DIVIDEND

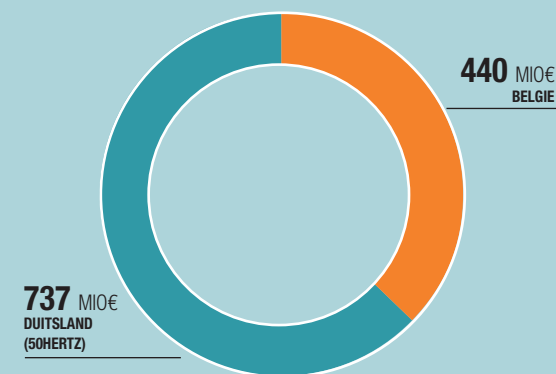
3,2 %
DIVIDENDRENDEMENT
(SLOTPRIJS 2016)

2.557,3 Mio€
NETTOSCHULD

BIJDRAGE AAN HET GENORMALISEERDE RESULTAAT

INVESTERINGEN

OPERATIONEEL

30.000.000
EINDVERBRUIKERS

143.000 Km²
TOTALE GRONDOPPERVLAKTE

18.400 Km
HOOGSPANNINGSLIJNEN

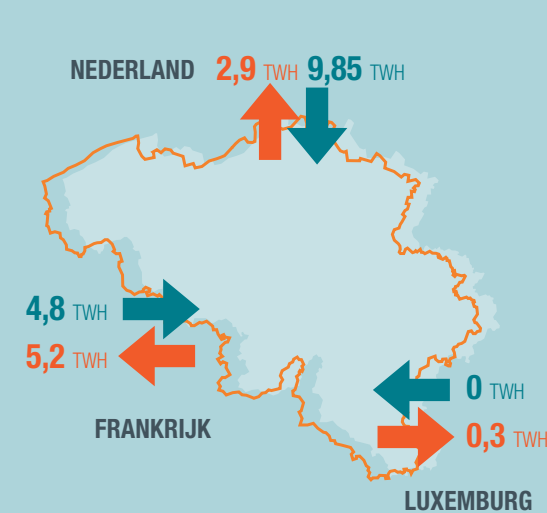
6
INTERCONNECTIES

35.000 MW
GEÏNSTALLEERDE CAPACITEIT
HERNIEUWBARE ENERGIE

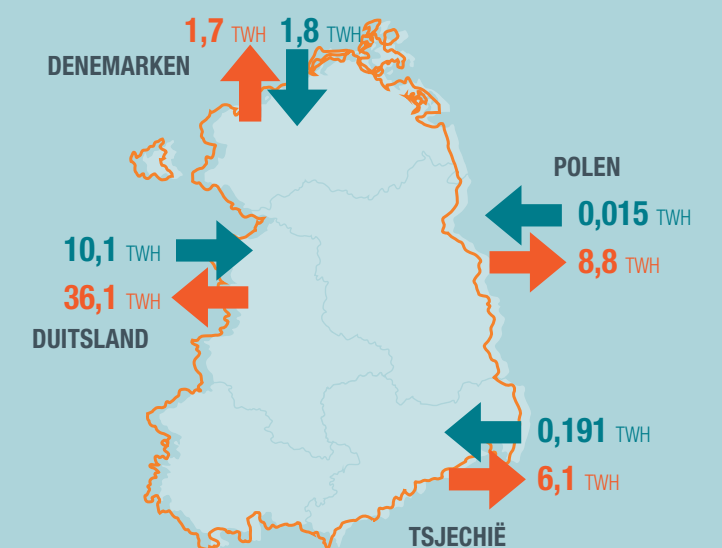
2.100
MEDEWERKERS

26
NATIONALITEITEN

FYSIEKE UITWISSELING BELGIË

FYSIEKE UITWISSELING 50HERTZ

ELIA IN 2016

15 JAAR ELIA VIERT 15^e VERJAARDAG

Elia werd opgericht op 28 juni 2001 en vierde in 2016 haar 15-jarig bestaan.

KONINKLIJK BEZOEK

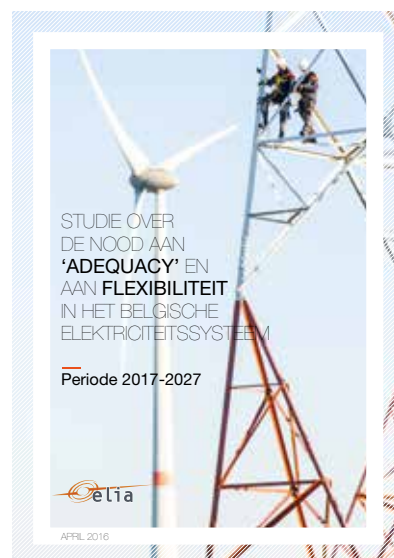
In april bezocht koning Filip Elia's nationaal controlecentrum in Brussel. Marie-Christine Marghem, federaal minister van Energie, was eveneens aanwezig.

TWEE PRIJZEN VOOR LIFE-PROJECT

Op 23 mei 2016 werd het LIFE-project van Elia en RTE bekroond met de prijs Natura 2000 in de categorie 'Verzoening van belangen/percepties'. De prijs wordt toegekend door het directoraat-generaal Milieuzaken van de Europese Commissie. Een dag later won hetzelfde LIFE-project één van de twee 'Duurzame partnerships' prijzen van The Shift, het trefpunt voor duurzame ontwikkeling in België.

STUDIE OVER DE NOOD AAN 'ADEQUACY' EN FLEXIBILITEIT IN HET BELGISCHE ELEKTRICITEITSSYSTEEM

Elia heeft op vraag van de federale minister van Energie een studie uitgevoerd over het op elkaar afstemmen van de elektriciteitsproductie en het -verbruik (adequacy) én over de nood aan flexibiliteit in het elektriciteits-systeem. Deze studie- die de periode 2017/2027 bestrijkt- maakt vooral een kwantitatieve analyse van de nood aan adequacy en flexibiliteit en plaatst deze elementen voor België binnen de Europese markt.

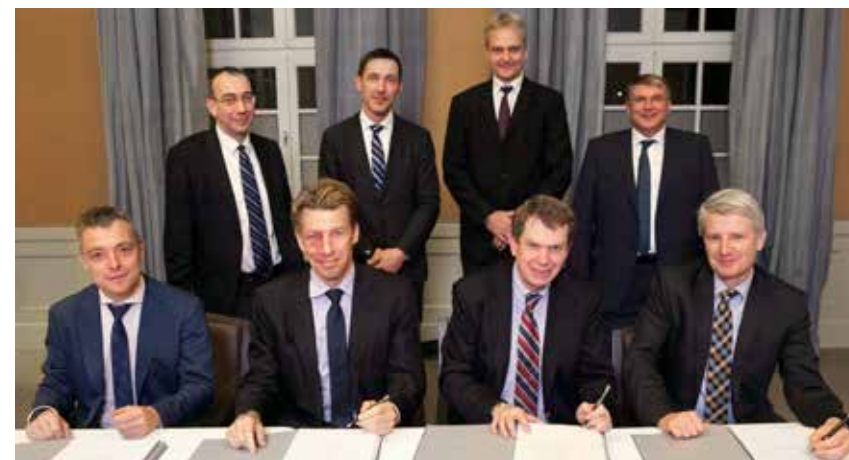
OFFICIËLE INHULDIGING CREALYS SITE

De nieuwe Elia-site Créalys, in de omgeving van Namen, werd op 19 april officieel geopend in het bijzijn van Paul Furlan, toenmalig Waals minister van Energie. Het nieuwe gebouw is ontworpen met maximale aandacht voor energiezuinigheid en milieuaspecten.

ALEGrO

CONTRACTEN GETEKEND VOOR ALEGrO-PROJECT

Op 29 september ondertekenden de Duitse netbeheerder Amprion én Elia een overeenkomst met Silec Cable voor de levering van het kabelsysteem van het ALEGrO-project. Twee maand later sloten de twee netbeheerders een overeenkomst met Siemens voor de levering van twee HVDC-conversiestations (hoogspanningsgelijkstroom). Het ALEGrO-project realiseert de eerste interconnector tussen België en Duitsland.

NIEUWE STRATEGIE, MISSIE EN WAARDEN

CEO Chris Peeters presenteerde in september de nieuwe strategie, missie én waarden van Elia. Ze zijn het resultaat van een diepgaande denkoefening die de strategische keuzes aanstuurt én de nieuwe richting uitstippelt die Elia de komende jaren volgt.

EERSTE COMMERCIEËLE UITWISSELINGEN VIA HET INTRADAY- PLATFORM

De Belgische en Nederlandse intradaymarkten werden op 5 oktober 2016 met succes gekoppeld aan de Duitse, Franse, Oostenrijkse en Zwitserse intradaymarkten.

BRABO FASE 1 BRABO- PROJECT KLAAR

Eind oktober heeft Elia fase 1 van het Brabo-project afgewerkt: de versterking van de tweede hoogspanningslijn tussen Doel en Zandvliet én de ingebruikname van een bijkomende dwarsregeltransformator op de grens met Nederland. Met het Brabo-project versterkt Elia de bevoorradingszekerheid van het Antwerpse havengebied en het Belgische elektriciteitsnet.

OOSTLUS FASE 1 OOSTLUS-PROJECT AFGEROND

Met de ingebruikname van de verbinding Bévercé-Butgenbach-Amel werd op 6 december fase 1 van het Oostlus-project binnen de vooropgestelde termijn voltooid. Dit netversterkingsproject zal op termijn onder meer de geproduceerde hernieuwbare energie in de regio integreren en zo de bevoorradingszekerheid versterken.

50HERTZ IN 2016

INDIENSTNAME VAN EERSTE VIER DWARSREGELTRANSFORMATOREN AAN DE DUITSP-POOLSE GRENS

In juni heeft de Poolse transmissienetbeheerder PSE met succes de eerste vier dwarsregeltransformatoren van het station Mikulowa, aan de Duits-Poolse grens, in dienst genomen. Tegelijk werd de interconnector in het noorden, tussen Vierraden en Krajnik, uitgeschakeld. Deze lijn wordt terug operationeel in 2018.

ANDALUCIA IN DE BALTISCHE ZEE

In augustus heeft het transformatorplatform van het offshore windpark Wikinger zijn definitieve locatie in de Baltische Zee bereikt. Het in Spanje gebouwde platform met de naam 'Andalucia' is een gezamenlijk project van de Spaanse energiegroep Iberdrola en 50Hertz. Het platform bevindt zich in de Baltische Zee op 35 kilometer van Sassnitz. Op het vasteland gaat het project voor de aansluiting op het Ostwind 1 offshore net intussen goed vooruit.

TOEKOMSTSTUDIE OVER DE ENERGIETRANSITIE TEGEN 2035

In een studie over de energietransitie tegen 2035 heeft 50Hertz vijf toekomstscenario's uitgewerkt waarbij telkens de gevolgen voor het elektriciteitsnet werden geanalyseerd. De studie toont aan dat de door 50Hertz geplande projecten voor netuitbreiding in vrijwel alle scenario's noodzakelijk én dus gerechtvaardigd zijn.

WINDRECORD VOOR 50HERTZ

Met een recordproductie van 13.212 MW uit wind, heeft 50Hertz op 1 december voor het eerst de kaap van 13.000 MW overschreden. Het nieuwe netrecord werd geregistreerd rond 21 uur en was te danken aan de storm Theresa. Het vorige windenergierecord op het 50Hertz net dateerde van 21 december 2015 en bedroeg 12.832 megawatt.

50HERTZ OPENT NIEUW NIEUW HOOFDKANTOOR

In september namen 650 50Hertz medewerkers hun intrek in de nieuwe hoofdzetel in Berlijn. De open inrichting van het gebouw is ontworpen op aangeven van de medewerkers via een participatief proces. De duurzame eigenschappen van het nieuwe kantoorgebouw werden in oktober tweemaal bekroond. Zowel DGNB (Duitse vereniging voor duurzaam bouwen) als LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) hebben 50Hertz een gouden medaille uitgereikt voor de duurzame ontwikkeling van het gebouw.

Sinds 6 oktober heeft 50Hertz in haar hoofdzetel in Berlijn een tweede controlecentrum.

50HERTZ SCOORT GOED IN VIGEO EIRIS KLASSEMENT VOOR DUURZAME ONTWIKKELING

50Hertz kreeg in november 2016 de 'solide' score in het ESG-klassement (Environment, Social & Corporate Governance) van het keuringsagentschap Vigeo Eiris. 50Hertz heeft haar score verdubbeld en komt nu in de tweede beste evaluatiecategorie (bovenste segment in de categorie 'Electricity & Gas Utilities').

OVER DE ELIA GROEP

CENTRAAL IN HET EUROPESE ELEKTRICITEITSSYSTEEM

De Elia groep omvat twee transmissienetbeheerders (TNB's): Elia in België én 50Hertz in Noordwest-Duitsland (via een joint venture met IFM Investors), één van de vier Duitse TNB's.

Elia groep beheert 18.400 km lijnen en kabels. Die transporteren de elektriciteit van de producenten naar de distributienetbeheerders en grote industriele klanten.

Dankzij het fijnmazige transmissienet van Elia en 50Hertz worden 30 miljoen eindverbruikers bediend. Daarmee is de Elia groep een Europese top 5 speler en een stuwende kracht achter de verdere Europese integratie van de elektriciteitsmarkt via de ontwikkeling van interconnectoren en het aanbieden van internationale marktproducten voor de handel in elektriciteit.

ELIA

HOUDT IN BELGIË LICENTIES VOOR HET TRANSMISSIENET VAN 380 KV TOT 150 KV OP NATIONAAL NIVEAU EN VAN 70 KV TOT 30 KV IN DE DRIE GEWESTEN.

50Hertz

ÉÉN VAN DE VIER DUITSE TRANSMISSIENETBEHEERDERS IS ACTIEF IN HET NOORDOOSTELIJKE DEEL VAN HET LAND. 50HERTZ IS IN HANDEN VAN ELIA (60%) EN INDUSTRY FUNDS MANAGEMENT (IFM) (40%).

elia group

Elia Grid International

(EGI) IS EEN VOLLE DOCHTERMAATSCHAPPIJ VAN ELIA EN 50HERTZ. DE JOINT VENTURE IS OPRICHT OM DE KENNIS VAN DE ELIA GROEP TE VERZILVEREN OP DE INTERNATIONALE ENERGIEMARKT VIA CONSULTING OPDRACHTEN.

Naast haar activiteiten als transmissienetbeheerder, voert Elia groep sinds 2014 ook consulting-opdrachten uit voor andere netbeheerders op de internationale energiemarkt. Dit gebeurt via Elia Grid International (EGI), een volle dochter (50/50) van Elia en 50Hertz. Zie pag. 13.

POSITIEVE IMPACT OP MENS EN MILIEU

Als gereguleerde ondernemingen hebben Elia en 50Hertz een belangrijke maatschappelijke opdracht. Elektriciteit is een voorwaarde voor een wellevende samenleving en stimuleert economische groei.

Dankzij de toenemende integratie van hernieuwbare energie levert Elia groep een positieve bijdrage aan het milieu en helpt de regionale, federale én Europese klimaatdoelstellingen realiseren. De Groep investeert in het elektriciteitsnet van de toekomst en integreert technologische innovaties om de efficiëntie en betrouwbaarheid van haar elektriciteitssysteem te verbeteren.

Elia groep vindt stakeholderoverleg belangrijk en dit gedurende de volledige looptijd van een project. Nieuwe infrastructuur wordt ontwikkeld in overleg met onder andere milieu-instanties en diensten voor bosbeheer voor een minimale impact op het natuurlijke landschap. Waar mogelijk worden nieuwe hoogspanningslijnen geïntegreerd in bestaande corridors of gebundeld met andere infrastructuur.

 www.eliaigroup.eu

Elia System Operator is genoteerd op de beurs van Brussel en heeft de gemeentelijke holding Publi-T als referentie-aandeelhouder.

ELIA GRID INTERNATIONAL

EGI verzilvert haar expertise via diverse nieuwe projecten voor internationale klanten; onder meer in Kameroen, Rwanda, Turkije en Kosovo.

STERKE GROEI

Elia Grid International (EGI) levert diverse consulting-diensten aan internationale klanten uit de energie-sector én aan de Elia groep. De consulting-diensten omvatten asset management, uitbating en beveiliging van het elektriciteitssysteem, systeem- en marktoperaties, owner's engineering en investeringsadvies.

HUB IN DUBAI

Om de snelle ontwikkeling van EGI's activiteiten in het Midden-Oosten beter te ondersteunen, is in 2015 een regionaal filiaal geopend in Dubai. Deze hub stelt EGI in staat om dicht bij de huidige en potentiële klanten te staan en de projecten efficiënter op te volgen.

In het Midden-Oosten zijn momenteel twee meerjarige consulting-projecten in uitvoering voor transmissienetbeheerders (TNB's). Het eerste is een groot project dat een regionale TNB de mogelijkheid geeft om de prestaties in duurzaam asset management te optimaliseren. Het tweede project is in 2015 gestart en focust op het stroomlijnen en ontwikkelen van activiteiten voor netplanning.

ASSET MANAGEMENT BUSINESS GAME: EEN STRATEGISCHE TOOL VOOR EGI

In 2016 ontwikkelde EGI een bedrijfsspel dat de impact simuleert van een geavanceerd asset management systeem op de algemene prestaties van een transmissienetbeheerder. De spelmodule illustreert op een interactieve manier de voordelen van Technical Asset Management (TAM) implementatie als kernactiviteit.

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING IN QATAR

Tijdens de GCC Power Conference, in november 2016 in Doha (Qatar), ondertekende Elia Groep op initiatief van EGI een Memorandum of Understanding met de Qatar General Electricity & Water Corporation (KAHRAMAA). KAHRAMAA is in de staat Qatar de enige transmissie- en distributie-systeemeigenaar én operator voor de sectoren elektriciteit en water. Het memorandum omvat algemene informatie-uitwisseling over de elektriciteitssector en over technologische systemen.

CONTRACTEN IN BELGIË EN DUITSLAND

EGI is een expert in alle facetten van owner's engineering. EGI bouwt voor 50Hertz in Duitsland nieuwe 380 kV/110 kV onderstations en realiseert diverse projecten voor netklanten in België. De onderstations in Duitsland zijn nodig om de toenemende windproductie in de 50Hertz controlezone te integreren. Het eerste onderstation werd in december 2016 met succes in dienst genomen. Eind 2016 werd een nieuw contract afgesloten voor de bouw en de oplevering van een derde onderstation. Dit project start wellicht eind 2017.

DE ENERGIE-TRANSITIE

IN EEN SNEL VERANDERENDE CONTEXT ZIET ELIA EEN FUNDAMENTELE ROL VOOR DE TRANSMISSIENETBEHEERDER. ELIA INNOVEERT HET SYSTEEMBEHEER EN ONTWIKKELT MARKTMECHANISMEN EN PRODUCTEN VOOR EEN OPTIMALE INTEGRATIE VAN HERNIEUWBARE ENERGIE EN DECENTRALE PRODUCTIE. ELIA ONTWIKKELT EN VERSTERKT HAAR INFRASTRUCTUUR ZOWEL NATIONAAL ALS INTERNATIONAAL. ELIA WIL EEN KATALYSATOR ZIJN VOOR DE ENERGIETRANSITIE EN STREEFT FINAAL NAAR EEN BETROUWBAAR, DUURZAAM EN BETAALBAAR ENERGIESYSTEEM.

ONTDEK ONZE VIDEO OVER DE ENERGIETRANSITIE

<http://bit.ly/InnovationIntro>

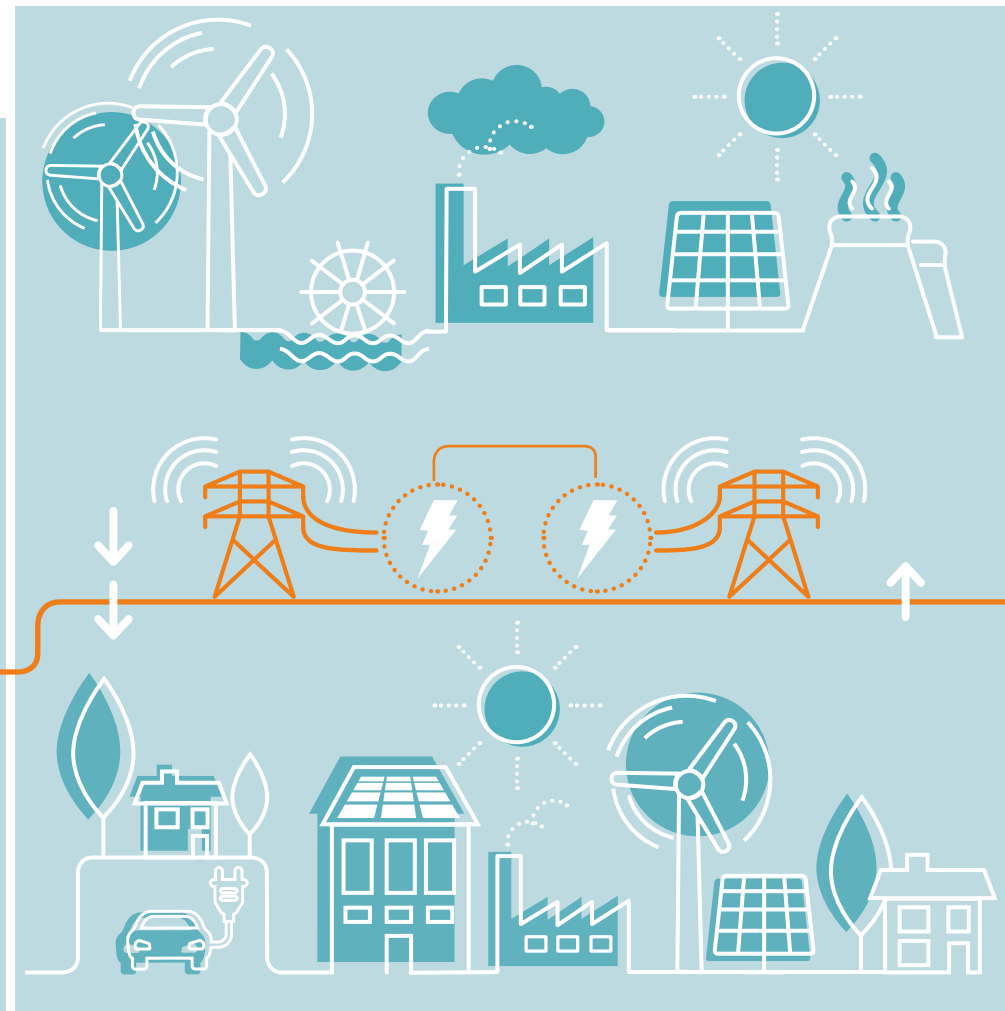
GISTEREN

Centrale productie-eenheden op fossiele brandstof zijn een stabiele, voorspelbare bron van energie. De energie wordt via het transmissie- en distributienet van de centrale productiecentra naar de decentrale verbruikerscentra vervoerd. Hernieuwbare energie is nauwelijks aanwezig. De consument verbruikt elektriciteit en speelt een passieve rol in het elektriciteitssysteem.

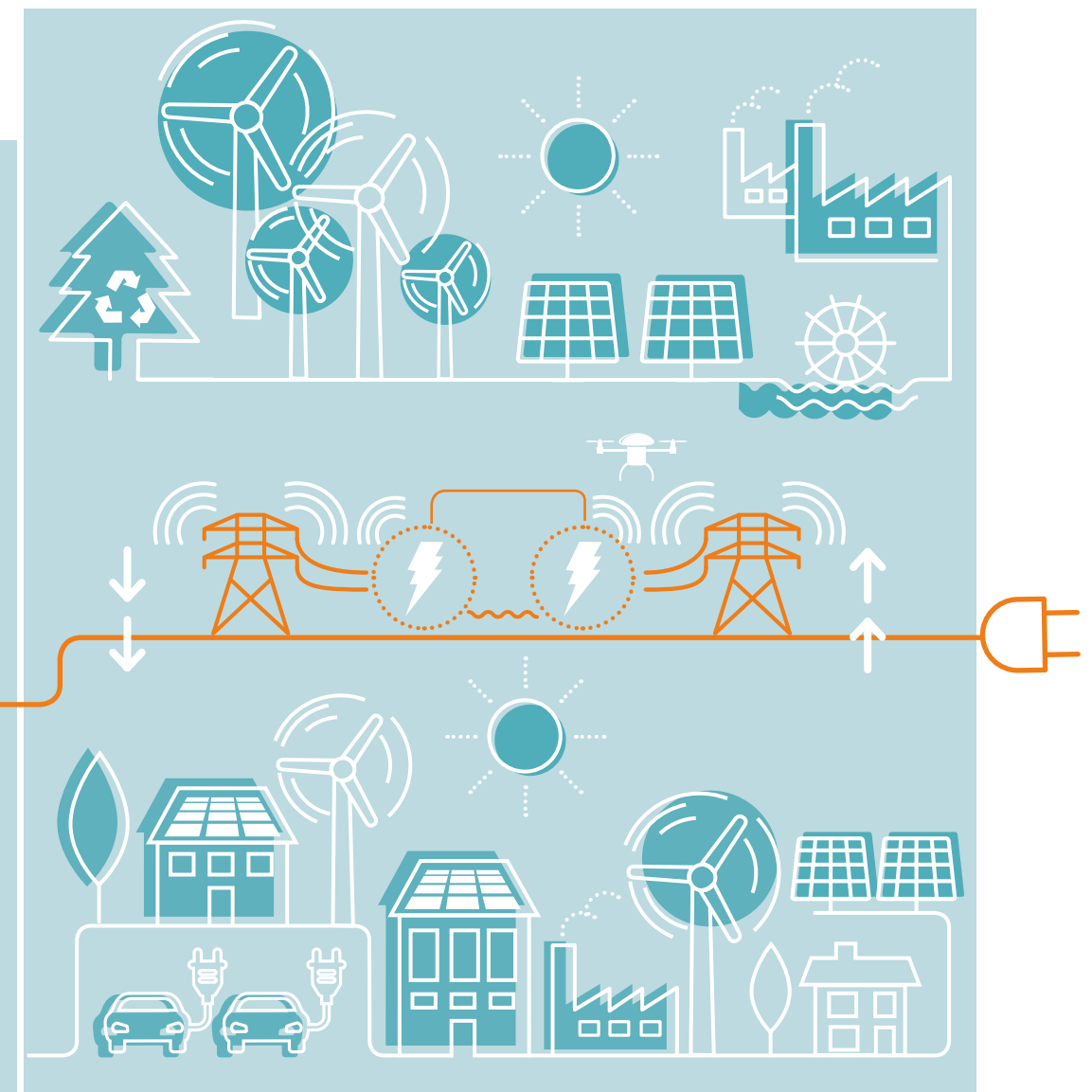
VANDAAG

Elektriciteit evolueert naar een tweerichtingsstroom. Het productiepark verandert. Hernieuwbare productie wint terrein. Productie wordt decentraler. Gascentrales sluiten omdat ze niet rendabel zijn. De consument wordt een prosumer dankzij de opkomst van onder meer zonnepanelen. Elektrische auto's en warmtepompen verschijnen op het toneel. De energiesector is volop in verandering. Dat zorgt voor nieuwe uitdagingen. Het evenwicht beheren tussen productie en vraag wordt steeds complexer. Nieuwe spelers en nieuwe technologieën kondigen zich aan.

MORGEN

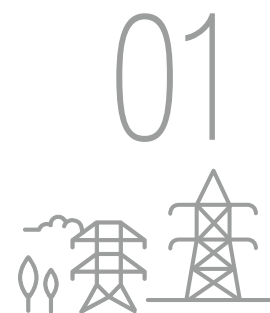
De verdere decentrale energieproductie, de toenemende digitalisering en opkomende technologische innovaties zorgen voor diepgaande veranderingen. Dankzij smartmeters en nieuwe businessmodellen worden consumenten steeds actiever. Ze produceren meer energie en slaan een gedeelte ervan op. Het beheer van het elektriciteitsnet wordt nog complexer maar dankzij innovatie en digitale technologieën wordt de bevoorradingszekerheid gehandhaafd. Het beheer van het elektriciteitsstelsel gebeurt steeds meer in een internationale context, met meer interconnectoren.

Frédéric Dunon
Chief Assets
Officer bij Elia

“Onze assets verouderen en daarom moeten wij ons onderhoudsbeleid bijsturen. Dat vraagt aangepaste werkmethode en beslissingsprocessen.”

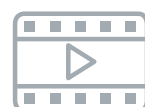
Elia heeft een jarenlange ervaring in het beheer van haar transmissienet en beschikt over een onmiskenbare technische expertise. De veranderende context van de energietransitie met meer volatiele energieproductie en nood aan flexibele balanceringsproducten, maakt het systeembeheer echter almaar complexer.

Tegelijk wordt Elia geconfronteerd met een verouderde infrastructuur. Het functioneren van de kritische infrastructuurcomponenten wordt daarom nauwgezet opgevolgd via een uitgekende asset management strategie. Zo zijn nieuwe werkmethode ingevoerd voor het efficiënt beheren van de midlife retrofits. Een evenwichtige vervangingspolitiek moet investeringspieken afvlakken en de zogenaamde boom-or-bust fenomenen van het verleden vermijden (historische investeringspiek door de economische groei na de tweede wereldoorlog, de aansluiting van kern- en gascentrales, de integratie van hernieuwbare bronnen, etc.). Door deze veranderende werkmethode is er nood aan opleiding om de nodige competenties en technieken te ontwikkelen. Elia voorziet bijscholingstrajecten voor zowel de eigen medewerkers als haar contractors.

Naast het voortdurend streven naar operationele uitmuntendheid, is ook veiligheid een absolute prioriteit in Elia's netbeheer. Met het Go for Zero programma streeft Elia naar nul ongevallen. Wij verwachten dat onze medewerkers en onderaannemers hun job uitvoeren op een veilige, gezonde en doordachte manier.

WE GARANDEREN EEN **VEILIG, BETROUWBAAR** EN **EFFICIËNT NET**

ONTDEK ONZE VIDEO OVER HET
BALANCEREN VAN HET ELEKTRICITEITSNET
<http://bit.ly/InnovationBalance>

WE SPELEN IN OP DE SNEL VERANDERENDE
ENERGIEMIX EN PASSEN ONS
TRANSMISSIENET VOORTDUREND AAN.
ZO DRAGEN WE ER TEN VOLLE TOE BIJ
DAT DE HOGE BEVOORRADINGSZEKERHEID
GEHANDHAAFD BLIJFT.

Stéphanie Hammer
AMEX Manager
bij Elia

“De eerste golf van het AMEX-project had betrekking op de transformatoren en de luchtgeïsoleerde posten. Het heeft winst opgeleverd in termen van CAPEX-investeringen én heeft de werklast op het terrein verlicht door de activiteiten te prioriteren.”

OPERATIONELE UITMUNTENDHEID

VERBETERING VAN HET ACTIVABEHEER

Asset Management Excellence (AMEX) is een drie-jarig programma dat we begin 2016 hebben opgestart. Dit programma moet Elia een beter overzicht geven over haar assets om zo de juiste beslissingen te kunnen nemen voor het assetbeheer tijdens de volledige levensduur (bijv. qua design, onderhoud, buitengebruikstelling). Tegelijk streeft Elia ernaar om de risico's en kosten te optimaliseren. Voor deze aanpak moet Elia haar beslissingsprocessen omgooien en de informatie over haar assets bijsturen.

Via het AMEX-project, werkt Elia voor elke categorie van assets een gepaste strategie uit op basis van haar leeftijd, toestand en functie (belang) voor het net. Deze strategische lijnen op maat helpen Elia om besparingen te detecteren, de betrouwbaarheid van de assets te verhogen en de nood aan snijdingen te optimaliseren. Bij deze aanpak staat de veiligheid altijd voorop. Dit programma voor het bijsturen van onze werkmethode telt vijf 'golven'. Elke golf duurt vijf à zes maanden.

ELIA ONTPLOOIT AMPACIMON-TECHNOLOGIE

Elia blijft het gebruik van 'Dynamic Line Rating' ontwikkelen. Dit concept is een samenwerking met het bedrijf Ampacimon.

Elia heeft op de meest kritieke lijnen van haar net Ampacimon-sensoren geïnstalleerd. Deze meetapparaten zijn voornamelijk ontworpen voor real-timegebruik. Ze maken een nauwkeurige evaluatie mogelijk van de transmissiecapaciteit. Naargelang de weersomstandigheden kan de reële capaciteit zo worden geoptimaliseerd. Bij wind en een lage omgevingstemperatuur bijvoorbeeld worden de lucht-

lijnen beter gekoeld en kunnen ze meer elektriciteit vervoeren.

“In 2016 werden drie bijkomende 380 kV-lijnen uitgerust met Ampacimon-modules: de nieuwe lijn Doel-Zandvliet én de grenslijnen Zandvliet-Geertruidenberg (NL) en Zandvliet-Borsele (NL).” Victor Le Maire, Operational Planning Manager bij Elia.

**KONING FILIP
OP BEZOEK BIJ ELIA**

«Op 13 april 2016 bracht Zijne Majesteit Koning Filip van België een bezoek aan Elia om er kennis te maken met ons vak als beheerder van het hoogspanningsnet. De koning heeft onder meer het nationaal controlecentrum van Brussel bezocht. Marie-Christine Marghem, de federale minister van Energie, was eveneens aanwezig.» Filip Carton, National Control Center Manager bij Elia

De Ampacimon-technologie werd tot hiertoe alleen in real time gebruikt. In december 2016 is Elia een stap verder gegaan door de operationele prognoses op te nemen in de Day-2 en Day-1 processen. Als de prognoses het toelaten, kunnen acht kritieke hoogspanningslijnen hun capaciteit verhogen met 5% boven de seizoenslimieten. Bij een koudegolf kan Elia de potentiële winst zelfs tot 10% verhogen.

NIEUWE INTERFACE VOOR ELIA'S CONTROLECENTRA

Op 30 november 2015 werd- na een ontwikkelingsproject van zeven jaar- in alle controlecentra van Elia het gloednieuwe Energy Management System (EMS) van ABB in gebruik genomen.

De controlecentra van Elia gebruiken het EMS-besturingssysteem om in real time de toestand én de veiligheid van het net te volgen. Indien nodig kan men met dit systeem vanop afstand ingrijpen op componenten van het net (bv. een onderbreker openen).

De evaluatie na het eerste werkingsjaar is positief. Het EMS-besturingssysteem had een grote beschikbaarheid en voldeed functioneel aan de verwachtingen.

Begin oktober 2016 heeft Elia een nieuwe simulator in gebruik genomen die gebaseerd is op het EMS-besturingssysteem (FST-DTS). Het toestel wordt gebruikt om dispatchers in een EMS-omgeving voor te bereiden op ongebruikelijke netsituaties waarbij ze leren correct te reageren.

RENOVATIE VAN HET NATIONAAL CONTROLECENTRUM

Het nationaal controlecentrum van Elia in Brussel wordt vernieuwd. De verbouwingswerken zijn midden 2016 gestart en zullen in de zomer van 2017 voltooid zijn.

Met deze grondige renovatie wil Elia de zichtbaarheid verbeteren van allerhande data die nodig zijn om de huidige uitdagingen in netbeheer te beheersen; zoals hernieuwbare energieproductie en internationale gegevens. Dit zijn immers belangrijke elementen in de huidige context van de energietransitie.

«De uitrusting van het nationaal controlecentrum moest gemoderniseerd worden om klaar te zijn voor de uitdagingen van de energietransitie.» Jelle Boeckling, System Engineer bij Elia

CRISISOEFENINGEN

Elia organiseert geregeld crisisoefeningen. Ze hebben als doel om risicosituaties met de diverse betrokken partijen te simuleren en zich samen voor te bereiden op reële netproblemen.

Op 18 en 19 oktober 2016 hebben het Nationaal Crisiscentrum, de FOD Economie én Elia de crisisoefening 'Eclips' georganiseerd. De kabinetten van de ministers van Energie, Economie en

CRISISOEFENINGEN MET NOODLIJN

Elia beschikt over een noodlijn die ze snel kan installeren na een incident met een gevallen of defecte mast. In maart 2016 heeft Elia een oefening georganiseerd met de noodlijn om met de teams de installatie en het demonteren van de noodlijn in te oefenen.

“Een oefening als deze heeft een grote toegevoegde waarde voor onze teams. Door een onweer op 23 juni 2016- kort na de crisisoefening- vielen er twee masten om in Geldenaken. Onze teams verzorgden samen met Engie Fabricom- zonder problemen en in slechts elf werkdagen- zowel de studie, de bouw én de dienstdienst van de noodlijn met vier tijdelijke masten.” Sam Roels, Project Leader bij Elia

Binnenlandse Zaken én Synergrid hebben er actief aan meegewerkt. Het scenario simuleerde de detectie van een risico op elektriciteitschaarste.

Op 24 november 2016 organiseerde Elia een andere oefening, deze keer met de Brusselse distributienetbeheerder Sibelga. Het Nationaal Crisiscentrum en de FOD Economie werkten er eveneens aan mee. De oefening simuleerde meerdere incidenten op de netinfrastructuur van Elia.

BLACK-START SERVICE NA EEN BLACK-OUT

Na een volledige black-out moet Elia het net geleidelijk aan en in welbepaalde stappen weer onder spanning brengen. Als de transmissienetten van de buurlanden niet beschikbaar zijn, kan Elia op een aantal productie-eenheden rekenen om een 'black-start' uit te voeren. Deze eenheden kunnen zonder externe voeding starten. Op die manier kan het net geleidelijk aan onder spanning worden gebracht. De service maakt deel uit van een black-start contract (een onderdeel van de ondersteunende diensten) tussen Elia en de producenten.

Om een goede werking van de dienst te verzekeren, werden in 2016 twee positieve tests uitgevoerd: op 12 november in Coe en op 3 december in de centrale van Drogenbos.

NULLTOLERANTIE VOOR ONGEVALLLEN

GO FOR ZERO, ELIA'S VEILIGHEIDSPROGRAMMA

De veiligheid van zowel onze medewerkers, onze contractors als onze projectpartners, is een absolute prioriteit voor Elia. In 2016 liepen er diverse projecten voor het verbeteren van de operationele veiligheid. Go for Zero is de overkoepelende naam van een algemeen veiligheidsprogramma dat vijf pijlers omvat.

01 PEOPLE & TECHNICAL SKILLS

In een voortdurend veranderende wereld moeten we blijvend aan onze competenties werken via bijscholing. Het project People & Technical Skills omvat de ontwikkeling van een catalogus van technische vaardigheden en opleidingstrajecten om de competenties van de Elia-medewerkers te versterken.

Bart De Jong
Program Manager
Go for Zero bij Elia

"Wij vinden het belangrijk dat ieder van ons elke dag gezond en wel naar huis terugkeert. De risico's gelinkt aan onze installaties en activiteiten maken dat wij de veiligheid en het streefdoel 'nul ongevallen' als topprioriteit vooropstellen."

02 OPERATIONAL & SAFETY EXCELLENCE

Feedback, een open dialoog én een regelmatige communicatie in en buiten de teams, zijn cruciale elementen om de ambitieuze doelstellingen te bereiken voor veiligheid en operationele kwaliteit. Deze veiligheidspijler ontwikkelt twee krachtlijnen: operationele dialoog en doorlopende verbetering.

DE OPERATIONELE DIALOOG

omvat de invoering van toereikende communicatiesystemen voor een veilige en efficiënte uitvoering van de geplande activiteiten binnen de termijn én met het hoogste kwaliteitsniveau.

DE DOORLOPENDE VERBETERING

impliceert het zoeken naar en de ontwikkeling van oplossingen voor operationele problemen.

03 SAFETY FOR CONTRACTORS

Het CAPEX-investeringsplan van Elia zal in vijf jaar tijd (tussen 2015 en 2019) verdrievoudigen. Om dit te realiseren, werken 500 tot 800 technici van subcontractors mee aan de Eliaprojecten. Ook voor hen streeft Elia - in samenwerking met de onderaannemers - naar een optimale veiligheid en zero ongevallen. De proeffase van Safety for Contractors vond tijdens het tweede semester van 2016 plaats. Vanaf 2017 wordt het project geanalyseerd en globaal geïmplementeerd.

"De veiligheid van mijn team is levensbelangrijk. Dat is mijn verantwoordelijkheid. De werfvergaderingen die we in het kader van de operationele dialoog organiseren, helpen ons om de dagelijkse activiteiten van de andere partners in de post te begrijpen."
Didier Deswert, werkleider Munt.

04 MODERN WAY OF WORKING

Het verbeteren van de veiligheid, de kwaliteit én de efficiëntie impliceert ook het gebruik van nieuwe technologieën. Het in 2016 gelanceerde project Modern Way of Working onderzocht in de vorm van een reeks proefprojecten de mogelijkheden om het werk op het terrein te moderniseren. Na drie proofs of concept is beslist om begin 2017 over te gaan tot de implementatie.

Er werd onder meer bestudeerd of het haalbaar is om de medewerkers uit te rusten met een dataverbinding (4G) die hen op het terrein toegang geeft tot hun documenten en software. Het project heeft ook nieuwe types draagbare computers getest.

Julien Girs
Operational Project
Coordinator
bij Elia

"Dankzij de connectiviteit van het project Modern Way of Working werkte ik veel mobieler. Ik hoefde niet terug te keren naar kantoor, want overal waar ik me bevond had ik toegang tot al mijn materiaal. Dat zorgt voor een enorme tijdswinst en is ook een voordeel voor de veiligheid, want veel ritten worden overbodig."

05 QCM* & SAFETY GOVERNANCE

Het verbeteren van Elia's veiligheid, kwaliteit én efficiëntie gebeurt ook via de herziening van procedures en methodes. Deze worden geïmplementeerd volgens het MTCRA-principe (Method, Training, Coaching, Review en Audit).

*QCM = Quality, Competence & Methods

VEILIGHEIDSCIJFERS 2016

Veiligheid is voor Elia een topprioriteit zowel voor onze eigen medewerkers, onze onderaannemers als de bevolking. Ons streefdoel blijft nul ongevallen.

De veiligheidsresultaten voor het jaar 2016 liggen globaal in lijn met de limieten die Elia had vastgelegd. In 2016 waren er vijf ongevallen met arbeidsongeschiktheid (totaal van dertig dagen arbeidsongeschiktheid). Dit komt overeen met een frequentiegraad van 2,7% en een ernstgraad van 0,02%.

Een medewerker werd het slachtoffer van een flui-dumongeval dat één dag arbeidsongeschiktheid veroorzaakte. Op 24 februari 2016 kwam een collega om het leven bij een verkeersongeval.

Om rekening te houden met alle geregistreerde ongevallen, mét of zonder arbeidsongeschiktheid, gebruikt Elia sinds 2016 de TRI-graad als referentie-indicator. De TRI-graad (Total Recordable Injuries) is een meer globale meting van voorvallen die gelinkt zijn aan veiligheid. Het cijfer houdt ook rekening met ongevallen zonder arbeidsongeschiktheid én met eerste hulp.

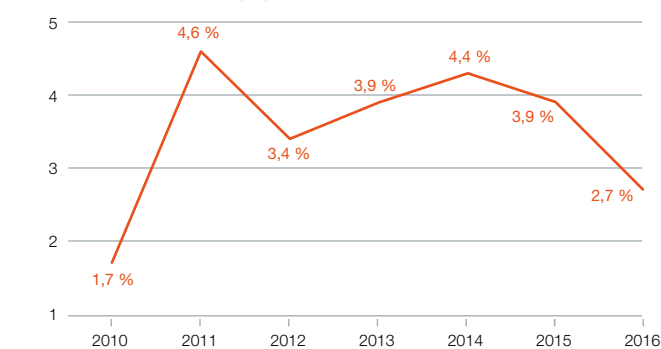
In 2016 behaalde Elia een TRI-graad van 7, het beste resultaat van de afgelopen tien jaar.

WEEK VAN DE VEILIGHEID

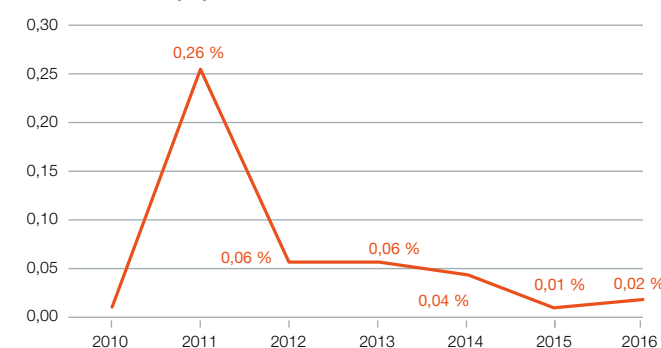
Elia organiseert elk jaar twee veiligheidsweken voor haar medewerkers: in mei en in september. Zo wil Elia de veiligheidscultuur versterken en iedereen bewust maken van het belang van veiligheid op het werk. Tijdens de veiligheidsweken worden onder meer de strategische doelstellingen én de diverse projecten voorgesteld, zoals Go for Zero. Er staan ook oefeningen en brainstormsessies op het programma om ervoor te zorgen dat de boodschappen goed worden opgepikt.

FREQUENTIEGRAAD (%)

ERNSTGRAAD (%)

SENSIBILISERINGSACTIE VOOR WERKEN VLAKBIJ HOOGSPANNINGSLIJNEN

Eind 2016 heeft Elia - in samenwerking met de diverse bouw-federaties - een sensibiliseringcampagne gelanceerd voor iedereen die in de nabijheid van haar elektrische infrastructuur werkt.

“Het aantal door dergelijke werken veroorzaakte incidenten is in de afgelopen twee jaar bijna verdubbeld. De contractors lijken niet altijd op de hoogte hoe ze werken in de nabijheid van een installatie van Elia moeten melden. Toch gaat het om hun veiligheid. Ze moeten altijd contact opnemen met Elia om informatie te krijgen over de te nemen veiligheidsmaatregelen. Er is een brochure opgesteld over de veiligheidsafstanden. Ze is beschikbaar op de website van Elia”. Danny Vanderhaeghen, Asset Support Manager bij Elia

<http://www.elia.be/nl/veiligheid-en-milieu/veiligheid/hou-afstand>

Veiligheid is een topprioriteit voor Elia

“Elia werkt samen met de distributienetbeheerders aan een verbeterde veiligheid.”

In 2016 heeft Elia de aandacht voor veiligheid ook naar een bredere groep uitgedragen. Naast initiatieven voor de eigen medewerkers én die van onze contractors (onder meer via een verbeterde operationele dialoog, zie pag. 21) zijn ook de collega's in de distributiesector betrokken. Elia deelt immers een groot aantal stations en dus ook 'werkplaatsen' met de distributienetbeheerders.

Elia heeft onder meer samengewerkt met Ores en Eandis. De benadering verschilt van bedrijf tot bedrijf, maar het streefdoel is hetzelfde en volgt drie krachtlijnen: elkaar kennen en begrijpen, de coördinatie en de operationele dialoog versterken én de rollen en verantwoordelijkheden per post duidelijk definiëren.

“Door onze samenwerking te versterken, wenssen Eandis en Elia de veiligheid en het professionalisme van de medewerkers van beide organisaties verder te verhogen. Dit is fundamenteel om, in alle veiligheid, onze opdracht als netbeheerder, in de toenemende complexiteit eigen aan de energietransitie, op een hoger niveau te tillen.” Wim Den Roover, Directeur Netuitbating Eandis

Wim Den Roover

Philippe Van Opdenbosch

“Op operationeel vlak zullen onze bedrijven nauw samenwerken. Op die manier kunnen we de praktische situaties en verplichtingen waar elk bedrijf rekening moet mee houden beter begrijpen en dus veiliger werken. Door de operationele dialoog tussen onze teams in de stations, kunnen wij samen een finale risicoanalyse maken voordat we elk onze werken starten. Onze bedrijven hebben grote vooruitgang geboekt op het vlak van preventie.” Philippe Van Opdenbosch, Directeur van het departement Infrastructuur - ORES

Uit de operationele samenwerking met Eandis en Ores is een positieve dynamiek tussen onze bedrijven ontstaan, met een reële meerwaarde voor de veiligheid. Elia heeft soortgelijke initiatieven genomen met andere Belgische distributienetbeheerders en zal deze in de volgende jaren voortzetten.

BEKIJK ONZE VIDEO OVER ELIA'S VEILIGHEIDSPROJECTEN

<https://bit.ly/SafetyElia>

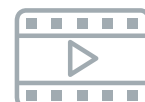

Markus Berger
Chief Infrastructure
Officer bij Elia

“De uitvoering van zo’n ambitieus investeringsbeleid vereist optimaal projectmanagement en portefeuille-beheer.”

WE LEVEREN DE TRANSMISSIE- **INFRASTRUCTUUR** VAN DE TOEKOMST

ONTDEK ONZE VIDEO OVER DE GROTE
INFRASTRUCTUURWERKEN IN BELGIË
<http://bit.ly/InfrastructureProjectsElia>

WE ZORGEN ERVOOR DAT DE
INVESTERINGEN DIE NODIG ZIJN VOOR
EEN GELEIDELIJKE ENERGIETRANSITIE
OP TIJD, OP KWALITEIT ÉN OP BUDGET
GELEVERD WORDEN IN LIJN MET DE
MAATSCHAPPELIJKE NODEN EN KEUZES.

02

Elia realiseert het grootste investeringsprogramma sinds haar bestaan. Naast vervangingen van bestaande installaties, omvat het CAPEX-programma voornamelijk investeringen die hernieuwbare energie integreren én de verdere integratie van de Europese energiemarkt mogelijk maken via interconnecties.

Door aangepaste werk- en beslissingsmethoden en door de vooruitgang van de investeringsprojecten nauwgezet op te volgen, wordt binnen het vooropgestelde budgets-, tijds- en kwaliteitskader gewerkt.

Tegelijk is er verhoogde aandacht voor de publieke aanvaarding van Elia's infrastructuurwerken. Dankzij een doorgedreven stakeholder management wordt zowel tijdens het beslissingsproces als de uitvoeringsfase op een constructieve en transparante manier contact gehouden met alle betrokken partijen. Waar het mogelijk is, wordt samengewerkt om het maatschappelijke draagvlak te versterken.

INFRASTRUCTURE 3.0

De omvang van Elia's investeringsplan, de complexiteit van de infrastructuurprojecten én de regelgevende context waarin Elia evolueert, zijn drie redenen die Elia hebben aangespoord om haar organisatie en methodologie in termen van het infrastructuurbeheer te herzien.

Het project Infrastructure 3.0 werd geïmplementeerd in het najaar van 2016 en wil Elia helpen uitgroeien tot een referentie voor het beheer van infrastructuurprojecten. Met dit project heeft Elia ook een maatschappelijke aanpak ontwikkeld die ervoor zorgt dat het grote publiek onze investeringen aanvaardt en zelfs steunt.

AANDACHT VOOR PUBLIEKE AANVAARDING

“Als gereguleerd monopolie ontvangt Elia haar mandaat van de gemeenschap. Het is dan ook van essentieel belang dat wij het maatschappelijk belang centraal plaatsen in alle beslissingen die we nemen. Als we nieuwe infrastructuurprojecten uitvoeren, gaan wij vanaf het begin een dialoog aan met onze stakeholders.” Ilse Tant, Chief Public Acceptance Officer bij Elia

Binnen het management van Elia is er sinds 2016 een aparte directie voor Public Acceptance.

Om bovenvermelde doelstellingen te bereiken, werden de rollen en verantwoordelijkheden, de globale structuur van de organisatie én de functies volledig herzien. De nieuwe organisatie steunt nu op de volgende pijlers: de technische expertise van de Elia medewerkers, hun doorzettingsvermogen en hun ervaring in projectbeheer.

Bij het uitrollen van het project zijn tegelijk verbeteringspunten opgesteld zoals een sterkere resultaatgerichtheid, meer transversaliteit én versterkte samenwerking. Zo wordt de dialoog met onze interne en externe stakeholders meteen opgestart van bij het begin van een infrastructuurproject.

KOSTENVERLAGING VIA BOOST

Het BOOST-project is opgestart als antwoord op de stijging van Elia's investeringsuitgaven. Het gaat om kosten die gelinkt zijn aan de toenemende integratie van hernieuwbare energie in het Elia net, de nood aan interconnecties en de toenemende veroudering van de installaties.

Het project werd in 2014 gelanceerd met de bedoeling de investeringskosten voor de tariefperiode van 2016 tot 2019 te beperken. Het BOOST-project is verdeeld in drie opeenvolgende golven: underground engineering, IT-activiteiten en overhead lines & substations.

Frank Wellens
Project Manager
Infrastructure 3.0
bij Elia

“De investeringsplannen van Elia zijn bijzonder ambitieus: de netinfrastructuur moderniseren en ontwikkelen én nieuwe internationale verbindingen bouwen. Dat vraagt een projectbeheer dat zowel stipt als flexibel is. Met Infrastructure 3.0 laten we onze organisatie in die richting evolueren en bereiden ons voor op de toekomst.”

Om de kosten te verlagen, heeft BOOST de traditionele methodes en processen voor de uitvoering van deze werken grondig herzien en er nieuwe benaderingen en ideeën in opgenomen. Het project ziet er onder andere op toe dat de aankopen in het kader van projecten efficiënter verlopen, met een identieke kwaliteit en veiligheid.

“De eerste resultaten van het BOOST-project zijn erg bemoedigend. In 2016 werd meer dan 10 miljoen euro bespaard op diverse projecten van het investeringsplan.” Elmo Van Thielen, Internal Consultant bij Elia

BEPERKEN VAN VERVANGINGSKOSTEN

De herziening van het vervangingsbeleid van assets in het kader van het AMEX-project (zie pag. 18) is bedoeld om de levensduur van de assets te verlengen via een nieuw onderhoudsbeleid en grootschalige revisies. Op die manier kunnen we de CAPEX voor de vervangingen beduidend verlagen.

INSTALLATIE VAN EEN GELEIDER MET DE HELIKOPTER

Wanneer obstakels de plaatsing van hoogspanningslijnen hinderen, schakelt Elia soms een helikopter in. Zo werd op 29 maart tussen Lixhe en Riemst een nieuwe 380 kV-geleider getrokken, ter versterking van de Belgische 380 kV-ruggengraat. Het is het hoogste spanningsniveau dat in België gebruikt wordt. Bij de installatie met een helikopter wordt een nylonkabel gebruikt die lichter is en dus makkelijker vervoerd kan worden. Als de piloot de mast nadert, vangt een technicus die op en plaatst de nylonkabel op een katrol. Daarna wordt de nylonkabel vastgemaakt aan de definitieve staalgeleider en wordt die met behulp van katrollen omhooggetrokken. Deze kabel weegt ongeveer 2,7 ton per km.

ELIA'S GROTE INFRASTRUCTUURPROJECTEN

De context van de energietransitie stelt Elia voor complexe maar ook boeiende uitdagingen die vragen om innovatieve oplossingen en een visie op lange termijn. Om deze uitdagingen aan te pakken, heeft Elia vijf programmaclusters ontwikkeld die een kader creëren voor het netontwikkelingsplan én de infrastructuurprojecten:

01 VOOR EEN BETERE WERKING VAN DE ENERGIEMARKT EN HET HANDHAVEN VAN DE BEVOORRADINGSZEKERHEID IN BELGIË

NEMO LINK

In februari 2015 hebben Elia en National Grid een joint venture ondertekend voor de bouw van de eerste onderzeese elektrische verbinding tussen Groot-Brittannië en België. Wanneer het project klaar is, zal de interconnectie goed zijn voor 1000 MW.

Het betreft een elektrische kabelverbinding van 140 km lang tussen Richborough, aan de kust van Kent, en Herdersbrug, bij Zeebrugge, met zowel onderzeese als ondergrondse kabels. De elektriciteit zal in beide richtingen tussen de twee landen worden uitgewisseld.

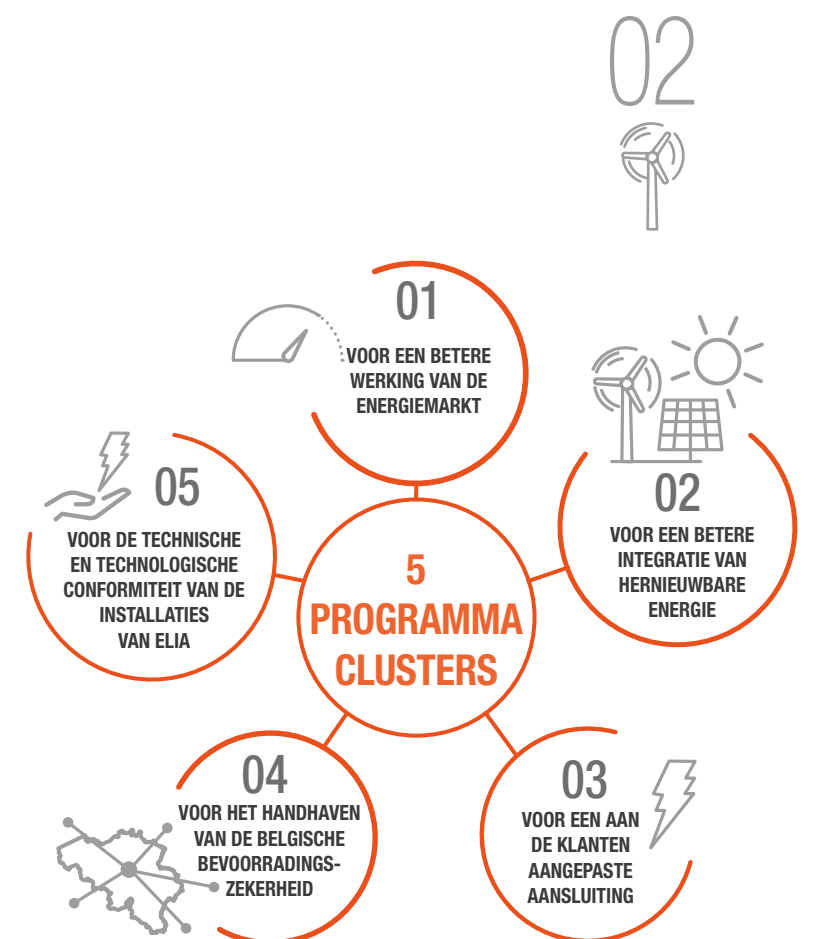
De werken zijn in september 2016 gestart met de bouw van conversiestations in België en Engeland. De tests van de kabels waren positief en de fabricage van een eerste partij onderzeese kabels (2x59 km) vordert goed. De plaatsing is gepland in juli 2017.

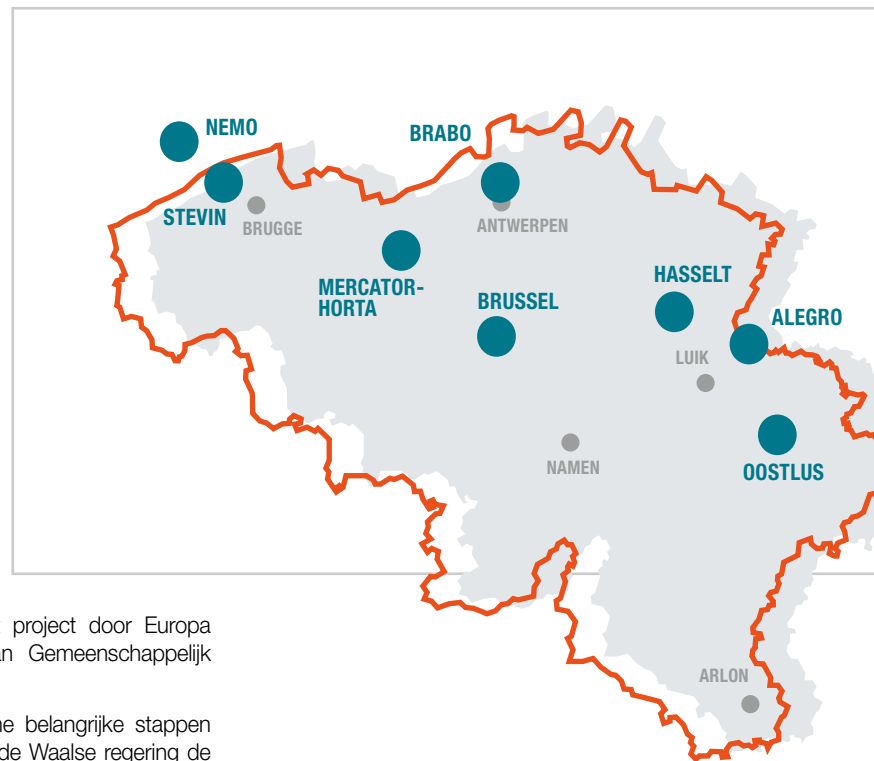
“De Brexit zou géén ernstig risico voor het project mogen vormen, want National Grid heeft zijn engagement om deel te nemen aan de ontwikkeling van de Europese elektriciteitsmarkt bevestigd.” Tim Schyvens, Project Manager Nemo Link bij Elia

ALEGrO

Het ALEGrO-project (Aachen Liege Electrical Grid Overlay) wordt de eerste door Elia en Amprion ontwikkelde interconnectie tussen België en Duitsland. Het project zal een positieve impact hebben op de bevoorradingszekerheid, de integratie van hernieuwbare energiebronnen én de convergentie van Europese marktprijzen.

De interconnector zal tot 1000 MW energie vervoeren, met een hoge mate van controle van de energiestromen tussen België en Duitsland. Deze verbinding van 90 km lang - waarvan 49 km in België - gebruikt gelijkstroomtechnologie en zal op het volledige traject ondergronds lopen. Het ALEGrO-project zal bestaande infrastructuren volgen zoals autowegen, water- en spoorwegen.

Vanwege zijn omvang is dit project door Europa erkend als een 'Project van Gemeenschappelijk Belang' (PCI).

In 2016 werden verscheidene belangrijke stappen gezet. In januari publiceerde de Waalse regering de aangepaste sectorplannen. In het derde kwartaal hebben Elia en Amprion contracten ondertekend met Silec Cable en Siemens voor de aanleg van de kabel én de levering van twee conversiestations voor gelijkstroom onder hoogspanning, voor een totaalbedrag van 400 miljoen euro.

De communicatie met de omwonenden, de gemeenten, de bevoegde overheden en de andere stakeholders van het project krijgt bijzondere aandacht. In dit kader zijn verschillende informatievergaderingen georganiseerd om het project voor te stellen aan het publiek.

De start van de werken is voor begin 2018 gepland. De commerciële indienstelling van de interconnectie is voorzien voor 2020.

"Elia wil een echte samenwerking met de plaatselijke overheden tot stand brengen. Wanneer wij een project bestuderen, brengen we elke betrokken burgermeester persoonlijk op de hoogte. Tijdens de volledige realisatie van een infrastructuurproject en tot de indienstelling van de toekomstige verbinding, passen de teams van Elia een participatieve aanpak toe en voeren ze een regelmatige dialoog met de plaatselijke vertegenwoordigers." Ilse Tant, Chief Public Acceptance Officer bij Elia

Frank Vandenbergh
Chief Customers,
Market & System
Officer bij Elia

"De interconnecties zullen de congesties op het Europese transmissienet geleidelijk beperken. Het grotere aantal uitwisselingen van elektriciteit zal de marktwerking verbeteren en zou de energieprijzen moeten doen dalen."

BRABO

Het Brabo-project zal het hoogspanningsnet én de bevoorradingszekerheid in de haven van Antwerpen en in België versterken. Het project verloopt in drie fasen.

Brabo I (de verbinding Doel-Zandvliet en het station Zandvliet): de werken aan de transformatie van de tweede hoogspanningslijn tussen Doel en Zandvliet zijn voltooid. De lijn werd op 25 oktober 2016 in dienst gesteld. De bijkomende dwarsregeltransformatoren in Zandvliet werden in november 2015 en juni 2016 in dienst gesteld. Op die manier werd een essentiële stap gezet naar een grotere bevoorradingszekerheid in de kritieke winterperiodes.

Brabo II (de verbinding Zandvliet-Lillo-Liefkenshoek): de huidige hoogspanningslijn van 150 kV zal worden omgebouwd naar een lijn van 380 kV op de rechteroever van de Schelde, in de Antwerpse districten Berendrecht-Zandvliet-Lillo en de gemeente Stabroek. De verbinding zal het bestaande tracé volgen langs de A12 tussen de hoogspanningsstations Zandvliet (bij BASF) en Lillo (bij de Liefkenshoektunnel). Ze zal de Schelde oversteken en in Beveren Antwerpen linkeroever bereiken, waar ze op de bestaande 380 kV-lijn (Doel-Mercator) wordt aangesloten.

Brabo III (de verbinding Liefkenshoek-Mercator): de huidige lijn van 150 kV zal vanaf Liefkenshoek naar een lijn van 380 kV worden geconverteerd. Deze lijn met een lengte van 19 km verbindt Liefkenshoek (gemeente Beveren) met het hoogspanningsstation Mercator (gemeente Kruibeke) via het hoogspanningsstation Kallo (gemeente Beveren).

02 VOOR EEN BETERE INTEGRATIE VAN HERNIEUWBARE ENERGIE

STEVIN

Het Stevin-project is een belangrijke schakel voor de toekomst van de elektriciteitsbevoorrading in België, vooral van de kuststreek. Het project zal het Belgische hoogspanningsnet versterken met de installatie van een dubbele hoogspanningslijn van 380 kV over een afstand van 47 kilometer, tussen Zeebrugge en Zomergem. Elia bouwt bovendien een nieuw hoogspanningsstation in Zeebrugge en twee nieuwe overgangsstations in Brugge en in Damme.

Dit project zal de door de offshore windparken geproduceerde energie aan land brengen en naar het binnenland transporteren. Stevin maakt bovendien een internationale verbinding met het Verenigd Koninkrijk mogelijk (project Nemo Link) en versterkt zo de import- en exportcapaciteit tussen de twee landen.

Het Stevin-project is in 2016 flink opgeschooten. Er werden 80 nieuwe masten en meer dan 400 km kabels geïnstalleerd. De boringen onder het Boudewijnkanaal én de stations Van Maerlant, Gezelle en Stevin zijn klaar. De in april 2015 gestarte werken zouden eind 2017 voltooid moeten zijn.

Zowel de informatiesessies als het bezoek aan het nieuwe station Stevin, in oktober 2016, kenden een groot succes. Meer dan 200 omwonenden kwamen een kijkje nemen.

OOSTLUS

Elia is in juni 2015 gestart met de werken aan de 'Oostlus'. Dit project zal de hoogspanningslijn in deze regio versterken zodat de hernieuwbare energieproductie van de regio op het net kan worden aangesloten.

De eerste fase van het Oostlus-project, de verbinding Bévercé-Butgenbach-Amel, werd begin december 2016 in dienst gesteld. De werf wordt in de loop van 2017 voort afgewerkt (verwijdering van de toegangen, herstel van de terreinen, schilderen van de masten, aanplantingen, etc.).

De tweede fase van het Oostlus-project omvat de vervanging en de versterking van de bovengrondse verbinding tussen de sites Bévercé (Malmedy), Bronrome, Trois-Ponts (Coo) en Brume, op het grondgebied van de gemeenten Malmedy, Stoumont, Stavelot, Spa en Trois-Ponts. De werken zijn gepland voor 2019-2021.

OOSTLUS

Elia komt tegemoet aan de vraag van buurtbewoners om haar elektriciteitsnet optimaal te integreren in het landschap. In die context heeft Elia -samen met het Belgische bedrijf Ronveaux- een nieuw type van hoogperformante betonmasten ontwikkeld. Deze technologie combineert robuustheid met esthetiek, zodat de masten duurzaam in het landschap worden geïntegreerd. Elia en Ronveaux zijn door de Federatie van de Betonindustrie bekroond voor deze innoverende ontwikkeling.

Arianne Mertens
Project Manager
Stevin bij Elia

"Het Stevin-project is in 2016 flink opgeschooten. Er werden 80 nieuwe masten en meer dan 400 km kabels geïnstalleerd."

NETONDERBREKINGEN PLANNEN OM INFRASTRUCTUURWERKEN TE VERGEMAKKELIJKEN

“In het nationaal controlecentrum plannen wij elk jaar de netonderbrekingen (380 kV en 220 kV) die nodig zijn voor de onderhouds- en infrastructuurwerken van Elia. Deze planning wordt voortdurend complexer, vooral vanwege het ambitieuze CAPEX-plan en de toenemende integratie van hernieuwbare energie die de stromen moeilijker te voorspellen maakt.” Cindy Bastiaensen, Head of Operational Planning bij Elia.

03 VOOR EEN AAN DE KLANTEN AANGEPASTE AANSLUITING

PROJECT HASSELT

De in de jaren zestig gebouwde lijn tussen de elektriciteitspost Godsheide in Hasselt en de site van Infrabel bij het station van Hasselt, had haar levenseinde bereikt. Ze moest worden vervangen en geoptimaliseerd om de bevoorradingszekerheid te blijven garanderen én tegemoet te komen aan de toenemende vraag naar elektriciteit door Infrabel. Elia heeft een groot deel van de 70 kV-lijn vervangen door een ondergronds tracé met een lengte van 5,5 km. Het project werd in mei 2016 voltooid.

In samenwerking met de plaatselijke overheid heeft Elia een reeks maatregelen genomen om de impact op de mobiliteit in deze stedelijke zone te beperken.

04 VOOR DE ONDERSTEUNING VAN DE BELGISCHE BEVOORRADINGSZEKERHEID

MERCATOR-HORTA

De as Mercator-Horta is een bovengrondse hoogspanningslijn tussen Kruike en Zomergem. Ze werd in de jaren zeventig gebouwd en loopt over een afstand van 49 km door twaalf gemeenten. Elia wil deze lijn versterken om klaar te zijn voor de toenemende integratie van hernieuwbare productie-eenheden. De versterking van de lijn zal bovendien de toenemende import van elektriciteit uit het buitenland mogelijk maken.

Op 18 november 2016 heeft Elia een vergunning voor het project Mercator-Horta ingediend bij het unieke loket van het vergunningscoördinerend en -faciliterend comité (VCFC), de Belgische bevoegde instantie voor de facilitering en coördinatie van het proces voor de toekenning van vergunningen voor projecten van gemeenschappelijk belang. Zo werd het startschot gegeven voor het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning, de verklaring van openbaar nut én de wegenisvergunning. Deze dossiers volgen nu de gebruikelijke procedure bij de bevoegde instanties.

18 km nieuwe natuur van Zutendaal tot Maaseik

“De ecologische verbinding en de meer natuurlijke bosrand zullen op termijn functioneren als trekroute en leef- en voortplantingsgebied voor dieren.”

ELIA REALISEERT UNIEK BIODIVERSITEITSPROJECT

Waar vroeger machines werden ingezet om de strook onder de hoogspanningslijn vrij te houden, is in Limburg voor het eerst een uitgekend natuurbeheersplan opgesteld om het groenbeheer op een ecologische manier uit te voeren. Elia kan hiervoor rekenen op de steun van het Vlaams Agentschap Natuur en Bos en 250 schapen die de vegetatie onder de hoogspanningslijn kort houden.

“Op de 380 kV-lijn Zutendaal-Maaseik is in 2015 een tweede draadstel toegevoegd”, verduidelijkt Joris Houben, Manager Maintenance bij Elia.

“Bij een klassieke beheermethode vermalen zware machines periodiek alle vegetatie onder de lijn. Dat zorgt voor een kale strook zonder meerwaarde en een bruuske overgang naar het omringende bos. Tijdens het vergunningstraject groeide het idee om voor een duurzaam alternatief te kiezen”.

“We hebben van een probleem een kans gemaakt”, verduidelijkt Lise Hendrick van het Vlaams Agentschap Natuur en Bos. *“In plaats van bomen weg te kappen, hebben we nieuwe natuur gecreëerd. Centraal staan de masten en daaronder komt een strook van ongeveer 65 meter breed die we zoveel mogelijk open willen houden voor grassen en heide. En dan zie je een geleidelijke overgang naar het bos wat er langs ligt”.*

“De dienst Public Acceptance met Raf Vandenboer heeft heel wat inspanningen gedaan om iedereen te overtuigen maar we zijn blij dat het gelukt is. Waar het praktisch haalbaar is, wil Elia gelijkaardige projecten realiseren”, aldus een tevreden Joris Houben.

250

SCHAPEN HOUDEN
DE VEGETATIE KORT

Voor de versterkte 380 kV hoogspanningslijn van Zutendaal naar Maaseik is in 2016 een uniek beheersplan opgesteld. Bij het project zijn maar liefst 130 grondeigenaars betrokken en 6 gemeenten.

ONTDEK ONZE VIDEO
<http://bit.ly/SheepsAtElia>

Eén van onze kerntaken is het beheer van het elektriciteitssysteem: zorgen dat vraag en aanbod constant in evenwicht zijn. Om dit te realiseren zorgt Elia ervoor dat elke marktspeler op een transparante en niet-discriminerende manier toegang krijgt tot het net.

De snelle en ingrijpende veranderingen van de energietransitie met meer decentrale energieproductie, meer hernieuwbare energiebronnen en een toenemende digitalisering, zorgen ervoor dat deze opdracht steeds uitdagender wordt.

Door de markt te openen voor nieuwe spelers én nieuwe technologieën wil Elia meer bevoorradingszekerheid nastreven maar ook concurrerende marktprijzen.

De ontwikkeling van deze grensoverschrijdende evenwichtsmechanismen vraagt meer samenwerking en coördinatie zowel op nationaal als supranationaal niveau én een aangepast wetgevend kader.

DAG NA DAG HET EVENWICHT BEHEREN IN REAL TIME

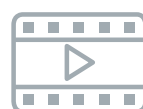
De operatoren die via het nationaal controlecentrum 24/7 het evenwicht garanderen tussen vraag en aanbod, beschikken over middelen die de balans kunnen bijregelen; de zogenaamde 'ondersteunende diensten'. Deze regelbare producten dragen bij aan een constante netfrequentie, het opheffen van congesties én het in realtime beheer van het evenwicht tussen de productie en het verbruik.

Frank Vandenberghe
Chief Customers,
Market & System
Officer bij Elia

"Elia heeft nood aan bijkomende flexibele sturingsmiddelen om het net in evenwicht te houden en heeft daarvoor een ambitieus veranderingsprogramma gelanceerd."

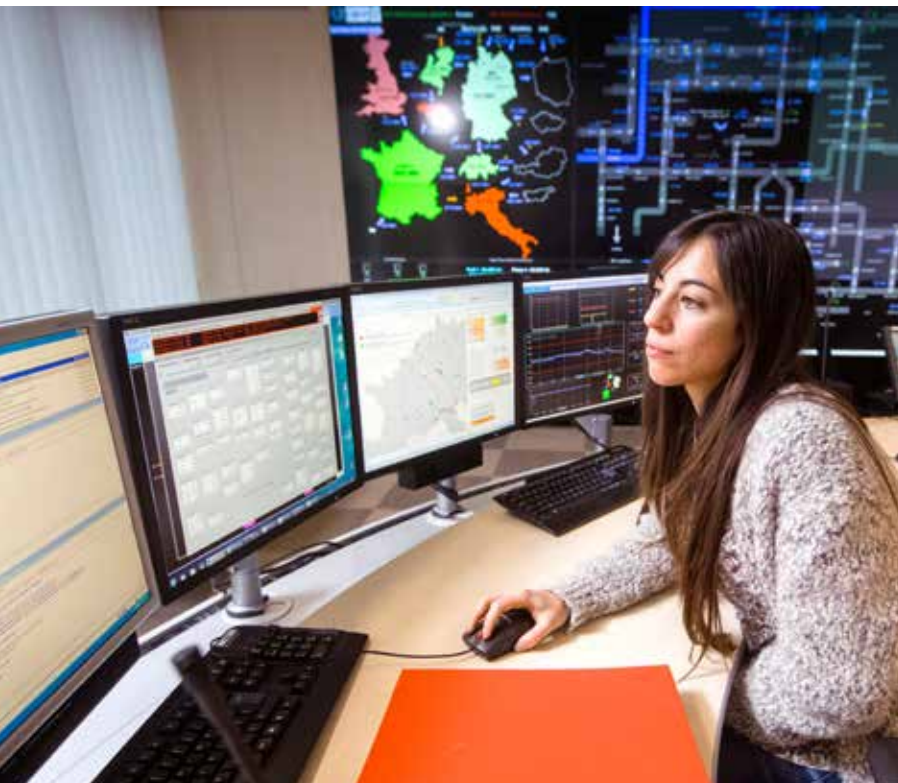
WE ONTWIKKELEN HET **ELEKTRICITEITSSYSTEEM** EN DE **MARKTEN**

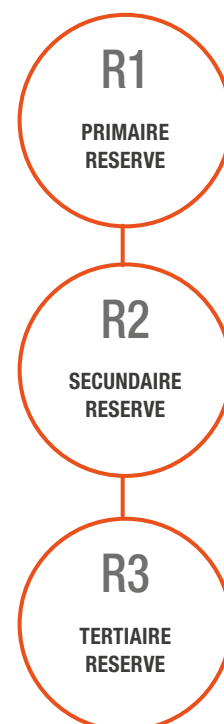
BEKIJK ONZE VIDEO OVER DE EVOLUTIE
VAN DE ENERGIEMARKT
<http://bit.ly/ElectricityMarketElia>

ELIA WIL EEN VERDERE MARKTKOPPELING FACILITEREN, ZOWEL OP DISTRIBUTIE- ALS OP EUROPEES NIVEAU. WE GEVEN KANSEN AAN NIEUWE SPELERS EN TECHNOLOGIEËN DOOR TE INNOVEREN IN ONZE SYSTEMEN ÉN IN NIEUWE MARKTPRODUCTEN.

3 RESERVES OM HET EVENWICHT BIJ TE STUREN

Er zijn **drie verschillende producten** om het evenwicht van het elektriciteitssysteem bij te sturen:

R1 PRIMAIRE RESERVE

wordt automatisch en continu geactiveerd, zowel stijgend als dalend en vrijwel ogenblikkelijk (vertraging van 0 tot 30 seconden). Deze reserve stabiliseert de frequentie op het Europese net. Als de frequentie afwijkt, zijn alle Europese transmissie-netbeheerders solidair en kunnen ze binnen de 15 minuten twee gelijktijdige ernstige incidenten (de uitval van twee productie-eenheden van 1500 MW) dekken. De primaire reserve wordt geleverd door productie-eenheden of afnamesites.

R2 SECUNDAIRE RESERVE

wordt automatisch en continu geactiveerd, zowel stijgend als dalend, na 30 seconden tot 15 minuten, om plotse onevenwichten in de Elia-zone te herstellen. Deze reserve wordt geleverd door productie-eenheden.

R3 TERTIAIRE RESERVE

wordt op verzoek van Elia manueel geactiveerd om het hoofd te bieden aan een ernstige onbalans in de zone die Elia beheert en/of om congestieproblemen op te lossen. Deze reserve bestaat in verschillende vormen en wordt geleverd door productie-eenheden of afnamesites.

Elia's nationaal controlecentrum coördineert de energiestromen op het net in nauw overleg met internationale coördinatiecentra zoals Coreso én met de transmissie-netbeheerders van de buurlanden. Hun goede samenwerking is in het belang van de betrouwbaarheid van het elektriciteitssysteem én de bevoorradingszekerheid van het land.

INTERNATIONALE SAMENWERKING VOOR DE AANKOOP VAN PRIMAIRE RESERVES

Op 2 augustus 2016 heeft Elia de geslaagde lancering bekendgemaakt van een gemeenschappelijke, wekelijkse grensoverschrijdende veiling voor de aankoop van Frequency Containment Reserves (FCR), beter bekend als primaire reserves (R1). De veiling vond plaats op 26 juli 2016, met de eerste week van augustus als leveringsperiode. Duitsland, Nederland, Zwitserland, Oostenrijk en België namen deel aan de veiling.

Nu Elia zich heeft aangesloten bij de internationale samenwerking voor de aankoop van deze reserve, zal de volledige Belgische verplichting (73 MW in 2016) wekelijks worden aangekocht via een nationale veiling én een gemeenschappelijke grensoverschrijdende veiling (wekelijks variabel volume van maximaal 51 MW in 2016). In het verleden gebeurde deze aankoop maandelijks.

De Frequency Containment Reserves (FCR) zijn essentieel voor het evenwicht op korte termijn tussen productie en consumptie. Het volume FCR dat elke transmissie-netbeheerder (TNB) aankoopt, wordt op internationaal niveau overeengekomen. De samenwerking rond de FCR verbetert de liquiditeit op de markt voor de vraag van de transmissie-netbeheerders en schept nieuwe verkoopmogelijkheden voor de deelnemende Balancing Service Providers (BSP). De gemeenschappelijke FCR-opdracht moet de aankoop van de reserve efficiënter maken en de risico's op schaarste van de reserve voor de transmissie-netbeheerders beperken, wat de algemene bevoorradingszekerheid van het systeem ten goede komt.

INTEGRATIE VAN NIET-CIPU EENHEDEN IN DE SECUNDAIRE RESERVE

Elia bestudeert sinds medio 2016 de mogelijkheid om andere eenheden dan grote gascentrales te integreren en de participatie in de secundaire reserve open te stellen voor eenheden van verschillende omvang én met verschillende technologieën (biogas, warmtekrachtkoppeling, warmtepompen, etc.). De resultaten van het proefproject zullen eind 2017 beschikbaar zijn.

NIEUW ONTWERP VAN DE PRODUCTEN VAN DE TERTIAIRE RESERVE

Elia heeft in 2016 een stappenplan ontwikkeld voor het nieuwe ontwerp van haar producten voor de tertiaire reserve (R3). Het is de bedoeling om de producten technologisch neutraal te maken, zodat de tertiaire reserve openstaat voor alle technologieën (centrale en decentrale productie-eenheden, afnamesites, opslagsites). Elia bereidt zich op die manier ook voor op een standaardisering van de R3-producten op Europees niveau.

In 2016 heeft Elia de eerste stap van het plan uitgevoerd door de producten R3 Production (alleen open voor centrale productie-eenheden – CIPU-eenheden) en R3DP (alleen open voor kleinere decentrale productie-eenheden of voor de afnamesites – niet-CIPU-eenheden), te vervangen door twee nieuwe producten: R3 Standard en R3 Flex. Deze twee nieuwe producten hebben het voordeel dat ze technologisch neutraal zijn en dus zowel toegankelijk zijn voor centrale productie-eenheden als voor decentrale eenheden en afnamesites.

DE STRATEGISCHE RESERVE

Het concept van de strategische reserve werd voor het eerst geïmplementeerd tijdens de winter 2014-2015 als antwoord op de structurele schaarste aan geïnstalleerde productiecapaciteit in België door de tijdelijke of definitieve sluiting van centrales (technische of economische redenen). De reserve moet bijdragen aan de bevoorradingszekerheid in de winter en verzekeren dat het verbruik zelfs tijdens de piekperiode kan worden afgedekt door de in het land beschikbare productiecapaciteit én door import.

In de aanloop naar elke winterperiode organiseert Elia in opdracht van de federale minister van Energie een offerteaanvraag bij de centrales die hun sluiting hebben aangekondigd én bij de actoren die wensen deel te nemen aan het vraagbeheer. De reserve die zo wordt samengesteld kan tussen 1 november en 31 maart worden geactiveerd en mag niet op andere markten worden gebruikt. Elk jaar wordt de behoefte aan een strategische reserve voor de volgende winter geëvalueerd.

De strategische reserve wordt geactiveerd wanneer er (op basis van economische of technische criteria), op de vooravond van de betrokken dag of enkele uren vooraf, een toestand van 'structureel tekort' wordt vastgesteld volgens de marktprognoses of de informatie waarover Elia beschikt.

BIDLADDER: HET VALORISEREN VAN FLEXIBILITEIT IN DE BALANCINGMARKT

BidLadder is een marktplatform dat Elia ontwikkelt met de ambitie om op termijn alle marktactoren, ongeacht het spanningsniveau waarop ze aangesloten zijn of hun onderliggende technologie (productie of vraagbeheer), in staat te stellen om Elia alle flexibiliteit aan te bieden waarover ze in hun portefeuille beschikken. BidLadder zal Elia een duidelijk beeld geven van de mogelijkheden om de liquiditeit op de balancingmarkt te verhogen. Op die manier zal het een optimale technisch-economische werking van de balancingmarkt verzekeren.

DE STRATEGISCHE RESERVE VOOR DE WINTER 2017-2018

“Eind 2016 heeft Elia een waarschijnlijkheidsanalyse gemaakt van de bevoorradingszekerheid in België voor de winterperiode 2017-2018, zoals voorzien door de Elektriciteitswet. Op basis van deze analyse en het advies van het directoraat-generaal Energie, heeft de federale minister van Energie Elia de opdracht gegeven om voor de drie volgende winters een reserve van 900 MW aan te leggen (onder voorbehoud van eventuele marktretoers van centrales).”

Elia heeft eerst een basisscenario opgesteld en vervolgens vijftien sensitiviteitsanalyses uitgevoerd om een breed scala aan onzekerheden in aanmerking te nemen. Elia heeft ook een scenario geanalyseerd, gebaseerd op de situatie in het begin van de winter 2016 (combinatie van de langdurige onbeschikbaarheid van kerncentrales in Frankrijk en België). Dit laatste scenario werd door de minister gekozen om het volume te dimensioneren.” Rafael Feito-Kiczak, Scenarios, Market & Adequacy Analysis bij Elia

Vandaag kunnen alleen de evenwichtsverantwoordelijken met een CIPU-contract (Contract for the Injection of Production Units) via een BidLadder-contract vrije balancingoffertes bij Elia indienen. BidLadder moet ook de grote industrieën en de onafhankelijke aggregatoren toegang geven. Zonder BidLadder kunnen de netgebruikers en de aggregatoren hun flexibiliteitsoplossingen alleen aan de evenwichtsverantwoordelijken voorstellen en niet aan Elia. De liberalisering van de markt en de bijbehorende stijging van de competitiviteit zal Elia meer liquiditeiten geven, met een positieve invloed op de prijzen op de balancingmarkt.

VERANDERINGEN IN DE GRENDOVERSCHRIJDENDE INTRADAY-UITWISSELINGEN

Op 5 oktober 2016 heeft Elia met succes het intradaymechanisme gelanceerd tussen enerzijds België en Frankrijk en anderzijds België en Nederland. Dit is in verscheidene stappen verlopen.

“De integratie van de Belgische en Nederlandse intradaymarkten met de Franse, Duitse, Zwitserse en Oostenrijkse intradaymarkten is essentieel om de uitwisselingen tussen de verschillende marktactoren uit te breiden en flexibeler te maken. Dit geldt vooral in het vooruitzicht van de groei en de efficiënte exploitatie van hernieuwbare energie. Om deze nieuwe mechanismen tot stand te brengen, was een goede samenwerking met de andere transmissienetbeheerders van kapitaal belang.” Viviane Illegems, Program Manager Market Development bij Elia

STAP 1 HET 'ICS' CAPACITEITSPLETTFORM VOOR DE BELGISCH-FRANSE INTERCONNECTIES

Dankzij de gezamenlijke inspanningen van de operationele teams van Elia en van de Franse transmissienetbeheerder RTE, vonden de eerste leveringen plaats via het uitwisselingsplatform 'Intraday Capacity Service' (ICS). Dit platform heeft het voor-

deel dat het dezelfde service biedt voor verscheidene grenzen tussen prijszones. ICS maakt een expliciete toewijzing van grensoverschrijdende intradaycapaciteit mogelijk voor de interconnectie tussen België en Frankrijk. Vanaf dat ogenblik is het principe 'wie eerst komt, eerst maalt' van toepassing: alleen het ogenblik waarop de vraag wordt ingediend, komt in aanmerking voor de automatische toewijzing van de capaciteit aan de evenwichtspe-riometer van de aanvragende marktspeleer. Hetzelfde platform is al gebruikt voor de toewijzing van capaciteit op andere interconnecties tussen Frankrijk, Duitsland, Zwitserland, Nederland en het westen van Denemarken.

STAP 2 HET UITWISSELINGSPLATFORM 'M7' VOOR DE BELGISCHE INTRADAYMARKT

Elia, RTE en TenneT bieden sinds oktober 2016 via het 'intraday capacity service'-platform (ICS) op het intraday-uitwisselingsplatform M7 grensoverschrijdende intradaycapaciteit aan tussen België en Frankrijk en België en Nederland. De nieuwe Belgisch-Franse en Belgisch-Nederlandse intraday-oplossing maakt de impliciete toewijzing van intradaycapaciteit mogelijk, zodat de Belgische en Nederlandse markten gekoppeld kunnen worden aan de Franse, Duitse, Zwitserse en Oostenrijkse intradaymarkten.

In oktober 2016 vonden de eerste uitwisselingen op het M7-platform plaats. Het platform wordt nu gebruikt voor alle continentale intradaymarkten van EPEX SPOT. Het vervangt het Eurolight-uitwisselingsplatform dat EPEX SPOT in het verleden gebruikte voor de intraday-uitwisselingen en de uitwisselingen tussen Nederland en België.

STAP 3 EEN UNIEK EUROPEES PLATFORM VOOR DE TOEKOMST

De transmissienetbeheerders en de elektriciteitsbeurzen van een groot deel van Europa ontwikkelen samen het XBID-systeem (XB staat voor grensoverschrijdend, ID voor intraday). Dit door de Europese Commissie erkende project streeft naar de uitwisseling van alle grensoverschrijdende intradaycapaciteiten in Europa via één enkel platform. De eerste go-live is gepland voor het eerste trimester van 2018.

Samenwerking tussen alle actoren van de energiemarkt: een sterke troef voor de flexibiliteit

Het beheer van het elektriciteitssysteem wordt almaar uitdagender. Het vraagt constante aandacht: dag en nacht én op elk moment. Elia beschikt over een reeks tools om het evenwicht te garanderen; de zogenaamde reserves of ondersteunende diensten.

De site van Vynova in Tessenderlo neemt al enkele jaren deel aan de reserves van Elia.

“Wij participeren met onze elektrolyse-eenheid in de reserves van Elia. De productie-eenheid dient als primaire reserve, voor de frequentie, en als tertiaire reserve in het kader van het onderbreekbaarheidsproduct, ICH (Interruptible Contract Holder).” Michel Ceusters, Vynova Group

De samenwerking tussen Elia en industriële bedrijven, al dan niet via een aggregator, is gunstig voor alle betrokkenen. Elia kan zo de actoren op de elektriciteitsmarkt diversifiëren en de markt flexibeler maken.

“In het kader van de reserves met Elia samenwerken, is interessant want het stelt ons in staat om onze energiefactuur te verlagen.”

“Voor Vynova is de samenwerking met Elia in het kader van de reserves interessant omdat het onze energiefactuur kan verlagen. Als je weet dat de site Tessenderlo waarschijnlijk de tweede grootste energieverbruiker van België is, begrijp je hoe belangrijk het is om via de reserves aan de elektriciteitsmarkt te kunnen deelnemen.” Michel Ceusters, Vynova Group

“De hernieuwbare productie vergroot de behoefte van Elia aan flexibiliteit om het evenwicht op het net te verzekeren. Door digitalisering en de komst van nieuwe marktactoren (zoals de aggregatoren) zijn er nieuwe mogelijkheden voor Elia's flexibiliteitsaanbod. Elia heeft met dit doel een ambitieus programma gelanceerd, met een ingrijpende herziening van haar ondersteunende diensten. Het is de bedoeling om flexibiliteit open te stellen voor nieuwe technologieën (zoals batterijen of vraagbeheer) én voor nieuwe marktactoren (zoals de aggregatoren). Dat alles moet op Europees niveau worden geïntegreerd.” James Matthys-Donnadieu, Head Market Development bij Elia

“Als je weet dat de site Vynova in Tessenderlo waarschijnlijk de tweede grootste energieverbruiker van België is, begrijp je hoe belangrijk het is om via de reserves aan de elektriciteitsmarkt te kunnen deelnemen.”

BEKIJK HET INTERVIEW MET VYNOVA GROUP OVER FLEXIBILITEIT
<http://bit.ly/VynovaElia>

Patrik Buijs
System Services
Product Manager
bij Elia

“De ontwikkeling van het concept van BidLadder past in een toekomstvisie waarin het vraagbeheer en de decentrale productie een steeds grotere rol spelen in de flexibiliteit.”

Pascale Fonck
Chief External
Relations Officer
bij Elia

"We vervangen éénrichtingscommunicatie door dialoog en coalitievorming die gebaseerd zijn op wederzijds respect en empathie."

WE VERSTERKEN ONZE POSITIE ALS TRANSMISSIENET- BEHEERDER DOOR IN TE ZETTEN OP SAMENWERKING

WE ENGAGEREN ONS OM DE
ENERGIETRANSITIE TE REALISEREN IN
SAMENWERKING MET ALLE MARKTPARTIJEN
EN VIA VERSTERKTE COÖRDINATIE MET
ANDERE NETBEHEERDERS ZOWEL OP
NATIONAAL ALS OP EUROPEES NIVEAU.

Onze activiteiten hebben impact op de socio-economische ontwikkeling van het land. Als centrale speler in het energiesysteem streeft Elia naar een betere afstemming en coördinatie met de diverse marktpartijen en netbeheerders zowel lokaal als supranationaal.

Via win-winprojecten en het delen van onze expertise en data, zetten we het belang van de maatschappij steeds voorop. We begrijpen de noden van onze klanten en de marktspelers. We overleggen met hen op geregelde tijdstippen via diverse overlegplatformen.

Elia levert ook diensten aan de samenleving via diepgaande studies over de werking en de noden van het elektriciteitssysteem.

PROACTIEF STAKEHOLDER MANAGEMENT

Geïnspireerd op Elia's aangepaste strategie waarbij het belang van de maatschappij primeert, wil Elia een meer proactief beleid voeren op vlak van stakeholder management en sterker focussen de publieke aanvaarding van haar infrastructuurwerken. Om deze ambitie te realiseren is binnen het algemene management een directeur Public Acceptance toegevoegd. Zie ook pag. 26.

**BUURTBEWONERS
BEZOEKEN
WERF STEVIN**

Op zaterdag 1 oktober heeft Elia de buurtbewoners uitgenodigd voor een bezoek aan de hoogspanningspost van Stevin in Zeebrugge. De werken duren nog tot eind 2017. Een 200-tal geïnteresseerden kregen een uitgebreide rondleiding op de werf. Zie ook pag. 29.

“Ik sta er van versteld hoe snel de werken evolueren. Voor ons is elektriciteit zo evident. Ik wist niet dat hernieuwbare energie zo'n impact heeft op het systeem.”
Alfons Van Hulle – bezoeker Stevin

David Zenner
Manager Customer
Relations bij Elia

“Binnen de Users' Group zijn er vier permanente werkgroepen actief rond System Operation & European Market Design, Balancing en het Elia-netwerk en de erbij betrokken mechanismen, diensten en producten (Belgian Grid). Om specifieke thema's te behandelen worden geregeld ook ad hoc taskforces opgericht. Dialoog en samenwerking zijn essentieel voor Elia!”

Bij het realiseren van infrastructuurwerken, wil Elia gedurende de volledige projectfase rekening houden met de noden en bezorgdheden van de samenleving. Wij benaderen onze stakeholders met empathie en integriteit. Elia zoekt steeds naar win-winoplossingen en partnerschappen.

Elia werkt ook klantgericht. Om de noden en de behoeften van de diverse marktspelers te begrijpen en de beste oplossingen uit te werken, zet Elia gespecialiseerde werkgroepen op.

USERS' GROUP & CUSTOMER WORKSHOPS

Elia onderhoudt een permanente dialoog met de marktspelers via de Users' Group. Dit consultatieorgaan brengt vertegenwoordigers samen van diverse federaties zoals grootverbruikers, producenten, leveranciers en distributienetbeheerders maar ook werkgeversorganisaties, energiebeurzen, overheidsorganisaties, etc. Zij worden via dit platform geïnformeerd en geconsulteerd over verschillende specifieke punten in verband met de werking van de elektriciteitsmarkt. Via deze groep worden standpunten over specifieke dossiers alsook aanbevelingen overgemaakt aan de bevoegde minister(s) en/of regulatoren.

Naast de jaarlijkse Stakeholders' Day brengt Elia haar klanten ook samen rond specifieke thema's zoals de evolutie van haar producten en diensten, informatie over de processen als ook veiligheid. Deze workshops worden georganiseerd per specifieke doelgroep.

“De Users' Group is in 2016 heel actief geweest. Zo werd grote vooruitgang geboekt rond de implementatie van de Europese netwerkcodes en werden grote stappen gezet in de flexibiliteitsontwikkeling in het netwerk van Elia. Ook de studie over de nood aan adequacy en flexibiliteit in het Belgische elektriciteitssysteem voor 2017-2027 kwam uitgebreid aan bod.” **James Matthys-Donnadieu – Manager Market Development**

**ONZE EXPERTISE IN DIENST VAN DE
SAMENLEVING**

Elia is een actieve deelnemer in diverse nationale en Europese werkgroepen en stelt haar expertise ter beschikking bij het uittekenen van het transmissienet van de toekomst. Om gefundeerd advies te kunnen geven over de noden van het elektriciteitssysteem, voert Elia geregeld diepgaande studies uit.

**STUDIE VAN DE 'ADEQUACY' EN DE
FLEXIBILITEITSBEHOEFTE VAN HET
ELEKTRICITEITSSYSTEEM**

Elia heeft op vraag van de federale minister van Energie een studie uitgevoerd over het op elkaar afstemmen van de elektriciteitsproductie en het -verbruik (adequacy) én over de nood aan flexibiliteit in het elektriciteitssysteem. Deze studie - die de periode 2017- 2027 bestrijkt - maakt vooral een kwantitatieve analyse van de nood aan 'adequacy' en flexibiliteit en plaatst deze elementen voor België binnen de Europese markt. De studie is beschikbaar op de website van Elia.

Eind september 2016 heeft Elia - andermaal op verzoek van de minister van Energie - een addendum gepubliceerd na een openbare raadpleging over het aanvankelijke rapport van 20 april 2016.

**10-JARENPLAN VOOR DE ONTWIKKELING VAN HET
EUROPESE NET IN SAMENWERKING MET ENTSO-E**

De transmissienetbeheerders van 34 Europese landen, waaronder Elia, hebben met ENTSO-E samengewerkt en dankzij hun unieke expertise bijgedragen tot de ontwikkeling van het TYNDP 2016 (Ten-Year Network Development Plan). Het rapport dat eind juni gepubliceerde werd, beschrijft hoe het Europese elektriciteitsnet in de komende tien jaar zal ontwikkelen.

De projecten voor de ontwikkeling van het transmissienet spelen een sleutelrol in de realisatie van de Europese klimaat- en energiedoelstellingen voor decarbonisatie, competitiviteit én bevoorradingszekerheid. De verdere Europese netontwikkeling is essentieel om de Europese doelstellingen te kunnen bereiken: een energiemix met 27% hernieuwbare bronnen en een vermindering van de CO₂-uitstoot met 40% tegen 2030.

SAMENWERKING MET DE REGULATOREN**CREG**

Eind 2016 heeft de CREG de actualisering goedgekeurd van alle toeslagen die Elia ontvangt in het kader van haar openbare dienstverplichting (met ingang van 1 januari 2017). De toeslagen voor de Waalse groenestroomcertificaten worden momenteel bestudeerd.

Daarnaast heeft de CREG de contracten goedgekeurd voor de aankoop van groenestroomcertificaten van de offshore windmaatschappijen Rentel en Northor. Elia moet deze contracten afsluiten volgens de federale reglementering voor de steun aan de ontwikkeling van offshore windenergie.

In het domein van de ondersteunende diensten kreeg Elia de goedkeuring van de CREG voor de methode die ze heeft ontwikkeld om het noodzakelijke volume aan ondersteunende diensten voor een veilig en betrouwbaar beheer van het elektriciteitssysteem te garanderen. De CREG heeft ook aanvaard dat de reserveproducten op een technologisch neutrale manier worden ontworpen. Liever dan de producten van elkaar te onderscheiden volgens de middelen die ze kunnen aanbieden (productie of vraag), zijn de kenmerken van de producten aangepast en omgezet in Standaard Reserve en

Flexibele Reserve. De reserveproducten kunnen zo door 'de productie' of door 'de vraag' worden aangeboden (zie pag. 35).

De CREG heeft een methodologie bepaald met criteria voor de evaluatie van de investeringen in de elektriciteitsinfrastructuur én de hogere risico's waaraan ze onderhevig zijn. In deze beslissing beschrijft de CREG de manier waarop ze dergelijke investeringsrisico's zal beoordelen.

Eind juni heeft de CREG de verschillende doelstellingen bepaald die Elia in 2017 zou moeten bereiken in het kader van de incentivering die door de Tariefmethodologie werd ingevoerd en waarover de CREG beslist. Deze doelstellingen moeten met name de 'adequacy' tussen aanbod en vraag bevorderen.

Na de indiening door Elia van het tariefverslag heeft de CREG een beslissing genomen over de tariefsaldo's voor het jaar 2015.

De werkingsregels van de balancingmarkt werden aangepast om de Belgische marktactoren de kans te geven hun aanbod voor de primaire reserve op regionale schaal (Europees) te valoriseren. Het stelt Elia in staat om haar balanceringsbehoeften op internationale schaal aan te kopen.

**ELIA'S
INFOMARKTEN**

Om de publieke inspraak tijdens het vergunningsproces te vergroten, organiseert Elia voor alle grote infrastructuurwerken informatiemarkten. Zo is dat ook gebeurd in Sleidingen en Lokeren. Elia wil de hoogspanningslijn versterken tussen het station Mercator in Kruibeke en het station Horta in Zomergem. Dit project staat op de lijst van 'Projects of Common Interest' (PCI) van de Europese Commissie en draagt bij tot een geïntegreerde Europese energiemarkt.

VREG

In 2016 heeft de VREG de aanpassingen aan het toegangscontract voor het net alsook aan het contract van de evenwichtsverantwoordelijken goedgekeurd. De VREG heeft ook een positief advies gegeven voor het investeringsplan dat Elia heeft opgesteld voor de ontwikkeling van de netten die het bedrijf op spanningenniveaus van 70 kV en minder exploiteert. Deze wijzigingen werden aangebracht om tegemoet te komen aan de reglementaire verplichtingen die Elia als lokale transmissienetbeheerder in Vlaanderen dient na te leven.

CWAPE

De CWaPE heeft de verschillende aanpassingen aan het nettoegangscontract goedgekeurd. Ze heeft ook het 'Plan d'adaptation' (aanpassingsplan) goedgekeurd dat Elia heeft opgesteld voor de ontwikkeling van het lokale transmissienet in het Waalse Gewest. Daarenboven hebben de CWaPE en Elia diverse gegevens uitgewisseld over de werking van de markt voor Waalse groenestroomcertificaten, meer bepaald over de aspecten waarvoor Elia een aantal verplichtingen dient te vervullen.

BRUGEL

Brugel heeft een gunstig advies gegeven voor het Investeringsplan dat Elia heeft opgesteld voor het gewestelijke transmissienet dat ze in het Brusselse Gewest exploiteert. De definitieve beslissing van de Brusselse regering wordt binnenkort verwacht.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

Elia en 50Hertz zijn actieve leden van diverse internationale organisaties die de veiligheid, duurzaamheid én betrouwbaarheid van de wereldwijde elektriciteitsnetwerken bevorderen.

SAMENWERKING TUSSEN DE EUROPESE TRANSMISSIENETBEHEERDERS

Elia werkt op regelmatige basis samen met de andere Europese transmissienetbeheerders. Een mooi voorbeeld is de geslaagde lancering van het nieuwe intradaymechanisme op de grens tussen België en Frankrijk en België en Nederland (zie pag. 36).

Daarnaast werd ruim een jaar geleden, in mei 2015, de flow-based methodologie ingevoerd (zie pag. 36).

In de winter 2017/2018 zullen de acht Europese transmissienetbeheerders (TNB's), namelijk RTE (Frankrijk), Elia (België), REE (Spanje), Amprion (Duitsland), TenneT (Nederland), Swissgrid (Zwitserland), Terna (Italië) en TransnetBW (Duitsland), nauwer samenwerken om de capaciteiten voor elektriciteitsuitwisselingen te optimaliseren. De procedures worden gecoördineerd door de regionale coördinatiecentra (de twee belangrijkste centra in Centraal-Europa zijn CORESO en TSCNET). Deze versterkte samenwerking zal bijzonder nuttig zijn in het geval van marktspanningen door een ontoereikende productie in een land.

ENTSO-E

Het Europees netwerk van transmissienetbeheerders voor elektriciteit (ENTSO-E) vertegenwoordigt alle transmissienetbeheerders van de Europese Unie en andere transmissienetbeheerders die verbonden zijn met het Europese elektriciteitsnet. ENTSO-E is het contactpunt voor bijv. de Europese Commissie en het Agentschap voor de samenwerking tussen de Europese energieregulators ACER met betrekking tot technische problemen en marktgerelateerde zaken.

CORESO

Het regionale technisch coördinatiecentrum Coreso (Coordination of Electricity System Operators) verenigt diverse Europese transmissienetbeheerders om de operationele veiligheid van de netten in de regio Centraal-West Europa te verhogen. Door de ontwikkeling van de intradaymarkten is er een stijgende trend naar grensoverschrijdende elektriciteitsstromen. Coreso verbetert ook de regionale integratie van hernieuwbare energieproductie door het uitwisselen van data en expertise.

EPEX SPOT SE

Elia heeft een minderheidsparticipatie (17%) in de holding HGRT¹ die aandeelhouder is (49%) van de internationale energiebeurs European Power Exchange SE. EPEX SPOT beheert verschillende platformen voor de handel van elektriciteit, in het bijzonder in de regio Centraal-West-Europa nl. Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Nederland, België, Oostenrijk, Zwitserland en Luxemburg. Deze markten vertegenwoordigen 50% van het Europese elektriciteitsverbruik.

GO15

Elia groep is een stichtend lid van GO15, een vrijwillig initiatief dat de 19 grootste netbeheerders ter wereld verenigt. De organisatie vertegenwoordigt 3,4 miljard consumenten op 6 continenten en zet gezamenlijke actieplannen op voor een verbeterde veiligheid én betrouwbaarheid van het wereldwijde elektriciteitsnet.

RENEWABLE GRID INITIATIVE

Elia groep is een actief lid van het Europese Renewables Grid Initiative (RGI). RGI bevordert de verdere integratie van duurzame energie in het Europese elektriciteitssysteem. Naast diverse Europese transmissienetbeheerders verenigt RGI ook milieuorganisaties zoals WWF en Germanwatch.

WIN-WIN PROJECTEN VOOR EEN DUURZAAM NET**GREENPULSE VOOR EEN GESTRUCTUREERD MILIEUBEHEER**

Elia is in 2016 gestart met een project voor milieugovernance onder de naam Greenpulse.

Elia wil meer milieudoelstellingen in haar activiteiten opnemen. Zo zal Elia als bedrijf positief bijdragen aan de energietransitie, maar ook haar net ontwikkelen met aandacht voor de biodiversiteit, de omwonenden, de lokale partners én de stakeholders in het algemeen. Zo wil Elia de milieu-impact van haar installaties beperken en ze beter in het landschap integreren.

Greenpulse heeft de milieumissie en -verantwoordelijkheid van Elia gedefinieerd, de belangrijke en prioritaire te behandelen thema's, de beleidslijnen en de procedures. Een actieplan over drie jaar werd uitgewerkt om alle veranderingen door te voeren. Dankzij de implementatie van Greenpulse zal Elia op termijn een geïntegreerd milieubeleid voeren.

1. HGRT staat voor Holding de Gestionnaires de Réseaux de Transport en verenigt Amprion, APG, Elia, RTE, Swissgrid en TenneT.

Jean-François
Gahungu
CEO van Coreso

Als technisch coördinerend centrum tussen diverse transmissienetbeheerders, werkt Coreso dagelijks samen met Elia door het aanleveren van analyses en door operationele coördinatie. Onze gezamenlijke visie gaat verder dan de nationale grenzen en verbetert zo de veiligheid van het netbeheer.

Ian Wittevrongel
buurtbewoner van
het Stevin-project

“Als buurtbewoner van het Stevin-project hebben Elia en Houtland ons voorgesteld om te kiezen voor bomen om de zichtbaarheid van de nieuwe lijn te minimaliseren. Dat is een constructieve en aangename aanpak. In de lente, wanneer de bomen al wat gegroeid zijn, zullen we het resultaat zien. We kijken er alvast naar uit.”

ELEKTRISCHE EN MAGNETISCHE VELDEN

Hoogspanningsinstallaties genereren elektrische en magnetische velden met zeer lage frequentie (50 Hz). Elia is zich ten volle bewust van de bezorgdheid van omwonenden over de potentiële risico's van elektromagnetische velden voor de gezondheid. Daarom informeert Elia het publiek zo volledig mogelijk. In 2016 werden ca. 112 metingen op het terrein uitgevoerd bij omwonenden en werden een dertigtal informatieverzoeken behandeld.

Elia steunt ook het wetenschappelijk onderzoek naar de impact van magnetische velden met zeer lage frequentie. Ze heeft bijvoorbeeld samenwerkingssakkoorden afgesloten met verschillende onderzoekscentra en universiteiten van de Belgian BioElectroMagnetics Group (BBEMG), met de garantie op een volstrekte wetenschappelijke onafhankelijkheid. Elia heeft ook toegang tot expertiserapporten van internationaal onderzoek in dit domein, via het Electric Power Research Institute (EPRI) in de Verenigde Staten.

AFBIKKEN EN SCHILDEREN VAN MASTEN

Bij het onderhoud van haar elektriciteitsinfrastructuur, voert Elia geregeld afbik- en schilderwerken van haar masten uit (gemiddeld om de vijftien jaar) om ze te beschermen tegen corrosie. Deze werken worden uitbesteed aan gespecialiseerde schildersbedrijven.

Elia's net telt nog een aantal masten van zwart staal die met loodverf zijn behandeld, wat in het verleden gebruikelijk was. Om te voorkomen dat tijdens het schoonmaken van de masten er loodschilfers of -stof zou verspreiden, worden de masten met zeilen ingepakt. Na de afbikoperatie worden de zeilen verwijderd en kunnen de masten in de open lucht worden geschilderd.

De verf die Elia vandaag gebruikt, voldoet aan de strengste milieunormen. Op het einde van de werf onderzoeken Elia en de subcontractors samen de grond in de omgeving van de masten, om zich ervan te verzekeren dat de werken geen vervuiling veroorzaakten.

Elia heeft eind 2016 een brochure over dit onderwerp opgesteld om de omwonenden te informeren wanneer er in hun omgeving dergelijke werken gepland zijn.

RENEWABLES GRID INITIATIVE

De vereniging Renewables Grid Initiative (RGI) groepeerde verenigingen voor natuurbescherming (zoals het WWF en Birdlife) en netbeheerders, waaronder Elia en 50Hertz, die sinds 2011 lid zijn. Ze hebben een gezamenlijk project: een consensus tot stand brengen over de noodzakelijke uitbreiding van de netten voor de integratie van hernieuwbare energie, met eerbied voor de biodiversiteit en het milieu.

In 2016 hebben twee nieuwe leden zich aangesloten bij RGI: de netbeheerders Amprion (Duitsland) en EirGrid (Ierland). RGI is ook een langdurige samenwerking begonnen met ENTSO-E, de Europese vereniging van transmissienetbeheerders. Deze samenwerking zal de acties voor de klimaat- en milieudoelstellingen van de Europese Unie nog meer kracht bijzetten.

ELIA'S LIFE-PROJECT

Het Europese LIFE-project werd in september 2011 in samenwerking met RTE (Frankrijk) gelanceerd. Het wordt deels gesubsidieerd door de Europese Commissie én het Waals Gewest. Het project streeft naar de aanleg van ecologische corridors onder hoogspanningslijnen die door bossen lopen.

Het project zou normaal in augustus 2016 worden afgerond. Door het succes van de campagne, het werk dat nog moet gebeuren én de grote belangstelling door andere TNB's, hebben Elia en RTE beslist om het project voort te zetten tot eind 2017.

INSTALLATIE VAN BIJENKORVEN OP ENKELE SITES VAN ELIA

Elia heeft twee bijenkorven op haar site Monnoyer in Brussel. Eenmaal per jaar wordt de verzamelde honing aan het personeel verkocht. De opbrengst gaat naar een goed doel.

Het project is een samenwerking tussen Elia en de firma Beediversity die hiermee de biodiversiteit en de pollutie in Brussel onderzoekt. Beediversity analyseert het stuifmeel, de nectar en het water in de bijenkorven bij Elia. Dankzij de monsters kunnen de pesticiden en zware metalen, de diversiteit van de plantengroei én de voedingswaarde ervan voor de bijen in kaart worden gebracht.

Elia zal bijkomende bijenkorven installeren op de sites Crealys (2017) en Merksem (2018).

VEGETATIE OM DE VISUELE IMPACT TE BEPERKEN

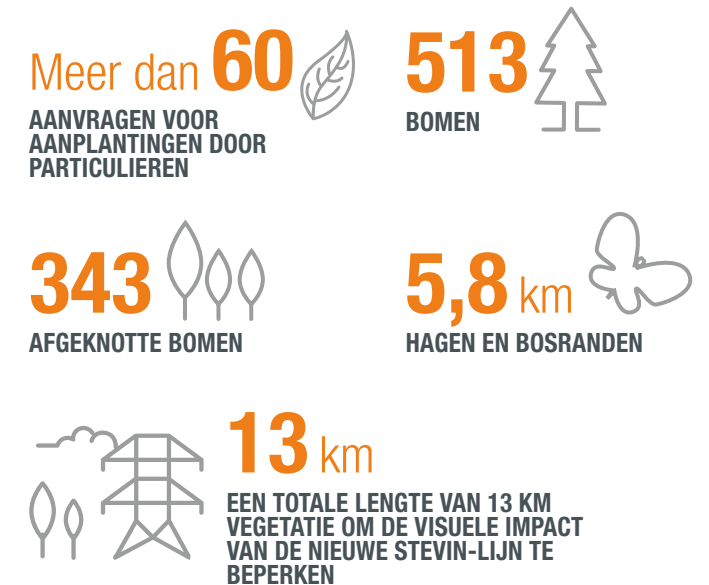
Elia heeft in het kader van het Stevin-project een landschapsstudie uitgevoerd. De studie omvat een analyse van het streeklandschap, een analyse van de visuele impact van het project én de mogelijke maatregelen om die impact te beperken; zowel op de Elia-terreinen als in de directe omgeving. Elia heeft een fonds opgericht om deze impactbeperkende maatregelen in de praktijk te brengen in samenwerking met de verenigingen Regionaal Landschap Houtland en Regionaal Landschap Meetjesland.

Deze twee verenigingen planten bomen, boomgaarden, hagen, etc. bij particulieren, landbouwers of lokale overheden die daarom vragen. Deze aanplantingen moeten de nieuwe hoogspanningslijn maskeren. De landschapsstudie bepaalt de perimeter waarbinnen de twee verenigingen met geld uit het Elia fonds aanplantingen kunnen uitvoeren. Daarbij wordt de voorkeur gegeven aan lokale variëteiten die aangepast zijn aan de bodem en het klimaat.

1. Zonder rekening te houden met de groenaanleg door Elia rond de posten Stevin, Gezelle en Van Maerlant.

04
👤👤

GROENAANPLANTING CIJFERS¹ (PERIODE 2015-2016)

DUBBELE ONDERSCHIEDING VOOR LIFE-PROJECT

Op 23 mei 2016 ontving het LIFE-project van Elia en RTE de prijs Natura 2000 in de categorie 'Verzoening van belangen/percepties'. De prijs wordt toegekend door het directoraat-generaal Milieuzaken van de Europese Commissie in samenwerking met Natura 2000, het Europese netwerk voor de biodiversiteit. Deze prijs belooft alle partners van het project: Elia, RTE, het Waals Gewest, het LIFE-team en de zeer talrijke partners op het terrein (boseigenaars, lokale besturen, natuurparken, landbouwers, jagers, natuurbeschermingsverenigingen, etc.). De dag erna won het LIFE-project ook nog één van de twee prijzen 'Duurzaam Partnership' van The Shift, het trefpunt voor duurzame ontwikkeling in België.

VOGELKRULLEN VERMINDEREN AANVLIEGINGEN

Uit een gezamenlijke studie van Natuurpunt, Natagora, Vogelbescherming Vlaanderen en het Vlaams Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) blijkt dat 3,4% van het bovengrondse elektriciteitsnet van Elia een gevaar vormt voor vogels. De aardingsdraad die boven de hoogspanningsgeleiders hangt, wordt door vogels niet altijd opgemerkt waardoor er een risico is op aanvliegingen. De studie heeft de meest kritieke zones in kaart gebracht die worden nu door Elia geleidelijk aan aangepakt. Door de bovengrondse hoogtelijnen van bakens te voorzien, wordt het risico op een aanvlieging aanzienlijk verminderd.

Eind 2016 heeft Elia vogelkrullen aangebracht op de nieuwe hoogspanningslijn van het Stevin-project. Tussen Zeebrugge en Dudzele is bebakening aangebracht over een afstand van 9 kilometer.

VERMINDERING VAN CO₂-UITSTOOT

De energietransitie is een direct gevolg van de klimaatverandering. Naast de projecten die Elia uitvoert om het net te versterken en meer hernieuwbare energie te integreren, wil de netbeheerder ook de eigen activiteiten aanpassen aan de veranderende context. Dat betekent onder meer een beperking van de uitstoot van broeikasgassen.

Elia heeft een actieplan opgesteld voor vermindering van de CO₂-uitstoot van de non-core activiteiten. De huidige uitstoot moet met 20 % worden verlaagd door minder energieverbruik in onze gebouwen, meer groene energie, verbetering van het wagenpark, eco-driving, etc.

In 2016 heeft Elia de koolstofbalans van haar kernactiviteiten berekend. Begin 2017 zullen de resultaten klaar zijn en zal een actieplan worden opgesteld.

Dominique Verbelen
van de studiedienst
van Natuurpunt

“België telt ongeveer 5700 km bovengrondse hoogspanningslijnen. Wij schatten het aantal vogelslachtoffers op ca. 170.000 per jaar. We hebben eerder vogelkrullen geïnstalleerd op een hoogspanningslijn in Oudenaarde. Deze interventie heeft het aantal botsingen in een maand tijd verminderd van 70 naar 2.”

Elia's Stakeholders' Day

ONZE AFSpraak MET DE SECTOR

Met de 4de editie van de Stakeholders' Day in november 2016 bouwde Elia voort op een jaarlijkse traditie om midden november haar belangrijkste klanten en contacten samen te brengen. Er werd gedebatteerd over trends en evoluties in de energiesector en de gevolgen voor het elektriciteitssysteem. Gastspreker was de Amerikaanse bestsellerauteur Jeremy Rifkin. De grote opkomst bevestigde andermaal dat het evenement een niet te missen netwerkmoment is in de sector.

Het energiebeleid in ons land is wat versnipperd. Het is niet even gemakkelijk om dat te beheren. Ik denk dat Elia als nationale netbeheerder die rol nog kan opnemen om de belangen van zowel de producenten als de distributienetbeheerders samen te brengen.
Annemie Vermeylen – Belgian Offshore Grid

Het netwerk van de stakeholders is een belangrijke asset voor Elia. Ik denk dat het samenbrengen van de stakeholders evenveel toegevoegde waarde heeft als de speeches zelf.
Ronnie Belmans – EnergyVille

We zijn in een wereld van transitie. Dat betekent dat er wat extra volatilité is. De belangen en de kaarten worden door elkaar geschut. Het is belangrijk dat Elia op koers blijft en doorzet en zeker geen stappen achteruit zet.
Pieter-Jan Mermans – REstore

Op de Stakeholders' Day laat Elia zien dat ze een maatschappelijke rol wil opnemen. Elia positioneert zich als een soort beheerder die mee het systeem bewaakt.
Wim Verrelst – Ceder studiedienst CD&V

Elia's jaarlijkse Stakeholders' Day getuigt van de wil om naar haar klanten te gaan en rekening met hen te houden. Hier laat Elia zien dat klanten gehoord kunnen worden en aan hun trekken kunnen komen.
Luc Sterckx - Voorzitter Febeliec

BEKIJK HET VIDEOVERSLAG VAN ELIA'S STAKEHOLDERS' DAY VAN 18 NOVEMBER 2016
<http://bit.ly/2m0ISxW>

Ilse Tant
Chief HR & Internal
Communication Officer
bij Elia

“Om onze strategie uit te voeren en de uitdagingen van de energietransitie aan te gaan, moeten wij ook onze cultuur veranderen.”

In 2016 heeft de directie van Elia een uitgebreide denkoefening gehouden om de strategische keuzes en de oriëntatie van de onderneming voor de komende jaren te bepalen. De uitvoering van de strategie vereist een culturele verandering.

In samenwerking met vertegenwoordigers van de verschillende departementen van Elia werden drie wegwijzers en vier waarden geselecteerd. Ze liggen in het verlengde van de vorige waarden en de al bestaande sterke punten. Deze nieuwe wegwijzers en waarden vormen de basis van de nieuwe cultuur van Elia en zijn het vertrekpunt voor alle activiteiten. Ze wijzen de medewerkers de juiste weg.

WE STEMMEN ONZE **CULTUUR** AF OP ONZE **STRATEGIE**

ELIA HEEFT NOOD AAN EEN BEDRIJFSCULTUUR DIE DE STRATEGISCHE PRIORITEITEN EN DOELSTELLINGEN ONDERSTEUNT. VERANDERING IS NODIG. OM DE TRANSITIE EN DE STRATEGIE TE DOEN SLAGEN, ZIJN DRIE WEGWIJZERS EN VIER WAARDEN GEDEFINIEERD DIE ONZE MEDEWERKERS RICHTING GEVEN.

1.225
AANTAL MEDEWERKERS
BIJ ELIA

41 jaar &
3,78 maanden
GEMIDDELTE LEEFTIJD

37,20
GEMIDDELD AANTAL
OPLEIDINGSUREN PER
MEDEWERKER

14
AANTAL
NATIONALITEITEN

DRIE WEGWIJZERS

De drie wegwijzers weerspiegelen de hoofdwaarden of de diep verankerde principes van Elia.

01 VEILIGHEID EERST

Veiligheid komt altijd en overal en voor iedereen op de eerste plaats! Als bedrijf blijven we investeren in veiligheid. En we verwachten een veilige en verantwoorde manier van werken van zowel onze medewerkers (op het terrein maar ook in de administratieve vestigingen) als onze subcontractors en collega-transmissienetbeheerders.

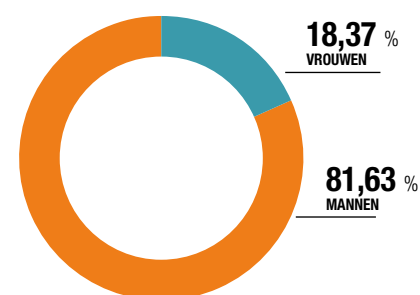
02 DE SAMENLEVING VOOROP

Elia wil haar centrale rol in de elektriciteitssector ten volle opnemen en waarde creëren voor de samenleving. Daarom stellen haar medewerkers zich in alles wat zij doen de vraag: wat wil de samenleving en hoe kunnen wij een meerwaarde bieden?

03 GEDREVEN DOOR PERFORMANTIE

De medewerkers van Elia streven naar efficiëntie en kwaliteit om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken of zelfs te overtreffen. Ze voeren hun projecten uit en leveren hun diensten binnen de vooropgestelde termijn en zijn resultaatgericht.

VERHOUDING MANNEN/VROUWEN

4 WAARDEN

Elia's waarden komen tot uiting in het gedrag en de attitude van de medewerkers.

01 ONDERNEMEND

De medewerkers werken proactief samen en nemen initiatieven om hun manier van werken te verbeteren en nieuwe wegen in te slaan.

02 SAMENWERKING

Elia waardeert samenwerking, zowel binnen het bedrijf als met de externe partners. De medewerkers delen hun expertise en informatie, stellen elkaar in vraag en laten hun ideeën rijpen. Ze zoeken productieve samenwerkingsvormen en partnerships waarbij alle partijen winnen.

03 VERANTWOORDELIJK

Alle medewerkers dragen de volledige verantwoordelijkheid van een project of taak. Ze realiseren hun ambitieuze en motiverende doelstellingen en voeren dit met succes uit.

04 FLEXIBEL

In een wereld die voortdurend verandert, staan de medewerkers open voor verandering, blijven ze in beweging en zetten ze door. Ook als het energielandschap ons voor complexe uitdagingen stelt.

Elia CEO Chris Peeters heeft de nieuwe waarden en wegwijzers in het najaar van 2016 voorgesteld tijdens Elia's jaarlijkse kaderdag en op bijeenkomsten in de verschillende vestigingen van Elia. De lancering van de bijgestuurde strategie werd ondersteund met een grootschalige interne communicatiecampagne. In 2017 zal Elia aan deze culturele verandering voortwerken, zowel op het individuele niveau, in de teams als op corporatenniveau. Er is een toolkit ontwikkeld om de medewerkers en de managers te helpen om de nieuwe waarden in de praktijk te brengen en te integreren in de dagelijkse werking.

 ONTDEK ONZE VIDEO OVER ELIA'S WAARDEN
<http://bit.ly/EliaWaarden>

05

OPENING VAN HET NIEUWE TRAINING CENTER

Op 20 januari 2016 werd het gerenoveerde Training Center van Elia in Brussel officieel geopend. Voor Elia is het erg belangrijk om over een Training Center te beschikken dat aangepast is aan de nieuwe generatie medewerkers en de nieuwe leervormen. Het Training Center biedt de medewerkers en contractors van Elia opleidingen van hoge kwaliteit aan. Het is de bedoeling hen te helpen en te begeleiden bij het behoud en de ontwikkeling van de technische en veiligheidsgerelateerde competenties die zij nodig hebben om hun taken onberispelijk voor te bereiden en uit te voeren, zonder hun veiligheid in gevaar te brengen.

"Onze medewerkers moeten zich gedurende hun volledige loopbaan blijvend bijscholen. Ze moeten de recentste evoluties in de sector volgen en in alle veiligheid kunnen werken. Dankzij het nieuwe centrum zullen ze dat in een modern en aangenaam kader kunnen doen." Frédéric Dunon, Chief Assets Officer bij Elia

OPLEIDING

OPLEIDINGSTRAJECTEN VOOR DE DIRECTIES ASSET EN INFRASTRUCTURE

HR heeft in 2016 de uitrol voortgezet van een nieuw opleidingstraject voor de teamleiders en operationele managers van de directie Asset. Het traject, dat uit vier interactieve en praktische modules bestaat, past in het kader van het project Operational & Safety Excellence voor de verbetering van de kwaliteit en de operationele veiligheid.

In het kader van de reorganisatie van de directie Infrastructure werden twee andere opleidingstrajecten ontwikkeld:

- Het traject 'Relational Project Management', voor de versterking van de impact van de projectverantwoordelijken in een matrixstructuur.
- Een specifiek opleidingstraject voor projectbeheer dat projectleiders en Program Managers de kans geeft om een opleiding aan het PMI (Project Management Institute) te volgen en de PMP-certificering (Project Management Professional) te behalen.

20 KM VAN BRUSSEL VOOR HET GOEDE DOEL

Elia geeft haar mensen regelmatig de kans om deel te nemen aan sportevenementen zoals de 20 km van Brussel. De wedstrijd combineert competitiegeest met de inzet voor een goed doel, want Elia sponsort via dit evenement de NGO Vredeseilanden.

Vredeseilanden werkt aan de ontwikkeling van kansarme landelijke gebieden.

"Het doel van deze twee opleidingen past in het reorganisatietraject van de directie Infrastructure, dat onder meer ons projectbeheer professioneler wil maken." Aline Leys, HR Business Partner Infrastructure & EGI

ANALYSE VAN HET PERFORMANCEMANAGEMENT

Elia heeft in 2016 op basis van de feedback van de medewerkers een analyse gemaakt van haar performancemanagementsysteem voor de kaderleden. Het is de bedoeling om het verband tussen het proces voor prestatiebeheer en de vergoeding te verbeteren, het proces flexibeler te maken en het beter te doen inspelen op de behoeften van het bedrijf. Uit de analyse is gebleken dat het huidige systeem beter kan. Elia zal het huidige proces aanpassen aan de nieuwe organisatienoden en het in 2018 implementeren.

'STRONGER TOGETHER'

Dit project wil de samenwerking bevorderen, om de cohesie en het wederzijds begrip tussen de medewerkers te versterken. Zo kregen enkele doorwinsterde administratieve medewerkers de kans om collega's op het terrein aan het werk te zien. Anderen konden zelfs een dag lang van functie veranderen. Alle deelnemers waren erg enthousiast over het initiatief dat in 2017 zal worden herhaald.

"Het was een boeiende dag: ik kon veel vragen stellen en ik heb heel veel geleerd. Ik heb bijvoorbeeld gezien hoe bepaalde materiaalkeuzes voor het ontwerp en de structuur van het net de dagelijkse onderhoudsactiviteiten kunnen beïnvloeden." Marnix Wouters, Project Development & Portfolio Management bij Elia (Marnix werkte in mei 2016 een dag op het terrein bij het team Substations van Stalen).

CARE4ENERGY : WELZIJN OP HET WERK

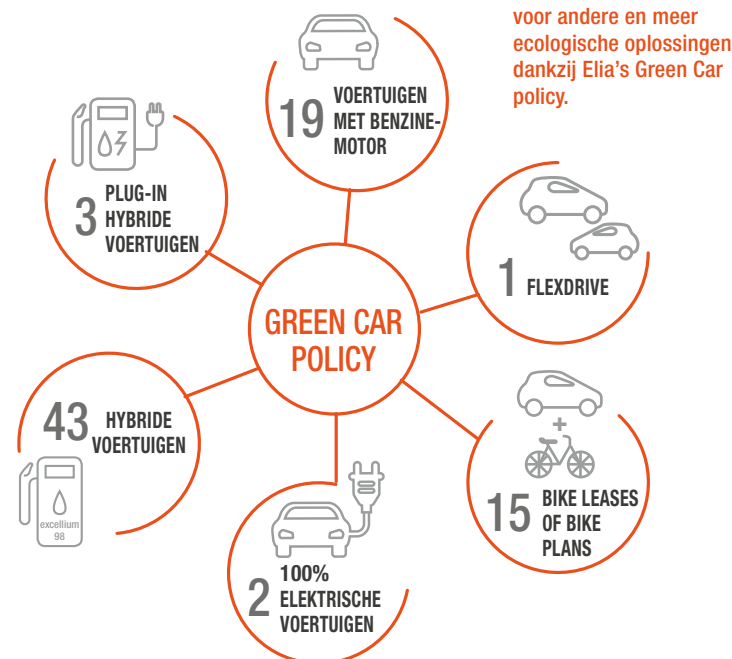
Begin 2016 lanceerde Elia haar programma Care4Energy, dat alle initiatieven in het domein van het algemeen welzijn verzamelt. Het is de bedoeling om voor en mét de medewerkers een duurzaam, gezond en veilig klimaat te scheppen, gebaseerd op welzijn en respect, zodat iedereen de energie en de vitaliteit heeft om samen het energielandschap van de toekomst te bouwen.

Om die visie gestalte te geven, werden in 2016 verscheidene campagnes en workshops georganiseerd. De medewerkers werden bijvoorbeeld aangespoord om meer te bewegen, vaker de trap te nemen, gezonde drankjes en tussendoortjes te kiezen ...

Elia zal in 2017 blijven investeren in het welzijn van haar personeel, deze keer met de nadruk op de psychosociale gezondheid.

MOBILITEIT BIJ ELIA

Het fileprobleem en het tijdverlies dat daarbij hoort, benadrukken de behoefte aan een aangepast mobiliteitsbeleid. Elia maakt niet alleen telewerk mogelijk, maar blijft ook ijveren voor een duurzaam mobiliteitsbeleid dat het aantal verplaatsingen beperkt. Duurzame mobiliteit wordt gestimuleerd met een flexibel en gevarieerd aanbod voor het woon-werkverkeer en de professionele verplaatsingen.

Als alternatief voor een diesel bedrijfswagen kiezen onze kaderleden in toenemende mate voor andere en meer ecologische oplossingen dankzij Elia's Green Car policy.

Samenwerken om competenties over te dragen

"Bij Elia is werken in duo's tussen senior en junior technici een centraal element in de opleiding van nieuwkomers."

Elk team is evenwichtig samengesteld, zodat de seniors hun knowhow en vakmanschap aan de juniors kunnen doorgeven. Zo gaat de specifieke knowhow van Elia niet verloren als mensen met pensioen gaan.

Robert Buekenhoudt en Kevin Croze werken allebei in het team dat de hoogspanningsstations beheert in het zuiden van Brussel en een deel van Wallonië. Robert werkt al 37 jaar bij Elia. Kevin is nog maar een jaar bij ons.

Kevin, wat win jij bij het duowerk met Robert?

"Met 37 jaar ervaring bij Elia en 9 jaar in de metallurgie heeft Robert een ongelooflijke bagage aan competenties. Hij weet meteen wat hij moet doen en hoe hij het moet doen. Je voelt je echt gesteund en begeleid. Ik leer heel veel uit die samenwerking."

Robert, hoe worden de jonge technici bij Elia opgeleid?

"Elke jonge medewerker begint met een opleiding van twee jaar, met om de zes maanden nieuwe doelstellingen. Zo krijgen de mensen de certificeringen en competenties die ze voor hun loopbaan nodig hebben. Naast de opleidingen werken ze elke dag samen met ervaren collega's."

Kennisoverdracht geldt niet specifiek voor technici. Elke nieuwkomer, zowel in technische als administratieve functies, wordt vanaf dag 1 begeleid door een collega of peter. Zo voelen alle nieuwe medewerkers van Elia zich op hun gemak en kunnen ze vlot de specifieke competenties en thema's van het bedrijf aanleren.

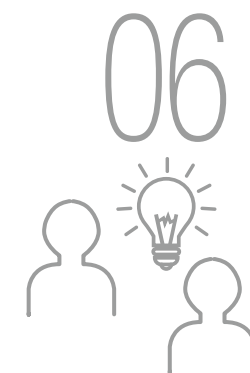
37,20 u
GEMIDDELD AANTAL UREN
OPLEIDING PER MEDEWERKER

 ONTDEK ONZE VIDEO OVER ELIA'S WAARDEN
<http://bit.ly/EliaWaarden>

Chris Peeters
CEO Elia

“Elia is een leider op het vlak van innovatie. Ons bedrijf zal de Europese energietransitie blijven ondersteunen met nieuwe technologieën en nog betere marktmechanismen.”

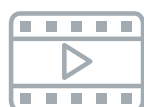
Elia bereidt zich voor op de toekomst door alert te zijn voor nieuwe ontwikkelingen in zowel infrastructuurbeheer, de operationele uitbating van het systeem als de integratie van de Belgische markten in de Europese context. Innovatie is de katalysator voor een snelle energietransitie.

Hoe kunnen we de volatiliteit van hernieuwbare energiebronnen beter beheersen? Hoe kunnen we de bestaande infrastructuur beter inzetten en het potentieel van marktkoppeling optimaal benutten? Hoe gaan we om met veranderend verbruikersgedrag door de opkomst van elektrische auto's, warmtepompen en batterijen?

Binnen Elia wordt een innovatieve geest via diverse initiatieven gestimuleerd en gewaardeerd zodat onze medewerkers blijvend het vertrouwen nemen in de energietransitie.

WE HOUDEN ONZE OGEN OPEN VOOR **INNOVATIE** EN **GROEI**- OPPORTUNITeiten

ONTDEK ONZE VIDEO'S
<http://bit.ly/InnovationWindElia>
<http://bit.ly/DronesAtElia>

NAAST HET VERDER INTEGREREN VAN INNOVATIEVE TECHNOLOGIEËN, HOUDEN WE VOELING MET DE NIEUWSTE ONTWIKKELINGEN IN DE ENERGIESECTOR. ZO VERSTERKEN WE ONZE ONDERNEMING EN MAKEN DE ENERGIETRANSITIE MOGELIJK.

INNOVATIE IN ASSET MANAGEMENT

UITBLINKEN IN HET BEHEER VAN DE ASSETS VAN HET TOEKOMSTIGE NET

DRONES VOOR HET ONDERHOUD VAN DE INFRASTRUCTUUR

Het gebruik van drones is voor Elia een interessante optie voor het onderhoud van de netinfrastructuur. De met camera's uitgeruste drones zijn immers een innoverende oplossing voor de inspectie én het onderhoud van masten. Drones hebben tal van voordelen omdat ze een inspecties mogelijk maken zonder stroomonderbreking, in alle veiligheid en op een erg flexibele en efficiënte manier.

Elia heeft na publicatie van het "Drone KB" een licentie tot drone-exploitant behaald. Hiervoor zijn ook enkele medewerkers opgeleid tot gecertificeerd drone-piloot. De eerste interventies zijn positief ontvangen en we hopen hiermee verdere resultaten te boeken in 2017.

BEST PATHS

Het project Best Paths bevordert de integratie van hernieuwbare energie in de Europese energiemix. Best Paths ontwerpt nieuwe netwerktechnologieën om de capaciteit van het pan-Europese transmissienet en de flexibiliteit van het elektriciteitsnet te vergroten.

In een van de vijf subprojecten van Best Paths leidt de Elia groep de demonstratie iRock.eu ('Innovative Repowering of Corridors') voor de installatie en het gebruik van technologieën die de efficiëntie van bovengrondse lijnen op wisselstroom verbeteren. In het kader van het Stevin-project zijn twee nieuwe technologieën toegepast.

Op de masten van een bestaande 150 kV-lijn zijn isolerende armen geïnstalleerd. Dankzij deze aanpassing kan de spanning worden verhoogd naar 380 kV zonder nieuwe masten te moeten bouwen. Geleiders met de HTLS-technologie (High Temperature Low Sag), die het doorhangen van de lijn bij hoge temperatuur beperkt, maken het ook mogelijk om het vermogen van de nieuwe 380 kV-lijnen te verhogen.

INNOVATIE IN MARKTFACILITERING

EEN PIONIERSROL BLIJVEN SPELEN IN HET DOMEIN VAN DE MARKTFACILITERING

BIDLADDER: EEN PLATFORM DAT VERSCHILLENDE BIEDINGEN VOOR BALANCING VERZAMELT

BidLadder is een door Elia uitgebaat platform dat uiteenlopende biedingen voor energiebalancing verzamelt. In combinatie met een Transfer of Energy (ToE) oplossing geeft het balancingleveranciers zoals onafhankelijke aggregatoren of netgebruikers de mogelijkheid om Elia flexibiliteit aan te bieden voor de balancing; momenteel beschikken alleen grote producenten over die optie.

Resultaat: het platform levert de regelingenieurs een algemene rangschikking voor de energiebalancing en in het bijzonder voor alle aan R3 gerelateerde producten, gereserveerd of niet gereserveerd. Door balancingleveranciers (BSP's) toegang tot de markt te geven, krijgt Elia meer liquiditeit op de markt van de energiebalancing. Dat speelt ook in het voordeel van de gemeenschap en is positief voor de integratie van hernieuwbare energie in het Belgische net.

FLEXIBILITEIT DANKZIJ GEBOUWEN

Elia moet nieuwe bronnen van flexibiliteit identificeren om in te spelen op de stijgende vraag als gevolg van de toenemende integratie van intermitterende productiebronnen. In de toekomst zal een groter en niet te verwaarlozen deel van deze flexibiliteitsbronnen op de distributienetten aangesloten zijn. Elia werkt mee aan verschillende projecten die diverse scenario's onderzoeken, zoals de participatie van kleine residentiële consumenten in de flexibiliteit van het elektriciteitssysteem.

Daarnaast voert Elia in één van haar gebouwen in Brussel (en in andere gebouwen van de portefeuille van de partner) een studie uit in samenwerking met de start-up Enervalis. Er wordt onderzocht of het haalbaar is om het elektriciteitsverbruik van een gebouw te controleren door de werking van bepaalde toestellen aan te passen en het potentieel in termen van het flexibiliteitsvolume per gebruikerssegment te kwantificeren. De werking van het toekomstige voedingssysteem wordt met geavanceerde regelalgoritmen ondersteund. Het project werd in januari 2016 gestart en zal in februari 2017 zijn bevindingen voorleggen.

INNOVATIE IN SYSTEEMBEHEER

EXPLOITATIE VAN HET NET: HET ELEKTRICITEITSSYSTEEM 2.0 ONTWIKKELEN EN BEHEREN

EEN GEAVANCEERDE MACHINE ALS HULP VOOR DE DISPATCHING

Het project zal een model creëren voor de detectie van de correlatie tussen de verschillende parameters die de onbalans van het net beïnvloeden. Het model moet een onbalans binnen een termijn van 15 minuten tot 1 uur voorspellen.

Het behoud van het evenwicht op het net is essentieel. De injectie van elektriciteit moet altijd gelijk zijn aan het verbruik, zodat de frequentie op 50 Hz blijft. De integratie van hernieuwbare energie maakt het elektriciteitssysteem voortdurend complexer. De mogelijkheid om verstoringen van het evenwicht op zeer korte termijn te voorzien, wordt van cruciaal belang.

Voor de netbeheerders wordt het veel moeilijker om de scenario's van verstoringen van het evenwicht te begrijpen. De impact van de variabele productie (wind en zon) is slechts één van de vele elementen waarmee rekening moet worden gehouden. Andere factoren zijn bijvoorbeeld de toenemende activiteit op de intradaymarkten, de flexibele productie-eenheden enzovoort. Dit betekent dat de netbeheerders gigantische hoeveelheden gegevens zeer snel moeten kunnen verwerken en interpreteren.

INITIATIVE FAIR: DE ONDERNEMINGSGEEST BEVORDEREN

Eind 2016 hebben meer dan 150 medewerkers deelgenomen aan de Initiative Fair, een kennismaking met de nieuwste innovaties en verbeteringsinitiatieven van Elia. Het evenement benadrukt het belang van een ondernemende geest en moedigt alle medewerkers aan om voorstellen voor verbetering te doen en innoverende acties te ondernemen.

Menno Janssens
Innovation Manager
bij Elia

"Ondernemingszin en innovatie zijn in onze sector essentieel dan ooit. De energietransitie is geen ijdel woord: de verandering is volop aan de gang. Elia ziet dit als een opportuniteit en wil haar leidersrol opnemen om de transitie waar te maken. Maar ideeën op zich hebben weinig waarde. Het belang van innovatie schuilt in de praktische toepassing."

Matthias Masschelin
verantwoordelijk voor
de energieplanning
en balancing
bij Elia

“De technologieën en de modellen die de gegevensexperts ontwerpen, zullen bijdragen tot het samenvatten van al deze informatie, zodat wij de juiste beslissingen kunnen nemen.”

GARPUR/GRASP : NIEUWE METHODES VOOR DE PLANNING EN UITBATING VAN HET NET

We hebben nieuwe benaderingen nodig om de betrouwbaarheid van het net te beoordelen. Ze moeten rekening houden met de variabiliteit en de onzekerheid die inherent zijn aan de productie van systemen voor hernieuwbare energie.

Elia werkt aan de ontwikkeling van nieuwe methodes voor de verschillende stappen van de planning en exploitatie van het Belgische elektriciteitsnet, via het doctoraatsproject GRASP en het Europese project GARPUR. De twee projecten mikken op dezelfde uitdagingen, maar benaderen ze vanuit verschillende invalshoeken en met verschillende doelstellingen.

GRASP, een doctoraatsproject met de Université Libre de Bruxelles, streeft naar de ontwikkeling, in het stadium van de operationele planning, van een methodologie voor de evaluatie van de betrouwbaarheid van het net die rekening houdt met fouten in de voorspelling van de wind- en zonneproductie. Daarnaast baseert GRASP zich op bestaande praktijken en stelt het nieuwe procedures voor de formulering van aanbevelingen voor, vertrekkend van een prototype dat rechtstreeks op reële situaties in België kan worden getest.

Het Europese project GARPUR ontwikkelt nieuwe probabilistische criteria en relevante indicatoren voor de evaluatie van de betrouwbaarheid in verschillende stadia (ontwikkeling van het net, assetbeheer, exploitatie van het net) én voor de beoordeling van het praktische nut (tegenover het huidige criterium N-1). GARPUR bestudeert de volledige benadering tussen de fase van de ontwikkeling van het net (die ettelijke jaren vooraf is beslist) en de werking in reële tijd. Het project wil Europese aanbevelingen formuleren over de manier waarop men geleidelijk zal evolueren naar een probabilistische aanpak.

OPEN INNOVATIE: EEN VAN DE NIEUWE INITIATIEVEN VAN 2016

Het kernidee achter open innovatie is dat bedrijven als Elia het zich niet kunnen veroorloven om in een wereld van grootschalig gedistribueerde kennis uitsluitend te rekenen op hun eigen ideeën en op traditionele innovatietechnieken. Ze moeten technisch en mogelijk ook financieel samenwerken met andere bedrijven, zoals startups.

Open innovatie veronderstelt dat bedrijven externe ideeën kunnen en moeten gebruiken, samen met interne en externe toegangswegen naar de markt, terwijl ze hun technologie blijven verbeteren.

ELIA ORGANISEERT 1ste STARTUP/OPEN INNOVATION CHALLENGE

“In de context van open innovatie heeft Elia in 2016 haar eerste Startup/Open Innovation Challenge opgezet. In deze wedstrijd voor startups zoekt Elia naar innoverende bedrijven waarmee ze kan samenwerken om de publieke aanvaarding van Elia's netinfrastructuur te verbeteren. Elia gaat op zoek naar start-ups met innovatieve oplossingen, die de bevolking helpen om beter te begrijpen waarom het noodzakelijk is om netinfrastructuur te bouwen of te vernieuwen.”
Ilse Tant, Chief Public Acceptance Officer bij Elia

Zowat overal in Europa werden meer dan dertig ideeën verzameld. Vijf ideeën gaan naar de finale.

De start-up met het beste idee krijgt een contract aangeboden ter waarde van € 20.000 voor de ontwikkeling van een proof of concept. De start-ups die op de tweede en de derde plaats eindigen, mogen zich gratis vestigen in één van de incubators van OnePoint (Parijs, Brussel, Amsterdam, Luxemburg, Montreal).

 BENIEUWD NAAR DE WINNAAR?
Neem dan snel een kijkje op www.elia.be

Elia's Innovation Sharing Challenge

Romain Jacques en Miguel Leyder

In november 2016 vond de prijsuitreiking plaats van de tweede Innovation Sharing Challenge. Deze interne competitie is bedoeld om via innovatieve voorstellen en realisaties de dagelijkse werking op het terrein te verbeteren.

PUBLIEKSPRIJS

Deze prijs werd gewonnen door collega's Joris Bauweraerts, Filip Folens en Pascal Vandererven met hun project 'Mobiele werfkast met IT-aardfoutdetectie'.

Bij een aardfoutdetectie schakelt deze werfkast de werfvoeding van de aannemer automatisch uit. Als de fout bij de aannemer ligt, wat vaak gebeurt aangezien het een werfinstallatie betreft, verdwijnt het alarm en hoeft de man van wacht niet meer onnodig ter plaatse te gaan.

ORIGINALITEITSPRIJS

De jury besliste om het SPACSI-project van Wim Bongaers, Rudi Coppieters, Davy Engels, Domenico Leracitano, Laurens Kumpen, Pascal Lavrysen, Piet Paesen, Juan-Marcos Quintans Caamano, Rafael Schreurs en Michel Vanzeir van Secondary Systems Stalen uit te roepen tot winnaar.

Deze equipe met heel wat jonge collega's ontwikkelde een oefenkast die een perfecte simulatie is van één van onze operationele kasten. Ze zal gebruikt worden om onder andere nieuwkomers beter vertrouwd te maken met onze installaties.

GO FOR ZERO-PRIJS

Tijdens de uitreiking is er uiteraard ook aandacht besteed aan projecten die bijdragen tot de verbeterde veiligheid binnen Elia. Miguel Leyder en Romain Jacques ontvingen de 'Go for Zero'-prijs met hun 'TP Life Saver'.

Dit systeem laat toe om tijdens de eerste indienstneming van een spanningstransformator te meten of er secundair spanning aanwezig is. Als er geen spanning aanwezig is, kan de spanningstransformator ontploffen. Het toestel schakelt in dit geval de vermogensschakelaar van het betreffende veld af, waardoor het risico geëlimineerd wordt.

De winnende projecten zullen in 2017 verder worden uitgerold.

Filip Folens en Joris Bauweraerts

3

DRIE PROJECTEN KRIJGEN EEN INNOVATION AWARD

CORPORATE GOVERNANCE VERKLARING

ELIA VOLDOET AAN SPECIFIEKE VERPLICHTINGEN BETREFFENDE TRANSPARANTIE, NEUTRALITEIT EN NIET-DISCRIMINATIE TEN OPZICHTE VAN AL HAAR STAKEHOLDERS.

DE CORPORATE GOVERNANCE BIJ ELIA STEUNT OP TWEE PIJLERS:

- DE CORPORATE GOVERNANCE CODE 2009¹ DIE ELIA ALS HAAR REFERENTIECODE HEEFT AANGENOMEN;
- DE WET VAN 29 APRIL 1999 BETREFFENDE DE ORGANISATIE VAN DE ELEKTRICITEITSMARKT EN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 3 MEI 1999 BETREFFENDE HET BEHEER VAN HET ELEKTRICITEITSTRANSMISSIENET DIE VAN TOEPASSING ZIJN OP ELIA ALS TRANSMISSIENETBEHEERDER.

RAAD VAN BESTUUR

SAMENSTELLING VAN DE BESTUURSORGANEN OP 31 DECEMBER 2016

RAAD VAN BESTUUR²

VOORZITSTER

- Miriam Maes, onafhankelijk bestuurder

VICEVOORZITTERS

- Claude Grégoire, bestuurder Publi-T
- Geert Versnick, bestuurder Publi-T

BESTUURDERS

- Michel Allé, vanaf 17 mei 2016, onafhankelijk bestuurder
- Jacques de Smet, onafhankelijk bestuurder
- Luc De Temmerman, onafhankelijk bestuurder
- Frank Donck, onafhankelijk bestuurder
- Cécile Flandre, bestuurder Publi-T
- Philip Heylen, bestuurder Publi-T
- Luc Hujoel, bestuurder Publi-T
- Jane Murphy, onafhankelijk bestuurder
- Dominique Offergeld, bestuurder Publi-T
- Saskia Van Uffelen, onafhankelijk bestuurder
- Peter Vanvelthoven, vanaf 24 maart 2016, bestuurder Publi-T

VERTEGENWOORDIGSTER VAN DE FEDERALE REGERING MET EEN ADVISERENDE STEM

- Nele Roobrouck

ADVISERENDE COMITÉS VAN DE RAAD VAN BESTUUR³

CORPORATE GOVERNANCE COMITÉ

- Luc Hujoel, voorzitter
- Frank Donck
- Philip Heylen
- Jane Murphy
- Saskia Van Uffelen

AUDITCOMITÉ

- Jacques de Smet, voorzitter
- Luc De Temmerman
- Frank Donck
- Dominique Offergeld
- Geert Versnick

VERGOEDINGSCOMITÉ

- Luc De Temmerman, voorzitter
- Jacques de Smet
- Claude Grégoire
- Saskia Van Uffelen

COLLEGE VAN COMMISSARISSEN

- KPMG Bedrijfsrevisoren burg. cvba, vertegenwoordigd door Benoît Van Roost
- Ernst & Young Bedrijfsrevisoren burg. cvba, vertegenwoordigd door Marnix Van Dooren

DIRECTIECOMITÉ⁴

- Chris Peeters, voorzitter en Chief Executive Officer
- Markus Berger, Chief Infrastructure Officer
- Frédéric Dunon, Chief Assets Officer
- Pascale Fonck, Chief External Relations Officer⁵
- Ilse Tant, Chief Human Resources and Internal Communication Officer
- Frank Vandenberghe, Chief Customers, Market & System Officer
- Catherine Vandenborre, Chief Financial Officer

ALGEMEEN SECRETARIS

- Gregory Pattou

1. De corporate governance code is beschikbaar op de website van de Commissie Corporate Governance (www.corporategovernancecommittee.be).

2. Samenstelling van de raad van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset op 31 december 2016.

3. Samenstelling van de adviserende comités van de raad van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset op 31 december 2016.

4. Samenstelling van het directiecomité van Elia System Operator en van Elia Asset op 31 december 2016.

5. Pascale Fonck werd door de raad van bestuur op 23 juni 2016 benoemd tot lid van het directiecomité.

RAAD VAN BESTUUR

De raden van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset zijn elk samengesteld uit 14 leden die geen directiefunctie vervullen bij Elia System Operator noch bij Elia Asset. Dezelfde bestuurders zetelen in de raden van bestuur van beide vennootschappen. De helft van de bestuurders zijn onafhankelijke bestuurders die voldoen aan de voorwaarden zoals omschreven in artikel 526ter van het Wetboek van vennootschappen en in de statuten. Zij hebben een gunstig eensluidend advies over hun onafhankelijkheid ontvangen van de CREG.

In overeenstemming met de wettelijke en statutaire bepalingen worden de raden van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset ondersteund door drie comités: het corporate governance comité, het auditcomité en het vergoedingscomité. De comités van Elia System Operator en van Elia Asset zijn op identieke wijze samengesteld. De raden van bestuur zien erop toe dat deze comités efficiënt werken.

BEÑOEMING VAN DE BESTUURDERS

Peter Vanvelthoven werd door de raad van bestuur van 24 maart 2016 gecoöpteerd. Hij vervangt Steve Stevaert, die op 2 april 2015 overleed. Tijdens de gewone algemene vergadering van 17 mei 2016 werd Peter Vanvelthoven (op voordracht van de houders van aandelen van categorie C) definitief benoemd tot niet-onafhankelijk bestuurder voor een termijn die onmiddellijk zal aflopen na de gewone algemene vergadering van 2017 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2016.

Michel Allé werd door de gewone algemene vergadering van 17 mei 2016 benoemd tot onafhankelijk bestuurder voor een termijn die onmiddellijk zal eindigen na de gewone algemene vergadering van 2022 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2021.

De mandaten van alle bestuurders, met uitzondering van Michel Allé, Luc De Temmerman, Frank Donck, Luc Hujoel, Saskia Van Uffelen en Geert Versnick, verstrijken na afloop van de gewone algemene vergadering van Elia System Operator en van Elia Asset van 2017 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2016. Het mandaat van Michel Allé als bestuurder van Elia System Operator en van Elia Asset verstrijkt na afloop van de gewone algemene vergadering van deze vennootschappen van 2022 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op vrijdag 31 december 2021. De mandaten van Luc De Temmerman, Frank Donck, Saskia Van Uffelen, Luc Hujoel en Geert Versnick als bestuurders van Elia System Operator en van Elia Asset verstrijken na afloop van de gewone algemene vergadering van deze vennootschappen van 2020 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2019. De termijn van zes jaar van het mandaat van de bestuurders, die afwijkt van de termijn van vier jaar die wordt aanbevolen door de corporate governance code, is gerechtvaardigd wegens de specifieke kenmerken en de technische, financiële en juridische complexiteit die eigen zijn aan de taken van de transmissiebeheerder en die een langere ervaring in deze materie vereisen.

Ter herinnering, er gelden specifieke corporate governance voorschriften voor de benoeming van de onafhankelijke en niet-

onafhankelijke bestuurders van de raden van bestuur van Elia System Operator en Elia Asset, alsook voor de samenstelling en werking van hun comités. Deze bepalingen zijn vastgesteld door de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten van deze vennootschappen.

De wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt heeft aan het corporate governance comité een belangrijke taak gegeven bij het voorstellen van onafhankelijke kandidaat-bestuurders. Zij worden benoemd op basis van een door het corporate governance comité opgestelde lijst van kandidaten. Het comité onderzoekt het up-to-date curriculum vitae van elke kandidaat en hun verklaring op erewoord inzake de onafhankelijkheids-criteria vereist door de wettelijke en statutaire bepalingen die op Elia van toepassing zijn. De algemene vergadering benoemt vervolgens de onafhankelijke bestuurders. Deze benoemingen worden voorgesteld aan de CREG, die eensluidend advies moet uitbrengen over de onafhankelijkheid van elke onafhankelijke bestuurder. Er wordt een soortgelijke procedure toegepast in het geval er een mandaat van onafhankelijk bestuurder zou openvallen in de loop van het mandaat en de raad van bestuur één van de door het corporate governance comité voorgestelde kandidaten zou coöpteren.

Het corporate governance comité oefent dus de functies van een benoemingscomité uit voor de benoeming van de onafhankelijke bestuurders. Wat de benoeming van de niet-onafhankelijke bestuurders betreft, is er geen benoemingscomité dat aanbevelingen formuleert aan de raad van bestuur. Deze situatie wijkt dus af van de voorschriften van de corporate governance code. Deze afwijking wordt verantwoord doordat de raad van bestuur in de mate van het mogelijke steeds tracht een consensus te bereiken. Meer nog, geen enkele belangrijke beslissing kan worden genomen zonder een meerderheid te bereiken binnen de groep van onafhankelijke bestuurders en de groep van niet-onafhankelijke bestuurders.

COLLEGE VAN COMMISSARISSSEN

De gewone algemene vergadering van Elia System Operator en van Elia Asset heeft op 20 mei 2014 het mandaat verlengd van Ernst & Young Bedrijfsrevisoren burg. cvba en KPMG Bedrijfsrevisoren burg. cvba als commissarissen van deze vennootschappen en dit voor een periode van drie jaar. Hun mandaat verstrijkt na afloop van de gewone algemene vergadering van Elia System Operator en

van Elia Asset van 2017 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2016. Ernst & Young Bedrijfsrevisoren burg. cvba wordt, voor de uitoefening van dit mandaat, vertegenwoordigd door Marnix Van Dooren. KPMG Bedrijfsrevisoren burg. cvba wordt, voor de uitoefening van dit mandaat, vertegenwoordigd door Benoît Van Roost.

ACTIVITEITENVERSLAG VAN DE RAAD VAN BESTUUR

De raad van bestuur oefent ten minste de volgende (niet-exhaustief opgesomde) bevoegdheden uit:

- hij bepaalt het algemeen, financieel en dividendbeleid van de vennootschap, alsook de waarden en de strategie van de vennootschap; bij het omzetten van de waarden en strategieën in de voornaamste beleidslijnen houdt de raad van bestuur rekening met de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de onderneming ('corporate social responsibility'), met genderdiversiteit en met diversiteit in het algemeen;
- hij oefent de bevoegdheden uit die hem worden toegekend door of krachtens het Wetboek van vennootschappen, door de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en door de statuten;
- hij stelt alle handelingen die nuttig of noodzakelijk zijn om het maatschappelijk doel te verwezenlijken, met uitzondering van de bevoegdheden die door de wet of door de statuten aan de algemene vergadering zijn voorbehouden;
- hij oefent toezicht uit. In dit kader oefent hij onder meer algemeen toezicht uit op het directiecomité met inachtneming van de wettelijke beperkingen op het vlak van de toegang tot de commerciële en andere vertrouwelijke gegevens betreffende de netgebruikers en de verwerking ervan, in het kader van dit toezicht waakt hij eveneens over de manier waarop de activiteit van de onderneming gevoerd wordt en zich ontwikkelt om zo na te gaan of de vennootschap correct beheerd wordt. Bovendien monitort en evalueert hij de efficiëntie van de adviserende comités van de raad en de manier waarop de activiteit verloopt.

In 2016 vergaderden de raden van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset elk elf keer.

De volgende leden lieten zich verontschuldigen op één of meerdere vergaderingen in 2016, rekening houdend met de datum van hun benoeming: Michel Allé (1 vergadering¹), Jacques de Smet (1 vergadering), Frank Donck (2 vergaderingen), Cécile Flandre (2 vergaderingen), Dominique Offergeld (2 vergaderingen), Claude Grégoire (2 vergaderingen), Philip Heylen (3 vergaderingen), Luc Hujoel (1 vergadering), Peter Vanvelthoven (4 vergaderingen²), Geert Versnick (1 vergadering) et Saskia Van Uffelen (2 vergaderingen).

Indien een lid niet aanwezig kan zijn, laat hij zich over het algemeen vertegenwoordigen. Overeenkomstig artikel 19.4 van de statuten van Elia System Operator en artikel 18.4 van de statuten van Elia Asset kan een lid dat belet of afwezig is aan een ander lid van de raad schriftelijk volmacht geven om hem op een bepaalde vergadering van de raad van bestuur te vertegenwoordigen en er in zijn plaats te stemmen. Geen enkele volmachthouder mag echter meer dan twee bestuurders vertegenwoordigen.

BELANGRIJKE GEBEURTENISSEN IN 2016

STATUTENWIJZIGINGEN NAAR AANLEIDING VAN DE VASTSTELLING VAN DE KAPITAALVERHOOGING VOORBEHOUDEN AAN HET PERSONEEL

De buitengewone algemene vergadering van Elia System Operator van 17 mei 2016 heeft het voorstel tot kapitaalverhoging voorbehouden aan het personeel van de vennootschap en van haar Belgische dochtervennootschappen goedgekeurd.

Deze kapitaalverhoging werd in twee delen uitgevoerd, met name in december 2016 en in maart 2017, voor een totaal maximumbedrag van 6 miljoen € (maximaal 5.300.000 € in 2016 en maximaal 700.000 € in 2017). Hiervoor werden nieuwe aandelen van categorie B uitgegeven met opheffing van het voorkeurrecht van de bestaande aandeelhouders ten gunste van de personeelsleden van de vennootschap en van haar Belgische dochtervennootschappen, in voorkomend geval onder de fractiewaarde van de bestaande aandelen van dezelfde categorie.

De buitengewone algemene vergadering heeft beslist om de uitgifteprijs van de kapitaalverhoging vast te stellen op een bedrag gelijk aan het gemiddelde van de slotkoersen van de laatste dertig kalenderdagen voorafgaand aan 25 oktober 2016 voor de kapitaalverhoging 2016 en voorafgaand aan 31 januari 2017 voor de kapitaalverhoging 2017, verminderd met 16,66 %.

De kapitaalverhoging 2016 werd verwezenlijkt ten belope van een totaal bedrag (inclusief uitgiftepremie) van 5.299.963,59 €. Er werden 140.919 aandelen van categorie B van Elia System Operator uitgegeven.

Als gevolg van de kapitaalverhoging 2016 werden de artikelen 4.1 en 4.2 van de statuten van Elia System Operator met betrekking tot het maatschappelijk kapitaal en het aantal aandelen op 22 december 2016 gewijzigd.

De recentste versie van de statuten van Elia System Operator is integraal beschikbaar op de website van de vennootschap (www.eliagroup.eu, onder 'Investor relations' en www.elia.be, onder 'Elia', 'corporate governance').

WIJZIGINGEN BINNEN DE RAAD VAN BESTUUR

Vermits Steve Stevaert op 2 april 2015 overleed, kwam er op die datum een einde aan zijn mandaat als niet-onafhankelijk bestuurder van Elia System Operator en van Elia Asset. Peter Vanvelthoven werd door de raad van bestuur van 24 maart 2016 gecoöpteerd om hem te vervangen. Vervolgens werd hij definitief benoemd tot niet-onafhankelijk bestuurder tijdens de gewone algemene vergadering van 17 mei 2016 (op voordracht van de houders van aandelen van categorie C), voor een termijn die onmiddellijk zal aflopen na de gewone algemene vergadering van 2017 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2016.

Michel Allé werd door de gewone algemene vergadering van 17 mei 2016 benoemd tot onafhankelijk bestuurder voor een termijn die zal eindigen onmiddellijk na de gewone algemene vergadering van 2022 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2021.

1. Michel Allé is bestuurder sinds 17 mei 2016.

2. Peter Vanvelthoven is bestuurder sinds 24 maart 2016.

WIJZIGING VAN DE SAMENSTELLING VAN HET DIRECTIECOMITÉ

De raad van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset heeft op 23 juni 2016 beslist om Pascale Fonck met onmiddellijke ingang te benoemen als nieuw lid van het directiecomité.

BELANGRIJKE GEBEURTENISSEN NA DE DATUM VAN AFSLUITING VAN DE BALANS

Ingevolge een beslissing genomen door de raad van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset werd Patrick De Leener benoemd tot lid van het directiecomité vanaf 1 februari 2017. Hij vervangt Frank Vandenberghe als Chief Customers, Market and System Officer. Daarnaast werd Peter Michiels benoemd tot lid van het directiecomité vanaf 3 januari 2017. Hij oefent de functie Chief Human Resources & Internal Communication Officer uit.

Voor de andere markante feiten in 2016, zie Elia in 2016 op pagina 8.

VERGOEDINGSCOMITÉ

Naast zijn gebruikelijke bevoegdheden ter ondersteuning van de raad van bestuur heeft het vergoedingscomité krachtens artikel 526quater van het Wetboek van vennootschappen, de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten eveneens de taak om aan de raad van bestuur aanbevelingen te formuleren over het remuneratiebeleid en de individuele remuneratie van de leden van het directiecomité en de bestuurders. Daarnaast stelt het vergoedingscomité een remuneratieverslag op dat door het comité wordt toegelicht op de gewone algemene vergadering.

Het vergoedingscomité heeft in 2016 zes keer vergaderd¹.

Eenmaal per jaar evalueert de vennootschap haar kaderpersoneel in overeenstemming met haar performancemanagementbeleid. Dit beleid is ook van toepassing op de leden van het directiecomité. Op deze manier evalueert het vergoedingscomité de leden van het directiecomité op basis van een aantal kwantitatieve en kwalitatieve collectieve en individuele doelstellingen.

Het dient aangestipt dat het variabele gedeelte van de vergoedingen van het directiecomité werd aangepast om rekening te houden met de invoering van de meerjarentarieven. Het gevolg hiervan is dat het remuneratiebeleid voor de leden van het directiecomité sinds 2008 onder andere een jaarlijkse variabele vergoeding en een deelneming op lange termijn omvat, gespreid over de duur van de meerjarige regelgeving. De jaarlijkse variabele vergoeding bestaat uit twee delen: de realisatie van kwantitatieve collectieve doelstellingen en de persoonlijke prestaties, waaronder de voortgang in de ondernemingsprojecten.

Het vergoedingscomité heeft eveneens het voorstel van collectieve doelstellingen voor het directiecomité goedgekeurd voor het jaar 2016. Bovendien heeft het vergoedingscomité het renumeratieverslag, dat deel uitmaakt van het jaarverslag van 2015, goedgekeurd.

Het vergoedingscomité heeft aan de algemene vergadering van 17 mei 2016 ook een wijziging van de regels met betrekking tot de vergoeding van de bestuurders voorgesteld. Deze wijziging werd goedgekeurd door de algemene vergadering van 17 mei 2016.

AUDITCOMITÉ

Naast zijn gebruikelijke bevoegdheden ter ondersteuning van de raad van bestuur heeft het auditcomité, krachtens artikel 526bis van het Wetboek van vennootschappen, de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten, de volgende taken:

- de rekeningen onderzoeken en de budgetten controleren;
- het proces van financiële verslaggeving opvolgen;
- de doeltreffendheid van de systemen voor interne controle en risicobeheer van de vennootschap nagaan;
- de interne audits en hun doeltreffendheid opvolgen;
- de wettelijke controle van de jaarrekeningen opvolgen;
- de onafhankelijkheid van de commissarissen beoordelen en nagaan;
- voorstellen formuleren aan de raad van bestuur voor de benoeming en herverkiezing van de commissarissen en de voorwaarden van hun aanstelling;
- in voorkomend geval een onderzoek instellen naar de kwesties die aanleiding geven tot de ontslagname van de commissarissen en aanbevelingen formuleren voor acties die in dit verband vereist zijn;
- de aard en de reikwijdte nagaan van de niet-auditdiensten die de commissarissen verstrekken;
- de doeltreffendheid van de externe auditprocessen nagaan.

Krachtens artikel 96,§1,9° van het Wetboek van vennootschappen en de statuten moet dit verslag de verantwoording bevatten van de onafhankelijkheid en van de deskundigheid op het gebied van boekhouding en audit van ten minste één lid van het auditcomité. Het huishoudelijk reglement van het auditcomité bepaalt in dit opzicht dat alle leden van het auditcomité over voldoende noodzakelijke ervaring en competenties beschikken om hun rol in het auditcomité te kunnen vervullen, met name op het vlak van boekhouding, audit en financiën. Op grond van dit reglement moet de beroepservaring van minstens twee leden van het auditcomité in dit verslag worden toegelicht.

Jacques de Smet, voorzitter van het auditcomité, en Dominique Offergeld, lid van het auditcomité, beschikken beiden over een ruime ervaring en vakkennis op het gebied van boekhouding en audit.

Jacques de Smet (onafhankelijk bestuurder van Elia System Operator en van Elia Asset) is houder van een diploma economische wetenschappen aan de Universiteit van Brussel. Hij begon zijn carrière als auditor bij Peat Marwick Mitchell & Co (nu KPMG). In 1979 maakte hij de overstap naar Tractionel group (nu GDF-Suez), aanvankelijk als assistent van de CEO van de holding. Daarna werd hij aangesteld in het financieel departement van de vennootschap van de groep Frima Viking NV en later werd hij CFO van Chamebel NV. In 1987 was hij lid van het directiecomité van Prominvest NV, een vennootschap die investeert in risicokapitaal. Van 1988 tot 2002 was hij financieel directeur en lid van het directiecomité van D'Ieteren NV en van de raden van bestuur van alle dochtermaatschappijen van de groep, met name AVIS EUROPE PLC en BELRON. Tussen 2002 en 2005 was hij financieel directeur van de groep Ziegler. In 2009 werd hij benoemd tot lid van de raad van bestuur van SABCA NV. Bovendien is hij lid geweest van de raden van bestuur van UCO S.A. (1977 – 2001), LA LIEVE S.A.

(1978-1996), LYS-LIEVE S.A. (1975-1995), BELGO-KATANGA S.A. (1996-2000), IBEL S.A. (1995-2000) en voorzitter van het Financial Executives Institute of Belgium (2002-2013). Sinds 1986 is hij gedelegeerd bestuurder van GEFOR NV (een adviesbureau dat zich specifiek toelegt op “corporate finance” en op de onderhandeling van bankkredieten). Hij zetelt in de raden van bestuur van SABCA (als vast vertegenwoordiger van GEFOR) en Wereldhave Belgium en hij is voorzitter van de auditcomités van deze bedrijven.

Dominique Offergeld (niet-onafhankelijk bestuurder van Elia System Operator en van Elia Asset) behaalde een diploma in economische en sociale wetenschappen (richting openbare financiën) aan de Université Notre Dame de la Paix in Namen. Ze volgde meerdere extra-universitaire programma's, waaronder het General Management Program aan het Cedep (INSEAD) in Fontainebleau (Frankrijk). Ze begon haar carrière in 1988 bij de Generale Bank (nu BNP Paribas Fortis) in het departement bedrijfsfinanciering en werd in 1999 benoemd tot deskundige van de viceminister-president en minister van Economische Zaken van het Waals Gewest. In 2001 was ze adviseur van de vice-eersteminister en de minister van Buitenlandse Zaken. Tussen 2004 en 2005 was ze adjunct-directeur op het kabinet van de minister van Energie, vervolgens werd ze in 2005 algemeen adviseur bij NMBS holding. Ze was (onder andere) bestuurder bij Publigaz en regeringscommissaris bij Fluxys. Ze was ook voorzitter van de raad van bestuur en het auditcomité van de NMBS. Tussen 2014 en 2016 was ze directrice van de strategische cel van de minister van Mobiliteit, belast met Belgocontrol en de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Ze is CFO van ORES SCRL, een functie die ze tussen 2008 en 2014 al eerder uitoefende.

Het auditcomité is bevoegd om een onderzoek in te stellen in alle aangelegenheden die het aanbelangt. Het beschikt daartoe over de nodige werkmiddelen, heeft toegang tot alle informatie, met uitzondering van de vertrouwelijke commerciële gegevens betreffende de netgebruikers en kan advies inwinnen bij interne en externe experts. Het auditcomité heeft in 2016 zes keer vergaderd.

Het comité heeft de jaarrekeningen van 2016 onderzocht, zowel in Belgian GAAP als in IFRS. Het heeft ook de halfjaarlijkse resultaten van 30 juni 2016 en de kwartaalresultaten van 2016 geanalyseerd conform de Belgian GAAP en de IFRS-regels.

Het comité heeft kennis genomen van de uitgevoerde interne audits en aanbevelingen.

Het comité volgt daarnaast een actieplan voor elke uitgevoerde audit, om de efficiëntie, de traceerbaarheid en bewustwording van de geauditeerde domeinen te verbeteren en bijgevolg de eraan verbonden risico's te beperken en te verzekeren dat de controle-omgeving en het risicobeheer op elkaar zijn afgestemd. Het comité heeft de verschillende actieplannen opgevolgd vanuit verschillende invalshoeken (planning, resultaten, prioriteiten) en dit onder andere op basis van een activiteitenverslag van de dienst interne audit. Het auditcomité heeft kennis genomen van de strategische risico's en heeft risicoanalyses ad hoc gerealiseerd op basis van de veranderende omgeving waarin de groep evolueert. Het auditcomité heeft ook de milieugebonden kwesties verder opgevolgd.

CORPORATE GOVERNANCE COMITÉ

Naast zijn gebruikelijke bevoegdheden ter ondersteuning van de raad van bestuur heeft het corporate governance comité, krachtens de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten, de volgende taken:

- aan de algemene vergadering kandidaten voorstellen voor de mandaten van onafhankelijk bestuurder;
- voorafgaandelijk de aanstelling en/of, in voorkomend geval, het ontslag van de leden van het directiecomité goedkeuren;
- op verzoek van elke onafhankelijke bestuurder, van de voorzitter van het directiecomité of van de bevoegde federale en/of gewestelijke regelgevende instantie(s) van de elektriciteitsmarkt, ieder belangenconflict onderzoeken tussen, enerzijds, de netbeheerder en, anderzijds, een dominerende aandeelhouder, een gemeenteaandeelhouder of een met een dominerende aandeelhouder geassocieerde of verbonden onderneming, en hierover verslag uitbrengen aan de raad van bestuur. Deze opdracht heeft tot doel de onafhankelijkheid van de bestuurders te versterken in aanvulling op de procedure voorzien in artikel 524 van het Wetboek van vennootschappen, die de vennootschap ook toepast;
- zich uitspreken over de gevallen van onverenigbaarheid in hoofde van de leden van het directiecomité en van de personeelsleden;
- toezien op de toepassing binnen de vennootschap van de wettelijke, reglementaire, decretale en andere bepalingen met betrekking tot het beheer van de elektriciteitsnetten, de doeltreffendheid ervan evalueren ten aanzien van de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het beheer van voormelde netten, als ook toezien op de naleving van de artikelen 4.4 en 13.1, tweede en derde lid van de statuten van Elia System Operator. Hierover wordt jaarlijks een rapport voorgelegd aan de raad van bestuur en aan de federale en/of gewestelijke regelgevende instantie(s) voor de elektriciteitsmarkt;
- op verzoek van ten minste één derde van de leden een vergadering van de raad van bestuur samenroepen overeenkomstig de oproepingsformaliteiten die in de statuten zijn vastgelegd;
- na kennisgeving door een bestuurder, de conformiteit met artikel 9.1, b), c) en d) van de richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot intrekking van de richtlijn 2003/54/EG, onderzoeken van het lidmaatschap van een bestuurder van de raad van toezicht, de raad van bestuur of de organen die wettelijk een onderneming vertegenwoordigen die, rechtstreeks of onrechtstreeks, zeggenschap uitoefent over een producent en/of leverancier van elektriciteit, en hierover verslag uitbrengen aan de raad van bestuur. Bij dit onderzoek houdt het corporate governance comité rekening met de rol en de invloed die de betrokken bestuurder heeft in de betrokken onderneming en met de mate van zeggenschap of invloed van de betrokken onderneming over haar dochteronderneming. Het comité onderzoekt eveneens of er bij de uitoefening van het mandaat van de betrokken bestuurder in de vennootschap een mogelijkheid of een drijfveer bestaat om bepaalde producent- of leveranciersbelangen te begunstigen ten nadele van andere netgebruikers wat de toegang tot en investeringen in het net betreft;

1. Waarvan één vergadering met de notaris om de kapitaalverhoging voorbehouden aan het personeel vast te stellen voor Elia System Operator. Het vergoedingscomité van Elia Asset is vijf keer bijeengekomen.

- voorafgaandelijk aan iedere benoeming van een bestuurder, ongeacht of het de benoeming betreft van een nieuwe bestuurder, dan wel de herbenoeming van een bestaande bestuurder, onderzoeken of de kandidaat-bestuurder de onverenigbaarheden opgenomen in de statuten van de vennootschap in acht neemt. Met het oog daarop dient iedere kandidaat-bestuurder aan het comité een overzicht te bezorgen van (i) de mandaten die hij bekleedt in de raad van bestuur, de raad van toezicht of een ander orgaan van andere rechtspersonen dan de vennootschap en (ii) iedere andere functie of activiteit die hij uitoefent, al dan niet bezoldigd, ten dienste van een onderneming die één van de volgende functies vervult: de productie of de levering van elektriciteit.

Het comité heeft in 2016 zeven keer vergaderd.

Het comité wordt, met inachtneming van de vertrouwelijkheidsregels, geregeld geïnformeerd over belangrijke dossiers, zoals de statutenwijzigingen, de wijzigingen van het Corporate Governance Charter, de wijzigingen in zijn huishoudelijk reglement en in het huishoudelijk reglement van de raad van bestuur, de opvolging van de leden van de raad van bestuur, inclusief de voorzitter en de vice-voorzitters. In het kader van zijn wettelijke en statutaire bevoegdheden heeft het comité in 2016 de opvolging van de heer Jean-Marie Laurent Josi als bestuurder onderzocht, een voorstel tot benoeming van de heer Michel Allé als onafhankelijk bestuurder geformuleerd, de benoeming van nieuwe leden van het directiecomité onderzocht en voorafgaandelijk goedgekeurd, en een onderzoek gevoerd naar de overeenstemming met de vereisten inzake de volledige ontvlechting van de eigendomsstructuren ('full ownership unbundling'), zoals voorzien door de wet en de statuten.

EVALUATIE

De raad van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset heeft in 2016 een formele procedure georganiseerd voor de evaluatie van zijn werking (met inbegrip van een evaluatie van de globale bijdrage van de bestuurders), die van zijn comités, alsook van de interactie tussen de raad van bestuur en het directiecomité en heeft in 2016 geen individuele evaluatie uitgevoerd overeenkomstig bepaling 4.13 van de corporate governance code.

De evaluatieprocedure in 2016 werd uitgevoerd in overeenstemming met bepaling 4 van de corporate governance code die de vennootschap heeft aanvaard als haar referentiecode.

DIRECTIECOMITÉ

Het directiecomité is overeenkomstig artikel 9, §9 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt belast met:

- het operationeel beheer van de elektriciteitsnetten, inclusief de commerciële, technische, financiële, regelgevende en personeels-aangelegenheden verbonden aan dit operationeel beheer,
- het dagelijks bestuur van de netbeheerder,
- de uitoefening van de bevoegdheden die hem door de statuten worden toegekend,
- de uitoefening van de bevoegdheden die aan hem gedelegeerd worden door de raad van bestuur, binnen de grenzen van de algemene beleidsregels en -principes en de beslissingen genomen door de raad van bestuur.

Het directiecomité beschikt over alle nodige bevoegdheden, inclusief de bevoegdheid van vertegenwoordiging, en voldoende bewegingsruimte om de bevoegdheden uit te oefenen die aan hem werden gedelegeerd en om een bedrijfsstrategie voor te stellen en toe te passen, met dien verstande dat deze bevoegdheden geen inbreuk vormen op de controle en uiteindelijke concurrerende bevoegdheid van de raad van bestuur, onverminderd de verplichting van de raad van bestuur om zich te houden aan de wettelijke beperkingen inzake de toegang tot de commerciële gegevens en andere vertrouwelijke gegevens betreffende de netgebruikers en de verwerking ervan.

Het directiecomité houdt over het algemeen ten minste één keer per maand een formele vergadering. De leden komen ook wekelijks samen in het kader van informele vergaderingen. Een lid dat niet aanwezig kan zijn, laat zich gewoonlijk vertegenwoordigen. Het afwezige lid kan, in overeenstemming met het huishoudelijk reglement van het directiecomité, via elk schriftelijk verzendingsmedium (waarvan de oorspronkelijke authenticiteit redelijkerwijs geïdentificeerd kan worden) een volmacht geven aan een ander lid van het directiecomité. Geen enkele volmachthouder mag echter meer dan twee directieleden vertegenwoordigen.

Het directiecomité heeft in 2016 14 keer vergaderd voor Elia System Operator en 14 keer voor Elia Asset.

Het comité brengt elk kwartaal verslag uit aan de raad van bestuur over de financiële situatie van de vennootschap (meer bepaald over de overeenstemming tussen het budget en de vastgestelde resultaten) en op elke vergadering van de raad van bestuur over het beheer van het transmissienet. In het kader van de rapportering over het beheer van het transmissienet in 2016, heeft het directiecomité de raad van bestuur onder meer geïnformeerd over de ontwikkelingen in de wetgeving die toepasselijk zijn op de vennootschap, over de financiële toestand van de vennootschap, de toestand van haar dochtervennootschappen, de belangrijke beslissingen van de regulatoren en de besturen, alsook over de opvolging en ontwikkeling van de grote investeringsprojecten.

GEDRAGSCODE

Na de inwerkingtreding van de Europese Verordening (EU) nr. 596/2014 betreffende marktmisbruik heeft Elia haar gedragscode aangepast. Deze gedragscode is gericht op de voorkoming van mogelijke inbreuken op de wetgeving betreffende misbruik van voorkennis en marktmanipulatie door de personeelsleden en personen met leidinggevende verantwoordelijkheid binnen de Elia groep. De gedragscode legt een reeks regels en meldingsplichten op voor de transacties door deze personen met hun effecten van Elia System Operator, conform met de bepalingen in de Verordening betreffende marktmisbruik en de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en andere financiële diensten. Deze gedragscode is beschikbaar op de website van de vennootschap (www.elia.be, onder 'Elia', 'corporate governance').

CORPORATE GOVERNANCE CHARTER EN HUISHOUDELIJKE REGLEMENTEN VAN DE RAAD VAN BESTUUR, VAN DE ADVISERENDE COMITÉS VAN DE RAAD VAN BESTUUR EN VAN HET DIRECTIECOMITÉ

Het Corporate Governance Charter en de huishoudelijke reglementen van de raad van bestuur, de adviserende comités van de raad van bestuur en het directiecomité zijn beschikbaar op de website van de vennootschap (www.elia.be, onder 'Elia', 'corporate governance').

REGLEMENTERING INZAKE TRANSPARANTIE – KENNISGEVINGEN

Elia System Operator heeft in 2016 geen enkele kennisgeving ontvangen in de zin van de wet van 2 mei 2007 betreffende de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen in emittenten waarvan aandelen zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt en houdende diverse bepalingen, en het koninklijk besluit van 14 februari 2008 betreffende de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen.

Conform artikel 15 van de wet van 2 mei 2007 heeft Elia System Operator via een persbericht op de website de toestand van een kapitaalverhoging voorbehouden aan het personeel van Elia System Operator en van haar Belgische dochtervennootschappen bekendgemaakt. De kapitaalverhoging werd op 22 december 2016 vastgesteld voor notaris. Als gevolg van deze kapitaalverhoging werden 140.919 nieuwe aandelen van Elia System Operator uitgegeven.

In het kader van de wet van 2 mei 2007 en het koninklijk besluit van 14 februari 2008 (betreffende de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen in beursgenoteerde vennootschappen) en als gevolg van de kapitaalverhoging voorbehouden voor de personeelsleden van Elia System Operator heeft Publi-T op 17 januari 2017 Elia System Operator ervan in kennis gesteld dat haar deelneming in Elia System Operator op 22 december 2016 onder de drempel van 45% van de door Elia System Operator uitgegeven aandelen is gezakt en dat deze 44,97% bedraagt. De Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij, met wie Publi-T in onderling overleg handelt, heeft Elia System Operator op 17 januari 2017 in kennis gesteld dat haar deelneming in Elia System Operator is gezakt tot 2,02% op 22 december 2016. Dit heeft als gevolg dat hun gezamenlijke deelneming in Elia 46,99% bedraagt. De wijziging in de percentages van deze deelnames is het gevolg van de kapitaalverhoging voorbehouden voor het personeel eind 2016. Het aantal aandelen van Publi-T en de Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij is onveranderd. Het totaal door Elia System Operator uitgegeven aandelen bedraagt 60.891.158.

DIRECTIECOMITÉ

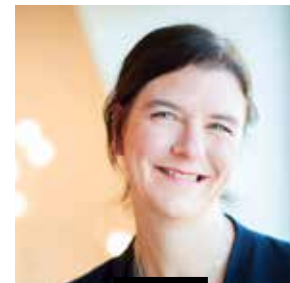
Chris Peeters

Markus Berger

Frédéric Dunon

Ilse Tant

Frank Vandenberghe

Catherine Vandendorpe

Pascale Fonck

REMUNERATIEVERSLAG

Vergoeding van de leden van de raad van bestuur en van het directiecomité

PROCEDURE DIE IN 2016 WERD TOEGEPAST OM HET REMUNERATIEBELEID EN DE REMUNERATIE VAN DE LEDEN VAN DE RAAD VAN BESTUUR EN VAN HET DIRECTIECOMITÉ TE BEPALEN

Het vergoedingscomité heeft overeenkomstig de artikelen 16.1 en 15.1 van de statuten van respectievelijk Elia System Operator en Elia Asset een ontwerp van remuneratiebeleid voor de leden van de raad van bestuur en van het directiecomité opgesteld. De raden van bestuur van Elia System Operator en Elia Asset hebben dit ontwerp van remuneratiebeleid voor de leden van het directiecomité goedgekeurd. Het ontwerp van remuneratiebeleid voor de bestuurders werd goedgekeurd door de algemene vergadering van aandeelhouders van Elia System Operator en van Elia Asset.

Daarnaast heeft het vergoedingscomité aanbevelingen geformuleerd omtrent het remuneratiebeleid evenals de remuneratie van de bestuurders en de leden van het directiecomité.

De samenstelling en de activiteiten van het vergoedingscomité worden hieronder meer in detail beschreven.

REMUNERATIE VAN DE LEDEN VAN DE RAAD VAN BESTUUR

Als gevolg van de beslissing van de Gewone Algemene Vergadering van Elia System Operator en Elia Asset van 17 mei 2016 zijn de regels met betrekking tot de remuneratie van de bestuurders gewijzigd. De nieuwe regels die van toepassing zijn vanaf 1 januari 2016 worden hieronder beschreven.

Het totale bedrag van de brutovergoedingen van de veertien bestuurders in 2016 bedroeg 806.300 € (403.900 € voor Elia System Operator en 402.400 € voor Elia Asset).

De tabel hiernaast bevat de brutobedragen die individueel aan iedere bestuurder werden toegekend voor Elia System Operator en Elia Asset samen.

Deze bedragen werden berekend op basis van elf vergaderingen van de raad van bestuur van Elia System Operator alsook op basis van elf vergaderingen van de raad van bestuur van Elia Asset in 2016. In 2016 heeft het auditcomité zes keer vergaderd, het corporate governance comité zeven keer en het vergoedingscomité zes keer¹.

De vergoeding van de bestuurders bestaat uit een vaste jaarlijkse vergoeding van 25.000 € per jaar (12.500 € voor Elia System Operator en 12.500 € voor Elia Asset) en een zitpenning ten belope van 1.500 € (750 € voor Elia System Operator en 750 € voor Elia Asset) per bijkomende vergadering van de raad van bestuur, te tellen vanaf de eerste vergadering van de raad van bestuur waaraan de bestuurder deelneemt. De vaste jaarlijkse vergoeding en de zitpenning worden verhoogd met een supplement van 100% voor de voorzitter en van 30% voor iedere vicevoorzitter van de raad van bestuur.

1. Waarvan één vergadering met de notaris om de kapitaalverhoging voorbehouden aan het personeel vast te stellen voor Elia System Operator. Het vergoedingscomité van Elia Asset is vijf keer bijeengekomen.

Voor elke vennootschap, is de vaste jaarlijkse vergoeding voor elk lid van een adviserend comité van de raad van bestuur (zijnde het auditcomité, het vergoedingscomité en het corporate governance comité) vastgesteld op 3.000 € per jaar per comité en is de zitpenning voor elk lid van een comité vastgesteld op 750 € per vergadering van een comité (te tellen vanaf de eerste vergadering waaraan het lid deelneemt). De vaste jaarlijkse vergoeding en de zitpenning worden verhoogd met een supplement van 30% voor elke voorzitter van een comité.

De vaste jaarlijkse vergoedingen en de zitpenningen worden jaarlijks geïndexeerd in januari volgens de index van de consumptieprijzen van de maand januari 2016.

De vaste jaarlijkse vergoedingen en de zitpenningen dekken alle kosten, met uitzondering van (a) de kosten gemaakt door een bestuurder met domicilie buiten België bij de uitoefening van zijn mandaat (zoals verplaatsings- en verblijfskosten), voor zover de bestuurder buiten België gedomicilieerd is op het moment van zijn benoeming of, indien de bestuurder in kwestie zijn domicilie wijzigt na zijn benoeming, na goedkeuring van het vergoedingscomité, (b) van alle kosten gemaakt door een bestuurder in het geval waarin een vergadering van de raad van bestuur buiten België georganiseerd wordt (bijvoorbeeld in Duitsland) en (c) van alle kosten gemaakt door een bestuurder tijdens zijn verplaatsingen naar het buitenland in het kader van zijn mandaat, op verzoek van de voorzitter of de vicevoorzitters van de raad van bestuur. Alle vergoedingen en kosten worden in rekening gebracht bij de exploitatiekosten van de vennootschap.

BESTUURDER	VERGOEDINGEN	RAAD VAN BESTUUR VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	RAAD VAN BESTUUR VAN ELIA ASSET	AUDITCOMITÉ VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	AUDITCOMITÉ VAN ELIA ASSET	CORPORATE GOVERNANCE COMITÉ VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	CORPORATE GOVERNANCE COMITÉ VAN ELIA ASSET	VERGOEDINGS-COMITÉ VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	VERGOEDINGS-COMITÉ VAN ELIA ASSET
Michel ALLE ¹	24.500,00 €	6/7	6/7	-	-	-	-	-	-
Jacques DE SMET	73.750,00 €	10/11	10/11	6/6	6/6	-	-	6/6	5/5
Luc DE TEMMERMAN ²	74.050,00 €	11/11	11/11	6/6	6/6	-	-	5/6	5/5
Frank DONCK ³	68.500,00 €	9/11	9/11	5/6	5/6	7/7	7/7	-	-
Cécile FLANDRE ⁴	38.500,00 €	9/11	9/11	-	-	-	-	-	-
Claude GRÉGOIRE ⁵	63.550,00 €	9/11	9/11	-	-	-	-	5/6	5/5
Philip HEYLEN	52.000,00 €	8/11	8/11	-	-	6/7	6/7	-	-
Luc HUJOEL ⁶	61.450,00 €	10/11	10/11	-	-	7/7	7/7	-	-
Miriam MAES	83.000,00 €	11/11	11/11	-	-	-	-	-	-
Jane MURPHY	58.000,00 €	11/11	11/11	-	-	7/7	7/7	-	-
Dominique OFFERGELD	50.500,00 €	9/11	9/11	4/6	4/6	-	-	-	-
Saskia VAN UFFELEN ⁷	66.250,00 €	9/11	9/11	-	-	5/7	5/7	6/6	5/5
Geert VERSNICK	67.000,00 €	10/11	10/11	6/6	6/6	-	-	-	-
Peter VANVELTHOVEN ⁸	25.250,00 €	4/8	4/8	-	-	-	-	-	-

1. Michel Allé is bestuurder sinds 17 mei 2016.
2. De bezoldiging van Luc De Temmerman wordt aan de onderneming InDeBom Strategies Comm. V. uitgekeerd.
3. De bezoldiging van Frank Donck wordt aan de onderneming Ibervest NV uitgekeerd.
4. De bezoldiging van Cécile Flandre wordt aan de onderneming Belfius Insurance NV uitgekeerd.
5. De bezoldiging van Claude Grégoire wordt aan de onderneming Socofe NV uitgekeerd.
6. De bezoldiging van Luc Hujoel wordt aan de onderneming Interfin CVBA uitgekeerd.
7. De bezoldiging van Saskia Van Uffelen wordt aan de onderneming Quadrature BVBA uitgekeerd.
8. Peter Vanvelthoven is bestuurder sinds 24 maart 2016.

Alle vergoedingen worden evenredig in verhouding met de duur van het mandaat van bestuurder toegekend.

Op het einde van elk 1^e, 2^e en 3^e kwartaal wordt een voorschot op de jaarlijkse vergoedingen aan de bestuurders betaald. In december van het lopende jaar wordt een eindafrekening gemaakt.

Er worden geen andere voordelen in natura, aandelenopties, kredieten of voorschotten aan de bestuurders toegekend. Elia System Operator en Elia Asset hebben geen kredieten toegekend aan of voor een lid van de raad van bestuur.

REMUNERATIEBELEID VAN HET DIRECTIECOMITÉ

Het vergoedingscomité evalueert jaarlijks de leden van het directiecomité. De evolutie in het basissalaris is afhankelijk van de positionering van elk lid van het directiecomité ten opzichte van het referentiesalaris in de algemene markt en van de beoordeling van zijn/haar individuele prestaties.

Sinds 2004 wordt de Hay-methode toegepast om het gewicht van elke directiefunctie te bepalen en een marktconforme vergoeding te waarborgen.

De vergoeding van de leden van het directiecomité is samengesteld uit de volgende elementen:

- basissalaris,
- variabele kortetermijnvergoeding,
- variabele langetermijnvergoeding,
- pensioen,
- andere voordelen.

Overeenkomstig artikel 17.9 van de statuten van Elia System Operator is een afwijking van de bepalingen van artikel 520ter, 1e en 2e lid van het Wetboek van vennootschappen voorzien voor de leden van het directiecomité.

Wat de variabele vergoeding betreft, evalueert het vergoedingscomité de leden van het directiecomité op het einde van ieder jaar op basis van een zeker aantal kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen. Het variabele gedeelte van de vergoeding bestaat sinds 2008 uit twee pijlers, één op korte termijn en één op lange termijn.

BASISVERGOEDING

Alle leden van het directiecomité van Elia System Operator en van Elia Asset hebben het statuut van werknemer.

In 2016 werd aan de voorzitter van het directiecomité, Chris Peeters, een basisvergoeding van 405.239 € uitbetaald. De recurrente vergoeding die aan de overige leden van het directiecomité werd uitbetaald, bedroeg in totaal 1.242.362 € (respectievelijk 785.809 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 456.553 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

In 2016 werd aan alle leden van het directiecomité samen dus een totaalbedrag van 1.647.601 € aan basisvergoeding betaald.

VARIABLE KORTETERMIJNVERGOEDING

De eerste pijler van de variabele vergoeding is gebaseerd op het bereiken van een aantal doelstellingen die in het begin van elk jaar worden vastgelegd door het vergoedingscomité, waarbij maximaal 25% van de variabele vergoeding betrekking heeft op individuele doelstellingen en 75% op het behalen van collectieve doelstellingen van de Elia groep ('short-term incentive plan').

In 2016 bedroeg de vooraf verdiende variabele kortetermijnvergoeding van de voorzitter van het directiecomité 268.651 €.

De vooraf verdiende variabele vergoeding die in 2016 aan de overige leden van het directiecomité werd uitbetaald, bedroeg in totaal 483.141 € (respectievelijk 304.501 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 178.640 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

In 2016 werd aan alle leden van het directiecomité samen dus een totaalbedrag van 751.792 € aan variabele vergoeding betaald.

TOTALE JAARVERGOEDING

In 2016 werd aan de voorzitter van het directiecomité een totale vergoeding van 673.890 € uitbetaald.

De totale jaarvergoeding van de overige leden van het directiecomité bedroeg in totaal 1.725.503 € (respectievelijk 1.090.310 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 635.193 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

Het totaalbedrag van de jaarvergoeding van alle leden van het directiecomité samen bedroeg in 2016 aldus 2.399.393 €.

VARIABLE LANGETERMIJNVERGOEDING

De tweede pijler van de variabele vergoeding is gebaseerd op meerjarencriteria die vastgelegd worden voor 4 jaar ('long-term incentive plan'). De vooraf verdiende variabele vergoeding in 2016 kan geraamd worden op 55.628 € (maximumbedrag in geval van volledige realisatie van de meerjarencriteria die werden bepaald voor de betrokken tariefperiode) voor de voorzitter van het directiecomité voor de gepresteerde periode in 2016 en op 307.593 € voor de overige leden van het directiecomité (respectievelijk 194.559 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 113.034 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

Deze bedragen worden op het einde van elk jaar herzien naargelang de realisatie van de meerjarencriteria. Het eerste deel van de variabele langetermijnvergoeding voor de tariefperiode 2016-2019 zal uitbetaald worden in 2018 en het resterende bedrag zal betaald worden in 2020. Er zijn geen andere variabele vergoedingen geweest in 2016. De vergoeding is definitief verworven op het ogenblik van de uitbetaling.

STORTINGEN IN HET EXTRALEGAAL PENSIOEN

Sinds 2007 zijn alle pensioenplannen voor de leden van het directiecomité van het type 'vaste premies' ('defined contribution'), waarbij het gestorte bedrag voor belastingen wordt berekend op basis van de jaarvergoeding. In 2016 werd door Elia System Operator een totaalbedrag van 104.830 € gestort voor de voorzitter van het directiecomité.

Aan de overige leden van het directiecomité werd door Elia een bedrag van 265.476 € uitbetaald (respectievelijk 154.862 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 110.614 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

ANDERE VOORDELEN

De andere voordelen die aan de leden van het directiecomité worden toegekend, zoals het gewaarborgd inkomen in geval van langdurige ziekte of ongeval, de dekking gezondheidszorgen en hospitalisatie, de invaliditeits- en overlijdensverzekering, de tariefvoordelen, de andere premies, de tussenkomst in het openbaar vervoer, de terbeschikkingstelling van een bedrijfswagen, de kosten die eigen zijn aan de werkgever en andere kleine voordelen worden toegekend volgens de regels die gelden voor alle kaderleden van de onderneming.

De kosten van deze andere voordelen worden voor 2016 begroot op 43.812 € voor de voorzitter van het directiecomité en op 184.129 € voor de andere leden van het directiecomité samen (respectievelijk 108.937 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 75.192 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

Er werden in 2016 geen opties op aandelen in Elia toegekend aan de leden van het directiecomité.

BEPALINGEN VAN DE ARBEIDSOVEREENKOMSTEN EN VERTREKVERGOEDINGEN VOOR DE LEDEN VAN HET DIRECTIECOMITÉ

De arbeidsovereenkomsten van de leden van het directiecomité die na 3 mei 2010 zijn afgesloten, werden opgesteld in overeenstemming met de geldende wetgeving inzake opzeg en ontslag.

De arbeidsovereenkomsten die vóór 3 mei 2010 werden gesloten met de leden van het directiecomité bevatten geen bijzondere modaliteiten inzake ontslag.

AANDELEN VAN ELIA SYSTEM OPERATOR IN HET BEZIT VAN DE LEDEN VAN HET DIRECTIECOMITÉ

Dit is het aantal aandelen dat de leden van het directiecomité bezitten op 31 december 2016:

LEDEN VAN HET DIRECTIECOMITÉ ¹	OP 31.12.2016	OP 31.12.2015
Chris PEETERS <i>Chief Executive Officer - voorzitter van het directiecomité</i>	1.805	-
Markus BERGER <i>Chief Infrastructure Officer</i>	9.156	9.156
Frédéric DUNON <i>Chief Assets Officer</i>	2.833	1.986
Pascale FONCK² <i>Chief External Relations Officer</i>	661	-
Ilse TANT <i>Chief Human Resources and Internal Communication Officer</i>	2.450	1.825
Frank VANDENBERGHE <i>Chief Customers, Market & System Officer</i>	3.779	4.774
Catherine VANDENBORRE <i>Chief Financial Officer</i>	1.355	1.370

1. Functies op 31.12.2016.

2. Pascale Fonck werd benoemd tot Chief External Relations Officer door de raad van bestuur van 23 juni 2016.

Er werden in 2016 geen opties op aandelen in Elia System Operator toegekend aan de leden van het directiecomité. De leden van het directiecomité kunnen aandelen kopen via de bestaande kapitaalverhogingen voorbehouden aan het personeel alsook op de beurs.

ANDERE MEE TE DELEN INFORMATIE KRACHTENS ARTIKEL 96 VAN HET WETBOEK VAN VENNOOTSCHAPPEN EN ARTIKEL 34 VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 14 NOVEMBER 2007 BETREFFENDE DE VERPLICHTINGEN VAN EMITTENTEN VAN FINANCIËLE INSTRUMENTEN DIE ZIJN TOEGELATEN TOT DE VERHANDELING OP EEN GERELEMENTEERDE MARKT

Dit deel bevat informatie die overeenkomstig voormelde bepalingen in het jaarverslag dient te worden opgenomen en die niet in andere delen van het jaarverslag voorkomt.

INFORMATIE OMTRENT DE BIJZONDERE ZEGGENSCHAPSRECHTEN VAN BEPAALDE HOUDERS VAN EFFECTEN

Overeenkomstig artikel 4.3 van de statuten van Elia System Operator en van Elia Asset hebben alle aandelen van beide vennootschappen dezelfde rechten, ongeacht de categorie waartoe ze behoren, behoudens wanneer de statuten hierover anders bepalen.

In dit verband bepalen de statuten dat bepaalde specifieke rechten zijn verbonden aan de aandelen van categorie A en van categorie C met betrekking tot (i) de benoeming van leden van de raad van bestuur (artikel 13.5.2 van de statuten van Elia System Operator en artikel 12.5.2 van de statuten van Elia Asset) en (ii) de goedkeuring van beslissingen van de algemene vergadering (artikelen 28.2.1 en 28.2.2 van de statuten van Elia System Operator en artikel 27.2 van de statuten van Elia Asset).

INFORMATIE OMTRENT DE WETTELIJKE OF STATUTAIRE BEPERKING VAN DE UITOEFENING VAN HET STEMRECHT

Overeenkomstig artikel 4.3, derde lid van de statuten van Elia System Operator en van Elia Asset worden de stemrechten verbonden aan de aandelen die rechtstreeks of onrechtstreeks worden aangehouden door bedrijven die werkzaam zijn in de productie en/of de levering van elektriciteit en/of van aardgas, geschorst.

INFORMATIE OMTRENT DE REGELS VOOR WIJZIGING VAN DE STATUTEN

In geval van wijziging van de statuten van Elia System Operator en van Elia Asset zijn artikel 29 van de statuten van Elia System Operator en artikel 28 van de statuten van Elia Asset van toepassing.

INFORMATIE OMTRENT DE WETTELIJKE OF STATUTAIRE BEPERKING OP DE OVERDRACHTEN VAN EFFECTEN

De overdrachten van effecten in Elia System Operator worden geregeld overeenkomstig artikel 9 van de statuten van Elia System Operator.

INFORMATIE OMTRENT DE INKOOP DOOR DE ONDERNEMING VAN EIGEN AANDELEN

De toelating die aan de raad van bestuur van Elia System Operator werd gegeven inzake de inkoop door de vennootschap van haar eigen aandelen in geval van een dreigend ernstig nadeel, zoals bepaald in artikel 37 van de statuten van Elia System Operator, vernieuwd voor een periode van drie jaar, te rekenen vanaf de publicatie van de beslissing van de buitengewone algemene vergadering van 21 mei 2013, werd in 2016 niet vernieuwd.

AANDEELHOUDERSSTRUCTUUR OP DE AFSLUITINGSDATUM

	AANDELEN	% AANDELEN	% STEM-RECHTEN
Publi –T (aandelen categorie B en C)	27.383.507 ³	44,97	44,97
Publipart (aandelen categorie A)	1.526.756	2,51	2,51
Belfius Insurance (Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij) (aandelen categorie B)	1.231.060 ⁴	2,02	2,02
Katoen Natie Group (aandelen categorie B)	3.157.624 ⁵	5,19	5,19
Interfin (aandelen categorie B)	2.598.143	4,26	4,26
Other Free float (aandelen categorie B)	24.994.068	41,05	41,05
TOTAAL	60.891.158	100	100

3. Op basis van de transparantieverklaring Publi-T – Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij van 29 oktober 2014. Voor meer informatie over de transparantieverklaringen zie 'Reglementering inzake transparantie – Kennisgevingen' hierboven.

4. Op basis van de transparantieverklaring Publi-T – Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij van 29 oktober 2014. Voor meer informatie over de transparantieverklaringen zie 'Reglementering inzake transparantie – Kennisgevingen' hierboven.

5. Op basis van de transparantieverklaring Katoen Natie van 29 oktober 2014.

KENMERKEN VAN DE SYSTEMEN VOOR INTERNE CONTROLE EN RISICOBEBEER

Het referentiekader van de interne risicobeheerscontrole dat door het directiecomité geïmplementeerd is en door de Raad van Bestuur van Elia is goedgekeurd, is gebaseerd op het COSO II Framework dat ontwikkeld werd door het Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. Dit kader omvat vijf nauw verbonden basiscomponenten om een geïntegreerd proces te verzekeren voor de systemen voor interne controle en risicobeheer: de controleomgeving, de risicobeoordeling, de controleactiviteiten, de informatie en de communicatie en de monitoring. Door deze concepten toe te passen en in haar processen en activiteiten te integreren kan Elia haar activiteiten onder controle houden, de efficiëntie van haar operaties verbeteren, haar middelen optimaal inzetten en zo bijdragen tot de realisatie van haar doelstellingen. Hierna wordt de toepassing van COSO II binnen Elia beschreven.

1. CONTROLEOMGEVING

ORGANISATIE VAN DE INTERNE CONTROLE

Overeenkomstig de statuten van Elia heeft de raad van bestuur verschillende comités opgericht die helpen bij de uitoefening van zijn verantwoordelijkheden: het directiecomité, het auditcomité, het vergoedingscomité en het corporate governance comité. Het auditcomité werd door de raad belast met het toezicht op: (i) het proces van financiële reporting, (ii) de efficiëntie van de systemen voor interne controle van het beheer van de bedrijfsrisico's, (iii) de interne audit en de efficiëntie ervan, (iv) de statutaire audit van de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening, inclusief de opvolging van alle vragen en aanbevelingen van de externe auditeurs, (v) de onafhankelijkheid van de externe auditeurs, (vi) het onderzoeken van de rekeningen en het controleren van de budgetten¹.

Het auditcomité komt in principe driemaandelijks bijeen om deze verschillende punten te bespreken.

Het departement Finance ondersteunt het directiecomité door tijdig de correcte en betrouwbare financiële informatie ter beschikking te stellen die nodig is voor de besluitvorming betreffende de opvolging van de rentabiliteit van de activiteiten en het efficiënt beheer van de financiële diensten van de onderneming. De externe financiële reporting waaraan Elia is onderworpen omvat (i) de statutaire financiële en fiscale reporting, (ii) de geconsolideerde financiële reporting, (iii) de specifieke reportingverplichtingen van een beursgenoteerd bedrijf, (iv) en de reporting die door het regelgevend kader wordt opgelegd. De reporting is zo georganiseerd om aan al deze verplichtingen te voldoen met inachtneming van de coherentie tussen de verschillende rapporten en om inefficiënties te vermijden.

Elia heeft een gestructureerde aanpak ontwikkeld, die bijdraagt tot de volledigheid en exactheid van de financiële informatie en rekening houdt met de termijnen voor de controle van de activiteiten en de interventie van de voornaamste betrokkenen, teneinde adequate controles en rekeningen te verzekeren.

INTEGRITEIT EN ETHIEK

De integriteit en ethiek van Elia zijn van essentieel belang in haar interne controleomgeving. Het directiecomité en het management communiceren regelmatig over deze principes die aan de basis liggen van de ondernemingsregels die werden opgesteld om de wederzijdse rechten en plichten van de onderneming en van haar medewerkers toe te lichten. Deze regels worden aan alle nieuwe medewerkers meegedeeld en de naleving ervan is formeel voorzien in de arbeidsovereenkomsten. De gedragscode heeft bovendien als doel inbreuken op de Belgische wetgeving inzake het gebruik van voorkennis of marktmanipulatie en verdachte activiteiten te vermijden. Het management ziet er continu op toe dat de medewerkers de interne waarden en procedures naleven en neemt, indien nodig, de nodige maatregelen, zoals beschreven in het bedrijfsreglement en in de arbeidsovereenkomsten. De naleving van het vertrouwelijkheidsprincipe krijgt bijzondere aandacht, met name via een specifieke vertrouwelijkheidsclausule in de arbeidsovereenkomsten, en sancties in geval van overtreding. Wegens haar wettelijk statuut van transmissienetbeheerder voor elektriciteit is Elia onderworpen aan een groot aantal statutaire en regulatoire voorschriften die de diverse fundamentele principes definiëren zoals vertrouwelijkheid, transparantie en niet-discriminatie. Om aan deze specifieke verplichtingen te voldoen heeft Elia een 'Engagement Program' uitgewerkt dat door het corporate governance comité is goedgekeurd. De Compliance Officer rapporteert hierover jaarlijks aan de regulerende organen.

ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het intern controlesysteem van Elia steunt op duidelijk omschreven rollen en verantwoordelijkheden op alle niveaus van de organisatie. De rollen en verantwoordelijkheden van de diverse comités binnen Elia zijn voornamelijk geïdentificeerd in het wettelijk kader dat van toepassing is op Elia, in de statuten en in het Corporate Governance Charter.

Het departement Boekhouding staat onder toezicht van de Chief Financial Officer en is belast met de statutaire financiële en fiscale reporting en de consolidatie van de verschillende dochtervennootschappen van de Elia groep. Het departement Beheerscontrole staat in voor de opvolging van de boekhouding en voor de analytische reporting en is belast met alle financiële reporting in de regulatoire context. Het departement Investor Relations is belast met de specifieke reporting die van toepassing is op een beursgenoteerde onderneming.

Wat het proces van financiële reporting betreft, zijn de taken en verantwoordelijkheden van iedere werknemer van het departement Boekhouding duidelijk omlind om te waarborgen dat de geleverde financiële resultaten de financiële transacties van Elia exact en eerlijk weergeven. De belangrijkste controles en het tijdschema voor de realisatie van deze taken en controles werden geïdentificeerd en opgenomen in een gedetailleerd kader van taken en verantwoordelijkheden.

Alle entiteiten van de consolidatiekring hebben een IFRS boekhoudhandleiding geïmplementeerd. Die geldt als referentie inzake de boekhoudkundige principes en procedures, teneinde coherentie en vergelijkbaarheid te verzekeren, alsook een correcte boekhouding en reporting binnen de Groep.

Het departement Finance beschikt over de nodige instrumenten, zoals IT-tools, voor de uitvoering van zijn taken. Alle entiteiten van de consolidatiekring gebruiken dezelfde ERP-applicatie, die diverse geïntegreerde controles bevat en een gepaste taakverdeling ondersteunt. Bovendien licht Elia de rollen en verantwoordelijkheden van al haar medewerkers toe door middel van een beschrijving van elke functie overeenkomstig de methodologie van Business Process Excellence.

COMPETENTIES

Elia houdt in haar processen inzake rekrutering, opleiding en retentie, rekening met het cruciale belang van de competenties en de expertise van haar medewerkers om ervoor te zorgen dat haar activiteiten op een betrouwbare en efficiënte wijze worden uitgevoerd. Het departement Human Resources heeft adequate beleidslijnen uitgestippeld en geeft een omschrijving van alle functies teneinde de rollen, verantwoordelijkheden en functievereisten te identificeren, alsook de kwalificaties die nodig zijn om deze te vervullen.

Elia heeft een beleid opgesteld voor het beheer van de generieke en specifieke competenties in overeenstemming met de waarden van de onderneming en moedigt al haar medewerkers aan om opleidingen te volgen om de hun toegewezen taken efficiënt te kunnen uitvoeren. De vereisten in termen van competentieniveaus worden continu geanalyseerd door middel van formele en informele (zelf)-evaluaties op verschillende tijdstippen tijdens de loopbaan van de medewerkers.

Aan alle medewerkers die rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken zijn bij de financiële reporting worden opleidingsprogramma's inzake financiële reporting aangeboden. De opleiding is zowel toegespitst op het bestaande regelgevend kader en de boekhoudkundige verplichtingen als op de activiteiten zelf, met een hoge graad van inzicht zodat de goede vragen kunnen worden gesteld.

2. RISICOBEOORDELING

Risicobeoordeling is een ander systeem voor interne controle dat van cruciaal belang is voor Elia om de strategische doelstellingen van haar opdracht te realiseren; de raad van bestuur en de Risk Manager identificeren, analyseren en beoordelen geregeld samen de belangrijkste strategische en tactische risico's. Deze risico's worden kwalitatief en/of kwantitatief beoordeeld afhankelijk van hun aard en hun potentiële impact. De Risk Manager stelt vervolgens aanbevelingen voor betreffende de manier waarop elk van deze risico's het best kan worden beheerd, rekening houdend met de interactie tussen alle aan Elia verbonden risico's. Op basis van deze evaluatie worden preventieve, bijsturende en/of corrigerende acties geïmplementeerd om zo, indien nodig, de bestaande interne controles te versterken.

De op het niveau van de Groep gedefinieerde doelstellingen oefenen trapsgewijs een invloed uit op alle niveaus van de organisatie. Ze worden jaarlijks beoordeeld om hun realisatie te controleren. Het management van Elia is verantwoordelijk voor het invoeren van een efficiënte interne controle, die onder andere een correcte financiële reporting waarborgt. Het onderstreept het belang van het risicobeheer inzake financiële reporting door samen met het auditcomité rekening te houden met de volledige waaier van activiteiten en de daaraan verbonden risico's. Het ziet erop toe dat de risico's correct worden weergegeven in de financiële resultaten en reportings. De

risicobeoordeling gaat bovendien verder dan de gekende risico's van Elia en tracht te anticiperen op de aard en de kenmerken van opkomende risico's die een impact op de activiteiten van Elia kunnen hebben.

De voornaamste stappen in de beoordeling van de financiële risico's zijn:

1. het identificeren van de doorslaggevende elementen van de financiële reporting en de doelstellingen ervan;
2. het identificeren van de belangrijke risico's in de realisatie van de doelstellingen;
3. het identificeren van de controlemechanismen van de risico's.

De doelstellingen van de financiële reporting omvatten (i) de conformiteit van de financiële verklaringen met de algemeen aanvaarde boekhoudkundige principes, (ii) de transparantie en juistheid van de informatie in de financiële resultaten, (iii) het toepassen van boekhoudkundige principes die aangepast zijn aan de sector en aan de transacties van de onderneming en (iv) de juistheid en betrouwbaarheid van de financiële resultaten.

De activiteiten van Elia als transmissienetbeheerder voor elektriciteit met betrekking tot haar fysieke installaties dragen in belangrijke mate bij tot de financiële resultaten. De gepaste procedures en controles werden dan ook ingevoerd om over een volledige en realistische inventaris van de fysieke installaties te beschikken. Elia heeft een risicobeheersfilosofie (Enterprise Risk Management of ERM) ingevoerd om een correcte identificatie, analyse en beoordeling van de risico's en de acties gelinkt aan de risico's bij het verwezenlijken van de strategie van Elia te verzekeren. Deze aanpak omvat de belangrijkste beleidslijnen en procedures die omschreven zijn in de aanbevelingen betreffende het risicobeheer en de risico management policy.

Risicobeheer is een activiteit die op het niveau van de onderneming wordt gevoerd en ondersteund door aan alle medewerkers verantwoordelijkheden ter zake toe te wijzen bij de uitvoering van hun specifieke activiteiten, zoals in de policy voorgeschreven.

EEN CONTINUE BEOORDELING

Dankzij een aanpak die tegelijk top-down en bottom-up is, kan Elia gebeurtenissen identificeren en, in de mate van het mogelijke, erop anticiperen, en reageren op eventuele incidenten, zowel van buitenaf als binnenin de organisatie, die de realisatie van de doelstellingen kunnen beïnvloeden.

TOP-DOWN AANPAK GEBASEERD OP DE STRATEGISCHE RISICO'S

Driemaandelijks worden de strategische risico's geëvalueerd in een reporting aan het auditcomité. Telkens wanneer een bedreiging of potentiële opportuniteiten worden vastgesteld worden actieplannen of specifieke evaluaties van nieuwe risico's uitgevoerd.

1. Voor meer informatie, zie deel 'corporate governance verklaring' – AuditComité'

BOTTOM-UP AANPAK MET BETREKKING TOT DE BUSINESS

Teneinde nieuwe risico's te identificeren of veranderingen van de bestaande risico's te evalueren, blijven de Risk Manager en het management continu in contact en zijn ze alert voor veranderingen die een eventuele aanpassing van de risicobeoordeling en van de daaraan verbonden actieplannen vereisen. Aan de hand van criteria wordt beslist of het nodig is om de processen van financiële reporting en de daaraan verbonden risico's te evalueren. Het accent ligt op de risico's in verband met de veranderingen van de financiële en regulatoire omgeving, de industriële praktijken, de boekhoudkundige normen en de ontwikkelingen van de onderneming, zoals fusies en overnames.

Het operationeel management analyseert de risico's en stelt actieplannen voor. Ingrijpende wijzigingen van de waarderingsregels moeten door de raad van bestuur worden goedgekeurd. Het Risk Management speelt een essentiële rol in het handhaven van de waarde van Elia voor de stakeholders en voor de gemeenschap. Het werkt met alle departementen samen om Elia optimale kansen te geven om haar strategische doelstellingen te verwezenlijken en adviseert de onderneming betreffende de aard en de mogelijke gevolgen van toekomstige risico's.

3. CONTROLEACTIVITEITEN

VOORNAAMSTE CONTROLEACTIVITEITEN

Elia heeft op de verschillende niveaus van haar structuur controleactiviteiten geïmplementeerd teneinde te waarborgen dat de normen en interne procedures voor het correct beheer van de geïdentificeerde risico's worden nageleefd. Enkele voorbeelden:

- (i) een duidelijke taakverdeling in de processen om te vermijden dat een enkele persoon een transactie initieert, goedkeurt en registreert; met het oog daarop werden beleidslijnen voor de toegang tot de informatiesystemen opgesteld en bevoegdheden gedelegeerd;
- (ii) auditmiddelen zijn in de processen geïntegreerd om de eindresultaten in verband te brengen met de onderliggende transacties;
- (iii) gegevensveiligheid en -integriteit door een correcte toekenning van rechten;
- (iv) een gepaste documentatie van de processen via de intranetapplicatie Business Process Excellence die de beleidslijnen en procedures centraliseert.

De departementsverantwoordelijken moeten ervoor zorgen dat controleactiviteiten geïmplementeerd worden met betrekking tot de inherente risico's van hun departement. Elia neemt de nodige maatregelen om haar controleactiviteiten te voorzien op interne of externe gebeurtenissen die een impact kunnen hebben op de bestaande processen.

PROCES VAN FINANCIËLE REPORTING

Voor ieder belangrijk risico inzake financiële reporting heeft Elia adequate controles gedefinieerd om de kans op fouten tot een minimum te beperken. De rollen en verantwoordelijkheden werden gedefinieerd voor het afsluitingsproces van de financiële resultaten. Voor iedere stap werd een continue follow-up ingevoerd, met een gedetailleerde agenda van alle activiteiten van de dochterven-

nootschappen van de Groep. Controles worden uitgevoerd om de kwaliteit en de naleving van de interne en externe verplichtingen en aanbevelingen na te gaan. Tijdens de afsluiting wordt een specifieke test uitgevoerd om belangrijke ongewone transacties te controleren, alsook de boekhoudkundige lijnen en aanpassingen aan het einde van de periode, de transacties van de ondernemingen en de belangrijkste ramingen. De combinatie van al deze controles biedt voldoende zekerheid dat de financiële resultaten betrouwbaar zijn. Geregelde interne en externe audits dragen ook bij tot de kwaliteit van de financiële reporting.

Bij het identificeren van de risico's die de realisatie van de doelstellingen van de financiële reporting kunnen beïnvloeden, houdt het management rekening met de mogelijkheid van foute verklaringen als gevolg van fraude en neemt het de nodige maatregelen indien de interne controle moet worden versterkt. De interne audit voert specifieke audits uit, op basis van de evaluatie van de mogelijke frauderisico's, teneinde fraude te vermijden en te voorkomen.

4. INFORMATIE EN COMMUNICATIE

Elia communiceert de relevante informatie aan haar medewerkers om hen in staat te stellen hun verantwoordelijkheden op te nemen en hun doelstellingen te bereiken. De financiële informatie is noodzakelijk voor de budgettering, de ramingen en de controle van de conformiteit met het regelgevende kader. Daarnaast is de operationele informatie absoluut noodzakelijk om de verschillende rapporten op te stellen die cruciaal zijn voor de goede werking van de onderneming. Elia registreert dan ook de recente en historische gegevens die nodig zijn om haar bedrijfsrisico's te evalueren. Er wordt een beroep gedaan op verschillende communicatiekanalen: handleidingen, nota's, e-mails, uithangborden met informatie en intranetapplicaties. De geïmplementeerde informatiesystemen structureren de informatie afkomstig van uiteenlopende bronnen teneinde te zorgen voor: (i) registratie en follow-up van de transacties in real time, (ii) gegevensinvoer binnen een termijn en met een gedetailleerde uitwerking in overeenstemming met de behoeften betreffende risicobeheer, (iii) kwalitatieve informatie via een behandeling op verschillende niveaus: de informatie wordt vóór publicatie door de eigenaar ervan gevalideerd, het management controleert de nauwkeurigheid en de betrouwbaarheid ervan en de IT-risico's (zoals de kwaliteit van de IT-ontwikkelingen of de stabiliteit van de gegevensoverdracht) worden gevolgd via actieplannen. De financiële resultaten worden aan een interne reporting onderworpen en worden op verschillende niveaus gevalideerd. Het management dat met de financiële reporting belast is, komt geregeld samen met de overige interne diensten (operationele en controlediensten) om de informatie betreffende de financiële reporting te identificeren. Het valideert en documenteert de voornaamste assumpties die aan de basis liggen van de registratie van de reserves en de rekeningen van de onderneming.

Op het niveau van de Groep worden de geconsolideerde resultaten per segment verdeeld en gevalideerd door middel van een vergelijking met de historische cijfers en een vergelijkende analyse tussen de ramingen en de werkelijkheid. Deze financiële informatie wordt maandelijks aan het directiecomité gerapporteerd en driemaandelijks met het auditcomité besproken. De voorzitter van het auditcomité informeert vervolgens de raad van bestuur.

5. MONITORING

Elia evalueert continu of haar benadering van het risicobeheer adequaat is. De monitoringprocedures zijn een combinatie van de monitoringactiviteiten die tijdens het normale verloop van de business worden uitgevoerd en ad hoc evaluaties met betrekking tot specifiek uitgekozen thema's. De monitoringactiviteiten omvatten (i) een maandelijks reporting van de strategische indicatoren aan het directiecomité en het management, (ii) een follow-up van de belangrijkste operationele indicatoren op het niveau van de departementen, (iii) een maandelijks financiële reporting, met een onderzoek van de afwijkingen ten opzichte van het budget, van de vergelijkingen met voorafgaande periodes en van de gebeurtenissen die een impact kunnen hebben op de kostencontrole. De feedback van derden wordt eveneens in rekening genomen op basis van diverse bronnen zoals (i) de beursindicatoren en de rapporten van de noteringsinstantie, (ii) de waarde van het aandeel, (iii) de rapporten van de federale en regionale regulatoren over de naleving van het wettelijk en regelgevend kader en (iv) de rapporten van de veiligheids- en verzekeringsmaatschappijen. Door de gegevens afkomstig van externe bronnen met de intern gegenereerde gegevens te vergelijken en aan de hand van de daaruit voortvloeiende analyses kan Elia zich continu verbeteren.

De interne audit speelt ook een sleutelrol op het gebied van monitoring door onafhankelijke reviews te realiseren van de belangrijkste financiële en operationele processen met betrekking tot de reglementeringen die op Elia van toepassing zijn. De resultaten van deze reviews worden aan het auditcomité gerapporteerd om het te ondersteunen in zijn opdracht betreffende het toezicht op de efficiëntie van de interne controlesystemen, het risicobeheer en de processen voor financiële reporting van de onderneming.

De wettelijke entiteiten van de Groep zijn bovendien aan een externe audit onderworpen. Deze audit omvat in het algemeen de evaluatie van de interne controle en beoordeelt de (jaarlijkse en halfjaarlijkse) statutaire en geconsolideerde financiële resultaten. De externe auditoren geven aanbevelingen om de interne controlesystemen te verbeteren. Deze aanbevelingen, de actieplannen en hun implementatie zijn het voorwerp van een jaarlijkse reporting aan het auditcomité, wat betreft de entiteiten die beschikken over een dergelijk orgaan. Het Auditcomité rapporteert aan de raad van bestuur betreffende de onafhankelijkheid van de statutaire auditor of auditor vennootschap en bereidt een ontwerp van resolutie voor de aanduiding van de externe auditor voor.

RISICO'S EN ONZEKERHEDEN WAARMEE HET BEDRIJF WORDT GECONFRONTEERD

1. REGLEMENTAIRE RISICO'S EN INKOMSTENRISICO'S

INTERNATIONAAL

De twee transmissienetbeheerders voor elektriciteit binnen de Elia groep anticiperen proactief op de Europese regelgevingen, op de nieuwe richtlijnen en regels die op Europees niveau worden voorbereid of die op omzetting in Belgisch en Duits recht wachten, om de onzekerheden zoveel mogelijk te beperken. Elia en 50Hertz volgen in het bijzonder en aandachtig het denkwerk op Europees niveau, dat concreet tot het 'winter maatregelenpakket (het zogenaamde 'winter package') heeft geleid. Deze maatregelen zullen in de toekomst een grote weerslag hebben op de taken en verantwoordelijkheden van de transmissienetbeheerders.

Elia en 50Hertz behoren tot de Europese koplopers, als men ze bekijkt vanuit het oogpunt van de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van het management; dit zijn twee elementen die vervat liggen in het 'derde pakket' van maatregelen voor de ontwikkeling van een interne gas- en elektriciteitsmarkt die de Europese Commissie heeft opgesteld.

De bepalingen van dit derde Europese pakket zijn in Belgische en Duitse wetgeving omgezet. Krachtens deze bepalingen zullen Elia System Operator en 50Hertz aan nieuwe procedures worden onderworpen, zoals de certificering als 'fully-owned unbundled TSO'. Deze nieuwe procedures kunnen regulatoire risico's inhouden voor beide ondernemingen.

Zowel Elia als 50Hertz zijn gecertificeerde transmissienetbeheerders volgens het 'full ownership unbundling' -model, maar dienen voortdurend te voldoen aan de verplichtingen van deze certificering. Daarnaast blijven zowel Elia als 50Hertz een actieve rol spelen in projecten die bedoeld zijn om een geïntegreerde Europese energiemarkt uit te bouwen, zoals de Europese Commissie die nastreeft.

De licentie van Elia of 50Hertz is niet beperkt in de tijd, maar kan toch worden ingetrokken als ze onder andere niet beschikken over het personeel, de technische en/of financiële middelen om een continu en betrouwbaar beheer van het net te verzekeren in overeenstemming met de vigerende wetgeving en de onafhankelijkheidseisen opgenomen in artikel 9 van de Elektriciteitsrichtlijn van de Europese Unie.

Een dergelijke intrekking zou een negatieve materiële impact op Elia en/of 50Hertz hebben.

Elia en 50Hertz behoren daarenboven tot de oprichtende leden van ENTSO-E, de Europese organisatie van netbeheerders die in december 2008 werd opgericht en die 41 transmissienetbeheerders uit 34 landen verenigt, onder meer uit de landen van de Europese Unie. Deze vereniging neemt onder andere de rol op zich van het Europees Netwerk van Transmissienetbeheerders, zoals bepaald in het derde pakket.

NATIONAAL

Het Belgisch wettelijk kader werd vastgelegd bij de omzetting van de eerste Europese richtlijn over de interne elektriciteitsmarkt in de Elektriciteitswet van 29 april 1999. Met de wijziging van 8 januari 2012 werd de Elektriciteitswet op het derde pakket Europese richtlijnen afgestemd.

Overeenkomstig artikel 258 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, ziet de Europese Commissie onder meer toe op de omzetting van de Europese richtlijnen in het nationaal recht. In dat kader heeft ze op 25 februari 2016 een met redenen omkleed advies gericht aan de Belgische staat waarin ze, volgens het persbericht, oordeelt dat België bepaalde regels die betrekking hebben op de interconnecties, de bevoegdheden van de regulator en ook regels met betrekking tot de gebruikers niet correct heeft omgezet. De Belgische overheden overleggen nu met de Commissie over de reeds genomen en nog te nemen maatregelen om deze situatie op te lossen.

De rentabiliteit van de onderneming wordt in ruime mate bepaald door een mechanisme van billijke vergoeding alsook door een mechanisme van tarifaire incentives. Voor de periode 2016-2019 worden er een reeks financiële incentives geïntroduceerd die over vier jaren gespreid zijn.

Het financiële resultaat van Elia wordt enerzijds elk jaar beïnvloed door de evolutie van de Belgische lineaire obligaties (OLO's op 10 jaar) en aan de andere kant door een specifiek mechanisme dat vanaf 2016 is ingevoerd. Dit mechanisme behelst tegelijkertijd een incentive gekoppeld aan de voortgang van bouwwerkzaamheden voor de aanleg van grote projecten op het gebied van interconnectiecapaciteit, en een corrigerende termijn die de afwijking weergeeft tussen de reële waarde van de OLO van het jaar en een referentiewaarde. Het financiële resultaat van Elia wordt ook beïnvloed door de verwezenlijking en/of de eventuele overschrijding van de efficiëntieverbeteringsfactoren, alsook door de analyses van de verschillende budgetrubrieken uitgevoerd door de federale regulator.

Op 3 december 2015 werden de tarieven en de mechanismen die bepalend zijn voor de rentabiliteit van Elia als transmissienetbeheerder in België goedgekeurd door de CREG voor een nieuwe tariefperiode van 4 jaar, die van toepassing is vanaf 1 januari 2016.

Anderzijds hangt de omzet van Elia ook af van de hoeveelheid energie die via haar net wordt vervoerd en dus van de economische activiteit van haar klanten en de gemeenschap in het algemeen die de onderneming bedient. Haar omzet wordt ook bepaald door de snelle toename van de decentrale elektriciteitsproductie die rechtstreeks in de distributienetten wordt geïnjecteerd. Als gevolg van het effectieve niveau van het verbruik van de industriële en residentiële klanten kunnen de werkelijk vervoerde elektriciteitsvolumes afwijken van de ramingen op basis waarvan de regulator de tarieven voor de periode 2016-2019 heeft bepaald. Afhankelijk van de geldende wetgeving zal dit inkomstentekort en/of de extra kosten, zoals de behoefte aan bijkomende financiering, worden gecompenseerd door de tarieven van de volgende regulatoire periodes. Het effect op het elektriciteitsverbruik en de injectie vanuit de verschillende klantsegmenten, samen met de onzekerheid over de vooruitzichten met betrekking tot de economische activiteit bij de industriële klanten, vormen dus een risico voor de liquiditeitspositie van Elia.

Een specifiek regelgevend kader voor een mogelijk onderzees net dat de netbeheerder volledig of gedeeltelijk zou bouwen in de komende jaren ligt momenteel ter studie voor bij de CREG. Deze specifieke uitbreiding van het huidige regelgevende kader moet in het bijzonder rekening houden met de reglementaire, contractuele en technische risico's gelinkt aan een dergelijke activiteit.

De inkomsten van Elia worden beïnvloed door de dividenden die Elia ontvangt van de ondernemingen waarin het een belang heeft, en in het bijzonder de dividenden van 50Hertz via Eurogrid International.

De door 50Hertz toegepaste tarieven worden gereguleerd door het Duitse federale reguleringsinstantie BNetzA (Bundesnetzagentur). De beslissingen en handelingen van het BNetzA in het huidige regelgevend kader hebben een aanzienlijke impact op 50Hertz.

Bovendien is het regelgevend kader waarin 50Hertz zijn activiteiten uitvoert onderworpen aan belangrijke Europese, nationale en regionale wetgevingen en reguleringen. 50Hertz tracht zo goed mogelijk te anticiperen op de Europese wetgeving, maar nieuwe richtlijnen en verordeningen op Europees niveau of richtlijnen of verordeningen die op omzetting in nationale wetgeving wachten (zoals de bepalingen van het derde energiepakket) blijven hoe dan ook elementen van onzekerheid.

De wetgeving en de richtlijnen inzake hernieuwbare energiebronnen kunnen ook een aanzienlijke impact hebben op de liquiditeitspositie van 50Hertz. Veranderingen in de wetgeving kunnen het huidige regulator en/of liquiditeitsrisico sterk beïnvloeden.

GEWESTELIJK

Wat de regelgeving betreft, bestaan er in België ook risico's op regionaal vlak. Zo kunnen de tegenstrijdigheden tussen de verschillende regelgevingen, bijvoorbeeld wat de technische reglementen betreft, voor Elia de uitoefening van haar taken bemoeilijken. De evolutie in deze regelgeving en de wijzigingen die in de toekomst zullen worden aangebracht, kunnen eveneens een impact hebben op de aansprakelijkheid van de vennootschap bij een stroomonderbreking of, in het kader van een eventuele staatshervorming, op de bevoegdheidsverdeling tussen het federale en het regionale niveau, inclusief de bevoegdheid inzake de goedkeuring van de transmissietarieven.

Wat de tarieftoeslagen betreft, werd tijdens het eerste semester van 2016 de doorverkoop van Waalse groenestroomcertificaten aan een operator die belast werd met de plaatsing in reserve volledig afgewikkeld. Het heeft het risico ten aanzien van de liquiditeitsbehoeften significant beperkt. Tijdens het tweede semester is de situatie echter opnieuw verslechterd, wat een beduidende verhoging van de toeslag noodzakelijk maakte, bij gebrek aan andere oplossingen. De Waalse regering heeft Elia op de hoogte gebracht van haar intentie om aanpassingen aan te brengen aan de Waalse reglementering met als doel een nieuw mechanisme in te voeren om de toestroom van het aantal op te kopen groenestroomcertificaten op de markt te vertragen. De door de minister aangekondigde doelstelling mikt op een inwerkingtreding in 2017. Deze aanpassingen moeten overigens gecombineerd worden met de reglementaire wijzigingen die al in 2015 werden doorgevoerd en die meer bepaald voorzien in een expliciet kader voor de potentiële toekenning van nieuwe groenestroomcertificaten alsook in een driemaandelijks reporting van de CWaPE over de marktsituatie. In deze context is het aangewezen om waakzaam toe te zien op de evolutie binnen de markt voor groenestroomcertificaten zoals deze zich daadwerkelijk zal voordoen. De aanhoudende verzadiging van de markt voor warmtekraftkoppelingscertificaten in Vlaanderen, zal van haar kant in mindere mate leiden tot een stijging van het aantal warmtekraftkoppelingscertificaten die Elia aan gegarandeerde minimumprijs moet opkopen. Een tariefaanpassing die bedoeld is om deze stijgende kosten te dekken is voorzien voor 2017 en werd door de CREG goedgekeurd.

2. OPERATIONELE RISICO'S

ENERGIE-EVENWICHT

Ieder jaar trachten Elia en 50Hertz om aan een zo gunstig mogelijke prijs contracten af te sluiten zodat zij over de nodige reserves beschikken om in hun respectievelijke regelzones continu het evenwicht tussen productie en verbruik te behouden. Daartoe onderzoeken zij, zowel op nationaal als op Europees niveau, de mogelijkheden om het toenemende aandeel van productie-eenheden voor elektriciteit uit hernieuwbare bronnen met een variabel karakter op een veilige manier in het elektrische systeem te integreren. De toename, ook op Europees niveau, van het aantal eenheden op basis van warmtekraftkoppeling en hernieuwbare energie dat op de distributienetten wordt aangesloten, en de aansluiting van grote offshore windmolenparken brengen ook nieuwe uitdagingen met zich op het vlak van het operationele beheer van de netten en de verdere uitbouw van hun infrastructuur.

Een nieuwe en belangrijke ontwikkeling sinds 2014 is de negatieve evolutie van de Belgische nationale elektriciteitsproductie als gevolg van de sluiting en buitengebruikstelling van productie-eenheden. Dit resulteerde in een algemene daling van de beschikbare productiecapaciteit voor de Belgische gebruikers en de groeiende afhankelijkheid van de elektriciteit die vanuit de buitenlandse markten wordt ingevoerd. Als gevolg van deze gewijzigde omstandigheden op het vlak van de stroomvoorziening wordt een strategische elektriciteitsreserve voorzien. Deze reserve wordt aangelegd voor de winterperiode. Zij is opgebouwd uit productiecapaciteit die vooraf wordt vastgelegd, gereserveerd en buiten de elektriciteitsmarkt wordt gehouden en die de TNB kan benutten indien de elektriciteitsbevoorrading ontoereikend is. De vele problemen rond het Belgische nucleaire productiepark in zowel 2015 als 2016 illustreren de onzekerheden waarmee de stroomvoorziening te kampen heeft. Ook de daadwerkelijke beschikbaarheid en de lokalisatie van deze productie-eenheden interageren met de onderhouds- en/of investeringsprogramma's voor de 400 kV-netten, alsook de voorwaarden om toegang te hebben tot middelen die kunnen worden ingeschakeld om de nodige ondersteunende diensten voor de exploitatie van het net te leveren.

Het valt niet uit te sluiten dat er in de toekomst nog andere productie-eenheden definitief of gedeeltelijk zullen sluiten, wat zal blijven wegen op de moeilijke bevoorradingssituatie. Ook de onzekerheid over de beschikbaarheid van het Franse nucleaire park die alsnog afneemt zou gepaard kunnen gaan met een mogelijke daling van de hoeveelheden elektriciteit die vanuit Frankrijk kunnen worden ingevoerd. Of het noodzakelijk blijft dat de strategische reserve en/of andere mechanismen kunnen worden ingezet, blijft een belangrijk aandachtspunt tijdens de komende jaren.

Bovendien zijn de veranderende tendensen in de injecties en de afnames en de versterking van de interconnectiecapaciteit tussen de lidstaten van de Unie afhankelijk van toelatingen en vergunningen die door lokale, regionale, nationale en internationale instanties moeten worden afgeleverd. Het tijdig verkrijgen van deze vergunningen en goedkeuringen vormt een cruciale uitdaging voor het naleven van de uitvoeringstermijnen. Deze toelatingen en vergunningen kunnen daarenboven voor de bevoegde rechtbanken en gerechtshoven worden betwist.

Terwijl de volumes aan decentrale, variabele elektriciteitsproductie toenemen en de gecentraliseerde productiecapaciteit almaar blijft dalen, wordt Elia geconfronteerd met de veroudering van haar assets. Deze drie factoren maken het nog ingewikkelder om het energie-evenwicht te bewaren.

STROOMONDERBREKINGEN

De netten van Elia en 50Hertz behoren tot de meest betrouwbare in Europa. Toch kan wegens onvoorziene gebeurtenissen, zoals bijzondere weersomstandigheden, de goede werking van één of meerdere infrastructuurelementen onderbroken worden. In de meeste gevallen hebben deze gebeurtenissen geen impact op de stroombevoorrading van de verbruikers, omdat de netten die Elia en 50Hertz beheren een vermaasde structuur hebben. Hierdoor kunnen de aangesloten verbruikers langs verscheidene wegen worden bereikt. In extreme gevallen kan het elektrische systeem door een incident echter gedeeltelijk of volledig uitvallen (lokale of algemene black-out). Dergelijke onderbrekingen kunnen het gevolg zijn van natuurlijke fenomenen of onvoorziene gebeurtenissen, maar ook van operationele problemen in België of in het buitenland. De Elia groep houdt op geregelde tijdstippen crisisoefeningen om optimaal op deze situaties te kunnen inspelen. In geval van een aan Elia toe te schrijven fout beperken de algemene voorwaarden van de standaardcontracten de aansprakelijkheid van Elia en 50Hertz tot een redelijk niveau. Het verzekeringsbeleid beoogt de beperking van de financiële impact van deze risico's.

ELEKTRONISCH, INFORMATICA- EN TELECOMMUNICATIERISICO

De invoering en integratie van elektronische, informatica- en telecommunicatietechnologieën voor het operationeel beheer, de communicatie en het toezicht (zoals de slimme netten of smart grids) in de elektrische systemen heeft de aard van de elektrische systemen en infrastructuur, die door netbeheerders zoals Elia en 50Hertz worden aangewend, gewijzigd.

Het falen van het telecommunicatienetwerk of van de ondersteunende informaticasystemen voor het beheer van het elektrische systeem kan problemen veroorzaken op het gebied van de werking van het elektrische systeem. Elia neemt de nodige maatregelen om het informaticanetwerk en de bijbehorende informaticasystemen in de mate van de technische en financiële mogelijkheden te ontdebelen. Elia heeft recovery-plannen opgesteld voor de meest cruciale IT-systemen en test deze geregeld uit. Het is evenwel onmogelijk om de eventualiteit van een defect aan de componenten van het telecommunicatienet en de informaticasystemen volledig uit te sluiten. Voor Elia komt het erop aan om bij problemen met deze systemen de impact voor haar klanten maximaal te beperken.

MILIEURISICO

De resultaten van Elia kunnen worden beïnvloed door uitgaven die worden gedaan om aan de milieuwetgeving te voldoen. Hetzelfde geldt voor kosten die worden gemaakt voor de uitvoering van preventieve of remediërende maatregelen of om in te gaan op de vragen van derden. Het milieubeleid wordt uitgewerkt en op de voet gevolgd om deze risico's onder controle te houden. Aangepaste provisijs worden aangelegd telkens als de aansprakelijkheid van Elia of 50Hertz met betrekking tot saneringskwesaties in het geding kan komen.

RISICO IN VERBAND MET DE VERGUNNINGEN

Zowel Elia als 50Hertz hebben als opdracht een elektriciteitsnet uit te bouwen dat aan de energiebehoeften van hun respectievelijke klanten voldoet, alsook aan de ontwikkeling van de energiesector in de richting van een meer decentrale productie, waardoor de netten moeten worden versterkt.

De elektriciteitsinfrastructuur moet dan ook versterkt of uitgebreid worden en daarvoor zijn vergunningen nodig. Soms gaat het verkrij-

gen van vergunningen gepaard met een lange dialoog met omwonenden en met de overheden, waardoor de bouw van deze infrastructuur vertraging kan oplopen.

RISICO'S VERBONDEN AAN LEVERANCIERS VOOR INFRASTRUCTUURWERKEN

Tijdens 2016 werden de infrastructuurdoelstellingen van Elia blootgesteld aan het toenemende risico van capaciteitsproblemen bij sommige belangrijke leveranciers. Dit door de alsmaar toenemende vraag op de Europese markt ten opzichte van een stabiel blijvend aanbod. Elia zal hiervoor op regelmatige tijdstippen anticiperende capaciteitsanalyses uitvoeren op marktniveau om dit risico te beperken.

De moeilijke economische omgeving op de Europese markt (zie ook Macro-Economische Risico's) kan ook de financiële gezondheid van de leveranciers in het gedrang brengen waardoor deze niet meer kunnen voldoen aan hun verplichtingen. Bijgevolg kan de bouw van infrastructuur vertraging oplopen.

RISICO'S OP JURIDISCHE GESCHILLEN

De vennootschap voert haar activiteiten op zodanige wijze uit dat het risico op juridische geschillen tot een minimum wordt beperkt. Niettemin gebeurt het dat de vennootschap betrokken raakt in juridische geschillen. Indien nodig, worden hiervoor gepaste provisijs aangelegd.

VEILIGHEID EN WELZIJN

De Elia groep beheert installaties die bij ongevallen of agressie van buitenaf lichamelijke schade kunnen veroorzaken aan mensen. Personen die in of in de buurt van installaties voor elektriciteitstransmissie werken, kunnen bij ongeval, fout of nalatigheid worden blootgesteld aan het risico van elektrocutie. De veiligheid en het welzijn van mensen (eigen personeelsleden of derden) vormen een dagelijks aandachtspunt voor de directie, het management en het personeel van de Elia groep. Elia beschikt over een gezondheids- en veiligheidsbeleid, voert veiligheidsanalyses uit en promoot een veiligheidscultuur.

RISICO'S VERBONDEN AAN DE INTERNE CONTROLEMECHANISMEN

Elk intern proces beïnvloedt op zijn manier het bedrijfsresultaat. Het stelsel van meerjarentarieven vergroot de noodzaak om de globale efficiëntie van het bedrijf jaar na jaar nog te verbeteren. Daarom wordt de doeltreffendheid van de interne processen regelmatig gecontroleerd met behulp van prestatie-indicatoren en/of audits, teneinde de gepaste controle ervan te garanderen. Dit aspect staat onder toezicht van het auditcomité, dat de werkzaamheden van de dienst Interne Audit & Enterprise Risk Management aanstuurt en opvolgt.

3. FINANCIËLE RISICO'S

De Groep is blootgesteld aan verschillende financiële risico's bij de uitoefening van de taken: het marktrisico (meer bepaald het interestrisico, het inflatierisico, het belastingrisico en een beperkt wisselkoersrisico), het liquiditeitsrisico, en het kredietrisico. De risico's waaraan de onderneming is blootgesteld, worden geïdentificeerd en geanalyseerd om de limieten en gepaste controles te bepalen, en toe te zien op de risico's en de naleving van deze limieten. Met dat doel voor ogen heeft de Groep de verantwoordelijkheden en specifieke procedures vastgelegd, in het bijzonder met betrekking tot de financiële instrumenten die moeten worden aangewend en de exploitatielimieten voor de beheersing van deze risico's. Deze

procedures en de betrokken systemen worden geregeld herzien om elke wijziging op het gebied van de marktomstandigheden en de activiteiten van de Groep in aanmerking te nemen. De financiële impact van deze risico's is beperkt aangezien Elia en 50Hertz werken volgens het Belgische of Duitse regelgevend kader. Zie hoofdstuk 'Regelgevend kader' voor meer informatie.

Om hun investeringen te financieren en hun strategische doelstellingen op korte en op lange termijn te bereiken, doen Elia en 50Hertz een beroep op de kapitaalmarkten, welke sterk beïnvloed worden door macro-economische tendensen. Deze zullen in 2017 voornamelijk gekleurd worden door de verschillende verkiezingen die zullen plaatsvinden in enkele belangrijke Europese lidstaten, resp. Nederland, Frankrijk en Duitsland, het economische beleid dat in de VS gevoerd zal worden met het aantreden van Donald Trump als president en meer klaarheid betreffende het monetaire beleid dat de ECB zal aanhouden. Deze macro-economische elementen kunnen tot uiting komen in de markten via een grote volatiliteit, wat een negatieve invloed zou kunnen uitoefenen op de groei van Elia en 50Hertz en op het nastreven van hun doelstellingen. Echter zijn er bij Elia als voor Eurogrid GmbH (moederbedrijf van 50Hertz) kredietfaciliteiten beschikbaar om het risico voor financieringsmoeilijkheden op korte termijn te beperken.

Overigens maken Elia en Eurogrid GmbH het voorwerp uit van een rating van respectievelijk S&P en Moody's. Eventuele specifieke maatregelen, in het kader van deze beoordelingen, zijn niet te voorzien en kunnen eventueel een impact hebben op de financiering. Naar aanleiding van de Belgische wetgeving en regelgeving inzake decentrale of hernieuwbare productie, meer bepaald op basis van zonnepanelen en windturbines, hebben de federale en gewestregeringen de toekenning van 'groenestroomcertificaten' als financieel steunmechanisme voor hernieuwbare energie ingesteld. Elia is verplicht deze certificaten tegen een gegarandeerde minimumprijs te kopen. Dat houdt een liquiditeitsrisico in, omdat deze groenestroomcertificaten als call-opties zullen worden aangewend en het niet zeker is of ze zullen worden uitgeoefend. Elia kan bijgevolg onverwachts geconfronteerd worden met grote hoeveelheden groenestroomcertificaten die Elia dan verplicht moet kopen, hetgeen een risico voor de liquiditeitspositie van Elia inhoudt. Indien de regelgeving de afschaffing van bepaalde groenestroomcertificaten oplegt, dan zal Elia overgaan tot het hanteren van een gepaste toeslag ter compensatie van de gemaakte kosten. Elia heeft een beroep gedaan op de CREG om de tarieven aan te passen om eventuele tekorten te recupereren als gevolg van verschillen tussen de uitgaven verbonden aan de openbare dienstverplichtingen en de inkomsten uit de goedgekeurde toeslagen om deze uitgaven te dekken. In een poging om een sterke stijging van dit tarief te voorkomen, heeft de Waalse regering een wettelijke mogelijkheid gecreëerd en bevestigd waardoor Elia kan vragen om groenestroomcertificaten bij een goedgekeurde externe partij te plaatsen om zo het aantal op te kopen groenestroomcertificaten tijdelijk te beperken.

Elia heeft de regulatoire mechanismen en de mechanismen voor de planning van de liquiditeiten ingevoerd waarmee het daaraan verbonden liquiditeitsrisico gedeeltelijk kan worden opgevangen. Wegens de onvoorspelbaarheid waarmee deze call-opties kunnen worden uitgeoefend, kan Elia geen volledige bescherming garanderen tegen aanzienlijke veranderingen van hetzij de gewaarborgde minimumprijs, hetzij het volume van de groenestroomcertificaten,

de marktprijzen voor de groenestroomcertificaten of de evoluties van het wettelijk en regelgevend kader op federaal en gewestelijk niveau. Zo ook is 50Hertz blootgesteld aan een liquiditeitsrisico omdat het verplicht is om elektriciteit op basis van hernieuwbare energiebronnen tegen een vaste prijs aan te kopen en weer te verkopen tegen prijzen die met de markt schommelen.

4. OMGEVINGSFACTOREN**MACRO-ECONOMISCHE RISICO'S**

De Europese economieën blijven kampen met een grote mate van onzekerheid en volatiliteit. Ook al leek het zwakke economisch herstel vasthoudend en duurzaam in 2016 toch blijven verschillende factoren de Europese economieën kwetsbaar houden.

Zo kende de Europese economie een gematigde groei mede door de toegenomen onzekerheid binnen de EU na het Brexit-referendum. De impact hiervan zal afhangen van meerdere (zowel economische als politieke) factoren. Er heerst ook onzekerheid over de impact van het economische beleid dat in de VS gevoerd zal worden met het aantreden van Donald Trump als president. De gematigde groei lijkt voornamelijk gekoppeld te zijn aan de toegenomen particuliere consumptie ondersteund door verwachtingen dat de werkgelegenheid zal blijven groeien. Andere Europese ontwikkelingen die een potentieel risico vormen, hebben te maken met migratie en voornamelijk de onduidelijkheid wat de daadwerkelijke gevolgen zullen zijn.

Theoretisch bevordert een lage rente ongetwijfeld investeringen door de gunstige financieringsvoorwaarden, in de praktijk echter blijven die investeringsbeslissingen moeilijk door de onzekerheid die weegt op de toekomst.

Tot slot tonen de recente schommelingen op de beurzen en de geopolitieke ontwikkelingen in Europa en het Midden-Oosten nogmaals aan dat we ons in een context van onzekerheid en volatiliteit bevinden.

RISICO INZAKE HUMAN RESOURCES

Elia voert een actief imago- en rekruteringsbeleid. De onderneming streeft ernaar een adequaat expertise- en kennisniveau te handhaven in een gespannen arbeidsmarkt. Dit is een voortdurend risico wegens de hoge specialisatiegraad van haar activiteiten en de toegenomen complexiteit van de betrokken vakgebieden.

IMAGORISICO

Zeer algemeen kunnen zich bepaalde omstandigheden voordoen die het imago van het bedrijf negatief kunnen beïnvloeden. Elia tracht de vertrouwelijkheid van gegevens te garanderen met behulp van een intern controlemechanisme. Het valt echter nooit uit te sluiten dat externe partijen onoordeelkundig omspringen met informatie waarover zij beschikken. Dit kan een effect hebben op de beurskoers van de onderneming.

OVERIGE

Elia is zich ervan bewust dat er nog andere risico's kunnen bestaan waarvan het bedrijf op dit moment nog geen kennis heeft. Sommige risico's kunnen vandaag verwaarloosbaar lijken, maar dit sluit niet uit dat ze in de toekomst belangrijker kunnen worden. De hier gehanteerde onderverdeling geeft geen enkele indicatie van de potentiële gevolgen van de opgesomde risico's.

HET ELIA-AANDEEL IN 2016

HET ELIA-AANDEEL KENDE IN 2016 EEN NIEUW HOOGTEPUNT ALS GEVOLG VAN DE BREXIT EN DE BIJHORENDE VLUCHT NAAR MINDER RISICOVOLLE AANDELEN. HET KLOKTE HET JAAR AF OP 49,69 € WAT EEN VERHOOGING VAN 16% IN VERGELIJKING MET 2015 INHOUDT.

Catherine Vandenborre
Chief Financial Officer
bij Elia

“De Elia groep heeft in 2016 sterke vooruitgang geboekt in diverse belangrijke investeringen terwijl er solide resultaten zijn gerealiseerd.”

ELIA OP DE BEURS

EVOLUTIE VAN HET ELIA-AANDEEL
+ VOLUME

41%

HET AANDEEL VAN DUITSLAND
IN HET GENORMALISEERDE
NETTORESULTAAT VAN DE
GROEP

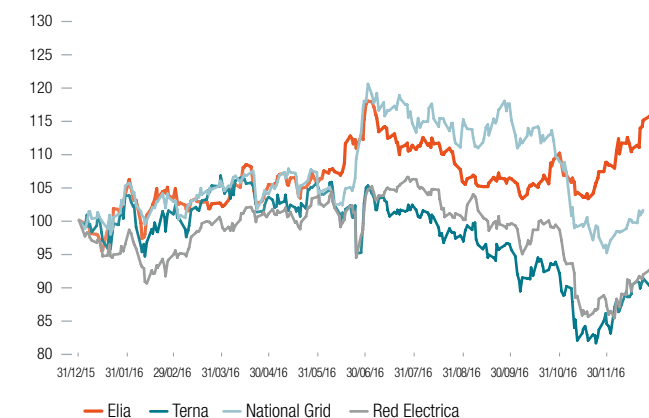
1,58 €

BRUTODIVIDEND
PER AANDEEL

EVOLUTIE VAN HET ELIA-AANDEEL TEN OPZICHTE
VAN DE BEL20-INDEX

EVOLUTIE VAN HET ELIA-AANDEEL TEN OPZICHTE
VAN HAAR EUROPESE COLLEGA'S

Het Elia-aandeel sloot het jaar 2016 af op 49,685 € tegenover 42,831 € eind 2015, wat overeenstemt met een stijging van 16,0%.

De laagste koers van 2016 bedroeg 40,88 € en dateert van 14 januari 2016, terwijl de hoogste koers van 50,54 € op 1 juli werd genoteerd.

De liquiditeit van het aandeel is overigens gedaald met 15,9% (van gemiddeld 49.197 aandelen per dag in 2015 naar 41.197 in 2016).

Met 60.891.158 uitstaande aandelen bedroeg de beurskapitalisatie eind december 3.025.377.185€. In 2016 werden op Euronext Brussel in totaal 10.661.191 Elia-aandelen verhandeld.

Op woensdag 31 december 2016 was het Elia-aandeel opgenomen in de Bel20-index. Het gewicht van Elia in deze index bedroeg op dat ogenblik 1,10%. Het aandeel stond daarmee op de 17de plaats in deze index.

AANSTELLING VAN DRIE LIQUIDITEITSVERSCHAFFERS VOOR HET ELIA-AANDEEL

Elia heeft eind 2009 met KBC Securities en Bank Degroof, beide officieel erkend door NYSE Euronext, een contract van markt-animator of “liquidity provider” afgesloten. In 2014 werd een derde contract ondertekend met Belfius Bank. Deze drie financiële instellingen zijn aanwezig in het orderboekje voor het Elia-aandeel en treden zowel op bij verkoop als bij aankoop.

DIVIDEND

De raad van bestuur van Elia heeft op 23 februari 2017 beslist om tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders van 16 mei 2017, in overeenstemming met het dividendbeleid en onder voorbehoud van de goedkeuring van de winsttoewijzing door de jaarlijkse algemene vergadering, een normaal dividend van 96,21 € miljoen, of 1,58 € per aandeel (bruto), voor te stellen.

Dit komt overeen met een nettobedrag van 1,106 € per aandeel.

De aandelen aan toonder zullen worden uitbetaald in de kantoren van de volgende bankinstellingen: BNB Paribas Fortis, ING België, KBC en Belfius. Voor de aandelen op effectenrekeningen zullen de bank of de effectenagent automatisch overgaan tot de uitkering van de dividenden. Voor de aandelen op naam zal Elia het dividend rechtstreeks uitbetalen.

DIVIDENDBELEID

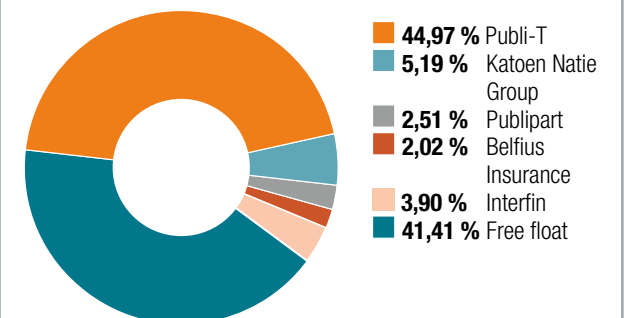
Elia is statutair verplicht om minstens 85% van haar winsten uit te keren, na afhouding van 5% voor de wettelijke reserve, tenzij de algemene vergadering beslist dit niet te doen.

Het voorgestelde dividend komt overeen met een uitbetalingsratio van 53,5% van de gerapporteerde IFRS-winst.

FINANCIËLE KALENDER

Begin april 2017	Beschikbaarheid jaarverslag 2016 op de website
16 mei 2017	Algemene aandeelhoudersvergadering
17 mei 2017	Tussentijdse informatie over het 1 ^{ste} kwartaal 2017
Begin juni 2017	Betaling dividend over 2016
28 juli 2017	Publicatie halfjaarresultaten 2017
30 november 2017	Tussentijdse verklaring over het 3 ^{de} kwartaal 2017

STRUCTUUR VAN HET AANDEELHOUDERSCHAP

BELEGGERS

Voor alle vragen over Elia en haar aandeel kunt u contact opnemen met:

Elia
Departement Investor Relations
Keizerslaan 20
1000 Brussel België
Tel.: +32 2 546 75 79
Fax: +32 2 546 71 80
E-mail: investor.relations@elia.be

Op de website van Elia groep, www.eligroup.eu, vindt u informatie over de Groep (persberichten, jaarverslagen, koers van het aandeel, kennisgevingen en dergelijke meer).

BESPREKING EN ANALYSE DOOR HET MANAGEMENT VAN DE RESULTATEN VOOR 2016

- IN 2016 VOERT DE ELIA GROEP € 440 MILJOEN AAN NETINVESTERINGEN UIT IN BELGIË EN € 737 MILJOEN IN DUITSLAND, OM DE CONTINUÏTEIT VAN DE ELEKTRICITEITSVOORZIENING TE HANDHAVEN EN DE TOENAME VAN HERNIEUWBARE ENERGIESTROMEN HET HOOFD TE BIJEN.
- DALING VAN DE GENORMALISEERDE¹ NETTOWINST MET 4,4% TOT € 168 MILJOEN DOOR HOGERE ONDERHOUDSKOSTEN IN DUITSLAND (DALING VAN HET RESULTAAT MET 22,2%), DEELS GOEDGEMAAKT DOOR EEN STERK OPERATIONEEL JAAR IN BELGIË (STIJGING MET 13,4%).
- ELIA ZAL AAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN 16 MEI 2017 EEN DIVIDEND VAN € 1,58 VOORSTELLEN.
- ELIA EN 50HERTZ BLIJVEN EEN UITERST HOGE BETROUWBAARHEID HANDHAVEN VOOR HUN NETTEN (99,999%) EN DIT VOOR 30 MILJOEN EINDGEBRUIKERS IN BELGIË EN DUITSLAND.

ELIA GROEP

(in miljoen EUR)	2015	2016
Total opbrengsten	851,4	868,1
EBITDA	442,8	425,0
EBIT	336,4	295,0
Niet-recurrente elementen	33,5	12,0
Genormaliseerde EBIT	302,9	283,0
Netto financieringslasten	(92,8)	(82,9)
Nettowinst	210,6	179,8
Niet-recurrente elementen	34,8	11,8
Genormaliseerde Nettowinst	175,8	168,0
Genormaliseerde winst per aandeel (EUR)	2,89	2,76
Netto financiële schuld	2.583,4	2.557,3
CAPEX ²	1.254,8	1.177,5

EBIT = Resultaat van operationele activiteiten en aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na winstbelastingen).

EBITDA = EBIT + afschrijvingen + veranderingen in voorzieningen.

Genormaliseerde EBIT = EBIT - niet-recurrente elementen (zie voetnoot voor definitie en pagina 73 voor reconciliatietabel).

1. De term 'genormaliseerd' verwijst naar prestatie-indicatoren (EBIT, nettowinst, winst per aandeel) vóór de niet-recurrente elementen. Niet-recurrente elementen zijn opbrengsten of kosten die niet geregeld ontstaan tijdens de normale bedrijfsactiviteiten. Ze worden apart voorgesteld omdat ze gezien hun omvang of aard belangrijk zijn voor een goed begrip van de onderliggende duurzame prestaties van de onderneming. Wij verwijzen naar pagina 73 voor een gedetailleerd overzicht van de niet-recurrente elementen.

2. Het bedrag van de investeringsuitgaven omvat 100% van de investeringen gerealiseerd in Duitsland.

RESULTATEN

De genormaliseerde nettowinst van de Elia groep daalde met 4,4% tot € 168,0 miljoen. Dat resultaat is het gevolg van een daling van de nettowinst in Duitsland met 22,2%, die deels werd goedgemaakt door een stijging van de nettowinst in België met 13,4%.

In Duitsland kennen de onderhoudskosten een tijdelijke verhoging, welke onder andere een gevolg was van de aanzienlijke schade die zware stormen in 2015 veroorzaakten aan de elektriciteitsinstallaties. Door die toegenomen onderhoudsactiviteiten in 2016 stond de productiviteit onder druk. Daarenboven nam het personeelsbestand toe door het belangrijke investeringsprogramma, wat leidde tot hogere personeelskosten (toename met € 11,5 miljoen). Tot slot sloot Eurogrid in november 2015 en april 2016 enkele aanzienlijke financieringstransacties op de obligatiemarkt af, waardoor de netto financieringslasten met € 36,5 miljoen toenamen. Die effecten werden slechts deels goedgemaakt door de hogere kostendekking van de investeringen na de uitgevoerde investeringen in 2016. De genormaliseerde nettowinst bedroeg € 113,8 miljoen, waarvan € 68,3 miljoen (60%) is opgenomen in de resultaten van de Elia Groep.

In België werd een solide resultaat neergezet dankzij een sterk operationeel jaar. In 2016 trad de nieuwe tariefmethodologie in werking, waardoor de gereguleerde nettowinst nauwer verbonden is met de operationele prestaties van de onderneming. Ondanks de afname van de gemiddelde OLO-rente op jaarbasis – van 0,86% in 2015 tot 0,49% in 2016 – nam de gereguleerde nettowinst toe met € 8,5 miljoen tengevolge van de realisatie van de mark-up investeringen en een hoge efficiëntie, die eveneens ten goede komt aan de consument. Er was ook een sterke stijging (€ 8,1 miljoen) van de geïnde tussenkomsten van klanten. Tot slot werd de genormaliseerde nettowinst negatief beïnvloed door een toename van de schade aan de elektriciteitsinstallaties (daling met € 3,1 miljoen) en de mutaties in de

pensioenvoorziening (daling met € 4,5 miljoen). Daardoor kwam de genormaliseerde nettowinst voor de Belgische activiteiten uit op € 99,8 miljoen.

Wanneer we de niet-recurrente elementen in aanmerking nemen, die in 2015 een stuk hoger lagen, daalde de gerapporteerde nettowinst van de Elia groep met 14,6% tot € 179,8 miljoen.

De Elia groep is er ook in 2016 in geslaagd om de investeringen te realiseren die nodig zijn voor een geleidelijke energietransitie. In lijn met de maatschappelijke noden en keuzes omvat het omvangrijke investeringsprogramma naast vervangingen van bestaande installaties voornamelijk investeringen die hernieuwbare energie integreren én de verdere integratie van de Europese energiemarkt mogelijk maken via interconnecties.

Zo heeft Elia in mei het eerste deel van de Stevin-lijn in dienst genomen, meer bepaald de 380 kV-lijn tussen de hoogspanningsstations Horta en Eeklo-Noord. Verder startte in september in Herdersbrug bij Brugge de bouw van het conversiestation voor Nemo Link, de interconnector met Groot-Brittannië. Op 29 september ondertekenden de Duitse transmissienetbeheerder Amprion en Elia het leveringscontract voor het kabelnet van de eerste interconnector tussen Duitsland en België in het kader van het ALEGrO-project. Twee maanden later werden de contracten voor de twee HVDC-conversiestations (hoogspannings-gelijkstroom) toegekend.

50Hertz nam in juni samen met de Poolse netbeheerder PSE vier dwarsregeltransformatoren in dienst aan de Duits-Poolse grens in Mikulowa. Het transformatieplatform voor het offshore windpark Wikingen in de Baltische Zee werd gebouwd en uitgerust met de nodige installaties. Dit is een gemeenschappelijk project van de Spaanse energiegroep Iberdrola en 50Hertz.

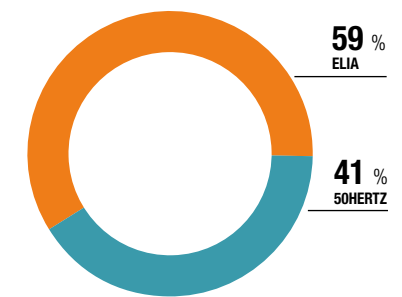
Op het vasteland gaan de aansluitingswerken voor het offshore-net Ostwind intussen onverminderd voort.

NETTO SCHULD- EN KREDIETPOSITIE

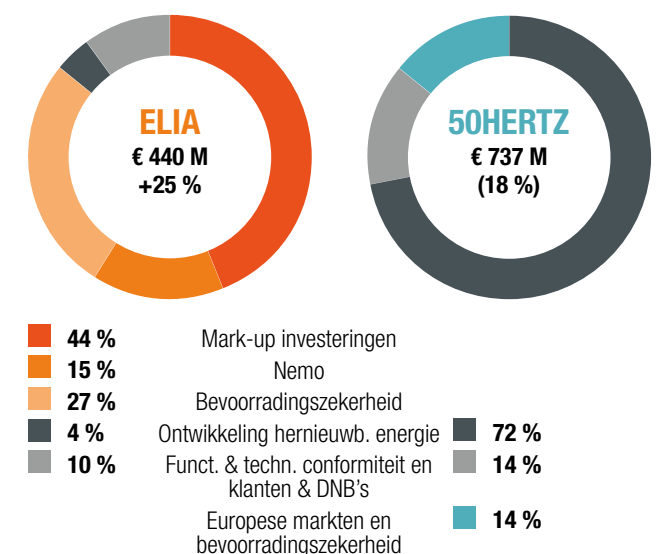
(in € miljoen)	2015	2016
Netto schuld	2.583,4	2.557,3
Hefboom (D/D+E)	0,57x	0,52x
Netto schuld / EBITDA	5,8	6,0
EBITDA / Bruto interest	4,3	4,7
Gem. kost van de schuld	3,49%	3,06%
% vast van bruto schuld	90,6%	89,0%

De netto financiële schuld is gedaald tot € 2.557,3 miljoen (daling met 1,0%). Het grootschalige investeringsprogramma van Elia, dat in vergelijking met 2015 bijna 25% hoger uitviel, kon volledig met interne middelen worden gefinancierd, deels dankzij de instroom van € 146,5 miljoen liquide middelen na de definitieve afwikkeling van een fiscaal geschil. De gemiddelde kost van de verplichtingen is verder gedaald door de vervroegde herfinancieringstransactie eind 2015 van een obligatie aan een lagere marktrente dan de aflopende euro-obligatie met vervaldag in april 2016.

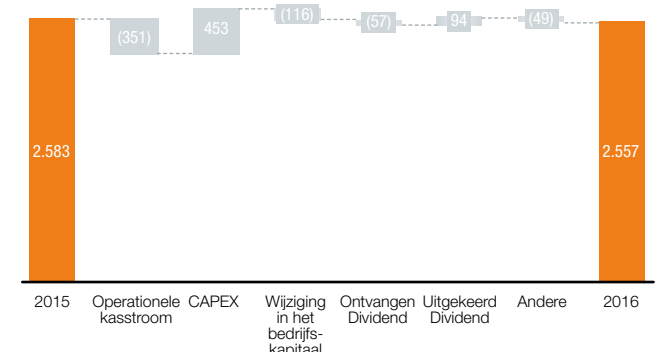
GENORMALISEERDE NETTOWINST

INVESTERINGSUITGAVEN

2016 EVOLUTIE VAN DE NETTOSCHULD

ELIA TRANSMISSION IN BELGIË

(in € miljoen)	2015	2016
Totaal opbrengsten	851,4	868,1
EBIT	218,0	219,6
Genormaliseerde EBIT	215,1	214,7
Financieel resultaat	(92,8)	(82,9)
Nettowinst	92,2	104,5
<i>Genormaliseerde Nettowinst</i>	<i>88,0</i>	<i>99,8</i>
Totaal activa	5.669,7	5.463,6
Totaal eigen vermogen	1.920,5	1.999,1
Netto financiële schuld	2.583,4	2.557,3
Vrije kasstroom	50,7	98,8

De **opbrengsten** van Elia Transmission stegen met 2,0% in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar, tot € 868,1 miljoen. De stijging van de opbrengsten is het gevolg van een hogere toegestane gereguleerde nettowinst, hogere opbrengsten gerealiseerd door Elia Grid International ("EGI") en recuperatie van de ontwikkelingskosten voorafgaand aan de finale investeringsbeslissing ('pre-FID') voor de interconnectie Nemo Link tussen het VK en België. Deze verhogingen werden grotendeels gecompenseerd door lagere kosten, voornamelijk voor ondersteunende diensten, financiering en belastingen, die worden doorgerekend in de opbrengsten.

De **gerapporteerde EBITDA** (+7,8%) en **EBIT** (+0,7%) werden vooral beïnvloed door de hogere gereguleerde nettowinst, de hogere afschrijvingen, de lagere financieringslasten en de lagere belastingen die moeten worden doorgerekend in de tarieven. Evenwel, zonder rekening te houden met de niet-recurrente elementen, vermindert de **genormaliseerde EBIT** met 0,2%. Die bestonden vooral uit een omvangrijke positieve afrekening voor de voorgaande jaren op basis van de regelgeving dankzij het goede beheer en de positieve afloop van het fiscaal geschil (€ 5,9 miljoen) en een belastingvoordeel voor 2015 dankzij een belastingaftrek voor O&O (€ 2,4 miljoen). Tot slot werd een eenmalige negatieve impact van € 3,1 miljoen geboekt na de terugboeking van een correctie op voorraden uit het voorgaande jaar die niet in de tarieven wordt doorgerekend.

De **netto financieringslasten** (daling met 10,7%) daalden ten opzichte van 2015 met € 9,9 miljoen, voornamelijk door de vroegde herfinancieringstransactie eind 2015 van een obligatie van € 500 miljoen met vervaldag in april 2016. Dankzij de grote interesse van beleggers en de lagere marktrente lag de coupon van 1,375% lager dan de aflopende euro-obligatie, waardoor de rentelasten op jaarbasis afnemen.

Dit resulteerde in een verhoging van de **gerapporteerde nettowinst** tot € 104,5 miljoen (+ 13,3%), en zonder de niet-recurrente elementen een **genormaliseerde nettowinst** van € 99,8 miljoen (+ 13,4%).

Het **balanstotaal** daalde met 3,6% tot € 5.463,6 miljoen ten gevolge van de terugbetaling van een euro-obligatie die in april 2016 kwam te vervallen en al eind 2015 vervroegd werd geherfinancierd, wat deels werd gecompenseerd door de uitgevoerde investeringen. Het **eigen vermogen** steeg voornamelijk als gevolg van de reservering van de winst over 2016 en de uitkering van dividenden over 2015.

De **vrije kasstroom** steeg voornamelijk doordat het grootschalige investeringsprogramma volledig met interne middelen kon worden gefinancierd, deels dankzij de instroom van € 146,5 miljoen liquide middelen na de definitieve afwikkeling van het fiscaal geschil.

50HERTZ TRANSMISSION IN DUITSLAND

(en millions EUR)	2015	2016
Totaal opbrengsten	1.495,6	1.291,2
EBIT	305,4	237,2
Genormaliseerde EBIT	233,2	220,5
Financieel resultaat	(18,9)	(55,4)
Nettowinst	197,3	125,6
<i>Genormaliseerde Nettowinst</i>	<i>146,3</i>	<i>113,8</i>
Totaal activa	4.958,4	5.663,6
Totaal eigen vermogen	1.276,3	1.296,4
Netto financiële schuld	915,6	1.623,5
Vrije kasstroom	(832,3)	(593,3)

De **bedrijfsopbrengsten** van 50Hertz Transmission daalden met 13,7% ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. De afname is het gevolg van de lagere te recupereren kosten, in de eerste plaats door de sterke daling van de energiekosten, die vooral verband hield met redispatchingmaatregelen, deels gecompenseerd door hogere investeringskosten.

De belangrijke daling van de **gerapporteerde EBITDA** (-4,3%) en **EBIT** (-22,3%) is vooral het gevolg van aanzienlijke eenmalige elementen die in 2015 werden geboekt. Exclusief niet-recurrente elementen daalde de **genormaliseerde EBIT** met 5,4% tot € 220 miljoen. Dat is het gevolg van de onderhoudsactiviteiten in 2016, onder meer door de grote schade die zware stormen in 2015 veroorzaakten aan de elektriciteitsinstallaties. Door die toegenomen onderhoudsactiviteiten stond in 2016 de productiviteit onder druk. Bovendien nam het personeelsbestand toe door van het belangrijke investeringsprogramma, wat leidde tot hogere personeelskosten (toename met € 11,5 miljoen). Tot slot werd de genormaliseerde EBIT na de ingebruikstelling van de offshore Baltic 2-kabel eind 2016 ook beïnvloed door hogere afschrijvingen (toename met € 44,4 miljoen).

Als gevolg van het afsluiten in november 2015 en april 2016 van transacties op de obligatiemarkt voor een totaalbedrag van € 1.640,0 miljoen stegen de **netto financieringslasten** in 2016 met € 36,4 miljoen tot € 55,4 miljoen.

Het **balanstotaal** steeg met 14,2% tot € 5.663,6 miljoen door de investeringen. Die investeringen leidden ook tot een negatieve vrije kasstroom van € 593,3 miljoen.

Bijgevolg nam de **netto financiële schuld** – als resultaat van het realiseren van het investeringsvolume – toe tot € 1.623,5 miljoen

eind 2016. De nettoschuld omvat een EEG-cashpositie van € 591,2 miljoen.

Het **eigen vermogen** van 50Hertz Transmission steeg met 1,6%, voornamelijk door de reservering van het resultaat van het huidige jaar en de uitkering van dividenden voor € 99,3 miljoen over 2015.

NIET-RECURRENTE ELEMENTEN - RECONCILIATIE TABEL

(in miljoen EUR) - Periode eindigend per 31 december 2016	Elia Transmission	50Hertz Transmission aan 100%	Consolidatie herwerkingen	Elia Groep
EBIT – Niet-recurrente elementen				
Afrekeningsmechanisme vorig jaar	8,1	9,1	(9,1)	8,1
Tegendraaien aanpassing van het vorige boekjaar niet gedekt door de tarieven	(3,1)	0,0	0,0	(3,1)
Vermogensmutatiemethode 50Hertz (60% netto winst)	0,0	0,0	7,1	7,1
Energiebonussen	0,0	7,6	(7,6)	0,0
Totaal EBIT niet-recurrente elementen	4,9	16,7	(9,6)	12,0
Belastingimpact	(0,2)	(4,9)	4,9	(0,2)
Nettowinst - niet-recurrente elementen	4,7	11,8	(4,7)	11,8

(in miljoen EUR) - Periode eindigend per 31 december 2015	Elia Transmission	50Hertz Transmission aan 100%	Consolidatie herwerkingen	Elia Groep
EBIT – Niet-recurrente elementen				
HGRT transacties	3,1	0,0	0,0	3,1
Afrekeningsmechanisme vorig jaar	(0,2)	0,0	0,0	(0,2)
Vermogensmutatiemethode 50Hertz (60% netto winst)	0,0	0,0	30,6	30,6
Ingebruikstelling Baltic 2	0,0	45,6	(45,6)	0,0
Energiebonussen	0,0	11,3	(11,3)	0,0
Tussenkomst klanten	0,0	9,9	(9,9)	0,0
Niet-recurrente provisies	0,0	5,4	(5,4)	0,0
Totaal EBIT niet-recurrente elementen	2,9	72,2	(41,6)	33,5
Netto financieringslasten - APX transactie	1,2	0,0	0,0	1,2
Belastingimpact	0,1	(21,2)	21,2	0,1
Nettowinst - niet-recurrente elementen	4,2	51,0	(20,4)	34,8

Bij Elia Transmission, hebben de niet-recurrente elementen voornamelijk betrekking op een omvangrijke positieve afrekening voor de voorgaande jaren op basis van de regelgeving dankzij het goede beheer en de positieve afloop van het fiscaal geschil (€ 5,9 miljoen) en een belastingvoordeel voor 2015 dankzij een belastingaftrek voor O&O (€ 2,4 miljoen). Tot slot werd een eenmalige negatieve impact van € 3,1 miljoen geboekt na de terugboeking van een correctie op voorraden uit het voorgaande jaar die niet in de tarieven wordt doorgerekend.

Bij 50Hertz Transmission hebben deze elementen vooral betrekking op een energie bonus voor het beheer van de kost van energie en een positieve regulatorische schikking in het kader van een geschil met de BnetzA.

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING

(in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	Toelichting	2016	2015
Voortgezette bedrijfsactiviteiten			
Opbrengsten	(6.1)	800,1	780,1
Grond- en hulpstoffen	(6.3)	(18,8)	(15,5)
Overige bedrijfsopbrengsten	(6.2)	68,0	71,3
Diensten en overige goederen	(6.3)	(336,6)	(346,5)
Personeelskosten	(6.3)	(143,9)	(137,6)
Afschrijvingen en waardeverminderingen	(6.3)	(124,8)	(114,2)
Wijziging in voorzieningen	(6.3)	(5,3)	7,8
Overige bedrijfskosten	(6.3)	(22,1)	(32,2)
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten		216,6	213,2
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na belastingen)	(5.1+5.2)	78,4	123,2
EBIT ¹		295,0	336,4
Nettofinancieringslasten	(6.4)	(82,8)	(92,8)
Financieringsbaten		7,0	10,6
Financieringslasten		(89,9)	(103,4)
Winst vóór winstbelastingen		212,2	243,5
Winstbelastingen	(6.5)	(32,0)	(32,9)
Winst op voorgezette bedrijfsactiviteiten		180,2	210,6
Winst over de verslagperiode		180,2	210,6
Winst toe te rekenen aan			
Eigenaars van de Vennootschap		179,9	210,6
Minderheidsbelang		0,3	0,0
Winst over de verslagperiode		180,2	210,6
Winst per aandeel (in EUR)			
Gewone winst per aandeel	(6.6)	2,95	3,47
Verwaterde winst per aandeel	(6.6)	2,95	3,47

1 EBIT (Earnings Before Interest and Taxes) = resultaat voor interesten en belastingen, inclusief aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na belastingen)

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN

(in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	Toelichting	2016	2015
Winst over de verslagperiode		180,2	210,6
Niet-gerealiseerde resultaten			
Elementen die zijn, of kunnen overgeboekt worden naar de winst- en verliesrekening:			
Effectief deel van aanpassingen in de reële waarde van kasstroomafdekkingen	(6.7)	8,7	7,4
Investerings opgenomen volgens vermogensmutatiemethode - deel van niet-gerealiseerde resultaten	(6.7)	0,0	0,7
Belastingimpact op deze elementen		(2,9)	(2,5)
Elementen die nooit naar de winst- en verliesrekening worden overgeboekt:			
Herwaarderingen van verplichtingen voor vergoedingen na uitdiensttreding	(7.12)	1,2	8,5
Investerings opgenomen volgens vermogensmutatiemethode - deel van niet-gerealiseerde resultaten		(0,6)	(0,4)
Belastingimpact op deze elementen	(7.12)	(0,4)	(2,7)
Niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar, na belastingen		6,0	10,9
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar		186,2	221,5
Winst toe te rekenen aan:			
Eigenaars van de Vennootschap		185,9	221,5
Minderheidsbelangen		0,3	0,0
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar		186,2	221,5

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

GECONSOLIDEERDE BALANS

(in miljoen EUR)	Toelichting	31 december 2016	31 december 2015
ACTIVA			
VASTE ACTIVA		5.653,9	5.306,6
Materiële vaste activa	(7.1)	2.956,5	2.687,2
Immateriële activa en goodwill	(7.2)	1.735,8	1.734,6
Handels- en overige vorderingen	(7.4)	63,0	16,4
Investerings opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	(5.1+5.2)	832,4	793,4
Overige financiële vaste activa (incl. derivaten)	(7.3)	65,4	73,3
Uitgestelde belastingvorderingen	(7.5)	0,8	1,7
VLOTTENDE ACTIVA		587,7	1.128,9
Vorraden	(7.6)	22,6	24,2
Handels- en overige vorderingen	(7.7)	379,6	326,1
Actuele belastingvorderingen	(7.8)	2,8	148,0
Geldmiddelen en kasequivalenten	(7.9)	176,6	626,4
Over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	(7.7)	6,1	4,2
TOTAAL ACTIVA		6.241,6	6.435,5
(in miljoen EUR)	Toelichting	31 december 2016	31 december 2015
TOTAAL EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN			
EIGEN VERMOGEN		2.512,6	2.414,4
Eigen vermogen toe te rekenen aan de eigenaars van de Vennootschap	(7.10)	2.511,4	2.413,6
Aandelenkapitaal		1.517,2	1.512,8
Uitgiftepremie		11,8	10,0
Reserves		173,0	138,7
Afdekkingsreserves	(6.2)	(6,2)	(11,9)
Ingehouden winsten		815,6	764,0
Minderheidsbelang		1,2	0,8
LANGLOPENDE VERPLICHTINGEN		2.728,0	2.730,3
Leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	(7.11)	2.586,4	2.605,4
Personeelsbeloningen	(7.12)	75,1	80,1
Derivaten	(8.2)	9,4	18,0
Voorzieningen	(7.13)	23,3	17,5
Uitgestelde belastingverplichtingen	(7.5)	28,7	6,9
Overige verplichtingen	(7.14)	5,1	2,4
KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN		1.001,0	1.290,8
Leningen en overige financieringsverplichtingen	(7.11)	147,5	604,3
Voorzieningen	(7.13)	2,4	3,0
Handelsschulden en overige schulden	(7.15)	390,8	310,3
Actuele belastingverplichtingen		0,5	2,0
Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	(7.16)	459,8	371,2
TOTAAL EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN		6.241,6	6.435,5

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN MUTATIES IN HET EIGEN VERMOGEN

(in EUR miljoen)	Toelichting	Aandelen kapitaal	Uitgifte premie	Afdekkings reserves	Omreke- ningsver- schillen	Reserves	Ingehou- den winst	Totaal	Minder- heidsbe- lang	Totaal eigen vermogen
STAND PER 1 JANUARI 2015		1.512,4	9,9	(16,8)	(0,6)	116,5	663,7	2.285,1	0,8	2.285,9
Winst over de verslagperiode							210,6	210,6		210,6
Niet-gerealiseerde resultaten	(6.7)			4,9	0,7		5,3	10,9		10,9
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten				4,9	0,7		215,9	221,5		221,5
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen										
Bijdragen van en uitkeringen aan eigenaars										
Uitgifte gewone aandelen	(7.10)	0,3	0,1					0,4		0,4
Kosten mbt op aandelen gebaseerde betalingen	(6.3)	0,1						0,1		0,1
Toevoeging wettelijke reserve	(7.10)					22,3	(22,3)			
Dividenden	(7.10)						(93,5)	(93,5)		(93,5)
Totaal bijdragen en uitkeringen		0,4	0,1			22,3	(115,8)	(93,0)		(93,0)
Totaal transacties met eigenaars		0,4	0,1			22,3	(115,8)	(93,0)		(93,0)
Stand per 31 december 2015		1.512,8	10,0	(11,9)	0,1	138,8	763,8	2.413,6	0,8	2.414,4
STAND PER 1 JANUARI 2016		1.512,8	10,0	(11,9)	0,1	138,8	763,8	2.413,6	0,8	2.414,4
Winst over de verslagperiode							179,8	179,8	0,3	180,2
Niet-gerealiseerde resultaten	(6.7)			5,8			0,2	6,0		6,0
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten				5,8			180,0	185,8	0,3	186,2
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen										
Bijdragen van en uitkeringen aan eigenaars										
Uitgifte gewone aandelen	(7.10)	3,5	1,8					5,3		5,3
Kosten mbt op aandelen gebaseerde betalingen	(6.3)	0,9						0,9		0,9
Toevoeging wettelijke reserve	(7.10)					34,3	(34,3)			
Dividenden	(7.10)						(94,1)	(94,1)		(94,1)
Totaal bijdragen en uitkeringen		4,4	1,8			34,3	(128,4)	(88,0)		(88,0)
Totaal transacties met eigenaars		4,4	1,8			34,3	(128,4)	(88,0)		(88,0)
Stand per 31 december 2016		1.517,2	11,8	(6,1)	0,0	173,0	815,5	2.511,4	1,2	2.512,6

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

(in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	Toelichting	2016	2015
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten			
Winst over de verslagperiode		179,9	210,6
Aanpassing voor:			
Nettofinancieringslasten	(6.4)	82,9	92,8
Overige niet-kaskosten		1,0	0,1
Winstbelastingen	(6.5)	12,5	17,3
Aandeel in resultaat van investeringen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode, na belasting	(5.1 - 5.2)	(78,5)	(123,2)
Afschrijvingen materiële en amortisatie immateriële activa	(7.1 - 7.2)	124,4	113,8
Boekwinst op verkoop van materiële en immateriële activa	(7.1 - 7.2)	8,8	15,2
Bijzondere waardeverminderingen op vlottende activa	(6.3)	0,6	0,6
Mutatie voorzieningen	(6.3)	(1,2)	(19,8)
Mutatie aanpassing naar reële waarde van derivaten	(8.3)	1,0	1,0
Mutatie uitgestelde belastingen	(7.5)	19,4	15,5
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		350,9	323,9
Mutatie voorraden	(7.6)	1,3	(9,8)
Mutatie handels- en overige vorderingen	(7.7)	(61,4)	(21,1)
Mutatie overige vlottende activa	(7.7)	3,9	7,3
Mutatie handelsschulden en overige schulden	(7.15)	80,5	9,2
Mutatie overige kortlopende verplichtingen	(7.14 - 7.16)	91,2	148,5
Wijzigingen in werkkapitaal		115,5	134,1
Betaalde rente	(6.4)	(115,6)	(111,1)
Ontvangen rente	(6.4)	56,5	1,4
Betaalde winstbelastingen	(6.5)	80,3	(14,4)
Nettokasstroom uit bedrijfsactiviteiten		487,6	333,9
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Verwerving van immateriële activa	(7.2)	(9,6)	(7,0)
Verwerving van materiële activa	(7.1)	(388,6)	(327,5)
Verwerving van investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	(5.1)	(25,8)	(10,2)
Opbrengst uit de verkoop van materiële vaste activa		3,2	6,0
Opbrengst uit de verkoop van investeringen	(7.3 - 8.1)	6,3	11,5
Opbrengst uit kapitaalvermindering van onderneming opgenomen volgens vermogensmutatiemethode	(5.1)	7,2	6,0
Ontvangen dividend van onderneming opgenomen volgens vermogensmutatiemethode	(5.1 - 5.2)	57,3	54,4
Leningen en lange termijn vorderingen aan joint ventures	(7.4)	(38,7)	(16,4)
Nettokasstroom gebruikt bij investeringsactiviteiten		(388,7)	(283,2)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Opbrengst uit de uitgften van aandelenkapitaal	(7.10)	5,3	0,4
Kosten verbonden aan uitgifte van aandelenkapitaal		(0,1)	0,0
Betaald dividend (-)	(6.10)	(94,2)	(93,7)
Aflossing van opgenomen leningen (-)	(6.4)	(540,0)	0,0
Ontvangsten van opgenomen leningen (+)	(7.11)	80,0	497,9
Minderheidsbelangen		0,3	0,0
Nettokasstroom uit (gebruikt bij) financieringsactiviteiten		(548,7)	404,6
Netto-toename (afname) van geldmiddelen en kasequivalenten		(449,8)	455,3
Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari		626,4	171,1
Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december		176,6	626,4
Netto-toename (afname) van geldmiddelen en kasequivalenten		(449,8)	455,3

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

REPORTING PARAMETERS

MAATSCHAPPELIJKE ZETEL

Dit verslag beperkt zich tot Elia System Operator en Elia Asset, die onder de naam Elia als één economische entiteit handelen, en tot 50Hertz Transmission.

De maatschappelijke zetel van Elia System Operator en Elia Asset is gevestigd
Keizerslaan 20
1000 Brussel, België

De maatschappelijke zetel van 50Hertz GmbH is gevestigd
Heidestraße 2
D-10557 Berlin

De maatschappelijke zetel van Eurogrid International is gevestigd
Joseph Stevensstraat, 7
1000 Brussel, België

VERSLAGGEVINGSPERIODE

Dit verslag behelst de periode van 1/1/2016 tot 31/12/2016.

CONTACT

Corporate Communication
Keizerslaan 20
1000 Brussel
info@elia.be
T +32 2 546 72 41

DIT VERSLAG WERD GESCHREVEN MET DE MEDEWERKING
VAN HEEL WAT MEDEWERKERS VAN DE ELIA GROEP.
WIJ DANKEN HEN VAN HARTE:

Cindy Bastiaensen, Joris Bauweraerts, Bianca Berger, Henrik Beuster, Patrik Buijs, Antonio Caliaro, Filip Carton, Christian da Cruz, Valérie Daloze, Sophie De Baets, Bart De Jong, Patrick De Leener, Yannick Dekoninck, Frederic Dunon, Rafael Feito-Kiczak, Manon Fischer, Filip Folens, Katharina Fröhlich, Manuel Galvez, Walter Geelen, Julien Girs, Bart Goethals, Tomas Gunst, Patricia Haemers, Stéphanie Hammer, Viviane Illegems, Romain Jacques, Dorien Jannis, Philip Janssen, Menno Janssens, Maarten Konings, Jean-Jacques Lambin, Adeline Larue, Victor le Maire, Miguel Leyder, Matthias Masschelin, Louis Matagne, James Matthys-Donnadieu, Didier Meerts, Arianne Mertens, Adrien Meyers, Wim Michiels, Lise Mulpas, Stephan Natis, Thomas Naveau, Giovanni Ninite, Stéphane Otto, Jonas Pappens, Cécile Pellegrin, Valerie Pricken, Caroline Rinchar, Sam Roels, Mélodie Rollin, Tom Schockaert, Kristof Sleurs, Emeline Spire, Ilse Tant, Claire Tomasina, Alexandre Torreele, Guillaume Trimbach, Dominique Van Craenendonck, Harald Van Outryve d'Ydewalle, Stefaan Vanden Berghe, Fien Vanden Hoof, Frank Vandenbergh, Pascal Vandererven, Danny Vanderhaeghen, Rob Vangeneugden, Marleen Vanhecke, Jan Voet, Dirk Wellens, Frank Wellens, Marnix Wouters, David Zenner.

Redactie en coördinatie: Yannick Dekoninck, Aude Gaudy, Patricia Haemers, Lieve Kerckhof, Adeline Larue, Mélodie Rollin, Tom Schockaert, Marleen Vanhecke.

ZETEL VAN DE VENNOOTSCHAP ELIA

Keizerslaan, 20, B-1000 Brussel
T +32 2 546 70 11 - F +32 2 546 70 10 - info@elia.be

CONCEPT EN EINDREDACTIE

Elia, departement Externe Communicatie

GRAFISCHE VORMGEVING

www.chriscom.be

FOTO'S ELIA

Antonio Caliaro - Elia,
Mélodie Rollin – Elia,
Eric Herchaft - Reporters,
Thomas Léonard - Reporters,
Frédéric Raevens - I Love Light,
Olivier Anbergen - I Love Light,
Blueclit,
Elia fototheek.

FOTO'S 50HERTZ

Jan Pauls, Luca Abbiento,
Andreas Teich,
50Hertz archief

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Pascale Fonck

Ce document est également disponible en français.

This document is also available in English.

April 2017

LEES DE WEBVERSIE
VAN HET JAARVERSLAG OP
http://jaarverslag.elia.be/2016

KERNCIJFERS

(in EUR miljoen)	2016	2015	2014 ^(1,2)	2013	2012
Groepsresultaten					
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	868,1	851,4	838,9	1.389,5	1.306,6
EBITDA*	425,0	442,8	409,6	486,9	455,5
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten (EBIT*)	295,0	336,4	296,8	345,4	305,4
Netto financieringslasten	(82,9)	(92,8)	(100,6)	(108,5)	(134,8)
Winstbelastingen	(32,0)	(32,9)	(23,8)	(61,5)	(16,2)
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	179,8	210,6	172,6	175,8	155,0
Gewone winst per aandeel (EUR)	2,95	3,47	2,84	2,90	2,57
Dividend per aandeel (EUR)	1,58	1,55	1,54	1,54	1,47
(in EUR miljoen)	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012
Geconsolideerde balans					
Totaal activa	6.241,6	6.435,6	5.697,0	6.532,2	6.187,0
Eigen vermogen toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	2.511,2	2.413,6	2.285,1	2.209,1	2.108,5
Netto financiële schuld	2.557,3	2.583,4	2.539,2	2.733,8	2.910,8
Eigen vermogen per aandeel (EUR)	41,2	39,7	37,6	36,5	34,9
Aantal aandelen (einde periode)	60.891.158	60.750.239	60.738.264	60.568.229	60.555.809

* EBIT = resultaat uit bedrijfsactiviteiten + aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode, na winstbelastingen

* EBITDA = ebit + afschrijvingen + veranderingen in voorzieningen

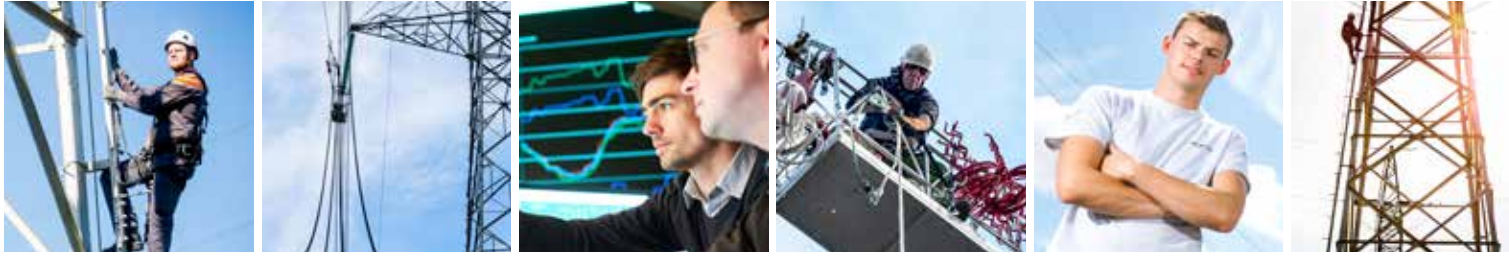
1. Vanaf 2014, de ondernemingen die eerder proportioneel geconsolideerd werden, worden nu verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode.

2. De cijfers 2014 werden herwerkt en omvatten de restitutierechten conform IAS 19.

MAKING THE **ENERGY** TRANSITION **HAPPEN**

GECONSOLIDEERDE
JAARREKENING 2016

INHOUD

FINANCIEEL VERSLAG

Verklaring van personen met verantwoordelijkheid	1
Geconsolideerde IFRS jaarrekening*	2
Toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening*	7
Regelgevend kader en tarieven*	55
Verslag van het college van commissarissen over de geconsolideerde jaarrekening	60
Informatie met betrekking tot de moederverenootschap*	62

* Deze hoofdstukken vormen het jaarverslag cf. artikel 119 Wetboek van vennootschappen.

VERKLARING VAN DE VERANTWOORDELIJKE PERSONEN

De ondergetekenden, Chris Peeters, voorzitter van het directiecomité en Chief Executive Officer, en Catherine Vandenborre, Chief Financial Officer, verklaren, voor zover hen bekend, dat:

- a. de geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar beëindigd per 31 december 2016, die is opgesteld overeenkomstig de International Financial Reporting Standards ('IFRS') zoals aangenomen voor gebruik in de Europese Unie, een getrouw beeld geeft van het vermogen, van de financiële toestand en van de resultaten van de Elia groep en de in de consolidatie opgenomen ondernemingen;
- b. het jaarverslag over het boekjaar beëindigd per 31 december 2016, in alle materiële opzichten, een getrouw beeld geeft van de evolutie van de activiteiten, de resultaten en de positie van de Elia groep en van zijn dochterondernemingen opgenomen in deze consolidatie, alsook een omschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden waarmee de Elia groep geconfronteerd wordt.

Brussel, 23 maart 2017

Catherine Vandenborre
Chief Financial Officer

Chris Peeters
Chief Executive Officer

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

(in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	Toelichting	2016	2015
Voortgezette bedrijfsactiviteiten			
Opbrengsten	(6.1)	800,1	780,1
Grond- en hulpstoffen	(6.3)	(18,8)	(15,5)
Overige bedrijfsopbrengsten	(6.2)	68,0	71,3
Diensten en overige goederen	(6.3)	(336,6)	(346,5)
Personeelskosten	(6.3)	(143,9)	(137,6)
Afschrijvingen en waardeverminderingen	(6.3)	(124,8)	(114,2)
Wijziging in voorzieningen	(6.3)	(5,3)	7,8
Overige bedrijfskosten	(6.3)	(22,1)	(32,2)
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten		216,6	213,2
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na belastingen)	(5.1+5.2)	78,4	123,2
EBIT *		295,0	336,4
Nettofinancieringslasten	(6.4)	(82,8)	(92,8)
Financieringsbaten		7,0	10,6
Financieringslasten		(89,9)	(103,4)
Winst vóór winstbelastingen		212,2	243,5
Winstbelastingen	(6.5)	(32,0)	(32,9)
Winst op voorgezette bedrijfsactiviteiten		180,2	210,6
Winst over de verslagperiode		180,2	210,6
Winst toe te rekenen aan			
Eigenaars van de Vennootschap		179,9	210,6
Minderheidsbelang		0,3	0,0
Winst over de verslagperiode		180,2	210,6
Winst per aandeel (in EUR)			
Gewone winst per aandeel	(6.6)	2,95	3,47
Verwaterde winst per aandeel	(6.6)	2,95	3,47

* EBIT (Earnings Before Interest and Taxes) = resultaat voor interesten en belastingen, inclusief aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na belastingen)

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

(in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	Toelichting	2016	2015
Winst over de verslagperiode		180,2	210,6
Niet-gerealiseerde resultaten			
Elementen die zijn, of kunnen overgeboekt worden naar de winst- en verliesrekening:			
Effectief deel van aanpassingen in de reële waarde van kasstroomafdekkingen	(6.7)	8,7	7,4
Investerings opgenomen volgens vermogensmutatiemethode - deel van niet-gerealiseerde resultaten	(6.7)	0,0	0,7
Belastingimpact op deze elementen		(2,9)	(2,5)
Elementen die nooit naar de winst- en verliesrekening worden overgeboekt:			
Herwaarderingen van verplichtingen voor vergoedingen na uitdiensttreding	(7.12)	1,2	8,5
Investerings opgenomen volgens vermogensmutatiemethode - deel van niet-gerealiseerde resultaten		(0,6)	(0,4)
Belastingimpact op deze elementen	(7.12)	(0,4)	(2,7)
Niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar, na belastingen		6,0	10,9
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar		186,2	221,5
Winst toe te rekenen aan:			
Eigenaars van de Vennootschap		185,9	221,5
Minderheidsbelangen		0,3	0,0
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar		186,2	221,5

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerde balans

(in miljoen EUR)	Toelichting	31 december 2016	31 december 2015
ACTIVA			
VASTE ACTIVA		5.653,9	5.306,6
Materiële vaste activa	(7.1)	2.956,5	2.687,2
Immateriële activa en goodwill	(7.2)	1.735,8	1.734,6
Handels- en overige vorderingen	(7.4)	63,0	16,4
Investerings opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	(5.1+5.2)	832,4	793,4
Overige financiële vaste activa (incl. derivaten)	(7.3)	65,4	73,3
Uitgestelde belastingvorderingen	(7.5)	0,8	1,7
VLOTTENDE ACTIVA		587,7	1.128,9
Vorraden	(7.6)	22,6	24,2
Handels- en overige vorderingen	(7.7)	379,6	326,1
Actuele belastingvorderingen	(7.8)	2,8	148,0
Geldmiddelen en kasequivalenten	(7.9)	176,6	626,4
Over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	(7.7)	6,1	4,2
Totaal activa		6.241,6	6.435,5
TOTAAL EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN			
EIGEN VERMOGEN		2.512,6	2.414,4
Eigen vermogen toe te rekenen aan de eigenaars van de Vennootschap	(7.10)	2.511,4	2.413,6
Aandelenkapitaal		1.517,2	1.512,8
Uitgiftepremie		11,8	10,0
Reserves		173,0	138,7
Afdekkingsreserves		(6,2)	(11,9)
Ingehouden winsten		815,6	764,0
Minderheidsbelang		1,2	0,8
LANGLOPENDE VERPLICHTINGEN		2.728,0	2.730,3
Leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	(7.11)	2.586,4	2.605,4
Personeelsbeloningen	(7.12)	75,1	80,1
Derivaten	(8.2)	9,4	18,0
Voorzieningen	(7.13)	23,3	17,5
Uitgestelde belastingverplichtingen	(7.5)	28,7	6,9
Overige verplichtingen	(7.14)	5,1	2,4
KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN		1.001,0	1.290,8
Leningen en overige financieringsverplichtingen	(7.11)	147,5	604,3
Voorzieningen	(7.13)	2,4	3,0
Handelsschulden en overige schulden	(7.15)	390,8	310,3
Actuele belastingverplichtingen		0,5	2,0
Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	(7.16)	459,8	371,2
Totaal Eigen vermogen en verplichtingen		6.241,6	6.435,5

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht van mutaties in het eigen vermogen

(in EUR miljoen)	Toelichting	Aandelen kapitaal	Uitgifte premie	Afdekkings reserves	Omrekenings verschillen	Reserves	Ingehouden winst	Totaal	Minderheidsb elang	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2015		1.512,4	9,9	(16,8)	(0,6)	116,5	663,7	2.285,1	0,8	2.285,9
Winst over de verslagperiode							210,6	210,6		210,6
Niet-gerealiseerde resultaten	(6.7)			4,9	0,7		5,3	10,9		10,9
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten				4,9	0,7		215,9	221,5		221,5
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen										
Bijdragen van en uitkeringen aan eigenaars										
Uitgifte gewone aandelen	(7.10)	0,3	0,1					0,4		0,4
Kosten mbt op aandelen gebaseerde betalingen	(6.3)	0,1						0,1		0,1
Toevoeging wettelijke reserve	(7.10)					22,3	(22,3)			
Dividenden	(7.10)						(93,5)	(93,5)		(93,5)
Totaal bijdragen en uitkeringen		0,4	0,1			22,3	(115,8)	(93,0)		(93,0)
Totaal transacties met eigenaars		0,4	0,1			22,3	(115,8)	(93,0)		(93,0)
Stand per 31 december 2015		1.512,8	10,0	(11,9)	0,1	138,8	763,8	2.413,6	0,8	2.414,4
Stand per 1 januari 2016		1.512,8	10,0	(11,9)	0,1	138,8	763,8	2.413,6	0,8	2.414,4
Winst over de verslagperiode							179,8	179,8	0,3	180,2
Niet-gerealiseerde resultaten	(6.7)			5,8			0,2	6,0		6,0
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten				5,8			180,0	185,8	0,3	186,2
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen										
Bijdragen van en uitkeringen aan eigenaars										
Uitgifte gewone aandelen	(7.10)	3,5	1,8					5,3		5,3
Kosten mbt op aandelen gebaseerde betalingen	(6.3)	0,9						0,9		0,9
Toevoeging wettelijke reserve	(7.10)					34,3	(34,3)			
Dividenden	(7.10)						(94,1)	(94,1)		(94,1)
Totaal bijdragen en uitkeringen		4,4	1,8			34,3	(128,4)	(88,0)		(88,0)
Totaal transacties met eigenaars		4,4	1,8			34,3	(128,4)	(88,0)		(88,0)
Stand per 31 december 2016		1.517,2	11,8	(6,1)	0,0	173,0	815,5	2.511,4	1,2	2.512,6

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	Toelichting	2016	2015
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten			
Winst over de verslagperiode		179,9	210,6
Aanpassing voor:			
Nettofinancieringslasten	(6.4)	82,9	92,8
Overige niet-kaskosten		1,0	0,1
Winstbelastingen	(6.5)	12,5	17,3
Aandeel in resultaat van investeringen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode, na belasting	(5.1 - 5.2)	(78,5)	(123,2)
Afschrijvingen materiële en amortisatie immateriële activa	(7.1 - 7.2)	124,4	113,8
Boekwinst op verkoop van materiële en immateriële activa	(7.1 - 7.2)	8,8	15,2
Bijzondere waardeverminderingen op vlottende activa	(6.3)	0,6	0,6
Mutatie voorzieningen	(6.3)	(1,2)	(19,8)
Mutatie aanpassing naar reële waarde van derivaten	(8.3)	1,0	1,0
Mutatie uitgestelde belastingen	(7.5)	19,4	15,5
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		350,9	323,9
Mutatie voorraden	(7.6)	1,3	(9,8)
Mutatie handels- en overige vorderingen	(7.7)	(61,4)	(21,1)
Mutatie overige vlottende activa	(7.7)	3,9	7,3
Mutatie handelsschulden en overige schulden	(7.15)	80,5	9,2
Mutatie overige kortlopende verplichtingen	(7.14 - 7.16)	91,2	148,5
Wijzigingen in werkkapitaal		115,5	134,1
Betaalde rente	(6.4)	(115,6)	(111,1)
Ontvangen rente	(6.4)	56,5	1,4
Betaalde winstbelastingen	(6.5)	80,3	(14,4)
Nettokasstroom uit bedrijfsactiviteiten		487,6	333,9
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Verwerving van immateriële activa	(7.2)	(9,6)	(7,0)
Verwerving van materiële activa	(7.1)	(388,6)	(327,5)
Verwerving van investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	(5.1)	(25,8)	(10,2)
Opbrengst uit de verkoop van materiële vaste activa		3,2	6,0
Opbrengst uit de verkoop van investeringen	(7.3 - 8.1)	6,3	11,5
Opbrengst uit kapitaalvermindering van onderneming opgenomen volgens vermogensmutatiemethode	(5.1)	7,2	6,0
Ontvangen dividend van onderneming opgenomen volgens vermogensmutatiemethode	(5.1 - 5.2)	57,3	54,4
Leningen en lange termijn vorderingen aan joint ventures	(7.4)	(38,7)	(16,4)
Nettokasstroom gebruikt bij investeringsactiviteiten		(388,7)	(283,2)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Opbrengst uit de uitgaven van aandelenkapitaal	(7.10)	5,3	0,4
Kosten verbonden aan uitgifte van aandelenkapitaal		(0,1)	0,0
Betaald dividend (-)	(6.10)	(94,2)	(93,7)
Aflossing van opgenomen leningen (-)	(6.4)	(540,0)	0,0
Ontvangsten van opgenomen leningen (+)	(7.11)	80,0	497,9
Minderheidsbelangen		0,3	0,0
Nettokasstroom uit (gebruikt bij) financieringsactiviteiten		(548,7)	404,6
Netto-toename (afname) van geldmiddelen en kasequivalenten		(449,8)	455,3
Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari		626,4	171,1
Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december		176,6	626,4
Netto-toename (afname) van geldmiddelen en kasequivalenten		(449,8)	455,3

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

TOELICHTING BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING8

1.	Verslaggevende entiteit.....	8
2.	Basis voor presentatie.....	8
2.1.	Conformiteitsverklaring.....	8
2.2.	Functionele en presentatievaluta.....	10
2.3.	Waarderingsbasis.....	10
2.4.	Gebruik van schattingen en oordelen.....	10
2.5.	Goedkeuring door de Raad van Bestuur.....	11
3.	Belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving.....	11
3.1.	Grondslagen voor consolidatie.....	11
3.2.	Omrekening van vreemde valuta.....	12
3.3.	Financiële instrumenten.....	12
3.4.	Balansposten.....	13
3.5.	Posten in de resultatenrekening.....	17
3.6.	Overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten en mutatieoverzicht van het eigen vermogen.....	19
4.	Gesegmenteerde rapportering.....	19
4.1.	Grondslagen voor segmentering.....	19
4.2.	Elia Transmission (België).....	20
4.3.	50Hertz Transmission (Duitsland).....	22
4.4.	Aansluiting van de informatie over te rapporteren segmenten met IFRS-bedragen.....	24
5.	Investerings opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode.....	25
5.1.	Joint ventures.....	25
5.2.	Geassocieerde deelnemingen.....	26
6.	Elementen van de geconsolideerde winst- en verliesrekening en niet-gerealiseerde resultaten.....	27
6.1.	Opbrengsten.....	27
6.2.	Overige bedrijfsopbrengsten.....	27
6.3.	Bedrijfskosten.....	27
6.4.	Nettofinancieringslasten.....	28
6.5.	Winstbelastingen.....	29
6.6.	Winst per aandeel (WPA).....	29
6.7.	Niet-gerealiseerde resultaten.....	30
7.	Elementen van de geconsolideerde balans.....	31
7.1.	Materiële vaste activa.....	31
7.2.	Immateriële activa en goodwill.....	32
7.3.	Overige financiële activa.....	33
7.4.	Langlopende handels- en overige vorderingen.....	34
7.5.	Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen.....	34
7.6.	Voorraden.....	35
7.7.	Kortlopende handels- en overige vorderingen, over te dragen kosten en verkregen opbrengsten.....	35
7.8.	Actuele belastingvorderingen.....	36
7.9.	Geldmiddelen en kasequivalenten.....	36
7.10.	Eigen vermogen.....	36
7.11.	Rentedragende leningen en financieringsverplichtingen.....	37
7.12.	Personeelsbeloningen.....	38
7.13.	Voorzieningen.....	44
7.14.	Overige langlopende verplichtingen.....	44
7.15.	Handelsschulden en overige schulden.....	45
7.16.	Overgedragen opbrengsten en toe te rekenen kosten.....	45
7.17.	Financiële instrumenten – reële waarden.....	46
8.	Diversen.....	48
8.1.	Effect van nieuwe overnames/aandelenverkopen.....	48
8.2.	Beheer van financiële risico's en derivaten.....	49
8.3.	Voorwaardelijke verplichtingen en toezeggingen.....	51
8.4.	Verbonden partijen.....	52
8.5.	Dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen.....	53
8.6.	Gebeurtenissen na balansdatum.....	54
8.7.	Diversen.....	54
8.8.	Diensten verleend door de commissarissen.....	54
9.	Regelgevend kader en tarieven.....	55
9.1.	Regelgevend kader in België.....	55
9.1.1.	Federale wetgeving.....	55
9.1.2.	Gewestelijke wetgeving.....	55
9.1.3.	Regelgevende instanties.....	55
9.1.4.	Tariefbepaling.....	55
9.2.	Regelgevend kader in Duitsland.....	58
9.2.1.	Toepasselijke wettelijke bepalingen.....	58
9.2.2.	Regelgevende instanties in Duitsland.....	58
9.2.3.	Tarieven in Duitsland.....	58
	Verslag van het college van commissarissen over de geconsolideerde jaarrekening.....	60
	Informatie met betrekking tot de moedervennootschap.....	62
	Balans na winstverdeling.....	63
	Resultatenrekening.....	64

TOELICHTING BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

1. Verslaggevende entiteit

Elia System Operator NV (de 'Vennootschap' of 'Elia') is gevestigd in België en heeft haar maatschappelijke zetel te Keizerslaan 20, B-1000 Brussel. De geconsolideerde jaarrekening van de Vennootschap voor het boekjaar 2016 omvat de jaarrekening van de Vennootschap en haar dochterondernemingen (hierna aangeduid als de 'Groep' of 'Elia groep') en het belang van de Groep in joint ventures en geassocieerde deelnemingen.

De Vennootschap is een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid en de aandelen staan genoteerd op Euronext Brussel, onder de kenletters ELI.

De Elia groep is opgebouwd rond twee transmissienetbeheerders voor elektriciteit: Elia Transmission in België en (in samenwerking met IFM, Industry Funds Management) 50Hertz Transmission, een van de vier Duitse transmissienetbeheerders (actief in het noorden en het oosten van Duitsland). Met meer dan 2100 medewerkers en een netwerk van zo'n 18.300 km hoogspanningsverbindingen ten dienste van 30 miljoen eindconsumenten behoort de Groep tot de top 5 van de Europese netbeheerders. Hij staat in voor het efficiënte, betrouwbare en veilige transport van de elektriciteit van de producenten naar de distributienetbeheerders en grote industriële gebruikers, alsook voor de import en export van elektriciteit van en naar de buurlanden. De Groep is een drijvende kracht in de ontwikkeling van de Europese elektriciteitsmarkt en de integratie van hernieuwbare energie. Naast zijn activiteiten als netbeheerder in België en Duitsland biedt de Elia groep aan bedrijven een waaier van consultancy- en engineeringactiviteiten aan. De Groep treedt op onder de wettelijke entiteit Elia System Operator, een beursgenoteerde onderneming waarvan de referentieaandeelhouder de gemeentelijke holding Publi-T is.

2. Basis voor presentatie

2.1. Conformiteitsverklaring

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de international financial reporting standards (IFRS), zoals aangenomen voor gebruik in de Europese Unie. De Groep heeft alle nieuwe en herziene standaarden en interpretaties toegepast die gepubliceerd werden door de IASB, die relevant zijn voor de activiteiten van de Groep en die van toepassing zijn voor boekjaren die aanvangen op 1 januari 2016.

Nieuwe en herziene standaarden en interpretaties

Indien een standaard of aanpassing een invloed heeft voor de Groep, is deze uitgelegd hieronder, samen met de impact.

- **Aanpassingen aan IAS 1** Project rond informatieverstopping. Deze aanpassingen verduidelijken:
 - Materialiteitsvereisten in IAS 1.
 - Specifieke posten in winst- en verliesrekeningen en niet-gerealiseerde resultaten en de balans kunnen worden uitgesplitst.
 - Entiteiten zijn vrij om de volgorde te kiezen waarin de toelichting bij jaarrekeningen wordt voorgesteld.
 - Delen van niet-gerealiseerde resultaten van geassocieerde en gezamenlijke ondernemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode moeten samengevoegd als enkele post worden voorgesteld, en ingedeeld tussen de elementen die kunnen of nooit worden overgeboekt naar de winst- en verliesrekening;
- **Wijzigingen aan IFRS 11** Administratieve verwerking van verwervingen van belangen in gezamenlijke bedrijfsactiviteiten. De aanpassingen aan IFRS 11 vereisen dat een gezamenlijke operator die de verwerving van een belang in een gezamenlijke activiteit boekt, waarbij de gezamenlijke activiteit een onderneming is, de relevante principes uit IFRS 3 moet toepassen voor de boekhouding van bedrijfscombinaties. De aanpassingen verduidelijken eveneens dat een eerder aangehouden belang in een gezamenlijke activiteit niet geherwaardeerd wordt na de verwerving van een bijkomend belang in dezelfde gezamenlijke activiteit waarbij de gedeelde controle behouden blijft. Daarnaast werd een uitzondering op het toepassingsgebied toegevoegd aan IFRS 11 die bepaalt dat de aanpassingen niet van toepassing zijn wanneer de partijen die de gedeelde controle delen, inclusief de verslaggevende entiteit, gezamenlijk gecontroleerd worden door dezelfde uiteindelijke controlerende partij. De aanpassingen zijn zowel van toepassing op de verwerving van een eerste belang in een gezamenlijke activiteit als de verwerving van bijkomende belangen in dezelfde gezamenlijke activiteit;
- **Wijzigingen aan IAS 16 en IAS 38** Verduidelijking van de aanvaarde methoden voor waardeverminderingen en afschrijvingen. De aanpassingen verduidelijken de principes uit IAS 16 en IAS 38 dat de inkomsten een patroon van economische voordelen weerspiegelen die gegenereerd worden door een onderneming uit te baten (waarvan het actief deel uitmaakt), eerder dan de economische voordelen die genoten worden door het gebruik van het actief. Hieruit volgt dat een op de opbrengsten gebaseerde methode dus niet gebruikt kan worden om materiële activa af te schrijven en enkel in beperkte gevallen gebruikt kan worden om immateriële activa af te schrijven;
- **Aanpassingen aan IAS 16 en IAS 41** Landbouw: vruchtdragende planten. Deze aanpassingen vereisen dat vruchtdragende planten, gedefinieerd als levende planten, geboekt worden als materiële activa en opgenomen worden in het bereik van IAS 16 Materiële activa in plaats van in IAS 41 Landbouw;
- **Aanpassingen aan IAS 27** Vermogensmutatiemethode in de enkelvoudige jaarrekening. Hiermee kunnen entiteiten de vermogensmutatiemethode toepassen op beleggingen in dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde ondernemingen te verwerken in hun afzonderlijke jaarrekeningen;
- **Aanpassingen aan IFRS 10, IFRS 12 en IAS 28** Investeringsentiteiten: toepassing van de consolidatievrijstelling. Deze aanpassingen verduidelijken dat de vrijstelling van het voorleggen van geconsolideerde jaarrekeningen van toepassing is op een moederentiteit die een dochteronderneming is van een beleggingsentiteit, als de beleggingsentiteit al haar dochterondernemingen tegen reële waarde waardeert;

- **Jaarlijkse verbeteringen van IFRS, cyclus 2012-2014** is een verzameling van kleine verbeteringen aan vier bestaande standaarden.

De hierboven vermelde standaarden of wijzigingen hebben geen materiële impact op de geconsolideerde jaarrekening van de Groep per 31 december 2016.

Standaarden, aanpassingen en interpretaties die nog niet van kracht waren in 2016

De Groep paste onderstaande standaarden, interpretaties of aanpassingen, die op de datum van de bekrachtiging van deze geconsolideerde jaarrekening gepubliceerd maar nog niet van kracht waren, niet voortijdig toe:

- **IFRS 9** Financiële instrumenten (van kracht vanaf 1 januari 2018) omvat alle fasen van het project financiële instrumenten en vervangt IAS 39 Financiële instrumenten: opname en waardering en alle eerdere versies van IFRS 9. De standaard introduceert nieuwe vereisten voor classificatie en waardering, waardevermindering en hedge accounting. De Groep onderzoekt de potentiële impact van de toepassing van elk van de drie aspecten van IFRS 9 op zijn jaarrekening. De voorlopige inschatting is gebaseerd op de informatie die momenteel voorhanden is en kan wijzigen op basis van de bevindingen van een uitvoerigere analyse, die nog moet worden uitgevoerd in de eerste helft van 2017. De Groep verwacht geen wezenlijke impact op zijn balans en eigen vermogen;
- **IFRS 15** Opbrengsten uit contracten met klanten (van kracht vanaf 1 januari 2018) voorziet in een nieuw, uitgebreid kader om te bepalen of, hoeveel en wanneer opbrengsten moeten worden opgenomen. De standaard vervangt de bestaande richtlijnen voor de opname van opbrengsten, met inbegrip van IAS 18 Opbrengsten, IAS 11 Onderhanden projecten in opdracht van derden, IFRIC 18 Overdracht van activa van klanten en IFRIC 13 Loyaliteitsprogramma's. De Groep koos nog geen overgangsmethode (hetzij volledige retrospectieve toepassing, hetzij aangepaste retrospectieve toepassing) en onderzoekt momenteel de mogelijke gevolgen van de toepassing van IFRS 15 voor zijn jaarrekening. Op dit ogenblik verwacht de Groep dat vooral de toepassing van IFRIC 18 gevolgen zal hebben, maar die kunnen in de huidige stand van zaken niet op een betrouwbare wijze worden berekend. De Groep verwacht medio 2017 een kwantitatieve analyse te kunnen verstrekken;
- **IFRS 16** Leaseovereenkomsten (van kracht vanaf 1 januari 2019 – nog niet goedgekeurd) omschrijft de beginselen voor de opname, waardering, presentatie en openbaarmaking van leaseovereenkomsten en verplicht lessees om alle leaseovereenkomsten op dezelfde wijze op de balans te rapporteren. Het vervangt IAS 17 Leaseovereenkomsten, IFRIC 4 Vaststelling of een overeenkomst een leaseovereenkomst bevat, SIC-15 Operationele leases – Incentives en SIC-27 Evaluatie van de economische realiteit van transacties in de juridische vorm van een leaseovereenkomst. Een lessee moet een 'recht op gebruik' actief opnemen, dat zijn recht vertegenwoordigt om het onderliggende actief te gebruiken, evenals een leaseverplichting, die zijn verplichting vertegenwoordigt om de leasegelden te betalen. Er zijn optionele vrijstellingen voor leaseovereenkomsten met een korte looptijd en leaseovereenkomsten van activa met een beperkte waarde. Voor de lessor blijft de boekhoudkundige verwerking vergelijkbaar met de huidige standaard. De Groep is gestart met een initiële inschatting van de mogelijke gevolgen voor zijn geconsolideerde jaarrekening. De Groep verwacht de mogelijke gevolgen van IFRS 16 voor zijn geconsolideerde jaarrekening tegen eind 2017 in te schatten;
- **Project over informatievervalsing** (wijzigingen aan IAS 7 – van kracht vanaf 1 januari 2017 – nog niet goedgekeurd door de EU) schrijft de openbaarmaking van informatie voor waarmee gebruikers van jaarrekeningen wijzigingen in de verplichtingen die voortvloeien uit financieringsactiviteiten – zowel wijzigingen die voortvloeien uit kasstromen als deze uit niet-kasstromen – kunnen beoordelen. De Groep is van plan om een overzicht te verschaffen van de wijzigingen in de verplichtingen, waarop duidelijk is aangegeven welke wijzigingen voortvloeien uit de financieringsactiviteiten;
- **Aanpassingen aan IFRS 10 en IAS 28** Verkoop of inbreng van activa tussen een investeerder en zijn geassocieerde deelneming of joint venture (goedkeuringsproces uitgesteld). De aanpassingen verduidelijken dat winst of verlies uit de verkoop of inbreng van activa, die samen een onderneming vormen volgens IFRS 3, tussen een belegger en diens geassocieerde deelneming of joint venture, volledig wordt opgenomen. Als deze activa geen onderneming vormen, volgens IFRS 3, wordt eventuele winst of verlies alleen opgenomen ten bedrage van niet-gerelateerde belangen van de belegger in de geassocieerde deelneming of joint venture;
- **Opname van uitgestelde belastingvorderingen voor niet-gerealiseerde verliezen** (wijzigingen aan IAS 12 – van kracht vanaf 1 januari 2017 – nog niet goedgekeurd) – de aanpassingen verduidelijken de verwerking van uitgestelde belastingvorderingen voor niet-gerealiseerde verliezen op schuldinstrumenten gewaardeerd tegen reële waarde. De Groep verwacht geen wezenlijke gevolgen. De wijzigingen verduidelijken verder hoe de waarschijnlijke toekomstige belastbare winsten moeten worden ingeschat voor de beoordeling van de opname van uitgestelde belastingvorderingen wanneer er onvoldoende belastbare tijdelijke verschillen zijn met betrekking tot dezelfde belastingautoriteit en dezelfde belastbare entiteit;
- **Aanpassingen aan IFRS 4** Toepassing van IFRS 9 Financiële instrumenten met IFRS 4 Verzekeringscontracten (van kracht vanaf 1 januari 2018) – niet van toepassing op de Groep;
- **IFRS 14** Gereguleerde overlopende rekeningen (goedkeuringsproces uitgesteld) is een optionele standaard die entiteiten waarvan de activiteiten onderworpen zijn aan tariefregulering, toelaat om het grootste deel van hun bestaande boekhoudkundige grondslagen verder toe te passen voor het saldo van gereguleerde overlopende rekeningen bij de eerste toepassing van IFRS. Entiteiten die IFRS 14 toepassen moeten de gereguleerde overlopende rekeningen als aparte items opnemen in de balans en wijzigingen in de saldo's van deze rekeningen als aparte items boeken in de winst- en verliesrekening en in niet-gerealiseerde resultaten. De standaard vereist toelichtingen over de aard van en de risico's verbonden met de tariefregulering van de entiteit en over de effecten van deze tariefregulering op de jaarrekening van de entiteit. Deze standaard is niet van toepassing op de Groep, aangezien die de jaarrekeningen al volgens IFRS opstelt;
- **IFRS 2** Classificatie en waardering van op aandelen gebaseerde betalingen – aanpassingen aan IFRS 2 (van kracht vanaf 1 januari 2018 – nog niet goedgekeurd) – niet van toepassing op de Groep;

- **Jaarlijkse verbeteringen aan de IFRS cyclus 2014-2016** (van kracht vanaf 1 januari 2018 – nog niet goedgekeurd) – de verbeteringen hebben betrekking op drie standaarden, IFRS 1 Eerste toepassing, IAS 28 Investeren in geassocieerde deelnemingen en joint ventures en IFRS 12 Informatieverschaffing over belangen in andere entiteiten. De Groep zal de gevolgen voor zijn geconsolideerde jaarrekening in 2017 beoordelen.

2.2. Functionele en presentatievaluta

De geconsolideerde jaarrekening wordt gepresenteerd in miljoen euro (de functionele valuta van de Vennoetschap), afgerond op het dichtstbijzijnde honderdduizendtal, tenzij anders vermeld.

2.3. Waarderingsbasis

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten, uitgezonderd de financiële instrumenten, die tegen reële waarde worden gewaardeerd. Vaste activa en activa die voor verkoop worden aangehouden, worden gewaardeerd aan de laagste van ofwel de boekwaarde ofwel de reële waarde minus verkoopkosten, en de personeelsbeloningen worden gewaardeerd aan de reële waarde van deze beloningsverplichtingen minus fondsbeleggingen. Wijzigingen in de reële waarde van financiële activa worden in de winst- en verliesrekening verwerkt.

2.4. Gebruik van schattingen en oordelen

De opstelling van de geconsolideerde jaarrekening in overeenstemming met IFRS vereist dat het management beoordelingen, schattingen en veronderstellingen maakt die een impact kunnen hebben op de gerapporteerde bedragen van activa en passiva en baten en lasten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en diverse andere factoren die gegeven de omstandigheden redelijk geacht worden en waarvan de resultaten de basis vormen voor de beoordeling van de boekwaarde van activa en passiva. De uiteindelijke resultaten kunnen verschillen van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend herzien. Herzieningen van boekhoudkundige schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien indien de herziening enkel die periode beïnvloedt, of in de periode van de herziening en toekomstige periodes indien de herziening zowel huidige als toekomstige periodes beïnvloedt.

Informatie over belangrijke punten van schattingonzekerheden en kritische oordelen bij de toepassing van de grondslagen die het meest van invloed zijn op de geconsolideerde jaarrekening is verwerkt in de volgende rubrieken van de toelichting:

- Consolidatie van entiteiten waarin de Groep minder dan 20% van de stemrechten bezit, maar een invloed van betekenis uitoefent: krachtens IFRS 10 beoordeelt de Groep of hij over zijn geassocieerde deelnemingen een invloed van betekenis uitoefent en ze dientengevolge moet consolideren. Dit wordt bij elke verslagperiode opnieuw beoordeeld (zie ook Toelichting 5);
- Overgedragen fiscale verliezen en overgedragen belastingkredieten worden opgenomen als uitgestelde belastingverplichtingen, voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winst zal zijn waarmee de ongebruikte fiscale verliezen en ongebruikte belastingkredieten kunnen worden verrekend. Bij de beoordeling houdt het management rekening met elementen zoals de bedrijfsstrategie op lange termijn en mogelijkheden van belastingplanning op lange termijn (zie Toelichting 6.5);
- Kredietrisico ten opzichte van klanten: het management controleert nauwgezet de uitstaande handelsvorderingen en houdt hierbij ook rekening met de ouderdom van de vordering, de betalingshistoriek en de dekking van kredietrisico's (zie Toelichting 8.2);
- Personeelsbeloningen inclusief restitutierechten: de Groep beschikt over toegezegd-pensioenregelingen en toegezegde-bijdrageregelingen, die behandeld worden in Toelichting 7.12. De berekening van de activa en verplichtingen met betrekking tot deze regelingen is gebaseerd op actuariële en statistische veronderstellingen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de huidige waarde van toekomstige pensioenverplichtingen. De huidige waarde wordt onder andere beïnvloed door veranderingen in verdisconteringsvoeten en financiële veronderstellingen zoals toekomstige loonstijgingen. Daarnaast wordt de huidige waarde van toekomstige pensioenverplichtingen ook beïnvloed door demografische veronderstellingen, zoals de gemiddelde veronderstelde pensioenleeftijd.
Bij het bepalen van de gepaste verdisconteringsvoet gebruikt het management de rentevoeten van bedrijfsobligaties in dezelfde valuta als deze gebruikt voor de verplichtingen voor vergoedingen na uitdiensttreding, d.w.z. de euro, met een minimale rating AA, zoals bepaald door minstens één groot ratingbureau, en geëxtrapoleerd volgens de rendementscurve om in lijn te zijn met de verwachte termijn van de brutoverplichting. Obligaties met een hogere en lagere rentevoet worden uitgesloten bij het bepalen van de gepaste rendementscurve.
Om de overeenkomstige huidige waarde te berekenen, worden de rentevoeten van de rendementscurve toegepast op de geraamde kasstroom van elke regeling. Vervolgens wordt één verdisconteringsvoet vastgesteld die dezelfde huidige waarde oplevert. De uiteindelijke verdisconteringsvoet weerspiegelt dus zowel het huidige renteklimaat als de specifieke kenmerken van de verplichtingen;
- Voorzieningen voor milieusaneringskosten: op het einde van elk jaar wordt een schatting gemaakt van de toekomstige kosten met betrekking tot bodemsanering op basis van het advies van een externe deskundige. De omvang van deze saneringskosten hangt af van een beperkt aantal onzekerheden, zoals onder andere de identificatie van nieuwe bodemverontreinigingen (zie Toelichting 7.13);
- Overige voorzieningen zijn bepaald op basis van de waarde van de ingestelde vorderingen of het geschatte bedrag van de risicoblootstelling. De verwachte timing van de bijbehorende uitgaande kasstromen is afhankelijk van de voortgang en de duur van de bijbehorende processen of procedures (zie Toelichting 7.13);

- Onderzoek op waardevermindering op goodwill: de Groep analyseert de waardevermindering op goodwill en kasstroomgenererende eenheden (KGE) op de verslagdatum, en wanneer er indicaties zijn dat de boekwaarde mogelijk hoger is dan de realiseerbare waarde. Deze analyse is gebaseerd op veronderstellingen over onder andere de evolutie van de markt, het marktaandeel, de evolutie van de marge en verdisconteringvoeten (zie Toelichting 7.2);
- Waardering tegen reële waarde van financiële instrumenten: wanneer de reële waarde van financiële activa en financiële passiva in de balans niet kan worden bepaald op basis van genoteerde prijzen op actieve markten, wordt hun reële waarde bepaald met behulp van waarderingstechnieken. Voor deze waarderingstechnieken wordt, waar mogelijk, gebruikgemaakt van gegevens uit waarneembare markten. Wanneer dit niet mogelijk is, is enige mate van oordeelsvorming noodzakelijk om de reële waarde te bepalen. Veranderingen in de reële waarde van een afgeleid afdekkingsinstrument dat is aangemerkt als een kasstroomafdekking, worden rechtstreeks opgenomen als niet-gerealiseerde resultaten, voor zover de afdekking effectief is. Het niet-effectieve deel wordt in de winst- en verliesrekening opgenomen (zie Toelichting 8.2).

2.5. Goedkeuring door de Raad van Bestuur

Op 23 maart 2017 heeft de Raad van Bestuur deze geconsolideerde jaarrekening goedgekeurd voor publicatie.

3. Belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving

3.1. Grondslagen voor consolidatie

DOCHTERONDERNEMINGEN

Een dochteronderneming is een entiteit die door de Vennootschap wordt gecontroleerd. De Groep controleert een entiteit wanneer hij blootgesteld is aan, of rechten heeft op variabele winsten omwille van zijn betrokkenheid bij de entiteit en hij de bevoegdheid heeft om via zijn zeggenschap over de entiteit die opbrengsten te beïnvloeden. De financiële staten van dochtervennootschappen zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening vanaf de datum dat de zeggenschap aanvangt tot de datum dat de zeggenschap ophoudt. De grondslagen voor dochterondernemingen worden, waar nodig, gewijzigd om ze overeen te laten komen met de grondslagen die de Groep toepast. Verliezen die toepasbaar zijn op de minderheidsbelangen in een dochteronderneming worden aan de minderheidsbelangen toegeschreven, zelfs als de minderheidsbelangen hierdoor een negatief saldo op de balans krijgen.

GEASSOCIEERDE DEELNEMINGEN

Een geassocieerde deelneming is een entiteit waarin de Vennootschap een invloed van betekenis maar geen zeggenschap heeft over de financiële en operationele beleidslijnen. De geconsolideerde jaarrekening omvat het aandeel van de Groep in de totale opgenomen winsten en verliezen van geassocieerde deelnemingen volgens de vermogensmutatiemethode, vanaf de datum dat de invloed van betekenis aanvangt tot de datum waarop de invloed van betekenis ophoudt. Wanneer het aandeel van de Groep in de verliezen zijn participatie in een geassocieerde deelneming overschrijdt, wordt de boekwaarde van de entiteit in de balans van de Groep verminderd tot nul en worden verdere verliezen niet langer opgenomen, behalve in de mate dat de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting is aangegaan of betalingen heeft verricht in naam van een geassocieerde deelneming.

BELANGEN IN JOINT VENTURES

Een joint venture is een overeenkomst waarbij de Groep gedeelde controle uitoefent en rechten heeft op de nettoactiva van de overeenkomst, dit in tegenstelling tot gezamenlijke activiteiten waarbij de Groep rechten heeft op de activa en verplichtingen voor de passiva. Belangen in joint ventures worden geboekt volgens de vermogensmutatiemethode. Ze worden initieel verwerkt tegen kostprijs. Na de eerste opname wordt het aandeel van de Groep in de totale opgenomen winsten en verliezen van joint ventures volgens de vermogensmutatiemethode geboekt in de geconsolideerde jaarrekening, vanaf de datum dat de gezamenlijke zeggenschap aanvangt tot de datum waarop de gezamenlijke zeggenschap ophoudt. Wanneer het aandeel van de Groep in de verliezen zijn participatie in een joint venture overschrijdt, wordt de boekwaarde van de entiteit in de balans van de Groep verminderd tot nul en worden verdere verliezen niet langer opgenomen, behalve in de mate dat de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting is aangegaan of betalingen heeft verricht in naam van een joint venture.

MINDERHEIDSBELANG

Minderheidsbelangen worden gewaardeerd tegen hun evenredige deel van de identificeerbare nettoactiva van de overgenomen partij op de aankoopdatum. Wijzigingen in het belang van de Groep in een niet 100%-dochteronderneming die niet leiden tot een verlies van zeggenschap, worden geboekt als transacties van eigen vermogen.

VERLIES VAN ZEGGENSCHAP

Bij het verlies van zeggenschap verwijdert de Groep de activa en passiva van de dochteronderneming, alle minderheidsbelangen en andere componenten van de niet-gerealiseerde resultaten van de dochteronderneming uit de balans. Een eventuele meer- of minwaarde die voortvloeit uit het verlies van zeggenschap wordt opgenomen als winst of verlies. Als de Groep een belang behoudt in een vroegere dochteronderneming, dan wordt dit belang aan de reële waarde gewaardeerd op de dag waarop de Groep de zeggenschap verliest. Vervolgens wordt het geboekt als een investering opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode of als een voor verkoop beschikbaar financieel actief, afhankelijk van de invloed die de Groep behoudt.

ELIMINATIE VAN INTRAGROEPTRANSACTIES

Intragroepssaldi en niet-gerealiseerde winsten en verliezen of baten en lasten die voortvloeien uit intragroepstransacties, worden geëlimineerd bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening.

Niet-gerealiseerde winsten die voortvloeien uit transacties met geassocieerde deelnemingen, worden geëlimineerd naar rato van het belang dat de Groep in de entiteit heeft. Niet-gerealiseerde verliezen worden geëlimineerd op dezelfde wijze als niet-gerealiseerde winsten, maar enkel in de mate dat er geen bewijs voorhanden is van een bijzondere waardevermindering.

BEDRIJFSCOMBINATIES EN GOODWILL

Goodwill ontstaat bij de overname van dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen, en vertegenwoordigt het positieve verschil tussen de overgedragen vergoeding en het belang van de Groep in de netto reële waarde van de netto identificeerbare activa, verplichtingen en de voorwaardelijke verplichtingen van de overgenomen partij.

De Groep waardeert goodwill op de aankoopdatum als:

- de reële waarde van de overgedragen vergoeding; plus
- het opgenomen bedrag van een minderheidsbelang in de overgenomen partij; plus
- als de bedrijfscombinatie in fasen verloopt, de reële waarde van het vooraf bestaande vermogensbelang in de overgenomen partij; minus
- de reële waarde van de identificeerbare overgenomen activa en de aangegane verplichtingen op de aankoopdatum.

Wanneer het verschil negatief is, wordt onmiddellijk een winst op voordelige acquisitie opgenomen in de resultatenrekening.

De overgedragen vergoeding is exclusief bedragen voor de afwikkeling van eerder bestaande relaties. Deze bedragen worden in het algemeen in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Transactiekosten die niet verbonden zijn aan de uitgifte van schuld- of eigenvermogensinstrumenten en die de Groep maakt in het kader van een bedrijfscombinatie, worden in de kosten opgenomen wanneer ze worden gemaakt.

Eventuele voorwaardelijke vergoedingen die moeten worden betaald, worden gewaardeerd tegen de reële waarde op de aankoopdatum. Als de voorwaardelijke vergoeding als eigen vermogen wordt geklasseerd, dan wordt deze niet opnieuw gewaardeerd en wordt de afwikkeling in het eigen vermogen opgenomen. In andere gevallen worden wijzigingen in de reële waarde van de voorwaardelijke vergoeding in de winst- en verliesrekening opgenomen.

3.2. Omrekening van vreemde valuta

TRANSACTIES EN SALDI IN VREEMDE VALUTA

Transacties in vreemde valuta worden omgerekend naar de functionele valuta van de Vennootschap tegen de wisselkoers die geldt op de datum van de transactie. Monetair activa en passiva aangeduid in vreemde valuta op balansdatum worden omgerekend tegen de wisselkoers die geldt op die datum. Verschillen die ontstaan bij de omrekening van vreemde valuta worden opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Niet-monetaire activa en passiva die in vreemde valuta op basis van historische kosten worden gewaardeerd, worden omgerekend tegen de wisselkoers op datum van de transactie.

BUITENLANDSE BEDRIJFSACTIVITEITEN

Een buitenlandse activiteit is een entiteit die een dochteronderneming, geassocieerde deelneming, joint venture of filiaal van de verslaggevende entiteit is en waarvan de activiteiten zijn gebaseerd of worden uitgevoerd in een ander land dan het land van de verslaggevende entiteit of in een andere valuta dan de valuta van de verslaggevende entiteit.

De financiële verslaggeving van alle entiteiten van de Groep met een functionele valuta die verschilt van de presentatievaluta van de Groep wordt als volgt omgerekend naar de presentatievaluta:

- Activa en passiva worden omgerekend tegen de wisselkoers op de verslagdatum;
- Inkomsten en uitgaven worden omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoers van het jaar.

Verschillen die ontstaan bij de omrekening van de netto-investering in buitenlandse dochterondernemingen, belangen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen tegen de wisselkoersen bij de sluiting van het boekjaar, worden opgenomen in het eigen vermogen onder 'omrekeningsverschillen' als onderdeel van de 'Niet-gerealiseerde resultaten'. Bij de (gedeeltelijke) verkoop van buitenlandse dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen worden de gecumuleerde omrekeningsverschillen (gedeeltelijk) opgenomen in de winst of het verlies als onderdeel van winst/verlies uit de verkoop.

3.3. Financiële instrumenten

AFGELEIDE FINANCIËLE INSTRUMENTEN

De Groep maakt soms gebruik van afgeleide financiële instrumenten om de valuta- en renterisico's af te dekken die voortvloeien uit bedrijfs-, financierings- en investeringsactiviteiten. In overeenstemming met het thesauriebeleid houdt de Groep geen derivaten aan voor handelsdoeleinden en geeft de Groep deze ook niet uit. Derivaten die echter niet in aanmerking komen voor hedge accounting worden verwerkt als instrumenten aangehouden voor handelsdoeleinden.

Afgeleide financiële instrumenten worden bij de eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. De winst of het verlies uit fluctuaties van de reële waarde wordt onmiddellijk in de winst- en verliesrekening opgenomen. Indien derivaten voor hedge accounting in aanmerking komen, is de opname van een resulterende winst of een resulterend verlies afhankelijk van de aard van de post die wordt afgedekt.

De reële waarde van renteswaps is het geschatte bedrag dat de Groep zou ontvangen of betalen om de swap per balansdatum te beëindigen, waarbij rekening wordt gehouden met de actuele rente en met de kredietwaardigheid van de tegenpartijen en van de Groep. De reële waarde van valutatermijncontracten is de contante waarde van de genoteerde termijnkoers per balansdatum.

VOOR AFDEKKING GEBRUIKTE DERIVATEN

Kasstroomafdekkingen

Veranderingen in de reële waarde van een afgeleid afdekkingsinstrument dat is aangemerkt als een kasstroomafdekking worden rechtstreeks opgenomen als niet-gerealiseerde resultaten, voor zover de afdekking effectief is. Het niet-effectieve deel wordt als last in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Indien een afdekkingsinstrument niet langer voldoet aan de voorwaarden voor 'hedge accounting', afloopt of wordt verkocht, beëindigd of uitgeoefend, wordt de afdekking prospectief beëindigd. De cumulatieve winst die of het cumulatieve verlies dat eerder in de niet-gerealiseerde resultaten was opgenomen, blijft daar onderdeel van uitmaken tot de verwachte transactie heeft plaatsgevonden. Als het afgedekte element een niet-financieel actief betreft, wordt het onder de niet-gerealiseerde resultaten opgenomen bedrag overgeboekt naar de boekwaarde van het actief wanneer dit verantwoord is. In andere gevallen wordt het onder de niet-gerealiseerde resultaten opgenomen bedrag overgeboekt naar de winst- en verliesrekening in dezelfde periode waarin het afgedekte element van invloed is op de winst- en verliesrekening.

Cumulatieve winsten en verliezen met betrekking tot reeds afgelopen derivaten of beëindigde afdekkingsrelaties blijven verwerkt als onderdeel van de niet-gerealiseerde resultaten zolang het waarschijnlijk is dat de afgedekte transactie zich zal voordoen. Indien de afgedekte transactie niet langer waarschijnlijk is, worden de gecumuleerde winsten of verliezen onmiddellijk vanuit de niet-gerealiseerde resultaten naar de winst- en verliesrekening overgebracht.

Afdekking van monetaire activa en passiva

Hedge accounting wordt niet toegepast op afgeleide instrumenten die in economische zin worden gebruikt als afdekking van in vreemde valuta's luidende activa en verplichtingen. Veranderingen in de reële waarde van dergelijke derivaten worden als onderdeel van de valutakoerswinsten en -verliezen, in de winst- en verliesrekening opgenomen.

3.4. Balansposten

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Activa in eigendom

Materiële vaste activa worden uitgedrukt aan kostprijs (met inbegrip van rechtstreeks toerekenbare kosten, waaronder de financieringskosten) verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen (zie het hoofdstuk 'Waardevermindering'). De kosten van zelf vervaardigde activa omvatten de kosten van materialen, van direct toewijsbare personeelskosten en, waar relevant, van de initiële schatting van de kosten van het ontmantelen en verwijderen van de activa en het herstellen van de site waarop zij gelegen zijn. Wanneer onderdelen van materiële vaste activa een verschillende gebruiksduur hebben, worden zij geboekt als afzonderlijke materiële vaste activa.

Kosten na eerste opname

De Groep neemt in de boekwaarde van een materieel vast actief de kosten op van het vervangen van een deel van dat actief wanneer die kosten worden gemaakt, enkel wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen met betrekking tot het actief aan de Groep zullen toekomen, en indien de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden gewaardeerd. Alle overige kosten, zoals herstellings- en onderhoudskosten, worden als een uitgave opgenomen in de winst- en verliesrekening zodra zij worden gemaakt.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen volgens de lineaire methode over de geschatte gebruiksduur van elk bestanddeel van een materieel vast actief. De terreinen worden niet afgeschreven. De gebruikte afschrijvingspercentages zijn opgenomen in de tabel hierna.

De afschrijvingsmethoden, de resterende levensduur, alsook de eventuele restwaarde van de materiële vaste activa worden op het einde van elk boekjaar geëvalueerd en, in voorkomend geval, prospectief aangepast.

• Administratieve gebouwen	2,00%
• Industriële gebouwen	2,00 – 4,00%
• Luchtlijnen	2,00 – 4,00%
• Ondergrondse kabels	2,00 – 5,00%
• Onderstations (faciliteiten en machines)	2,50 – 6,67%
• Afstandsbediening	3,00 – 12,50%
• Dispatching	4,00 – 10,00%
• Andere TGU (uitrusting van gehuurde gebouwen)	contractuele periode
• Voertuigen	6,67 – 20,00%
• Gereedschap en kantoormeubilair	6,67 – 20,00%
• Hardwareapparatuur	25,00 – 33,00%

Verplichting tot ontmanteling

Er wordt een provisie aangelegd voor buitendienststellings- en milieukosten op basis van de geschatte toekomstige uitgaven, verdisconteerd tot hun actuele waarde. Een initiële schatting voor de buitendienststellings- en milieukosten van materiële vaste activa is verwerkt in de oorspronkelijke kosten van de materiële vaste activa in kwestie.

Wijzigingen in de voorzieningen als gevolg van herziene schattingen of verdisconteringsvoeten of wijzigingen in de verwachte timing van uitgaven voor materiële vaste activa worden verwerkt als wijzigingen in hun boekwaarde en worden prospectief afgeschreven over hun resterende geschatte economische levensduur; in andere gevallen worden deze wijzigingen in de winst- en verliesrekening opgenomen.

De toename in de voorzieningen als gevolg van de verdiscontering is als financieringskost opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Verwijdering uit de balans

Een actief wordt niet meer op de balans opgenomen in geval van verkoop, buitendienststelling of indien er geen toekomstige economische voordelen van het gebruik, verkoop of buitendienststelling worden verwacht. Een eventuele opbrengst of verlies voortvloeiend uit de verwijdering van het actief (hetgeen wordt berekend als het verschil tussen de netto-opbrengst bij verkoop of buitendienststelling en de boekwaarde van het actief) wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening onder overige bedrijfsopbrengsten/overige bedrijfskosten, gedurende het jaar waarin het actief wordt verwijderd van de balans.

IMMATERIËLE ACTIVA

Goodwill

Goodwill wordt opgenomen aan kost minus gecumuleerde waardeverminderingen. Goodwill is toegewezen aan kasstroomgenererende eenheden en wordt niet afgeschreven, maar jaarlijks getest op bijzondere waardeverminderingen (zie het hoofdstuk 'Waardevermindering'). In geval van geassocieerde deelnemingen wordt de boekwaarde van de goodwill inbegrepen in de boekwaarde van de investering in de geassocieerde deelneming.

Computersoftware

Softwarelicenties die verworven worden door de Groep worden uitgedrukt aan kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen (zie verder) en bijzondere waardeverminderingen (zie het hoofdstuk 'Waardevermindering').

Uitgaven in verband met onderzoeksactiviteiten ondernomen om intern software te ontwikkelen, worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als een uitgave zodra zij gedaan worden. Uitgaven met betrekking tot de ontwikkelingsfase van intern ontwikkelde software worden gekapitaliseerd indien:

- de ontwikkelingskosten betrouwbaar kunnen worden bepaald;
- de software technisch en commercieel haalbaar is en de toekomstige economische voordelen waarschijnlijk zijn;
- de Groep van plan is – en over voldoende middelen beschikt – om de ontwikkeling te voltooien;
- de Groep van plan is om de software actief te gebruiken.

De geactiveerde uitgaven omvatten materiaalkosten, de directe personeelskosten en de indirecte kosten die direct toerekenbaar zijn aan het gebruiksklaar maken van de software. De overige kosten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment dat deze zich voordoen.

Licenties, patenten en vergelijkbare rechten

Uitgaven voor aangekochte licenties, patenten, handelsmerken of vergelijkbare rechten worden geactiveerd en lineair afgeschreven over de eventuele contractperiode of over de geschatte gebruiksduur.

Kosten na eerste opname

Uitgaven na eerste opname voor geactiveerde immateriële activa worden slechts geactiveerd wanneer hierdoor de toekomstige economische voordelen toenemen die zijn besloten in het specifieke actief waarop zij betrekking hebben. Alle andere uitgaven worden in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment dat zij zich voordoen.

Afschrijvingen

Afschrijvingen gebeuren lineair ten laste van de winst- en verliesrekening over de geschatte gebruiksduur van immateriële activa, tenzij deze onbepaald is. Voor goodwill en immateriële activa met onbepaalde gebruiksduur wordt systematisch op elke balansdatum nagegaan of er sprake is van bijzondere waardevermindering. Software wordt afgeschreven vanaf de datum waarop ze beschikbaar is voor gebruik. De geschatte gebruiksduur is als volgt:

• Licenties	20,00%
• Concessies	contractuele periode
• Computersoftware	20,00 – 25,00%

De afschrijvingsmethoden, de resterende levensduur, alsook de eventuele restwaarde van de immateriële activa worden jaarlijks geëvalueerd en in voorkomend geval prospectief aangepast.

BELEGGINGEN

Elk type belegging wordt geboekt op de transactiedatum.

Beleggingen in eigenvermogensinstrumenten

Beleggingen in eigenvermogensinstrumenten omvatten deelnemingen in ondernemingen waarin de Groep noch zeggenschap, noch een invloed van betekenis heeft. Dit is het geval bij ondernemingen waarin de Groep minder dan 20% van de stemrechten bezit. Zulke beleggingen worden aangemerkt als financiële activa die beschikbaar zijn voor verkoop en worden gewaardeerd tegen reële waarde. Eventueel hieruit voortvloeiende veranderingen in reële waarde, behoudens bijzondere waardeverminderingen, worden rechtstreeks opgenomen in niet-gerealiseerde resultaten. Wanneer een belegging wordt verkocht, wordt de cumulatieve winst die, of het cumulatieve verlies dat, voordien rechtstreeks in de niet-gerealiseerde resultaten was opgenomen, opgenomen in de winst- en verliesrekening.

De investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode worden gewaardeerd tegen kostprijs indien er geen genoteerde prijs op een actieve markt is en de reële waarde niet op een betrouwbare wijze gewaardeerd kan worden.

Beleggingen in schuldinstrumenten

Beleggingen in schuldinstrumenten geklasseerd als aangehouden voor handelsdoeleinden of als beschikbaar voor verkoop, worden geboekt tegen reële waarde. Eventuele winsten of verliezen die hieruit voortvloeien, worden respectievelijk in de winst- en verliesrekening of het eigen vermogen geboekt. De reële waarde van deze beleggingen is hun genoteerde biedprijs op het einde van de verslagperiode. Waardeverminderingen alsook winsten en verliezen uit wisselkoersverschillen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen. Beleggingen in schuldinstrumenten die tot hun vervaldatum worden aangehouden, worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Andere beleggingen

De andere beleggingen van de Groep worden geklasseerd als beschikbaar voor verkoop en worden gewaardeerd tegen reële waarde. Eventuele winsten of verliezen die hieruit voortvloeien, worden rechtstreeks opgenomen in het eigen vermogen. Waardeverminderingen worden bij niet-gerealiseerde resultaten opgenomen (zie hoofdstuk 'Waardevermindering').

HANDELS- EN OVERIGE VORDERINGEN

Onderhanden projecten in opdracht van derden

Onderhanden projecten in opdracht van derden worden uitgedrukt aan kostprijs vermeerderd met winst naar rato van de voortgang van de werken, verminderd met een voorziening voor voorzienbare verliezen en verminderd met gefactureerde voorschotten naar rato van de voortgang van het project. De kostprijs omvat alle uitgaven die rechtstreeks verband houden met specifieke projecten en een toerekening van de gemaakte vaste en variabele indirecte kosten in verband met de contractuele activiteiten van de Groep gebaseerd op normale operationele capaciteit.

Handels- en overige vorderingen

Handelsvorderingen en overige vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, minus de nodige voorzieningen voor bedragen die als niet-invorderbaar worden beschouwd.

VOORRADEN

Voorraden (reserveonderdelen) worden uitgedrukt aan hun kost, of hun netto-opbrengstwaarde indien deze lager is. De netto-opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs, verminderd met de geschatte kosten van voltooiing en verkoopkosten. De kostprijs van voorraden is gebaseerd op de waarderingsregel van de gewogen gemiddelde kostprijs. De kostprijs van voorraden omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met andere directe aanschaffingskosten gerelateerd aan de levering en het operationeel maken.

Waardeverminderingen van voorraden aan netto-opbrengstwaarde worden geboekt in de periode waarin de waardevermindering zich voordoet.

GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN

Geldmiddelen en kasequivalenten omvatten kassaldi, banksaldi, handelspapieren en direct opvraagbare deposito's. Kaskredieten die direct opeisbaar zijn en die een integraal deel uitmaken van het thesauriebeheer van de Groep, maken in het kasstroomoverzicht deel uit van kasequivalenten en geldmiddelen.

WAARDEVERMINDERING – NIET-FINANCIËLE ACTIVA

De boekwaarde van de activa van de Groep, met uitzondering van voorraden en uitgestelde belastingen, worden op elke balansdatum herzien om vast te stellen of er enige aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering. Indien zulke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat.

Voor goodwill en immateriële activa met onbepaalde gebruiksduur en immateriële activa die nog niet gebruiksklaar zijn, wordt de realiseerbare waarde geschat aan het einde van elke verslagperiode.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen telkens als de boekwaarde van een actief of kasstroomgenererende eenheid de realiseerbare waarde ervan overschrijdt. Bijzondere waardeverminderingen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Opgenomen bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot kasstroomgenererende eenheden worden eerst toegerekend om de boekwaarde te verminderen van goodwill toegewezen aan kasstroomgenererende eenheden en dan om de boekwaarde te verminderen van de andere activa in de eenheden op een pro-ratabasis.

Na de opname van een bijzondere waardevermindering, zullen de afschrijvingskosten voor het actief aangepast worden voor toekomstige periodes.

Berekening van de realiseerbare waarde

De realiseerbare waarde van immateriële activa en materiële vaste activa is gelijk aan de reële waarde verminderd met de verkoopkosten, of de bedrijfswaarde indien deze hoger is. Bij het beoordelen van de bedrijfswaarde worden de verwachte toekomstige kasstromen verdisconteerd tot hun actuele waarde aan de hand van een verdisconteringsvoet vóór belasting die een weerspiegeling is van de huidige marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld en de risico's eigen aan het actief.

De activa van de Groep genereren geen kasstromen die onafhankelijk zijn van andere activa en de realiseerbare waarde is bijgevolg bepaald voor de kasstroomgenererende eenheid (d.i. het gehele hoogspanningsnet) waartoe de activa behoren. Dit is tevens het niveau waarop de Groep zijn goodwill beheert en economische voordelen bekamt van de verworven goodwill.

Terugnemingen van bijzondere waardeverminderingen

Er gebeuren geen terugnemingen van bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot goodwill. Met betrekking tot andere activa wordt een bijzondere waardevermindering teruggenomen indien er een wijziging is geweest in de schattingen die gebruikt worden om de realiseerbare waarde vast te stellen.

Een bijzondere waardevermindering wordt slechts teruggenomen in de mate dat de boekwaarde van het actief niet hoger is dan de boekwaarde, na aftrek van afschrijvingen of waardevermindering, die zou zijn vastgesteld indien geen bijzondere waardevermindering was opgenomen.

WAARDEVERMINDERING – FINANCIËLE ACTIVA

Een bijzondere waardevermindering met betrekking tot een financieel actief wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs als het verschil tussen de boekwaarde en de actuele waarde van de verwachte toekomstige kasstromen die zijn verdisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet voor het actief. Verliezen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als een voorziening voor leningen en vorderingen of beleggingsinstrumenten die tot vervaldatum worden aangehouden. De rente op het actief waarvan de waarde vermindert, wordt steeds opgenomen. Wanneer een gebeurtenis die optreedt na de opgenomen bijzondere waardevermindering het bedrag van de waardevermindering doet dalen, wordt deze daling teruggenomen in de winst- en verliesrekening.

Bijzondere waardeverminderingen op voor verkoop beschikbare financiële activa worden opgenomen door overboeking van het opgebouwde verlies in de reële-waardereserve in het eigen vermogen naar de winst- en verliesrekening. Het cumulatieve verlies dat verdwijnt uit het eigen vermogen en in de winst- en verliesrekening wordt opgenomen, is het verschil tussen de verkrijgingsprijs, minus aftrek van eventuele aflossing van de hoofdsom en amortisatie, en de huidige reële waarde, verminderd met een eventuele bijzondere waardevermindering die eerder in de winst- en verliesrekening is opgenomen. Veranderingen in voorzieningen voor bijzondere waardeverminderingen die toerekenbaar zijn aan de toepassing van de effectieve-rentemethode worden opgenomen in de post baten uit interesten. Als, in een latere periode, de reële waarde van een voor verkoop beschikbaar instrument dat onderhevig is aan een bijzondere waardevermindering stijgt en de stijging objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van de bijzondere waardevermindering in de winst- en verliesrekening, wordt de bijzondere waardevermindering teruggenomen, waarbij het bedrag van de terugname in de winst- en verliesrekening wordt opgenomen. Bij een herstel in een latere periode van de reële waarde van een voor verkoop beschikbaar eigenvermogensinstrument dat onderhevig is aan bijzondere waardevermindering, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel opgenomen in niet-gerealiseerde resultaten.

AANDELENKAPITAAL

Transactiekosten

Transactiekosten met betrekking tot de uitgifte van kapitaal worden afgetrokken van ontvangen kapitalen.

Dividenden

Dividenden worden opgenomen als een schuld in de periode waarin zij vastgesteld zijn.

RENTEDRAGENDE LENINGEN

Rentedragende leningen worden initieel verwerkt tegen reële waarde verminderd met toerekenbare transactiekosten. Na de eerste opname worden rentedragende leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, waarbij een verschil tussen de kostprijs en het aflossingsbedrag op basis van de effectieve-rentemethode in de winst- en verliesrekening wordt opgenomen over de looptijd van de leningen.

PERSONEELSBELONINGEN

Toegezegde-bijdrageregelingen

Alle Belgische op bijdragen gebaseerde pensioenvoorzieningen, die in de Belgische pensioenwetgeving als toegezegde-bijdrageregelingen worden aangeduid, worden voor boekhoudkundige doeleinden geclassificeerd als toegezegd-pensioenregelingen vanwege het minimumrendement dat de werkgever wettelijk moet waarborgen.

Aangezien de Belgische op bijdragen gebaseerde pensioenvoorzieningen niet 'back-loaded' zijn, werd de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten bepaald volgens de 'Projected Unit Credit'-methode (PUC) zonder projectie van toekomstige bijdragen. De reële waarde van de fondsbeleggingen komt voor elke regeling overeen met de som van de (eventuele) opgebouwde individuele reserves en de waarde van de (eventuele) collectieve fondsen. Wij verwijzen ook naar onderstaande rubriek 'Toegezegd-pensioenregelingen'.

Toegezegd-pensioenregelingen

Voor toegezegd-pensioenregelingen worden jaarlijks de pensioenkosten voor elke regeling afzonderlijk geschat op basis van de 'Projected Unit Credit'-methode door erkende actuarissen. Er wordt een schatting gemaakt van de pensioenrechten die werknemers hebben opgebouwd in ruil voor hun diensten in het boekjaar en voorafgaande periodes; deze pensioenrechten worden verdisconteerd om de huidige waarde ervan vast te stellen en de reële waarde van de fondsbeleggingen wordt hiervan afgetrokken. De verdisconteringsvoet is de rentevoet op balansdatum op hoogwaardige obligaties die vervaldatum hebben die de termijnen van de verplichtingen van de Groep benaderen en die uitgedrukt zijn in de valuta waarin de beloningen naar verwachting zullen worden betaald.

Wanneer de pensioenrechten van een regeling verbeterd worden, wordt het gedeelte van de verbeterde pensioenrechten dat betrekking heeft op diensten door werknemers verricht in het verleden, als een uitgave opgenomen in de winst- en verliesrekening op de vroegste van deze twee data:

- wanneer de aanpassing of beperking van de regeling gebeurt; of
- wanneer de entiteit de gerelateerde herstructureringskosten onder IAS 37 of de ontslagvergoedingen opneemt.

Waar de berekening in een voordeel voor de Groep resulteert, wordt het opgenomen actief beperkt tot de huidige waarde van toekomstige terugbetalingen van de regeling of kortingen in toekomstige bijdragen tot de regeling.

Herwaarderingsbestaande uit actuariële winsten en verliezen, het effect van het activaplafond, met uitsluiting van bedragen die opgenomen zijn in de netto rentekosten op de netto toegezegd-pensioenverplichting, en de opbrengst van fondsbeleggingen (met uitsluiting van bedragen die opgenomen zijn in de netto rentekosten op de netto toegezegd-pensioenverplichting) worden onmiddellijk opgenomen in de balans met een overeenkomend debet of credit op de ingehouden winsten via de niet-gerealiseerde resultaten in de periode waarin ze verschijnen. Herwaarderingsbestaande uit actuariële winsten en verliezen, het effect van het activaplafond, met uitsluiting van bedragen die opgenomen zijn in de netto rentekosten op de netto toegezegd-pensioenverplichting, en de opbrengst van fondsbeleggingen (met uitsluiting van bedragen die opgenomen zijn in de netto rentekosten op de netto toegezegd-pensioenverplichting) worden onmiddellijk opgenomen in de balans met een overeenkomend debet of credit op de ingehouden winsten via de niet-gerealiseerde resultaten in de periode waarin ze verschijnen. Herwaarderingsbestaande uit actuariële winsten en verliezen, het effect van het activaplafond, met uitsluiting van bedragen die opgenomen zijn in de netto rentekosten op de netto toegezegd-pensioenverplichting, en de opbrengst van fondsbeleggingen (met uitsluiting van bedragen die opgenomen zijn in de netto rentekosten op de netto toegezegd-pensioenverplichting) worden onmiddellijk opgenomen in de balans met een overeenkomend debet of credit op de ingehouden winsten via de niet-gerealiseerde resultaten in de periode waarin ze verschijnen.

Restitutierechten

Restitutierechten worden opgenomen als aparte activa als en alleen als het bijna absoluut zeker is dat een andere partij (een deel van) de uitgaven zal betalen om de betreffende brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten te vereffenen. De restitutierechten worden voorgesteld als vast actief, onder andere financiële activa en worden gewaardeerd tegen verwachte waarde. De restitutierechten volgen dezelfde behandeling als de daarmee overeenstemmende brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten. Wanneer het wijzigen van de periode resulteert in wijzigingen in de financiële veronderstellingen, wijzigingen ten gevolge van ervaringsaanpassingen of wijzigingen in de demografische veronderstellingen, wordt het actief aangepast via de niet-gerealiseerde resultaten. De componenten van de kosten uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling worden opgenomen zonder de bedragen die verband houden met veranderingen in de boekwaarde van de restitutierechten.

Andere langetermijnpersoneelsbeloningen

De nettoverplichting van de Groep met betrekking tot andere personeelsbeloningen op lange termijn dan pensioenregelingen wordt jaarlijks berekend volgens de 'Projected Unit Credit'-methode door erkende actuarissen. De nettoverplichting is het bedrag van de toekomstige beloning dat werknemers verdienen in ruil voor hun diensten in de verslagperiode en voorafgaande periodes. De verplichting wordt verdisconteerd tot de huidige waarde ervan en de reële waarde van eventuele daarop betrekking hebbende activa wordt in mindering gebracht. De verdisconteringvoet is het rendement op balansdatum op hoogwaardige obligaties die vervaldata hebben die de termijnen van de verplichtingen van de Groep benaderen en die uitgedrukt zijn in de valuta waarin de beloningen naar verwachting zullen worden betaald.

Kortetermijnpersoneelsbeloningen

Kortetermijnpersoneelsbeloningen worden op een niet-verdisconteerde basis gewaardeerd en opgenomen wanneer de daarmee verband houdende dienst wordt verricht. Er wordt een verplichting in de balans opgenomen voor het bedrag dat naar verwachting ten gevolge van een kortetermijnbonus in contanten of een winstdelingsregeling zal worden uitbetaald indien de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft als gevolg van verstreken diensttijd van werknemers en indien deze verplichting betrouwbaar kan worden bepaald.

VOORZIENINGEN

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft als gevolg van een gebeurtenis uit het verleden en het waarschijnlijk is dat een uitstroom van economische voordelen – waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt – vereist zal zijn om de verplichting af te wikkelen. Indien het effect wezenlijk is, worden voorzieningen vastgesteld door de verwachte toekomstige kasstromen te verdisconteren aan een verdisconteringvoet vóór belasting die een afspiegeling is van de huidige marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld en, waar aangewezen, de risico's eigen aan de verplichting.

Indien de Groep verwacht dat een (deel van de) voorziening kan worden verhaald op een derde, wordt deze vergoeding alleen opgenomen als een afzonderlijk actief indien deze vergoeding vrijwel zeker is. De last die met een voorziening samenhangt, wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening na aftrek van een eventuele vergoeding.

De totale geraamde kosten vereist voor de ontmanteling en de verwijdering van het actief worden, indien relevant, opgenomen als materiële activa en afgeschreven over de volledige gebruiksduur van het actief. De totale geraamde kosten vereist voor de ontmanteling en de verwijdering van het actief, verdisconteerd tot de huidige waarde ervan, worden geboekt als voorzieningen. Indien het bedrag verdisconteerd wordt, wordt de toename in de voorziening wegens het verstrijken van de tijd verantwoord als financieringslasten.

HANDELS- EN OVERIGE SCHULDEN

Handels- en overige schulden worden uitgedrukt tegen geamortiseerde kostprijs.

OVERHEIDSSUBSIDIES

Overheidssubsidies worden opgenomen wanneer het redelijkerwijs zeker is dat de Groep de subsidie zal ontvangen en dat aan alle onderliggende voorwaarden is voldaan. Subsidies die aan een actief zijn verbonden, worden onder overige verplichtingen opgenomen en worden systematisch in de resultatenrekening opgenomen tijdens de verwachte gebruiksduur van het bijbehorend actief. Subsidies die aan uitgavenposten zijn verbonden, worden in de resultatenrekening opgenomen in dezelfde periode als de uitgave waarvoor de subsidie werd ontvangen. Overheidssubsidies worden als overige bedrijfsopbrengsten opgenomen in de resultatenrekening.

3.5. Posten in de resultatenrekening

OPBRENGSTEN

Opbrengsten worden geboekt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen verbonden aan de transactie naar de entiteit zullen vloeien en op voorwaarde dat deze voordelen op een betrouwbare wijze kunnen worden gewaardeerd en de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is.

De opbrengsten omvatten de wijzigingen aan het afrekeningsmechanisme (zie Toelichting 7.16).

Opbrengsten vertegenwoordigen de reële waarde van de vergoeding die ontvangen wordt in het gewone verloop van de activiteiten van de Groep.

Verkochte goederen en geleverde diensten

Opbrengsten uit diensten en de verkoop van goederen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening wanneer de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen.

Onderhanden projecten in opdracht van derden

Zodra het resultaat van een onderhanden project in opdracht van derden op betrouwbare wijze kan worden geschat, worden contractuele baten en lasten opgenomen in de winst- en verliesrekening naar rato van het stadium van voltooiing van het project. Een verwacht verlies op een project wordt onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Overdracht van activa van klanten

De ontvangsten van klanten (financiële tussenkomst) voor de constructie van aansluitingen op het hoogspanningsnet worden in de winst- en verliesrekening opgenomen naar rato van het stadium van de realisatie van de onderliggende materiële vaste activa.

Overige opbrengsten

Overige bedrijfsopbrengsten worden opgenomen wanneer ze verdiend zijn of wanneer de relevante dienst gepresteerd werd.

LASTEN

Betalingen uit hoofde van operationele leasing

Betalingen uit hoofde van operationele leasing worden lineair opgenomen in de winst- en verliesrekening over de leaseperiode. Ontvangen vergoedingen als stimulering voor het sluiten van leaseovereenkomsten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als een integraal deel van de totale leasinguitgaven.

Overige bedrijfskosten

Eigendomsbelastingen verschuldigd door Elia Transmission (België) worden onmiddellijk opgenomen tegen 100% zodra het eigendomsrecht vaststaat (gewoonlijk op 1 januari van elk jaar). Deze kosten, die worden gekwalificeerd als niet-beheersbare kosten binnen het regelgevende kader, worden evenwel opgenomen als opbrengsten door het afrekeningsmechanisme voor hetzelfde bedrag, wat resulteert in een nul-impact op de winst- en verliesrekening.

FINANCIERINGSBATEN EN -LASTEN

De financieringslasten omvatten interesten op leningen, berekend volgens de effectieve rentevoetmethode, wisselkoersverliezen, winsten uit muntafdekkingen die wisselkoersverliezen compenseren, resultaten uit de afdekkingen van renterisico's, verliezen op afdekkingsinstrumenten die niet worden gebruikt in het kader van een afdekkingstransactie, verliezen op voor handelsdoeleinden aangehouden financiële activa en waardeverminderingen op voor verkoop beschikbare financiële activa, alsook verliezen uit afdekkingineffectiviteit. De nettofinancieringslasten omvatten interesten op leningen berekend aan de hand van de methode van de effectieve rente en winsten en verliezen uit wisselkoersverschillen.

Financieringsbaten omvatten onder andere rentebaten op bankdeposito's, die naarmate zij oplopen opgenomen worden in de winst- en verliesrekening aan de hand van de methode van de effectieve rente.

Financieringslasten die niet direct toewijsbaar zijn aan de aankoop, bouw of productie van een in aanmerking komend actief worden in de winst- en verliesrekening opgenomen aan de hand van de methode van de effectieve rente.

WINSTBELASTINGEN

De winstbelastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en uitgestelde belasting. De winstbelasting wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening behalve voor zover zij betrekking heeft op posten die rechtstreeks worden opgenomen in het eigen vermogen.

De over de verslagperiode verschuldigde belasting is de verwachte te betalen belasting op de belastbare winst voor het jaar, met toepassing van belastingtarieven die zijn vastgesteld of grotendeels zijn vastgesteld aan het einde van de verslagperiode en alle aanpassingen aan de te betalen belasting met betrekking tot vroegere jaren.

Uitgestelde belastingverplichtingen worden verwerkt op basis van de balansmethode op tijdelijke verschillen die ontstaan tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarde van die posten. Uitgestelde belastingen worden niet verwerkt voor de volgende tijdelijke verschillen: de eerste opname van activa of verplichtingen in een transactie die geen bedrijfscombinatie betreft en noch de commerciële noch de fiscale winst in de voorzienbare toekomst zullen beïnvloeden, en verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen en joint ventures voor zover het waarschijnlijk is dat deze in de voorzienbare toekomst niet zullen worden afgewikkeld. Voor tijdelijke verschillen die voortvloeien uit de eerste opname van goodwill worden geen uitgestelde belastingverplichtingen opgenomen. Uitgestelde belastingverplichtingen worden gewaardeerd met behulp van de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn bij terugname van de tijdelijke verschillen, op basis van de wetten die per verslagdatum zijn vastgesteld of materieel zijn vastgesteld. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd indien er een wettelijk afdwingbaar recht bestaat om de verschuldigde belastingvorderingen en -verplichtingen te salderen en deze vorderingen en verplichtingen samenhangen met door dezelfde belastingautoriteit opgelegde winstbelasting aan dezelfde belastingplichtige entiteit, dan wel aan verschillende belastingplichtige entiteiten die de bedoeling hebben om de verschuldigde belastingvorderingen en -verplichtingen te salderen of waarvan de belastingvorderingen en -verplichtingen gelijktijdig worden gerealiseerd.

Een uitgestelde belastingvordering wordt slechts opgenomen in de mate dat het waarschijnlijk is dat toekomstige belastbare winsten beschikbaar zullen zijn waartegen de actiefpost kan worden aangewend. Uitgestelde belastingvorderingen worden verminderd in de mate waarin het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel gerealiseerd zal worden.

Bijkomende winstbelastingen die voortvloeien uit de uitkering van dividenden worden tezelfdertijd opgenomen als de verplichting om het betrokken dividend te betalen.

3.6. Overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten en mutatieoverzicht van het eigen vermogen

Het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten geeft een beeld van alle in de geconsolideerde winst- en verliesrekening en het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen opgenomen opbrengsten en lasten. De Groep heeft ervoor gekozen de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten weer te geven met behulp van de tweeledige methode: de winst- en verliesrekening onmiddellijk gevolgd door het overzicht van de niet-gerealiseerde resultaten. Daardoor bevat het mutatieoverzicht van het eigen vermogen alleen wijzigingen die verband houden met de aandeelhouders.

4. Gesegmenteerde rapportering

4.1. Grondslagen voor segmentering

De Groep heeft gekozen voor een geografische segmentering, aangezien deze segmentering de basis vormt voor de interne managementrapportering van de Vennootschap en het belangrijkste besluitvormende orgaan van de entiteit de mogelijkheid geeft om het type en het financiële profiel van haar activiteiten transparant te evalueren en te beoordelen.

In overeenstemming met IFRS 8 heeft de Groep de volgende bedrijfssegmenten bepaald op basis van de eerder vermelde criteria:

- Elia Transmission (België), dat Elia System Operator NV en de bedrijven omvat waarvan de activiteiten rechtstreeks zijn verbonden met de rol van de Belgische transmissienetbeheerder (Elia Asset NV, Elia Engineering NV, Elia Re SA, HGRT SAS, Coreso NV en Ampacimon NV);
- 50Hertz Transmission (Duitsland), dat Eurogrid International CVBA en de bedrijven omvat waarvan de activiteiten rechtstreeks zijn verbonden met de rol van de transmissienetbeheerder in Duitsland (Eurogrid GmbH, 50Hertz Transmission GmbH, 50Hertz Offshore GmbH en Gridlab GmbH);
- Atlantic Grid, dat bestaat uit E-Offshore A LLC en Atlantic Grid Investment A Inc, die verbonden zijn met het Atlantic Wind Connection-project dat het eerste offshore hoogspanningsgelijkstroomnet voor de oostkust van de VS ontwikkelt;
- EGI (Elia Grid International NV en Elia Grid International GmbH): beide vennootschappen beschikken over experts die diensten leveren op het vlak van consultancy, engineering en procurement. Zij bieden oplossingen aan op basis van internationale beste praktijken, die volledig conform zijn met een gereguleerde bedrijfsomgeving;
- Nemo (Nemo Link Ltd), is verbonden met het Nemo-project; dit zal het Verenigd Koninkrijk met België verbinden via hoogspanningskabels, waardoor elektriciteit kan worden uitgewisseld tussen de twee landen.

Zoals voorgeschreven in IFRS 8 is de Groep verplicht segmentinformatie te rapporteren over elk operationeel segment dat bepaalde kwantitatieve criteria overschrijdt. Aangezien de operationele activiteiten van Atlantic Grid, EGI en Nemo deze kwantitatieve criteria niet overschrijden, zijn de activiteiten van Atlantic Grid opgenomen in de segmentrapportering van 50Hertz Transmission (Duitsland) en zijn de activiteiten van EGI en Nemo opgenomen in de segmentrapportering van Elia Transmission (België), omdat deze activiteiten respectievelijk opgevolgd worden door het belangrijkste operationele besluitvormende orgaan van die segmenten.

De twee operationele segmenten zijn ook gedefinieerd als de kasstroomgenererende eenheden van de Groep, aangezien de verzamelde activa van de segmenten afzonderlijk kasstromen genereren.

Het belangrijkste operationele besluitvormende orgaan is door de Groep geïdentificeerd als de Raden van Bestuur, de CEO's en de directiecomités van elk van de segmenten. Het belangrijkste operationele besluitvormende orgaan bekijkt regelmatig de prestaties van de segmenten van de Groep aan de hand van enkele indicatoren, zoals opbrengsten, EBITDA en operationeel resultaat.

De geografische segmenten van de Vennootschap worden hoofdzakelijk gekenmerkt door gemeenschappelijke opbrengsten- en kostenfactoren en dezelfde opdracht van openbaar nut in hun respectieve geografische gebied, maar ze onderscheiden zich voornamelijk op het niveau van de specifieke nationale regelgevende kaders. Voor meer details over dit onderwerp verwijzen we naar Toelichting 9 'Regelgevend kader en tarieven'.

De informatie die aan het belangrijkste operationele besluitvormende orgaan wordt voorgelegd, volgt de IFRS-waarderingsregels van de Groep. Bijgevolg moeten er geen reconciliatieposten worden opgenomen.

4.2. Elia Transmission (België)

De tabel hierna geeft de geconsolideerde resultaten over 2016 van Elia Transmission (België) weer.

Resultaten Elia Transmission (in EUR miljoen) - Boekjaar eindigend per 31 december	2016	2015	Vershil (%)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	868,1	851,4	2,0%
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(130,0)	(106,4)	22,2%
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	216,6	213,2	1,6%
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode, na winstbelastingen	3,1	4,8	(35,4%)
EBIT	219,6	218,0	0,7%
EBITDA	349,6	324,4	7,8%
Financieringsbaten	7,0	10,6	(34,0%)
Financieringslasten	(89,9)	(103,4)	(13,1%)
Winstbelastingen	(32,0)	(32,9)	(2,7%)
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	104,5	92,2	13,3%
Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	31 december 2016	31 december 2015	Vershil (%)
Balanstotaal	5.463,6	5.669,7	(3,6%)
Investeringsuitgaven	406,9	343,0	18,6%
Netto financiële schuld	2.557,3	2.583,4	(1,0%)

EBITDA (Earnings Before Interest and Taxes, Depreciations and Amortisations) = EBIT + afschrijvingen + veranderingen in voorzieningen

Sinds begin 2016 is de nieuwe tariefmethodologie, die door de regulator CREG op 26 november 2015 werd goedgekeurd, in werking getreden. De methodologie is opnieuw van toepassing voor een periode van vier jaar en introduceert een aantal nieuwe elementen in vergelijking met de vorige methodologie die van toepassing was van 2012 tot 2015. De belangrijkste veranderingen zijn 1) de manier waarop de toegestane nettowinst is opgebouwd, en die nu meer verbonden is met de operationele prestaties, 2) de structuur van de tarieven, nog steeds volgens een cost-plus methodologie, en 3) de definitie van de categorieën van kosten. Reserveringskosten voor ondersteunende diensten (met uitzondering van black start) worden gekwalificeerd als 'beïnvloedbare kosten' (niet langer als niet-beheersbare kosten) en komen in aanmerking voor een incentive, binnen vooraf bepaalde grenzen. Tot slot worden de tarieven niet langer voor een periode van vier jaar vastgelegd, maar binnen het vierjarige kader jaarlijks overeengekomen. Voor meer informatie over het nieuwe regelgevende kader verwijzen wij naar Toelichting 9.1.

Financieel

De opbrengsten van Elia Transmission stegen met 2,0% in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar, tot € 868,1 miljoen. De stijging van de opbrengsten is het gevolg van een hogere toegestane gereguleerde nettowinst, hogere opbrengsten gerealiseerd door EGI en recuperatie van de ontwikkelingskosten voorafgaand aan de finale investeringsbeslissing ('pre-FID') voor de interconnectie Nemo Link tussen het VK en België. Deze verhogingen werden grotendeels gecompenseerd door de lagere kosten, voornamelijk voor ondersteunende diensten, financiering en belastingen, die worden doorgerekend in de opbrengsten. Zoals eerder vermeld is de tariefstructuur, die van toepassing is, sinds 2016 gewijzigd in vergelijking met vorig jaar en is deze meer 'dienstengericht'.

(in miljoen EUR)	2016	2015	Vershil (%)
Opbrengsten volgens de oude tarief methodologie	(1,3)	792,6	n.r.
Aansluitingen	40,8	42,1	(2,9%)
Beheer en ontwikkeling van de netwerkinfrastructuur	476,8	0,0	n.r.
Beheer van het elektrisch systeem	118,1	0,0	n.r.
Compensatie van onevenwichten	146,4	0,0	n.r.
Marktintegratie	23,5	0,0	n.r.
Internationale inkomsten	38,9	67,6	(42,4%)
Overige bedrijfsopbrengsten (inclusief EGI bedrijfsopbrengsten)	105,8	85,3	24,0%
Subtotaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	949,1	987,6	(3,9%)
Afrekeningsmechanisme: afwijkingen goedgekeurd budget	(81,0)	(136,3)	n.r.
Totaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	868,1	851,4	2,0%

In 2016 vond er nog een finale facturatie plaats van de opbrengsten in 2015 (volgens de oude tariefstructuur), die resulteert in een vermindering van € 1,3 miljoen.

De opbrengsten uit netaansluitingen zijn niet materieel gewijzigd ten opzichte van de vorige tariefstructuur. De opbrengsten kenden een lichte daling als het gevolg van lagere opbrengsten uit nieuwe netaansluitingen met rechtstreekse klanten.

Kosten gemaakt voor planning, onderhoud en het verder ontwikkelen van het transmissienet om de capaciteit op lange termijn in stand te houden en te voldoen aan de redelijke vraag voor transmissie van elektriciteit, worden betaald via de opbrengsten uit beheer en ontwikkeling van netinfrastructuur. Een deel van de gereguleerde toegestane nettowinst wordt ook betaald via deze opbrengsten.

De opbrengsten uit beheer van het elektrisch systeem omvatten in de eerste plaats de kosten die gemaakt worden om een permanent evenwicht te verkrijgen tussen het aanbod van en de vraag naar elektriciteit, met inbegrip van de kosten voor congestiebeheer, compensaties voor energieverliezen en het beheer van de elektriciteitsstromen. Onder deze opbrengsten valt eveneens een bijdrage aan de gereguleerde toegestane nettowinst.

Verleende diensten in het kader van energiebeheer (incl. black start) en individuele balancing van balancingsgroepen worden betaald via de opbrengsten voor compensatie van onevenwichten.

Tot slot omvat de laatste sectie van de tarifaire opbrengsten de diensten die Elia Transmission verleent in het kader van de marktintegratie. Naast de kosten die verband houden met de uitvoering van deze taak is een finale bijdrage aan de gereguleerde toegestane nettowinst inbegrepen.

De internationale opbrengsten daalden met € 28,7 miljoen (daling met 42,4%), voornamelijk ten gevolge van de lagere congestie ter hoogte van de grenzen die voortvloeit uit de grotere beschikbaarheid van Doel 3 en Tihange 2 in vergelijking met 2015.

De overige bedrijfsopbrengsten stegen met 24,0% in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar, tot € 105,8 miljoen. Dit is in hoofdzaak te danken aan de opbrengsten van EGI, die gestegen zijn van € 12,7 miljoen tot € 19,7 miljoen, en aan de recuperatie van de pre-FID ontwikkelingskosten voor de interconnectie Nemo Link tussen het VK en België (€ 8,8 miljoen).

Het afrekeningsmechanisme (€ 81,0 miljoen) omvat de afwijkingen in het huidige jaar van het budget goedgekeurd door de CREG (€ 66,0 miljoen) en de afrekening van oude tekorten en overschotten gerealiseerd voor 2016 (€ 15,0 miljoen). De operationele surplus in 2016 vergeleken met het budget is voornamelijk het resultaat van de hogere tarifaire verkopen (€ 1,8 miljoen), hogere grensoverschrijdende opbrengsten (€ 3,9 miljoen), lagere kosten voor ondersteunende diensten (€ 39,1 miljoen), lagere financiële lasten (€ 16,0 miljoen) en lagere belastingen dankzij het belastingkrediet voor investeringen in O&O (€ 13,6 miljoen). Dit werd deels gecompenseerd door een hogere gereguleerde nettowinst ten opzichte van het budget (€ 8,9 miljoen).

De EBITDA (+7,8%) en EBIT (+0,7%) werden vooral beïnvloed door de hogere gereguleerde nettowinst, de hogere afschrijvingen, de lagere financieringslasten en de lagere belastingen die moeten worden doorgerekend in de tarieven.

De hogere gereguleerde nettowinst is vooral het gevolg van een omvangrijke positieve afrekening voor de voorgaande jaren op basis van de regelgeving dankzij het goede beheer en de positieve afloop van het fiscaal geschil (€ 5,9 miljoen) en een belastingvoordeel voor 2015 dankzij het belastingkrediet voor investeringen in O&O (€ 2,4 miljoen). Tot slot werd een eenmalige negatieve impact van € 3,1 miljoen geboekt na de tegenboeking van een correctie op voorraden uit het voorgaande jaar die niet in de tarieven wordt doorgerekend.

De nettofinancieringslasten (daling met 10,7%) daalden ten opzichte van 2015 met € 9,9 miljoen, voornamelijk door de vervroegde herfinancieringstransactie eind 2015 voor een obligatie van € 500,0 miljoen met vervaldag in april 2016. Dankzij de grote interesse van beleggers en de lagere markttrente lag de coupon van 1,375% lager dan de aflopende euro-obligatie, waardoor de rentelasten op jaarbasis afnamen. De daling van de rentelasten komt, conform het regelgevende kader, integraal ten goede aan de consument.

De nettowinst steeg met 13,3% van € 92,2 miljoen in 2015 tot € 104,5 miljoen in 2016, voornamelijk vanwege de volgende factoren:

1. Stijging van de billijke vergoeding (toename met € 11,4 miljoen): de daling van de OLO-rente werd meer dan gecompenseerd door de gestegen bèta en de toepassing van de nieuwe illiquiditeitspremie die resulteert in een billijke vergoeding van € 36,1 miljoen;
2. Daling van de gerealiseerde incentives (afname met € 24,5 miljoen): in vergelijking met de oude incentives (€ 47,8 miljoen), met inbegrip van de compensatie in de tarieven voor de buitendienststelling van verouderde vaste activa, liggen de nieuwe incentives (€ 23,3 miljoen) € 24,5 miljoen lager;
3. De invoering van de nieuwe mark-up voor strategische investeringen, die in 2016 volledig werd gerealiseerd, was goed voor € 21,6 miljoen;
4. Stijging van de tussenkomst van klanten voor specifieke investeringen (toename met € 8,1 miljoen);
5. Hogere schade aan de elektrische installaties (afname met € 3,1 miljoen);
6. Mutaties in de pensioenvoorziening (afname met € 4,5 miljoen);
7. Stijging van de nettowinst van EGI (toename met € 1,4 miljoen).

Het balanstotaal daalde met 3,6% tot € 5.463,6 miljoen ten gevolge van de terugbetaling van een euro-obligatie die in april 2016 kwam te vervallen en al eind 2015 vervroegd werd geherfinancierd, wat deels werd gecompenseerd door de uitgevoerde investeringen.

De netto financiële schuld is licht gedaald tot € 2.557,3 miljoen (afname met 1,0%). Het grootschalige investeringsprogramma kon volledig met interne middelen worden gefinancierd, deels dankzij de instroom van € 146,5 miljoen liquide middelen na de definitieve afwikkeling van het fiscaal geschil (zie Toelichting 7.8).

Het eigen vermogen steeg voornamelijk als gevolg van de reservering van de winst over 2016 en de uitkering van dividenden over 2015.

4.3. 50Hertz Transmission (Duitsland)

De tabel hierna geeft de geconsolideerde resultaten over 2016 van de activiteiten als transmissienetbeheerder van 50Hertz Transmission in Duitsland:

50Hertz Transmission kerncijfers (in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december *	2016	2015	Vershil (%)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	1.291,2	1.495,6	(13,7%)
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(139,1)	(87,9)	58,2%
EBIT	237,2	305,4	(22,3%)
EBITDA	376,3	393,3	(4,3%)
Financieringsbaten	1,8	2,2	(18,2%)
Financieringslasten	(57,1)	(21,1)	170,6%
Winstbelastingen	(56,3)	(89,3)	(37,0%)
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	125,6	197,3	(36,3%)
Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	31 december 2016	31 december 2015	Vershil (%)
Balanstotaal	5.663,6	4.958,4	14,2%
Investeringsuitgaven	737,3	902,0	(18,3%)
Netto financiële schuld	1.623,5	915,6	n.r.

* 60% van de nettowinst toe te rekenen aan de eigenaars van de Vennootschap is inbegrepen in het aandeel in het resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na winstbelastingen) van de Groep.

De bedrijfsopbrengsten van 50Hertz Transmission daalden met 13,7% ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. De afname is het gevolg van de lagere te recupereren kosten, in de eerste plaats door de sterke daling van de energiekosten, die vooral verband hield met redispatchingmaatregelen, deels gecompenseerd door hogere investeringskosten. De totale bedrijfsopbrengsten worden gedetailleerder weergegeven in onderstaande tabel:

Detail opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten (in miljoen EUR)	2016	2015	Vershil (%)
Verticale netwerktarieven	944,3	769,7	22,7%
Horizontale netwerktarieven	167,2	123,3	35,6%
Ondersteunende diensten	99,5	190,2	(47,7%)
Overige bedrijfsopbrengsten	64,9	61,9	4,8%
Subtotaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	1.275,9	1.145,1	11,4%
Afrekeningsmechanisme: afwijkingen van het goedgekeurde budget	15,3	350,5	n.r.
Totaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	1.291,2	1.495,6	(13,7%)

De opbrengsten uit verticale nettatarieven (tarieven voor eindverbruikers) stegen met € 174,6 miljoen (+22,7%), voornamelijk als gevolg van een toename in de totale door de regulator toegestane inkomsten. De toegelaten niet-beheersbare kosten die kunnen worden doorgerekend in het nettatarief en die op jaarlijkse basis worden herrekend, werden beïnvloed door de hogere energiekosten en de lagere afrekening van oude tarifaire overschotten. Bovendien is er als gevolg van het lopende investeringsprogramma een hogere toegelaten kostenrecuperatie voor investeringen.

De opbrengsten uit horizontale nettatarieven (tarieven voor TNB's) stegen met 35,6% in vergelijking met 2015 door meer offshore investeringen. In Duitsland worden alle investeringskosten voor de aansluiting van offshore installaties verdeeld over de vier Duitse transmissienetbeheerders. Dat betekent dat 50Hertz ongeveer 20% van die kosten draagt en 80% van zijn eigen aansluitingskosten doorrekent aan de drie overige TNB's. Door de toegenomen offshore investeringen, in 2016 vooral voor de aansluiting van de offshore installatie Ostwind 1 op het net en de Kriegers Flak Combined Grid Solution, stijgen de kostendekkings die horizontaal worden doorgerekend aan de andere TNB's, wat een invloed heeft op de horizontale opbrengsten.

De opbrengsten uit ondersteunende diensten daalden met 47,7% doordat er in vergelijking met 2015 minder redispatchingmaatregelen werden genomen en lagere inkomsten uit balancing werden ontvangen.

Het afrekeningsmechanisme omvat enerzijds de jaarlijkse verrekening van tekorten en overschotten ontstaan voor 2016 (€ 95,8 miljoen) en anderzijds het in 2016 gerealiseerde nettosurplus tussen de toegelaten in de tarieven door te rekenen kosten en de werkelijke kosten (€ -80,5 miljoen). Het operationele surplus in 2016 is voornamelijk het gevolg van de lagere reële energiekosten dankzij gunstige weersomstandigheden en preventieve netmaatregelen.

De sterke afname van de EBITDA (-4,3%) en EBIT (-22,3%) is vooral het gevolg van omvangrijke eenmalige elementen die in 2015 werden geboekt. Die waren het gevolg van de aanzienlijke onderhoudsactiviteiten in 2016, onder meer door de grote schade die zware stormen in 2015 veroorzaakten aan de elektriciteitsinstallaties. Door die toegenomen onderhoudsactiviteiten stond in 2016 de productiviteit onder druk. Bovendien nam het personeelsbestand toe door het belangrijke investeringsprogramma, wat leidde tot hogere personeelskosten (toename met € 11,5 miljoen). Tot slot werd de EBIT na de ingebruikname van de offshore Baltic 2-kabel eind 2016 ook beïnvloed door hogere afschrijvingen (toename met € 44,4 miljoen).

Als gevolg van het afsluiten in november 2015 en april 2016 van belangrijke transacties op de obligatiemarkt voor een totaalbedrag van € 1.640,0 miljoen stegen de nettofinancieringslasten in 2016 met € 36,4 miljoen tot € 55,4 miljoen.

Gezien de evolutie van de winst voor belastingen daalden de winstbelastingen met 37,0% tot € 56,3 miljoen.

De daling van de nettowinst (-36,3%) is voornamelijk het resultaat van:

- hogere kostendekking voor onshore investeringen (stijging met € 15,5 miljoen);
- hogere kostendekking voor offshore investeringen (stijging met € 79,1 miljoen);
- hogere operationele kosten (daling met € 60,3 miljoen);
- hogere afschrijvingen (daling met € 44,4 miljoen);
- hogere nettofinancieringslasten (daling met € 36,4 miljoen);
- lagere belastingen (stijging met € 16,5 miljoen).

Het balanstotaal steeg met 14,2% tot € 5.663,6 miljoen door de investeringen. Die investeringen leidden ook tot een negatieve vrije kasstroom van € 593,3 miljoen.

Bijgevolg nam de netto financiële schuld – als resultaat van het gerealiseerde investeringsvolume – toe tot € 1.623,5 miljoen eind 2016. De nettoschuld omvat een EEG-cashpositie van € 591,2 miljoen.

Het eigen vermogen van 50Hertz Transmission steeg met 1,6%, voornamelijk door de reservering van het resultaat van het huidige jaar en de uitkering van dividenden voor € 99,3 miljoen over 2015.

4.4. Aansluiting van de informatie over te rapporteren segmenten met IFRS-bedragen

Groepsresultaten (in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	2016 Elia Transmissie (België)	2016 50Hertz Transmissie (Duitsland)	2016 Consolidatie herwerkingen & intersegment transacties (c)	2016 Elia Groep (a)+(b)+(c)
	(a)	(b)	(c)	(a)+(b)+(c)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	868,1	1.291,2	(1.291,2)	868,1
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(130,0)	(139,1)	139,1	(130,0)
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	216,6	237,2	(237,2)	216,6
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode, na winstbelastingen	3,1	0,0	75,3	78,4
EBIT	219,6	237,2	(161,8)	295,0
EBITDA	349,6	376,3	(300,8)	425,1
Financieringsbaten	7,0	1,8	(1,8)	7,0
Financieringslasten	(89,9)	(57,1)	57,1	(89,9)
Winstbelastingen	(32,0)	(56,3)	56,3	(32,0)
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	104,5	125,6	(50,2)	179,9

Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	31.12.2016	31.12.2016	31.12.2016	31.12.2016
Balanstotaal	5.463,6	5.663,6	(4.885,6)	6.241,6
Investeringsuitgaven	406,9	737,3	(737,3)	406,9
Netto financiële schuld	2.557,3	1.623,5	(1.623,5)	2.557,3

Groepsresultaten (in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	2015 Elia Transmissie (België)	2015 50Hertz Transmissie (Duitsland)	2015 Consolidatie herwerkingen & intersegment transacties (c)	2015 Elia Groep (a)+(b)+(c)
	(a)	(b)	(c)	(a)+(b)+(c)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	851,4	1.495,6	(1.495,6)	851,4
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(106,4)	(87,9)	87,9	(106,4)
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	213,2	305,4	(305,4)	213,2
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode, na winstbelastingen	4,8	0,0	118,4	123,2
EBIT	218,0	305,4	(187,0)	336,4
EBITDA	324,4	393,3	(274,9)	442,8
Financieringsbaten	10,6	2,2	(2,2)	10,6
Financieringslasten	(103,4)	(21,1)	21,1	(103,4)
Winstbelastingen	(32,9)	(89,3)	89,3	(32,9)
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	92,2	197,3	(78,9)	210,6

Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	31.12.2015	31.12.2015	31.12.2015	31.12.2015
Balanstotaal	5.669,7	4.958,4	(4.192,5)	6.435,6
Investeringsuitgaven	343,0	902,0	(902,0)	343,0
Netto financiële schuld	2.583,4	915,6	(915,6)	2.583,4

Er zijn geen belangrijke intersegment transacties.

De Groep heeft in geen van beide bedrijfssegmenten een concentratie van klanten.

5. Investerings opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode

5.1. Joint ventures

Eurogrid International CVBA is een joint venture van de Groep. De Vennootschap werd opgericht door de Groep en door IFM Investors (UK) Ltd met het oog op het verwerven van 50Hertz Transmission GmbH, een van de vier Duitse transmissienetbeheerders. De Groep heeft een aandeel van 60% in de joint venture. Eurogrid International is een private entiteit die niet beursgenoteerd is.

Eurogrid International en haar dochterondernemingen (zie Toelichting 8.5) vormen samen het segment 50Hertz Transmission (Duitsland) (zie Toelichting 4.3).

In 2016 voerde Eurogrid International een kapitaalvermindering van € 12 miljoen door, wat voor de Elia groep een opbrengst van € 7,2 miljoen genereerde.

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële informatie van de joint venture op basis van zijn IFRS-jaarrekening en de aansluiting met de boekwaarde van het belang van de Groep in de geconsolideerde jaarrekening.

(in miljoen EUR)	2016	2015
Percentage eigendomsbelang	60,00%	60,00%
Vaste activa	4.238,6	3.630,5
Vlottende activa	1.425,1	1.327,9
Langlopende verplichtingen	3.188,7	2.284,9
Kortlopende verplichtingen	1.178,6	1.397,1
Eigen vermogen	1.296,4	1.276,3
Boekwaarde van de investering van de Groep	777,8	765,8
Opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	1.291,2	1.495,6
Afschrijvingen	(138,3)	(93,9)
Financieringskosten	(55,4)	(18,9)
Winst voor belastingen	181,9	286,7
Winstbelastingen	(56,3)	(89,3)
Winst over het boekjaar	125,6	197,4
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	125,6	197,4
Aandeel van de Groep in de winst over het boekjaar	75,4	118,4
Dividenden ontvangen door de Groep	55,6	53,7

In februari 2015 richtten Elia en National Grid een joint venture voor de bouw van een interconnector tussen België en het VK op, Nemo Link Limited. Dat project bestaat uit onderzeese en ondergrondse kabels die verbonden zijn met een conversiestation en hoogspanningsstation in beide landen, waardoor elektriciteit in beide richtingen kan worden vervoerd tussen de twee landen en het VK en België kunnen rekenen op een meer betrouwbare en beter toegankelijke toegang tot elektriciteit en duurzame elektriciteitsproductie. Beide vennootschappen bezitten eenzelfde aandelenpercentage. De cijfergegevens van deze joint venture zijn opgenomen in het Belgische segment (zie Toelichting 4.2). In 2016 bracht Elia € 25,8 miljoen in het kapitaal van Nemo Link Limited in.

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële informatie van de joint venture op basis van zijn IFRS-jaarrekening en de aansluiting met de boekwaarde van het belang van de Groep in de geconsolideerde jaarrekening.

(in miljoen EUR)	2016	2015
Percentage eigendomsbelang	50,0%	50,0%
Vaste activa	242,4	95,6
Vlottende activa	29,2	29,2
Langlopende verplichtingen	111,6	31,3
Kortlopende verplichtingen	85,0	72,9
Eigen vermogen	74,9	20,6
Boekwaarde van de investering van de Groep	37,5	10,3
Opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	0,0	0,0
Afschrijvingen	0,0	0,0
Financieringsopbrengsten	(0,2)	0,2
Winst voor belastingen	(0,3)	0,1
Winstbelastingen	3,0	0,0
Winst over het boekjaar	2,7	0,1
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	2,7	0,1
Aandeel van de Groep in de winst over het boekjaar	1,4	0,0
Dividenden ontvangen door de Groep	0,0	0,0

5.2. Geassocieerde deelnemingen

De Groep heeft drie geassocieerde deelnemingen die allen investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode zijn.

De Groep bezit een participatie van 19,6% in Ampacimon NV, een Belgisch bedrijf dat innovatieve monitoringsystemen ontwikkelt voor TNB's en DNB's (Distributienetbeheerders), zodat zij sneller kunnen anticiperen op veranderingen in vraag en aanbod van energie. De Raad van Bestuur van Ampacimon bestaat uit vier leden, waarvan één de Groep vertegenwoordigt. Daardoor heeft de Groep een invloed van betekenis en wordt Ampacimon via de vermogensmutatiemethode in de boeken opgenomen.

De Groep heeft een aandeel van 21,7% in Coreso NV, een vennootschap die coördinatiediensten levert om de veilige uitbatingen van het hoogspanningsnet in zeven landen te vergemakkelijken.

HGRT SAS is een Franse vennootschap met een aandeel van 49,0% in Epex Spot, de elektriciteitsbeurs in Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk, Zwitserland, Luxemburg en (via 100% geassocieerde deelneming APX) het VK, Nederland en België. De Groep zelf heeft een aandeel van 17,0% in HGRT. Als een van de stichtende vennoten van HGRT heeft de Groep een Gouden Aandeel, waardoor de Groep een minimaal aantal vertegenwoordigers heeft in de Raad van Bestuur. Dat vormt een invloed van betekenis en daarom wordt HGRT via de vermogensmutatiemethode in de boeken opgenomen.

In 2016 ontving de Groep van HGRT een dividend van € 1,7 miljoen (€ 0,7 miljoen in 2015).

Geen enkele van deze vennootschappen is beursgenoteerd.

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële informatie van de investering van de Groep in deze vennootschappen op basis van hun respectieve jaarrekeningen die zijn opgesteld in overeenstemming met de IFRS-standaarden.

(in miljoen EUR)	Ampacimon		Coreso		HGRT	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Percentage eigendomsbelang	19,6%	19,6%	21,7%	26,0%	17,0%	17,0%
Vaste activa	0,0	0,0	2,3	1,5	93,4	94,4
Vlottende activa	4,8	1,4	2,3	2,2	1,5	3,7
Langlopende verplichtingen	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Kortlopende verplichtingen	1,9	0,4	2,5	1,7	0,0	0,7
Eigen vermogen	2,8	0,9	2,2	2,0	94,9	97,5
Boekwaarde van de investering van de Groep	0,5	0,2	0,5	0,5	16,1	16,6
Opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	1,2	1,1	9,2	8,4	0,0	0,0
Winst voor belastingen	2,1	0,2	0,4	0,4	8,1	29,8
Winstbelastingen	(0,1)	(0,0)	(0,2)	(0,2)	(0,5)	(0,5)
Winst over het boekjaar	1,9	0,2	0,2	0,2	7,6	29,3
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	1,9	0,2	0,2	0,2	7,6	29,3
Aandeel van de Groep in de winst over het boekjaar	0,4	0,0	0,0	0,1	1,3	4,8

6. Elementen van de geconsolideerde winst- en verliesrekening en niet-gerealiseerde resultaten

6.1. Opbrengsten

(in miljoen EUR)	2016	2015
Opbrengsten	785,1	773,3
Overdracht van activa van klanten	15,1	6,8
Totaal opbrengsten	800,1	780,1

Voor de verdeling van de opbrengsten van het Belgische segment over de belangrijkste categorieën verwijzen wij naar de segmentrapportering (Toelichting 4.2).

6.2. Overige bedrijfsopbrengsten

(in miljoen EUR)	2016	2015
Diensten en technische expertise	5,7	2,8
Intern geproduceerde vaste activa	19,2	18,8
Optimaal gebruik van activa	14,4	14,7
Andere	28,5	34,0
Meerwaarde op realisatie MVA	0,2	1,0
Overige bedrijfsopbrengsten	68,0	71,3

De rubriek intern geproduceerde vaste activa van de Groep geeft de waardering van de gepresteerde uren aan voor investeringsprojecten.

Optimaal gebruik van activa vertegenwoordigt vooral opbrengsten gegenereerd door contracten met telecomoperatoren voor de terbeschikkingstelling van hoogspanningsmasten en niet-geactiveerde glasvezelverbindingen aan verschillende telecomoperatoren als bijkomende structuur voor hun mobiele netwerk.

De rubriek 'Andere' omvat voornamelijk door verzekeringsmaatschappijen uitbetaalde schadevergoedingen en diensten aan geassocieerde deelnemingen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode.

6.3. Bedrijfskosten

GROND- EN HULPSTOFFEN, DIENSTEN EN DIVERSE GOEDEREN

(in miljoen EUR)	2016	2015
Grond- en hulpstoffen	18,8	15,5
Aankoop van ondersteunende diensten	133,2	145,3
Diensten en diverse goederen (excl. aankoop ondersteunende diensten)	203,5	201,2
Totaal	355,4	361,9

De toename van grond- en hulpstoffen is in hoofdzaak toe te schrijven aan de opgelopen kosten van lopende bouwprojecten en het bereiken van geplande mijlpalen in de hoofdprojecten van EGI GmbH.

De aankoop van ondersteunende diensten omvat de kosten voor diensten waardoor de Groep het evenwicht op het net bewaart tussen injecties en afnames, de spanning van het net handhaaft en congesties beheert. De afname in de aankoop van ondersteunende diensten is vooral het gevolg van zeer gunstige marktomstandigheden (de gasprijs lag in 2016 historisch laag).

De diensten en diverse goederen hebben betrekking op het onderhoud van het net, diensten van derden, verzekeringen, consultancy enz.

PERSONEELSKOSTEN

(in miljoen EUR)	2016	2015
Bezoldigingen	94,2	92,3
Sociale lasten	25,1	26,0
Pensioenkosten	12,7	6,0
Overige personeelskosten	7,9	12,2
Op aandelen gebaseerde betalingen	1,0	0,1
Personeelsvoordelen (andere dan pensioenen)	3,0	1,1
Totaal	143,9	137,6

In december 2016 bood de Elia groep zijn werknemers aan om in te tekenen op een kapitaalverhoging van Elia System Operator NV. De kapitaalverhoging leidde tot de creatie van 140.919 bijkomende aandelen zonder nominale waarde. De werknemers krijgen een korting van 16,66% op de beurskoers van het aandeel, voor een totaalbedrag van € 1,0 miljoen. Het personeelsbestand van de Elia groep steeg met 2,2%, van 1.241,2 VTE's eind 2015 tot 1.268,5 VTE's op 31 december 2016.

Voor meer informatie over pensioenkosten en personeelsvoordelen, zie Toelichting 7.12 Personeelsbeloningen.

AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN, WIJZIGINGEN IN VOORZIENINGEN

(in miljoen EUR)	2016	2015
Afschrijvingen van immateriële activa	8,5	7,6
Afschrijvingen van materiële activa	115,9	106,3
Totaal afschrijvingen	124,4	113,8
Waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen	0,3	0,4
Totaal waardeverminderingen	0,3	0,4
Overige voorzieningen	2,9	(4,6)
Milieuvoorzieningen	2,4	(3,2)
Beweging op voorzieningen	5,3	(7,8)
Totaal	130,0	106,4

Het bedrag van waardeverminderingen op handelsvorderingen wordt verklaard in Toelichting 8.2 'Beheer van financiële risico's en derivaten'.

Een uitgebreide beschrijving wordt gegeven in andere hoofdstukken over immateriële vaste activa (zie Toelichting 7.2), materiële vaste activa (zie Toelichting 7.1) en voorzieningen (zie Toelichting 7.13).

OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN

(in miljoen EUR)	2016	2015
Belastingen andere dan winstbelastingen	12,9	15,8
Minderwaarde op verkoop, buitendienststellingen materiële activa	9,1	16,2
Minderwaarden op realisatie handelsvorderingen	0,2	0,2
Overige bedrijfskosten	22,2	32,2

Belastingen andere dan winstbelastingen bestaan hoofdzakelijk uit eigendomsbelastingen. In 2015 omvat deze rubriek een bedrag van € 2,6 miljoen euro voor belastingen op hoogspanningsmasten. Door een wijziging in de regelgeving worden belastingen op masten vanaf 2016 beschouwd als heffingen in plaats van als belastingen. Het bedrag van € 3,6 miljoen voor 2016 is dan ook geboekt onder heffingen en zal dienovereenkomstig worden gerecupereerd.

6.4. Nettofinancieringslasten

(in miljoen EUR)	2016	2015
Financieringsopbrengsten	7,0	10,6
Interestbaten uit beleggingswaarden, geldmiddelen en kasequivalenten	1,6	0,6
Overige financiële baten	5,4	9,9
Financieringskosten	(89,9)	(103,4)
Interestlasten *	(76,4)	(90,6)
Interestlasten op derivaten	(9,2)	(8,7)
Overige financiële lasten *	(4,2)	(4,0)
Wisselkoersverschillen	(0,1)	(0,1)
Netto financieringskosten	(82,8)	(92,8)

* Het bedrag van de aan vaste activa als financieringskost toerekenbare rentelasten (€ 8,8 miljoen in 2016, € 8,5 miljoen in 2015) is opgenomen in de rubriek 'Interestlasten', die in het verleden was opgenomen onder 'Overige financiële lasten'.

Interestbaten uit beleggingswaarden, geldmiddelen en kasequivalenten omvat € 1,5 miljoen met betrekking tot een leningsovereenkomst tussen Elia System Operator en Nemo Link Ltd. (zie Toelichting 7.4).

Overige financiële baten omvat voornamelijk de bijkomende moratoriuminteressen in het kader van het fiscale geschil voor de periode van 1 januari 2016 tot de datum waarop het schikkingsvoorstel van de belastingautoriteiten werd ontvangen (eind februari 2016) (zie Toelichting 7.8).

De interestlasten daalden door de terugbetaling van een euro-obligatie ter waarde van € 500,0 miljoen die afliep in april 2016 en de aflossing van de lening van de Europese Investeringsbank die afliep in juni 2016 voor een bedrag van € 40,0 miljoen. Wij verwijzen naar Toelichtingen 4.2 en 8.2.

Voor meer details over de nettoschulden en leningen, zie Toelichting 7.11.

6.5. Winstbelastingen

OPGENOMEN IN DE WINST- EN VERLIESREKENING

De geconsolideerde resultatenrekening omvat de volgende inkomstenbelastingen:

(in miljoen EUR)	2016	2015
Huidig boekjaar	15,4	17,3
Aanpassingen m.b.t. voorgaande jaren	(2,9)	0,0
Totaal kortlopende verschuldigde winstbelastingen	12,5	17,3
Toename en afname van tijdelijke verschillen	19,4	15,5
Totaal uitgestelde winstbelastingen	19,4	15,5
Totaal verschuldigde winstbelasting in winst -en verliesrekening	32,0	32,9

De kortlopende verschuldigde winstbelastingen daalden in 2016 ten opzichte van 2015 door de toepassing van het belastingkrediet voor investeringen onderzoek en ontwikkeling ten belope van € 5,6 miljoen over 2016 en € 2,9 miljoen over 2015 waarvoor in 2016 de goedkeuring van de Belgische belastingautoriteiten werd verkregen (opgenomen onder 'Aanpassingen m.b.t. voorgaande jaren').

AANSLUITING VAN EFFECTIEF BELASTINGTARIEF

De belasting op de winst (het verlies) vóór belastingen van de Vennootschap verschilt als volgt van het theoretische bedrag berekend op basis van de wettelijke aanslagvoet in België en de werkelijke winsten (verliezen) van de geconsolideerde vennootschappen:

(in miljoen EUR)	2016	2015
Winst voor belastingen	212,2	243,5
Winstbelastingen	32,0	32,9
Verschuldigde winstbelastingen met toepassing van het lokaal belastingtarief	72,1	82,8
Lokaal belastingtarief	33,99%	33,99%
Effect van belastingtarief in buitenland	(0,1)	(0,2)
Aandeel in resultaat van deelnemingen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode (na winstbelastingen)	(26,7)	(41,9)
Verworpen uitgaven	2,4	3,2
Aanpassingen m.b.t. voorafgaande jaren	(2,9)	0,0
Meerwaarde realisatie financiële vaste activa	0,0	(1,6)
Gebruik van notionele interesten	(18,0)	(17,0)
Belastingkrediet onderzoek en ontwikkeling	(5,6)	0,0
Gebruik van uitgestelde belastingen op overgedragen NIA	8,2	5,0
Fairness tax	0,6	0,8
Overige	1,9	1,8
Totaal winstbelastingen in winst- en verliesrekening	32,0	32,9

NIA = Notionele intrestaftrek

Uitgestelde belastingen worden verder besproken in Toelichting 7.6.

6.6. Winst per aandeel (WPA)

GEWONE WPA

Gewone winst per aandeel wordt berekend door de nettowinst van het jaar die kan worden toegekend aan de aandeelhouders van de Vennootschap (€ 179,9 miljoen), te delen door het gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen tijdens het jaar.

Gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen	2016	2015
Uitgegeven gewone aandelen per 1 januari	60.750.239	60.738.264
Effect van in maart 2015 uitgegeven aandelen		9.285
Effect van in december 2016 uitgegeven aandelen	3.475	
Gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen per 31 december	60.753.714	60.747.549

VERWATERDE WPA

De verwaterde winst per aandeel wordt berekend door de winst die of het verlies dat kan worden toegekend aan de aandeelhouders en het gewogen gemiddeld aantal gewone uitstaande aandelen te corrigeren voor de gevolgen van alle potentiële gewone aandelen die tot verwatering zullen leiden en die bestaan uit aandelenopties en converteerbare obligaties.

De verwaterde winst per aandeel is gelijk aan de gewone winst per aandeel, aangezien er geen converteerbare obligaties noch aandelenopties bestaan.

Eigen vermogen per aandeel

Het eigen vermogen per aandeel bedroeg € 41,4 per aandeel op 31 december 2016, tegenover € 39,7 per aandeel eind 2015.

6.7. Niet-gerealiseerde resultaten

De totale gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten omvatten zowel het resultaat van de periode dat in de winst- en verliesrekening is opgenomen als de niet-gerealiseerde resultaten die in het eigen vermogen zijn opgenomen. Niet-gerealiseerde resultaten omvatten alle veranderingen in het eigen vermogen die verschillen van veranderingen die betrekking hebben op de eigenaar en die worden opgenomen in het mutatieoverzicht van het eigen vermogen.

Wijzigingen in de reële waarde

(in miljoen EUR)	2016	2015
Nettomutatie in de reële waarde van renteswaps	5,7	4,9
Verwerkt via:		
Afdekkingsreserve	5,7	4,9

De vermindering in marktwaarde met € 8,7 miljoen na belasting van de renteswaps van de Groep (er lopen er momenteel nog twee) is hoofdzakelijk het gevolg van de afnemende periode tot de vervaldatum.

De afdekkingsreserve wordt in detail besproken in Toelichting 8.2.

Herwaarderingen

De niet-gerealiseerde resultaten bedragen € 3,0 miljoen en bestaan uit de actuariële winsten en verliezen van de toegezegd-pensioenregeling (inclusief impact van restitutierechten) (zie ook Toelichting 7.12). De daling van de niet-gerealiseerde resultaten ten opzichte van 2015 is voornamelijk het gevolg van de lagere verdisconteringsvoet.

7. Elementen van de geconsolideerde balans

7.1. Materiële vaste activa

(in miljoen EUR)	Terreinen en gebouwen	Machines en installaties	Meubilair en rollend materieel	Overige materiële activa	Activa in aanbouw	Totaal
AANSCHAFFINGSWAARDE						
Stand per 1 januari 2015	183,5	4.475,8	141,4	13,8	306,2	5.120,7
Verwervingen	10,8	31,5	16,1	2,3	275,1	335,8
Buitengebruikstellingen	(12,3)	(55,6)	(3,7)	(1,7)	(8,4)	(81,7)
Overboekingen van ene post naar andere	11,7	214,5	0,0	0,7	(226,8)	0,0
Stand per 31 december 2015	193,6	4.666,2	153,8	15,0	346,2	5.374,8
Stand per 1 januari 2016	193,6	4.666,2	153,8	15,0	346,2	5.374,8
Verwervingen	2,4	43,3	11,2	0,1	340,1	397,2
Buitengebruikstellingen	(0,5)	(35,7)	(2,8)	(0,3)	(2,8)	(42,1)
Overboekingen van ene post naar andere	4,2	230,3	0,0	0,0	(234,6)	0,0
Stand per 31 december 2016	199,8	4.904,2	162,2	14,8	448,9	5.729,9
AFSCHRIJVINGEN EN MINDERWAARDEN						
Stand per 1 januari 2015	(26,8)	(2.485,7)	(117,4)	(11,9)		(2.641,8)
Afschrijvingen	(1,9)	(97,5)	(6,5)	(0,4)		(106,3)
Buitengebruikstellingen	7,8	47,2	3,7	1,7		60,4
Overboekingen van ene post naar andere	0,0	0,6	0,0	(0,6)		0,0
Stand per 31 december 2015	(20,8)	(2.535,5)	(120,2)	(11,1)		(2.687,7)
Stand per 1 januari 2016	(20,8)	(2.535,5)	(120,2)	(11,1)		(2.687,7)
Afschrijvingen	(2,0)	(105,1)	(8,3)	(0,5)		(115,9)
Buitengebruikstellingen	0,0	27,0	2,8	0,3		30,1
Stand per 31 december 2016	(22,8)	(2.613,7)	(125,7)	(11,3)		(2.773,4)
BOEKWAARDE						
Stand per 1 januari 2015	156,7	1.990,1	24,0	1,9	306,2	2.478,9
Stand per 31 december 2015	172,8	2.130,6	33,6	3,9	346,2	2.687,2
Stand per 1 januari 2016	172,8	2.130,6	33,6	3,9	346,2	2.687,2
Stand per 31 december 2016	177,0	2.290,5	36,5	3,5	448,9	2.956,5

In 2016 investeerde Elia Transmission een nettobedrag van € 397,2 miljoen, in hoofdzaak voor de uitbreiding van de hoogspanningsstations en de aanleg van hoogspanningskabels. Het grootste bedrag in 2016 was voor het Stevin-project, waarin € 133,0 miljoen werd geïnvesteerd, vooral in hoogspanningsstations en elektriciteitskabels. In 2016 werd ook in ALEGrO (€ 26,5 miljoen) en Brabo (€ 16,4 miljoen) geïnvesteerd.

In de loop van 2016 werd een bedrag van € 8,5 miljoen financieringslasten (€ 7,9 miljoen in 2015) geactiveerd op de verwerving van de activa in 2016 tegen een gemiddelde rentevoet van 4,0% (4,044% in 2015).

De overige verplichtingen met betrekking tot nieuwe investeringen worden beschreven in Toelichting 8.3.

7.2. Immateriële activa en goodwill

(in miljoen EUR)	Goodwill	Ontwikkelingskosten software	Licenties / Concessies	Overige immateriële vaste activa
AANSCHAFFINGSWAARDE				
Stand per 1 januari 2015	1.707,8	74,5	2,1	1.784,4
Verworven, intern ontwikkeld	0,0	6,9	0,3	7,2
Stand per 31 december 2015	1.707,8	81,4	2,4	1.791,6
Stand per 1 januari 2016	1.707,8	81,4	2,4	1.791,6
Verworven, intern ontwikkeld	0,0	8,8	0,9	9,7
Stand per 31 december 2016	1.707,8	90,2	3,4	1.801,3
AFSCHRIJVINGEN EN MINDERWAARDEN				
Stand per 1 januari 2015	(0,0)	(47,7)	(1,7)	(49,4)
Afschrijvingen	0,0	(7,4)	(0,2)	(7,6)
Stand per 31 december 2015	(0,0)	(55,0)	(1,9)	(57,0)
Stand per 1 januari 2016	(0,0)	(55,0)	(1,9)	(57,0)
Afschrijvingen	0,0	(8,2)	(0,3)	(8,5)
Stand per 31 december 2016	(0,0)	(63,3)	(2,2)	(65,5)
BOEKWAARDE				
Stand per 1 januari 2015	1.707,8	26,8	0,4	1.735,0
Stand per 31 december 2015	1.707,8	26,4	0,5	1.734,6
Stand per 1 januari 2016	1.707,8	26,4	0,5	1.734,6
Stand per 31 december 2016	1.707,8	26,9	1,1	1.735,8

Software omvat zowel IT-toepassingen die door de Vennootschap worden ontwikkeld voor het beheer van het net als software voor de normale bedrijfsactiviteiten van de Groep.

In de loop van 2016 werd een bedrag van € 0,1 miljoen financieringslasten (€ 0,2 miljoen in 2015) geactiveerd op de verwerving van de activa in 2016 tegen een gemiddelde rentevoet van 4,0% (4,044% in 2015).

De goodwill, die wordt toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid Elia Transmission (België), heeft betrekking op de volgende bedrijfscombinaties:

(in miljoen EUR)	2016	2015
Verwerving belang Elia Asset door Elia System Operator - 2002	1.700,1	1.700,1
Verwerving belang Elia Engineering door Elia Asset - 2004	7,7	7,7
Totaal	1.707,8	1.707,8

TOETSING OP BIJZONDERE WAARDEVERMINDERING VOOR DE KASTROOMGENERERENDE EENHEID ELIA TRANSMISSION (BELGIË) DIE GOODWILL BEVAT

In 2002 resulteerde de verwerving van Elia Asset door de Vennootschap voor een bedrag van € 3.304,1 miljoen in een positief consolidatieverschil van € 1.700,1 miljoen. Dit positieve consolidatieverschil was het resultaat van het verschil tussen de aanschafwaarde van deze entiteit en de boekwaarde van haar activa. Het verschil is toe te schrijven aan verschillende elementen zoals (i) de aanstelling van Elia als TNB voor een periode van 20 jaar, (ii) de unieke middelen waarover Elia in België kan beschikken aangezien Elia voor 100% eigenaar is van het net op zeer hoge spanning en de eigenaar is van (of het gebruiksrecht heeft op) 94% van het hoogspanningsnet, en dus als enige het recht heeft om een ontwikkelingsprogramma voor te stellen en (iii) Elia beschikt over de knowhow als TNB.

Op de datum van de overname kon de kwalificatie of de kwantificatie in euro van deze elementen niet worden verricht op een objectieve, transparante en betrouwbare basis. Het verschil kon dus niet worden toegerekend aan specifieke activa en werd als niet-toegerekend beschouwd. Daarom werd dit verschil opgenomen als goodwill sinds de eerste toepassing van de IFRS in 2005. Het regelgevend kader, voornamelijk de verrekening in de tarieven van de buitengebruikstelling van vaste activa zoals van toepassing sinds 2008, had geen impact op deze boekhoudkundige verwerking. De goodwill zoals hierboven beschreven en de goodwill ontstaan bij de verwerving van Elia Engineering in 2004 zijn voor de toetsing betreffende de bijzondere waardeverminderingen aan de enige kasstroomgenererende eenheid toegerekend, aangezien de inkomsten en lasten werden gegenereerd door één activiteit, meer bepaald de 'gereguleerde activiteit in België', die eveneens als één kasstroomgenererende eenheid zal worden beschouwd.

Om die reden heeft de Vennootschap de boekwaarde van de goodwill aan één eenheid toegewezen, zijnde de gereguleerde activiteit in België. Sinds 2004 werden jaarlijks toetsingen op bijzondere waardeverminderingen uitgevoerd die niet resulteerden in de opname van enige waardeverminderingen. Kasstroomgenererende eenheden waaraan goodwill werd toegerekend worden minstens één keer per jaar getoetst op bijzondere waardeverminderingen, rekening houdend met de hoogste waarde van hun reële waarde minus de verkoopkosten of de bedrijfswaarde, waarbij de volgende veronderstellingen en waarderingsmethoden worden toegepast.

De toetsing op bijzondere waardeverminderingen werd uitgevoerd door een onafhankelijke deskundige, was gebaseerd op de volgende waarderingsmethoden en maakte gebruik van de volgende veronderstellingen (volgens de methode van de reële waarde minus verkoopkosten):

- Verdiscontering van de toekomstige kasstromen waarbij de 'Regulated Asset Base' of 'RAB' als basis werd gebruikt voor de raming van de residuele waarde;
- Verdiscontering van de toekomstige dividenden;
- Vergelijking tussen de eerder vermelde bijzondere waardeverminderingmethoden en diegene die worden gebruikt door een aantal vergelijkbare West-Europese beursgenoteerde bedrijven, zoals Red Electrica España, Enagas, Terna, Snam Rete Gas, National Grid en Fluxys;
- Marktwaaiering op basis van de aandelenkoers van de Vennootschap.

De methode van toekomstige kasstromen en toekomstige dividenden is gebaseerd op het ondernemingsplan voor de periode 2017-2026.

De belangrijkste veronderstellingen voor deze waardering zijn:

- belastingtarief van 34%;
- unlevered beta van 0,5;
- marktrisicopremie van 4,8%;
- onafgebroken groei van 1,0%.

Bovendien werden drie verschillende manieren voor de berekening van de verdisconteerde kasstromen (discounted cash flow – DCF) gebruikt:

1/ DCF op basis van een vaste WACC (gewogen gemiddelde kosten van kapitaal):

- Risicovrije rentevoet: 2,9%, gebaseerd op het 10-jarige gemiddelde van de Belgische staatsobligaties op 10 jaar;
- Levered beta wordt berekend op basis van de beoogde schuldgraad van 67%;
- Kosten van eigen vermogen: 8,5%;
- Kosten van schulden vóór belastingen: 3,15%;
- WACC: 4,2%.

2/ DCF op basis van een variabele WACC:

- Variabele kost van eigen vermogen omwille van een variabele levered beta (gebaseerd op een unlevered beta van 0,5 en de voorspelde schuldverhoudingen) en een variabele risicovrije rentevoet (0,6% in 2017, 0,8% in 2018, 1,4% in 2019 en 1,7% voor 2020 en de jaren daarna);
- Variabele kosten van schuld op basis van de voorspelde jaarlijkse rentelast in het ondernemingsplan (tussen 2,4% en 3,3% in de periode 2017-2026);
- WACC tussen 3,3% en 4,3%;

3/ Methode van de aangepaste contante waarde:

- Op basis van een unlevered kost van eigen vermogen van 5,3%.

De onafhankelijke analyse gaf geen aanleiding tot het identificeren van een waardevermindering op de goodwill in 2016.

In verband met de beoordeling van de realiseerbare waarde meent het management, op basis van de analyse van de externe deskundige en op basis van wat op dit moment bekend is, dat geen redelijkerwijze te verwachten wijziging van enige van de bovenstaande veronderstellingen zou leiden tot materiële waardeverminderingen.

7.3. Overige financiële activa

(in miljoen EUR)	2016	2015
Beleggingen die voor verkoop beschikbaar zijn	7,1	13,3
Activa die voor verkoop beschikbaar	0,2	0,2
Restitutierechten	58,1	59,9
Totaal	65,4	73,4

Beleggingen die voor verkoop beschikbaar zijn worden gewaardeerd tegen reële waarde. Het risicoprofiel van deze beleggingen wordt besproken in Toelichting 8.2.

De restitutierechten zijn verbonden met de verplichtingen voor gepensioneerde werknemers die onder de interestenregeling vallen (Regime B - niet-gefinancierde regeling) enerzijds, en voor de lasten en tariefvoordelen van het medisch plan (voor alle gepensioneerde personeelsleden) anderzijds (zie ook Toelichting 7.12 Personeelsbeloningen). De restitutierechten zijn te recupereren via de gereguleerde tarieven. Het volgende principe is van toepassing: alle opgelopen pensioenkosten voor gepensioneerde werknemers met 'regime B' en de kosten gerelateerd aan gezondheidszorg en tariefvoordelen van gepensioneerde personeelsleden van Elia worden vastgelegd door de regulator (CREG) als niet-beheersbare kosten die via de regelgevende tarieven te recupereren zijn. De afname van de boekwaarde van dit actief wordt beschreven in Toelichting 7.12 Personeelsbeloningen.

7.4. Langlopende handels- en overige vorderingen

(in miljoen EUR)	2016	2015
Leningen aan gezamenlijke overeenkomsten	63,0	15,4
Overige	0,0	1,0
Totaal	63,0	16,4

Zoals vermeld in Toelichting 5.1 heeft de Groep een belang van 50% in Nemo Link Ltd. Die vennootschap wordt door beide aandeelhouders gefinancierd via inbreng in het eigen vermogen en leningen. Dientengevolge is er op 31 december een openstaande langlopende vordering op Nemo Link Ltd. ten belope van € 63,0 miljoen. Van die € 63,0 miljoen bestaat € 54,1 miljoen uit een ongedekte lening met een vaste rentevoet van 4% en een looptijd van 25 jaar na de start van de commerciële activiteiten van de interconnector (zie Toelichting 6.4). Het overige deel, € 8,9 miljoen, is een handelsvordering waarvan beide partijen zijn overeengekomen de betalingstermijn te verlengen tot het ogenblik waarop Nemo Link in gebruik wordt genomen (ten vroegste 2019). Bijgevolg wordt deze handelsvordering geklasseerd als een langlopende vordering, met een vaste rentevoet.

7.5. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

IN DE BALANS OPGENOMEN UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN

(in miljoen EUR)	2016		2015	
	Activa	Passiva	Activa	Passiva
Materiële activa	1,6	(32,9)	1,3	(25,7)
Immateriële activa	0,1	(9,3)		(8,9)
Voorraden		0,0		(1,0)
Rentedragende leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	1,7		4,5	
Personeelsvoordelen	5,6		6,7	
Overige	0,5	(6,9)	0,5	(7,0)
Overgedragen notionele intrestaftrek	11,9		24,3	
Belasting vorderingen (verplichtingen)	21,3	(49,2)	37,3	(42,5)
Saldering van belastingvorderingen en -verplichtingen	(20,4)	20,4	(35,5)	35,5
Netto belastingvordering / (verplichting)	0,8	(28,7)	1,7	(6,9)

WIJZIGINGEN IN DE UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN TEN GEVOLGE VAN MUTATIES IN DE TIJDELIJKE VERSCHILLEN GEDURENDE HET BOEKJAAR

(in miljoen EUR)	Openings balans	Opgenomen in winst(verlies) rekening	Opgenomen in eigen vermogen	Eindbalans
2015				
Materiële activa	(20,0)	(4,3)		(24,4)
Immateriële activa	(9,0)	0,1		(8,9)
Voorraden	(1,0)	0,1		(1,0)
Rentedragende leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	7,2	(0,3)	(2,5)	4,5
Personeelsvoordelen	11,9	(2,4)	(2,8)	6,7
Voorzieningen	0,1	(0,0)		0,0
Overige	(5,3)	(1,2)	0,0	(6,5)
Overgedragen notionele intrestaftrek	31,9	(7,6)		24,3
Totaal	15,7	(15,5)	(5,3)	(5,1)
2016				
Materiële activa	(24,4)	(7,0)		(31,4)
Immateriële activa	(8,9)	(0,3)		(9,2)
Voorraden	(1,0)	1,0		0,0
Rentedragende leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	4,5	0,2	(2,9)	1,7
Personeelsvoordelen	6,7	(0,8)	(0,4)	5,6
Overige	(6,5)	(0,0)		(6,5)
Overgedragen notionele intrestaftrek	24,3	(12,4)		11,9
Totaal	(5,1)	(19,4)	(3,3)	(27,9)

Vanaf 2012 werd een uitgestelde belastingvordering in de balans opgenomen op de reserve aan notionele interestaftrek ten gevolge van de wijzigingen in het recuperatiemechanisme en wijzigingen in het regelgevend kader.

De uitgestelde belastingvordering op de reserve aan notionele interestaftrek nam verder af met € 12,4 miljoen tot € 11,9 miljoen. Die aanzienlijke daling vloeit voort uit de verdere verlaging van het percentage van de notionele interestaftrek, waardoor de aanwending van de reserve toeneemt.

Het tempo waarmee de reserve aan notionele interestaftrek wordt gebruikt, bevestigt het oorspronkelijke oordeel van het management om de uitgestelde belastingvordering in 2012 in de balans op te nemen. Naar verwachting zal de resterende reserve volledig opgebruikt zijn tegen eind 2017 – begin 2018.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN

Per 31 december 2016 zijn er geen niet-opgenomen uitgestelde belastingvorderingen.

In de Elia groep is er geen vastgelegd beleid betreffende de uitkering van dividenden door dochterondernemingen. De Elia groep joint ventures zullen hun winst niet uitkeren zonder gezamenlijk akkoord van alle joint venture-partners. De Groep heeft dus zeggenschap over het tijdstip waarop de overeenkomstige belastbare tijdelijke verschillen worden teruggenomen en het management is er zeker van dat dit niet in de voorzienbare toekomst zal gebeuren. Als gevolg hiervan werd een uitgestelde belastingverplichting met betrekking tot groepsinvesterings in dochterondernemingen en joint ventures ten bedrage van € 3,3 miljoen per 31 december 2016 (€ 3,0 miljoen in 2015) niet in de balans opgenomen.

7.6. Voorraden

(in miljoen EUR)	2016	2015
Grond- en hulpstoffen	37,0	38,2
Geboekte waardeverminderingen	(14,3)	(14,0)
Totaal	22,6	24,2

De artikelen in het magazijn zijn hoofdzakelijk wissel- en reservestukken voor het onderhoud en de herstellingswerken aan de hoogspanningsstations, luchtlijnen en ondergrondse kabels van de Groep. De voorraden bleven ten opzichte van 2015 ongeveer stabiel.

Waardeverminderingen worden geboekt vanaf het moment waarop voorraadartikelen op basis van de onderliggende rotatie niet langer worden gebruikt. In 2016 bedroeg het totaal van de waardeverminderingen opgenomen in de winst- en verliesrekening € 0,3 miljoen, tegenover € 0,4 miljoen in 2015 (zie Toelichting 6.3).

7.7. Kortlopende handels- en overige vorderingen, over te dragen kosten en verkregen opbrengsten

(in miljoen EUR)	2016	2015
Onderhanden projecten in opdracht van derden	4,2	2,5
Overige handelsvorderingen en vooruitbetalingen	221,7	205,6
Heffingen	139,9	102,1
BTW en andere belastingen	6,8	9,4
Overige	7,0	6,5
Over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	6,1	4,2
Totaal	385,7	330,3

Handelsvorderingen brengen geen interest op en zijn gewoonlijk betaalbaar op 15 tot 30 dagen.

De onderhanden projecten in opdracht van derden stegen met € 1,7 miljoen tot € 4,2 miljoen door de toegenomen activiteiten van EGI.

De stijging van de heffingen is voornamelijk te wijten aan:

- Een hoger uitstaand saldo voor groenestroomcertificaten van het Waalse Gewest (stijging van € 40,7 miljoen tot € 91,7 miljoen). Deze stijging is het gevolg van de toename van het aantal groenestroomcertificaten dat Elia Groep het afgelopen jaar kocht, terwijl de heffing voor 'Waalse groenestroomcertificaten' die Elia aanrekent om die aankopen te recupereren stabiel bleef;
- Dit werd deels gecompenseerd door een lager uitstaand bedrag van de heffing om de kosten voor de Strategische Reserve te dekken (daling van € 21,4 miljoen tot € 2,4 miljoen).

De blootstelling van de Groep aan krediet- en valutarisico's en verliezen als gevolg van waardeverminderingen die verbonden zijn aan handels- en overige vorderingen, wordt getoond in Toelichting 8.2.

Op 31 december is de ouderdomsanalyse van de handels- en overige vorderingen en de vooruitbetalingen als volgt:

(in miljoen EUR)	2016	2015
Niet vervallen	200,4	203,1
Vervallen minder dan 30 dagen	10,0	(3,1)
Vervallen tussen 31 en 60 dagen	3,8	0,7
Vervallen tussen 61 dagen en één jaar	5,7	3,3
Meer dan één jaar	1,6	1,2
Totaal (excl. waardevermindering)	221,5	205,3
Dubieuze vorderingen	1,3	1,6
Geboekte waardevermindering	(1,1)	(1,3)
Totaal	221,7	205,6

7.8. Actuele belastingvorderingen

(in miljoen EUR)	2016	2015
Fiscale vorderingen	2,8	148,0
Totaal	2,8	148,0

De belastingvorderingen daalden in 2016 sterk ten opzichte van 2015 als gevolg van de definitieve schikking en terugbetaling in het kader van het openstaande fiscale geschil (€ 93,8 miljoen) en de moratoriuminteressen (€ 52,7 miljoen) door de belastingautoriteiten.

In het aanslagbiljet van 2008 heeft de belastingadministratie de tariefoverschotten aan het einde van het jaar 2004 beschouwd als belastbare inkomsten. Elia kon niet akkoord gaan met dit standpunt en heeft gerechtelijke stappen tegen dit aanslagbiljet ondernomen. In december 2011 heeft de Brusselse Rechtbank van Eerste Aanleg geoordeeld in het voordeel van Elia, maar de belastingadministratie heeft in februari 2012 beroep aangetekend, waardoor de voltrekking van het vonnis van de Rechtbank van Eerste Aanleg werd uitgesteld. De beslissing in beroep werd op 12 november 2015 gepubliceerd, waarin de beslissing van de Rechtbank van Eerste Aanleg werd bevestigd. Aangezien de Belgische belastingautoriteiten niet binnen de vereiste periode beroep hebben aangetekend voor het Belgische Hooggerechtshof, is de beslissing van het Hof van Beroep definitief. Als gevolg van dit vonnis betaalden de belastingautoriteiten in 2016 het bedrag van € 93,8 miljoen terug, vermeerderd met € 54,8 miljoen moratoriuminteressen.

7.9. Geldmiddelen en kasequivalenten

(in miljoen EUR)	2016	2015
Direct opvraagbare deposito's	22,5	226,3
Banksaldi	154,1	400,1
Totaal	176,6	626,4

De afname van de geldmiddelen en kasequivalenten is vooral toe te schrijven aan de terugbetaling van de euro-obligatie ten belope van € 500,0 miljoen in april 2016.

De kortetermijndeposito's worden belegd voor periodes die variëren van enkele dagen tot enkele weken en maanden (doorgaans maximaal drie maanden), afhankelijk van de onmiddellijke cashbehoefte van de Groep, en brengen interesten op volgens de rentevoeten voor kortetermijndeposito's. De rentedragende beleggingen hadden aan het einde van de verslagperiode een rente van 0,00% tot 0,26%.

Op de banktegoeden wordt interest uitbetaald of ingehouden tegen variabele rentevoeten op basis van de dagelijkse bankdepositorente. Het renterisico van de Groep en de gevoeligheidsanalyse voor financiële activa en verplichtingen worden besproken in Toelichting 8.2.

7.10. Eigen vermogen

AANDELENKAPITAAL EN UITGIFTEPREMIE

Aantal aandelen	2016	2015
Uitstaand per 1 januari	60.750.239	60.738.264
Uitgegeven tegen betaling in contanten	140.919	11.975
Aantal aandelen (einde periode)	60.891.158	60.750.239

De buitengewone aandeelhoudersvergadering van 17 mei 2016 heeft beslist om voor de Belgische werknemers een kapitaalverhoging door te voeren (in twee stappen/periodes: een in 2016 voor maximaal € 5,3 miljoen en een in 2017 voor maximaal € 0,7 miljoen) voor een totaalbedrag van maximaal € 6,0 miljoen.

In december 2016 bood de Elia groep het personeel in België aan, om in te tekenen op een kapitaalverhoging van Elia System Operator NV (fiscale en niet-fiscale schijf), wat leidde tot een verhoging van het aandelenkapitaal met € 4,4 miljoen (inclusief € 0,9 miljoen kosten voor de kapitaalverhoging) en tegelijkertijd tot een verhoging van de uitgiftepremie met € 1,8 miljoen. Het aantal uitstaande aandelen steeg met 140.919 aandelen zonder nominale waarde.

De tweede schijf van deze kapitaalverhoging (fiscale schijf) voor de Belgische werknemers vond plaats in maart 2017 voor een bedrag van € 0,4 miljoen.

RESERVES

Volgens de Belgische wetgeving moet elk jaar 5% van de statutaire nettowinst van de Vennootschap worden overgedragen naar de wettelijke reserve tot die wettelijke reserve 10% van het kapitaal bedraagt.

In het kader van het vorige tariefmechanisme, voor de periode 2012-2015, moest Elia de in de tarieven verrekenende gerealiseerde meerwaarde naar aanleiding van buitengebruikstellingen van vaste activa (daling van de Regulated Asset Base) reserveren in het eigen vermogen. Voor 2015 ging het om een bedrag van € 34,2 miljoen. De algemene vergadering heeft op 17 mei 2016 beslist om dit bedrag in de wettelijke reserve op te nemen.

Per 31 december 2016 bedraagt de wettelijke reserve van de Groep € 173,0 miljoen.

De Raad van Bestuur kan aan de aandeelhouders de uitkering van een dividend voorstellen tot een maximumbedrag van de beschikbare reserves en van de overgedragen winst van vorige boekjaren van de Vennootschap, inclusief de winst van het boekjaar dat eindigde op 31 december 2016. De aandeelhouders moeten het dividendbedrag goedkeuren tijdens de jaarlijkse algemene aandeelhoudersvergadering.

AFDEKKINGSRESERVE

De afdekkingsreserve bestaat uit het effectieve deel van de cumulatieve nettomutatie in de reële waarde van kasstroomafdekkingsinstrumenten met betrekking tot afgedekte transacties die nog niet hebben plaatsgevonden.

DIVIDEND

Na de rapporteringsdatum deed de Raad van Bestuur het onderstaande dividendvoorstel.

Dividend	2016	2015
Dividend per aandeel	1,58	1,55

Tijdens de algemene aandeelhoudersvergadering op 17 mei 2016 stelde de Raad van Bestuur de uitkering voor, van een brutodividend van € 1,55 per aandeel, wat overeenstemt met een nettodividend van € 1,1315 per aandeel en een totaalbedrag van € 94,2 miljoen.

Tijdens de vergadering van de Raad van Bestuur van 23 februari 2017 werd een brutodividend van € 1,58 per aandeel voorgesteld. Dit dividend is onder voorbehoud van goedkeuring door de aandeelhouders tijdens de jaarlijkse algemene vergadering op 16 mei 2017 en werd niet opgenomen als een verplichting in de geconsolideerde jaarrekening van de Groep.

Het totale dividend bedraagt, op basis van het aantal uitstaande aandelen op 23 februari 2017, € 96,2 miljoen.

7.11. Rentedragende leningen en financieringsverplichtingen

(in million EUR)	2016	2015
Leningen op lange termijn	2.586,4	2.605,4
Subtotaal lange termijnleningen	2.586,4	2.605,4
Leningen op korte termijn	100,0	539,9
Toe te rekenen interest	47,5	64,4
Subtotaal korte termijnleningen	147,5	604,3
Totaal	2.733,9	3.209,7

Zie Toelichting 6.4 voor een bespreking van de daling van de leningen op korte termijn.

De informatie over de algemene voorwaarden van de uitstaande rentedragende leningen wordt hieronder gegeven:

(in miljoen EUR)	Vervaldag	Boekwaarde	Intrest voet voor hedging	Interest voet na hedging	Huidige proportie v/d interest voet : vast	Huidige proportie v/d interest voet : variabel
Aandeelhouderslening	2022	495,8	1,07%	2,91%	40,34%	59,66%
Uitgiften van obligatieleningen 2004 / 15 jaar	2019	499,6	5,25%	5,25%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2013 / 15 jaar	2028	547,1	3,25%	3,25%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2013 / 20 jaar	2033	199,3	3,50%	3,50%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2014 / 15 jaar	2029	346,3	3,00%	3,00%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2015 / 8,5 jaar	2024	498,2	1,38%	1,38%	100,00%	0,00%
Europese Investeringsbank	2017	20,0	4,79%	4,79%	100,00%	0,00%
Treasury bills	2017	78,0	(0,12%)	(0,12%)	100,00%	0,00%
Voorschot op vaste termijn EGI	2017	2,0	0,75%	0,75%	100,00%	0,00%
Totaal		2.686,3			88,99%	11,01%

De informatie over de contractuele looptijden van de rentedragende leningen en (kortlopende en langlopende) financieringsverplichtingen van de Groep wordt hieronder gegeven:

(in miljoen EUR)	Nominale waarde	1 jaar of minder	1 - 2 jaar	3 - 5 jaar	Meer dan 5 jaar
Aandeelhouderslening	495,8				495,8
Uitgiften van obligatieleningen	2.100,0			500,0	1.600,0
Europese Investeringsbank	20,0	20,0			
Treasury bills	78,0	78,0			
Voorschot op vaste termijn EGI	2,0	2,0			
Totaal	2.695,8	100,0	0,0	500,0	2.095,8

De volgende clausules zijn vereist voor de euro-obligaties die zijn uitgegeven onder het EMTN-programma van € 3,0 miljard en de reservefaciliteiten:

(i) De Vennootschap zal geen zekerheid verschaffen (onder een zekerheid wordt verstaan: een hypotheek, last, pand, voorrecht of enige andere vorm van bezwaring of zekerheid – een persoonlijke garantie of borgstelling vormt geen 'zekerheid') om enige relevante schuld van enige persoon te waarborgen of om enige garantie of schadeloosstelling te waarborgen voor enige relevante schuld van enige persoon.

(ii) De Vennootschap zal bewerkstelligen dat geen van haar belangrijke dochterondernemingen enige zekerheid zal bieden om enige relevante schuld van enige persoon te waarborgen of om enige garantie of schadeloosstelling te waarborgen voor enige relevante schuld van enige persoon.

(iii) De Vennootschap zal bewerkstelligen dat haar belangrijke dochterondernemingen zullen bewerkstelligen dat geen enkele andere persoon enige zekerheid zal bieden om enige relevante schuld van de Vennootschap of haar belangrijke dochterondernemingen te waarborgen of om enige garantie of schadeloosstelling te waarborgen voor enige relevante schuld van de Emittent of een van zijn belangrijke dochterondernemingen.

(iv) De Vennootschap handhaaft een belang van minimaal 75% in Elia Asset NV.

(v) De Vennootschap behoudt haar vergunning als transmissienetbeheerder.

7.12. Personeelsbeloningen

TOEGEZEGDE-BIJDRAGEREGELINGEN

Personeel dat op basis van een 'loonschaal' wordt betaald en is aangeworven na 1 juni 2002 en management/kaderpersoneel dat na 1 mei 1999 is aangeworven, worden gedekt door twee pensioenregelingen op basis van toegezegde bijdragen (Powerbel en Enerbel).

Hieronder volgt een korte beschrijving van beide toegezegde-bijdragerregelingen:

- **Enerbel**
Deze regeling is bedoeld voor loontrekkende werknemers die na 1 juni 2002 werden aangeworven.
De werknemersbijdrage is een getrapte formule gelijk aan 0,875% van het deel van het loon onder een bepaald plafond, plus 2,625% van het deel van het loon boven dat plafond. Deze bijdrage wordt maandelijks ingehouden op het loon van de aangesloten werknemers.
De werkgeversbijdrage bedraagt driemaal de werknemersbijdrage.
- **Powerbel**
Deze regeling is bedoeld voor managers/kaderleden die vanaf 1 mei 1999 werden aangeworven en voor de medewerkers die in 2007 op het voorstel om naar deze regeling over te stappen zijn ingegaan.
De werknemersbijdrage is een getrapte formule gelijk aan 0,6% van het deel van het loon onder een bepaald plafond, plus 4,6% van het deel van het loon boven dat plafond. Deze bijdrage wordt maandelijks ingehouden op het loon van de aangesloten werknemers.
De werkgeversbijdrage bedraagt viermaal de werknemersbijdrage.

De nieuwe wet op de aanvullende pensioenen, die eind 2015 werd gepubliceerd, wijzigde het gewaarborgde rendement van toegezegde-bijdragerregelingen enigszins. Voor storting uitgevoerd na 1 januari 2016 verplicht de wet werkgevers om gemeten over de volledige loopbaan een gemiddeld jaarrendement van minstens 1,75% te waarborgen, met een plafond van 3,75% [het rendement wordt jaarlijks bepaald op basis van 65% van het gemiddelde op 1 juni van de rente op tienjarige OLO's in de 24 voorgaande maanden, met een minimum van 1,75% en een maximum van 3,75%].

Voor verworven rechten moet het gewaarborgde minimumrendement tot 31 december 2015 nog steeds minstens 3,25% voor de bijdragen van de werkgever en 3,75% voor de bijdragen van de werknemer bedragen, waarbij de werkgever een eventueel verlies moet bijpassen.

Als gevolg van voorgaande wijziging en zoals vermeld in de boekhoudkundige grondslagen worden alle toegezegde-bijdragerregelingen krachtens de Belgische pensioenwetgeving voor boekhoudkundige doeleinden geclassificeerd als toegezegd-pensioenregelingen vanwege het minimumrendement dat de werkgever wettelijk moet waarborgen. De wetswijziging houdt een wijziging van de regeling in.

Aangezien de Belgische op bijdragen gebaseerde pensioenvoorzieningen niet 'back-loaded' zijn, werd de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten bepaald volgens de 'Projected Unit Credit'-methode (PUC) zonder projectie van toekomstige bijdragen. Tot eind 2015 werd de intrinsieke-waardemethode gebruikt. De reële waarde van de activa komt voor elke regeling overeen met de som van de (eventuele) opgebouwde individuele reserves en de waarde van de (eventuele) collectieve fondsen.

Het gewaarborgd rendement voor 2016 bedraagt 1,75% en wordt in overeenstemming met de verticale methode toegepast op alle aan de pensioenfondsen en verzekeraars (tak 21-producten) betaalde bijdragen.

In 2016 werd beslist om de aangeslotenen van de toegezegde-bijdragerregelingen de mogelijkheid te bieden om de door de verzekeraars gewaarborgde verworven reserves over te hevelen naar de pensioenfondsen in de vorm van een 'Cash Balance – Best Off'-pensioenregeling met een gewaarborgd minimumrendement van 3,25%. De reserves van alle volgens een loonschaal bezoldigde werknemers werden in het kader van een collectieve arbeidsovereenkomst overgeheveld naar de pensioenfondsen, en ook de overgrote meerderheid van het kaderpersoneel besliste individueel om zijn reserves over te hevelen. Voorts verwijzen wij naar onderstaande rubriek 'Toegezegd-pensioenregelingen'.

Zowel de werknemers- als de werkgeversbijdragen worden maandelijks betaald. De werknemersbijdragen worden door de werkgever ingehouden op het loon en aan de verzekeringsmaatschappij betaald. De omvang van toekomstige kasstromen hangt af van de loonstijgingen.

De kosten in verband met deze regelingen beliepen € 4,8 miljoen in 2016 en € 4,06 miljoen in 2015.

TOEGEZEGD-PENSIOENREGELINGEN

In België regelen collectieve overeenkomsten de rechten van het personeel in bedrijven in de elektriciteits- en gassector. Deze overeenkomsten voorzien in zogenaamde 'aanvullende pensioenen' op basis van het jaarsalaris en de loopbaan van de werknemer in de onderneming. Als de medewerker overlijdt, zijn deze aanvullende bedragen gedeeltelijk overdraagbaar naar zijn erfopvolger (weduwe/wees). De toegekende beloningen zijn verbonden aan het bedrijfsresultaat van Elia. Voor deze verplichtingen bestaat er noch een extern pensioenfonds, noch een groepsverzekering, waardoor er ook geen reserves bij derden opgebouwd zijn. Deze verplichtingen worden toegezegd-pensioenregelingen genoemd.

De collectieve overeenkomst bepaalt dat aan actief personeel aangeworven van 1 januari 1993 tot en met 31 december 2001 en het management/directiepersoneel aangeworven voor 1 mei 1999 dezelfde waarborgen worden toegekend via een toegezegd-pensioenregeling (Elgabel en Pensibel – gesloten regelingen). De verplichtingen in het kader van deze toegezegd-pensioenregelingen worden gefinancierd via een aantal pensioenfonds voor de elektriciteits- en gassector en via verzekeringsmaatschappijen.

Zoals hiervoor vermeld heeft de Groep sinds 2016 de door de verzekeraars gewaarborgde verworven reserves overgeheveld naar 'Cash Balance – Best Off'-pensioenregelingen. De primaire doelstelling van die regelingen is om alle aangeslotenen tot de pensioenleeftijd op de verworven reserves een minimaal gewaarborgd rendement van 3,25% te garanderen. Aangezien die garantie een verplichting van de werkgever is, vormen deze regelingen toegezegd-pensioenregelingen.

Elia Transmission België heeft ook vervroegde pensioenregelingen en andere vergoedingen na uitdiensttreding, zoals een dekking van medische kosten en kortingen op de gas- en elektriciteitsfactuur, naast andere beloningen op lange termijn (jubilarispremies). Niet al deze voordelen worden gefinancierd en deze vergoedingen na uitdiensttreding worden, in overeenstemming met IAS 19, geclassificeerd als toegezegd-pensioenregelingen.

Hieronder worden de totale nettoverplichtingen voor personeelsbeloningen vermeld:

(in miljoen EUR)	2016	2015
Toegezegde pensioenregelingen	12,1	21,0
Andere vergoedingen na uitdiensttreding	63,0	59,1
Totaal voorzieningen voor personeelsvoordelen	75,1	80,1

In de volgende tabellen worden de details weergegeven van de uitstaande voorziening voor personeelsbeloningen met de opsplitsing tussen pensioenkosten ('Pensioenregelingen') en niet-pensioenkosten ('Andere'), die bestaan uit kosten voor gezondheidszorg, voordelen voor tarieven, jubileumvoordelen.

(in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2016	2015	2016	2015
Huidige waarde van de brutoverplichting	(192,1)	(160,6)	(63,6)	(59,7)
Reële waarde van de fondsbeleggingen	179,9	139,7	0,6	0,7
Voorzieningen voor personeelsverplichtingen	(12,1)	(21,0)	(63,0)	(59,1)

Wijzigingen in de huidige waarde van de brutoverplichting (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2016	2015	2016	2015
Beginsaldo	(160,6)	(176,3)	(59,7)	(63,5)
Aan het dienstjaar toegerekende kosten	(10,2)	(3,5)	(1,7)	(1,8)
Rentekosten	(3,3)	(2,6)	(1,3)	(1,2)
Bijdragen van de deelnemers	0,7	(0,5)	0,0	0,0
Kosten van vervroegde pensionering	(0,3)	(0,9)	0,0	0,0
Inbegrepen herberekeningen winst/(verlies) in niet-ge realiseerde resultaten en de winst- en verliesrekening, ontstaan door:				
• Veranderingen in demografische veronderstellingen	0,0	2,1	0,0	(0,5)
• Veranderingen in financiële veronderstellingen	(14,6)	4,0	(3,3)	1,8
• Ervaringsaanpassingen	8,1	4,8	(0,3)	2,7
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	(2,6)	(0,6)	0,0	0,0
Betaalde vergoedingen	16,4	12,8	2,8	2,7
Afwikkelingen	0,0	0,0	(0,1)	0,0
Transferten	(25,8)	0,0	0,0	0,0
Eindsaldo	(192,1)	(160,6)	(63,6)	(59,7)

Wijziging van de reële waarde van de fondsbeleggingen (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2016	2015	2016	2015
Beginsaldo	139,7	129,9	0,7	0,7
Rentebaten	2,9	2,1	0,0	0,0
Herberekening winst/(verlies) in niet-gerealiseerde resultaten ontstaan door:				
Rendement op de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	8,7	4,1	(0,0)	(0,1)
Bijdragen van de werkgever	17,5	15,9	2,8	2,7
Bijdragen van de werknemer	1,8	0,5	0,0	0,0
Betaalde vergoedingen	(16,4)	(12,8)	(2,8)	(2,7)
Transferten	25,8	0,0	0,0	0,0
Eindsaldo	179,9	139,7	0,6	0,7
Totaal rendement op de fondsbeleggingen	11,6	6,2	(0,0)	(0,0)

Bedragen opgenomen onder niet-gerealiseerde resultaten (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2016	2015	2016	2015
Pensioenkost				
Aan het dienstjaar toegerekende kosten	(9,5)	(4,1)	(1,7)	(1,8)
Kosten van vervroegde pensionering	(0,3)	(0,9)	0,0	0,0
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	(2,6)	(0,6)	0,0	0,0
Afwikkelingen	0,0	0,0	(0,1)	0,0
Actuariële winst/(verlies) op lange termijn personeelsbeloningen	0,0	0,0	0,0	1,8
Netto rentekosten op de netto voorziening voor personeelsverplichting				
Rentekosten	(3,3)	(2,6)	(1,3)	(1,2)
Rendement op fondsbeleggingen	2,9	2,1	0,0	0,0
Andere				
Kosten van toegezegd-pensioenregelingen opgenomen in winst of verlies	(12,7)	(6,0)	(3,0)	(1,1)
Actuariële winst/(verlies) op lange termijn personeelsbeloningen, ontstaan door:				
1/ Veranderingen in demografische veronderstellingen	0,0	2,1	0,0	(0,1)
2/ Veranderingen in financiële veronderstellingen	(14,6)	4,0	(2,8)	1,3
3/ Ervaringsaanpassingen	8,1	4,8	(0,8)	1,0
Rendement op de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	8,7	4,1	0,0	0,0
Herberekeningen van bruto verplichting (schuld)vordering in niet-gerealiseerde resultaten	2,2	15,1	(3,6)	2,2
Totaal	(10,5)	9,0	(6,7)	1,0

(in miljoen EUR)	2016	2015
Detail van de toegezegd-pensioenregeling per type deelnemer	(255,7)	(220,4)
Actieve deelnemers	(177,7)	(148,8)
Niet-actieve deelnemers met uitgestelde voordelen	(5,6)	(5,3)
Gepensioneerden en begunstigten	(72,4)	(66,3)
Detail van de toegezegd-pensioenregeling per voordeel	(255,7)	(220,4)
Pensioenen	(192,1)	(160,6)
Andere vergoedingen (gezondheidszorg en tarifaire voordelen)	(44,1)	(40,7)
Afscheid- en jubilarispremies	(19,5)	(19,0)

Bij het bepalen van de gepaste verdisconteringsvoet gebruikt de Groep de interesttarieven van bedrijfsobligaties in dezelfde valuta als deze gebruikt voor de brutoverplichting uit hoofde van de vergoeding na uitdiensttreding, met minimaal een 'AA'-rating, zoals bepaald door een internationaal erkend ratingbureau, en geëxtrapoleerd, indien nodig, volgens de rendementscurve om in lijn te zijn met de verwachte termijn van de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten.

Jaarlijks wordt er een stresstest uitgevoerd. Deze test gaat na of de minimale financieringsvereisten bestand zijn tegen 'schokken' met een waarschijnlijkheid van 0,5%.

De leden dragen (grotendeels) zelf bij tot de financiering van de pensioenuitkeringen door een persoonlijke bijdrage te betalen van het type 'toegezegde bijdrage' (getrapte formule $a\%t_1 + b\%t_2$) die maandelijks op hun salaris wordt ingehouden. Het jaarsaldo van het vast bedrag in het kader van de toegezegd-pensioenregeling wordt gefinancierd door de werkgever via een periodieke toewijzing, uitgedrukt als een percentage van de totale loonsom van de aangeslotenen. Dit percentage wordt bepaald volgens de methode van de gezamenlijke kosten en wordt jaarlijks herzien. Deze financieringsmethode bestaat erin dat toekomstige kosten gespreid worden over de resterende periode van de regeling. De kosten worden geraamd op basis van projecties (loonstijging en inflatie worden in rekening genomen). De veronderstellingen met betrekking tot loonstijging, inflatie, personeelsverloop en leeftijd-looptijd worden bepaald op basis van de historische statistieken van de Vennootschap.

De gehanteerde sterftetafels komen overeen met de realiteiten uit het verleden binnen het financieringsinstrument en houden rekening met de verwachte wijzigingen in de sterftcijfers. De Groep berekent de netto-interest op de netto toegezegd-pensioenschuld (-vordering) met dezelfde verdisconteringsvoet voor obligaties van hoge kwaliteit (zie hierboven) als om de toegezegd-pensioenverplichting te berekenen (de netto-interestaanpak). Deze veronderstellingen worden op geregelde basis in vraag gesteld.

Uitzonderlijke gebeurtenissen (zoals de wijziging van de regeling, gewijzigde veronderstellingen, te korte dekkingsgraad ...) kunnen uiteindelijk leiden tot opstaande betalingen bij de sponsor.

De toegezegd-pensioenregelingen stellen de Vennootschap bloot aan actuariële risico's, zoals investeringsrisico's, renterisico's, langlevensrisico's en loonrisico's.

Investeringsrisico

De huidige waarde van de verplichting uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling wordt berekend met behulp van een verdisconteringsvoet gelijk aan die van bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit. Het verschil tussen het effectief rendement op fondsbeleggingen en rentebaten op fondsbeleggingen is inbegrepen in de lijn Herberekening winst/(verlies) in niet-gerealiseerde resultaten. Momenteel heeft de regeling een relatief evenwichtige investering die als volgt wordt voorgesteld:

Overzicht van de activa van het plan per categorie in %	2016	2015
Beursgenoteerde beleggingen	88,10%	78,29%
Aandelen - Eurozone	20,49%	16,24%
Aandelen - buiten de Eurozone	25,23%	13,19%
Staatsobligaties - Eurozone	1,48%	5,51%
Andere obligaties - Eurozone	21,83%	34,41%
Andere obligaties - buiten de Eurozone	19,07%	8,94%
Niet beursgenoteerde beleggingen	11,90%	21,80%
Verzekeringscontracten	0,62%	2,41%
Onroerende goederen	4,70%	3,93%
Liquide middelen	0,12%	2,43%
Andere	6,45%	13,03%
Totaal (in %)	100,00%	100,00%

Door de langdurige aard van de verplichtingen inzake toegezegd-pensioenregelingen beschouwt het bestuur van het pensioenfonds waar Elia Transmission (België) lid van is, het als gepast dat een redelijk gedeelte van de fondsbeleggingen belegd wordt in eigenvermogensinstrumenten om het rendement van het fonds te benutten.

Zoals eerder vermeld werden in 2016 de groepsverzekeringsreserves van de individuele contracten in Contassur met betrekking tot Elgabel (alle reserves behoudens het deel bij AG Insurance) en Pensiobel (op basis van een individuele keuze) overgeheveld naar het overeenkomstige pensioenfonds (OFP).

Renterisico

Een daling van de rentetarieven op obligaties zal de verplichtingen inzake toegezegd-pensioenregeling doen stijgen. Dit zal echter gedeeltelijk gecompenseerd worden door een hoger rendement uit de schuldbeleggingen inzake toegezegd-pensioenregelingen, die vandaag voor ongeveer 95% zijn belegd in pensioenfondsen met een verwacht rendement van 3,6%.

Langlevensrisico

De huidige waarde van de verplichting uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling wordt berekend op basis van de beste raming van de sterftegraad van de deelnemers van de pensioenregeling tijdens en na hun tewerkstelling. Een stijging in de levensverwachting van de deelnemers zal de pensioenverplichting doen stijgen. De nieuwe prospectieve sterftetafels, opgesteld door het IA/BE, werden voor het eerst in 2015 gebruikt.

Loonrisico

De huidige waarde van de verplichting uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling wordt berekend op basis van de toekomstige lonen van de deelnemers van de pensioenregeling. Zo zal een stijging in loon van de deelnemers de verplichting van de pensioenregeling doen stijgen.

Deze invloed is onbestaande voor Pensiobel, aangezien de onvoorwaardelijk toegezegde rechten in oktober 2015 werden stopgezet voor de deelnemers die ervoor kozen om naar de Powerbel-regeling over te stappen.

ACTUARIËLE VERONDERSTELLINGEN

(in % en in jaren)	2016	2015
Disconteringsvoet		
- Toegezegde Pensioenregelingen en cash balance - best off plannen	tussen 1,36% en 1,50%	1,88%
- Pensioenregelingen - Toegezegd-bijdrageregelingen	tussen 1,82% en 2,05%	nvt.
- Andere regelingen	1,69%	2,08%
Verwachte gemiddelde loonstijging (zonder inflatie)	2,00%	2,00%
Verwachte inflatie	1,75%	1,75%
Verwachte stijging van de ziektekosten (inclusief inflatie)	2,75%	2,75%
Verwachte stijging van de tariefvoordelen	1,75%	1,75%
Gemiddeld verwachte pensioenleeftijd:		
- Niet-kaderpersoneel	63	63
- Kaderpersoneel	65	65
Gebruikte sterftetafels:		
- Actief personeel	IABE	IABE
- Niet-actief personeel	IABE	IABE
Levensverwachting uitgedrukt in jaren van een gepensioneerde op 65 jaar		
Voor een 65-jarige op datum van afsluiting		
- Man	19,9	19,9
- Vrouw	24,0	24,0
Voor een 65-jarige binnen 20 jaar		
- Man	22,3	22,3
- Vrouw	26,0	26,0
(in jaren)	2016	2015
Gewogen gemiddelde duur van de toegezegd-pensioenregeling	9,15	9,15
Gewogen gemiddelde duur van de toegezegde-bijdrageregelingen	18,96	nvt.
Gewogen gemiddelde duur van de andere vergoedingen na uitdiensttreding	13,45	13,45

Het effectieve rendement op de fondsbeleggingen in % lag voor 2016 tussen 3,0% en 5,6% (tegenover een vork van 1,95% tot 2,06% in 2015).

De Groep verwacht in 2017 een bedrag van € 7,7 miljoen aan zijn Belgische toegezegd-pensioenregelingen en een bedrag van € 3,2 miljoen aan zijn Belgische toegezegde-bijdrageregelingen bij te dragen.

Hieronder geven we ook een overzicht van de verwachte uitgaande kasstromen voor de toegezegd-pensioenregelingen over de komende vijf jaar:

Verwachte toekomstige kasuitgaven	2017	2018	2019	2020	2021
- Pensioenregelingen	(9,8)	(8,0)	(4,1)	(8,0)	(9,8)
- Overige	(2,9)	(2,8)	(2,8)	(2,8)	(2,9)
Totaal (in miljoen EUR)	(12,7)	(10,8)	(6,9)	(10,9)	(12,7)

Voormelde uitgaande kasstromen gaan gepaard met enige mate van onzekerheid, die als volgt kan worden verklaard:

- Tussen de veronderstellingen en de werkelijkheid kunnen verschillen optreden: bv. pensioenleeftijd, toekomstige loonsverhoging ...
- De hierboven vermelde uitgaande kasstromen zijn gebaseerd op een gesloten populatie en houden dus geen rekening met nieuwe aanwervingen;
- De toekomstige premies worden berekend op basis van het laatst bekende kostencijfer dat op jaarlijkse basis wordt herzien en varieert in overeenstemming met het rendement op fondsbeleggingen, de werkelijke loonsverhoging tegenover de veronderstellingen en de onverwachte bewegingen in de populatie.

GEVOELIGHEIDSANALYSE

(in miljoen EUR)	Stijging (+) / Daling (-)
Impact op de netto toegezegd-pensioenverplichtingen in geval van stijging van :	
Disconteringsvoet (0,5%)	14,0
Gemiddelde loonstijging - zonder inflatie (0,5%)	(13,6)
Inflatie (0,25%)	(7,3)
Stijging van de ziektekosten (1%)	(6,5)
Stijging van de tariefvoordelen (0,5%)	(1,9)
Levensverwachting gepensioneerden (1 jaar)	(1,9)

HERWAARDERINGEN VAN VERPLICHTINGEN UIT HOOFDE VAN VERGOEDINGEN NA UITDIENSTSTREDING

(in miljoen EUR)	2016	2015
Cumulatief bedrag per 1 januari	(11,9)	(17,3)
In de verslagperiode erkend	0,2	5,4
Cumulatief bedrag per 31 december	(11,8)	(11,9)

De herwaarderingen van vergoedingen na uitdienststreding omvatten het deel van 50Hertz Transmission (Duitsland) (joint venture) dat na aftrek van belastingen € -0,6 miljoen bedraagt (€ -0,3 miljoen in 2015).

De onderstaande tabel geeft de actuariële winsten en verliezen opgenomen in de niet-gerealiseerde resultaten van Elia Transmission (België) weer per type:

Herberekeningen van bruto verplichting ontstaan door (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2016	2015	2016	2015
1/ Veranderingen in demografische veronderstellingen	0,0	2,1	0,0	(0,1)
2/ Veranderingen in financiële veronderstellingen	(14,6)	4,0	(3,3)	1,3
3/ Ervaringsaanpassingen	8,1	4,8	(0,3)	1,0
Rendement op de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	8,7	4,1	0,0	0,0
Herberekeningen van bruto verplichting (schuld)vordering in niet-gerealiseerde resultaten	2,2	15,1	(3,6)	2,2

RESTITUTIERECHTEN

Zoals beschreven in Toelichting 7.4 werd een vast actief (binnen Overige financiële activa) opgenomen als restitutierechten die gekoppeld zijn aan de toegezegd-pensioenverplichting voor de populatie aan wie de verplichtingen uit hoofde van de interestregeling, de vergoeding van medische kosten en de tariefvoordelen voor gepensioneerde Elia-medewerkers ten goede komen. Elke wijziging in deze verplichtingen heeft ook een invloed op de overeenkomstige restitutierechten onder vaste overige financiële activa.

De daling van de restitutierechten gelinkt aan de pensioenen is een gevolg van de wijziging van de financiële veronderstellingen aan de ene kant (verdisconteringsvoet) en wijzigingen ten gevolge van ervaringsaanpassingen aan de andere kant.

Wijzigingen in de huidige waarde van de restitutierechten (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Overige	
	2016	2015	2016	2015
Beginsaldo	(36,4)	(47,0)	(23,5)	(26,6)
Aan het dienstjaar toegerekende kosten				
Rentekosten	(0,6)	(0,6)	(0,5)	(0,5)
Actuariële winst/(verlies) op lange termijn personeelsbeloningen, ontstaan door:				
1/ Veranderingen in demografische veronderstellingen	0,0	1,1	0,0	(0,0)
2/ Veranderingen in financiële veronderstellingen	(1,6)	1,2	(1,7)	0,7
3/ Ervaringsaanpassingen	3,0	4,6	(2,4)	1,2
Betaalde vergoedingen	3,8	4,3	1,7	1,7
Eindsaldo	(31,8)	(36,4)	(26,3)	(23,5)

7.13. Voorzieningen

(in miljoen EUR)	Milieu	Overige	Totaal
Balans op 1 januari 2015	17,0	11,3	28,3
Dotatie voorzieningen	0,7	0,1	0,8
Terugname voorzieningen	(2,4)	(4,6)	(7,1)
Aanwending voorzieningen	(1,4)	(0,0)	(1,5)
Balans op 31 december 2015	13,8	6,7	20,5
Langlopend deel	10,8	6,7	17,5
Kortlopend deel	3,0	0,0	3,0
Balans op 1 januari 2016	13,8	6,7	20,5
Dotatie voorzieningen	3,3	3,8	7,1
Terugname voorzieningen	(0,4)	(0,3)	(0,7)
Aanwending voorzieningen	(0,5)	(0,6)	(1,1)
Balans op 31 december 2016	16,2	9,6	25,8
Langlopend deel	13,8	9,6	23,3
Kortlopend deel	2,4	0,0	2,4

Elia heeft in Vlaanderen op meer dan 200 terreinen bodemonderzoeken uitgevoerd in overeenstemming met de contractuele overeenkomsten en met de Vlaamse regelgeving. Op sommige terreinen werd er aanzienlijke bodemverontreiniging vastgesteld, die hoofdzakelijk toe te schrijven is aan historische vervuiling voortvloeiend uit eerdere of nabijgelegen industriële activiteiten (fabrieken met gas, verbrandingsovens, chemische stoffen enz.).

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in het Waalse Gewest heeft Elia analyses en studies uitgevoerd in een aantal hoogspanningsstations en terreinen waarop masten voor bovengrondse hoogspanningslijnen gebouwd zijn om eventuele verontreiniging te detecteren. Op basis hiervan heeft Elia voorzieningen aangelegd voor de mogelijke toekomstige saneringskosten in lijn met de respectieve wetgeving.

Milieuvoorzieningen worden opgenomen en gewaardeerd op basis van de beoordeling van een externe deskundige, die rekening houdt met de BATNEEC (Best Available Techniques Not Entailing Excessive Costs - beste beschikbare technologie die geen buitensporige kosten veroorzaakt) en de omstandigheden die aan het einde van de verslagperiode gekend zijn. De timing van de afwikkeling is onduidelijk, maar voor de panden en terreinen waar ze wordt benut, wordt de onderliggende voorziening als een kortetermijnvoorziening gekwalificeerd.

Het gebruik van de voorzieningen voor het milieu heeft vooral betrekking op verder bodemonderzoek en sanering op bepaalde sites in Brussel, Wallonië en Vlaanderen voor een totaalbedrag van € 0,5 miljoen. Enerzijds werd er een terugname van voorzieningen opgetekend voor een bedrag van € 0,4 miljoen voor sites in Wallonië en Vlaanderen en anderzijds een dotatie ten belope van € 3,3 miljoen, vooral voor sites in Wallonië, in navolging van nieuwe schattingen.

De rubriek Overige omvat voornamelijk voorzieningen voor geschillen en werd aangelegd om waarschijnlijke kosten te dekken die voortvloeien uit geschillen waarvoor de Groep door een derde partij werd gedagvaard of waarvoor de Groep betrokken is in een juridisch geschil. Op balansdatum omvatten die een bedrag van € 7,1 miljoen voor Elia Re, een herverzekeringscaptive, waarvan € 2,8 miljoen verband houdt met vorderingen voor luchtinstallaties, € 3,0 miljoen met elektrische installaties en € 1,3 miljoen met aansprakelijkheidszaken (in 2015: € 0,0 miljoen voor luchtinstallaties, € 3,3 miljoen voor elektrische installaties en € 1,4 miljoen voor aansprakelijkheidszaken).

Deze schattingen zijn bepaald op basis van de waarde van de ingestelde vorderingen of het geschatte bedrag van de risicoblootstelling.

De verwachte timing van de bijhorende kasuitstroom hangt af van de vooruitgang en de duur van de onderliggende procedures.

De beweging van de voorzieningen wordt besproken in Toelichting 6.3.

7.14. Overige langlopende verplichtingen

(in million EUR)	2016	2015
Kapitaalsubsidies	5,1	2,4
Totaal	5,1	2,4

De kapitaalsubsidies bestaan uit uitgestelde opbrengsten m.b.t. kapitaalsubsidies die toegekend werden door de Europese Unie en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In 2016 werden nieuwe subsidies toegekend voor de financiering van het Stevin-project met een totaalbedrag van € 2,7 miljoen.

7.15. Handelsschulden en overige schulden

(in miljoen EUR)	2016	2015
Handelsschulden	288,0	199,9
BTW, diverse belastingschulden	8,4	5,6
Bezoldigingen en sociale lasten	26,5	27,7
Dividend	1,2	1,3
Heffingen	54,0	63,0
Overige	12,5	12,7
Toe te rekenen schulden	0,3	0,1
Totaal	390,8	310,3

De toename van de handelsschulden is het gevolg van het tijdstip van betaling van de uitstaande schulden.

De uitstaande schulden voor heffingen bestaan voornamelijk uit federale heffingen (€ 54,0 miljoen, tegenover € 62,7 miljoen eind 2015).

De rubriek 'Overige' bestaat vooral uit cashgaranties ontvangen van klanten en vooruitbetalingen voor projecten.

7.16. Overgedragen opbrengsten en toe te rekenen kosten

(in miljoen EUR)	2016	2015
Overgedragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	26,2	18,8
Afrekeningsmechanisme	433,6	352,4
Totaal	459,8	371,2

Het afrekeningsmechanisme wordt in Toelichting 9.1 beschreven. De wijziging van het afrekeningsmechanisme in België wordt in Toelichting 4.2 beschreven.

Het afrekeningsmechanisme op 31 december 2016 wordt in de onderstaande tabel uiteengezet:

(in miljoen EUR)	België
Terug te geven in huidige tarifaire periode	157,6
Terug te geven in volgende tarifaire periodes	276,0
Afrekeningsmechanisme	433,6

De Groep opereert in een gereguleerde omgeving die bepaalt dat de tarieven het mogelijk moeten maken om een totaal aan opbrengsten te realiseren dat bestaat uit:

1. Een billijk rendement op het geïnvesteerde kapitaal;
2. Alle niet-onredelijke kosten opgelopen door de Groep.

Aangezien de tarieven gebaseerd zijn op ramingen, is er altijd een verschil tussen de tarieven die effectief worden aangerekend en de tarieven die hadden moeten worden aangerekend om alle redelijke kosten van de netbeheerder te dekken en de aandeelhouders te voorzien van een billijke vergoeding op hun investering.

Indien de toegepaste tarieven resulteren in een overschot of tekort op het einde van het jaar, impliceert dit dat de tarieven aangerekend aan de gebruikers/het publiek in het algemeen lager of hoger hadden kunnen zijn (en omgekeerd). Een overschot of tekort voortvloeiend uit het afrekeningsmechanisme wordt daarom noch opgenomen in de winst- en verliesrekening, noch als een onderdeel van het eigen vermogen.

Op een gecumuleerde basis zou men kunnen argumenteren dat het publiek een voorafbetaling (=overschot) gedaan heeft op zijn toekomstige gebruik van het net. Het overschot (tekort) is als dusdanig geen provisie voor een toekomstig verlies (recuperatie) van inkomsten, maar een uitgestelde/toegerekende opbrengst voor (t.o.v.) de gebruikers. Op basis van het regelgevende kader is de Groep van oordeel dat het overschot (tekort) geen opbrengst (last) vormt. Om die reden worden deze bedragen gesaldeerd en opgenomen onder 'Overgedragen opbrengsten en toe te rekenen kosten'. Het overschot of tekort wordt het daaropvolgende boekjaar door de regulator gecontroleerd en goedgekeurd.

We verwijzen naar Toelichting 9.1 voor uitvoerigere informatie.

7.17. Financiële instrumenten – reële waarden

De volgende tabel toont de boekwaarden en reële waarden van financiële activa en passiva, inclusief hun niveau in de reële-waarde-hiërarchie:

(in miljoen EUR)	Boekwaarde					Reële waarde			
	Gewaardeerd aan reële waarde	Reële waarde – afdekking instrumenten	Leningen en vorderingen	Overige financiële verplichtingen	Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
31 december 2015									
Overige financiële vaste activa	13,5				13,5	13,3	0,2		13,5
Handels- en overige vorderingen			342,5		342,5				0,0
Geldmiddelen en kasequivalenten			626,4		626,4				0,0
Voor afdekking gebruikte renteswaps		(18,0)			(18,0)		(18,0)		(18,0)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte bankleningen en andere leningen				(620,2)	(620,2)		(620,2)		(620,2)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte obligaties				(2.589,6)	(2.589,6)		(2.847,1)		(2.847,1)
Handelsschulden en overige schulden				(310,3)	(310,3)				0,0
Totaal	13,5	(18,0)	968,9	(3.520,0)	(2.555,7)	13,3	(3.485,4)	0,2	(3.471,9)
31 december 2016									
Overige financiële vaste activa	7,3				7,3	7,1	0,2		7,3
Handels- en overige vorderingen			442,6		442,6				0,0
Geldmiddelen en kasequivalenten			176,6		176,6				0,0
Voor afdekking gebruikte renteswaps		(9,4)			(9,4)		(9,4)		(9,4)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte bankleningen en andere leningen				(643,3)	(643,3)		(643,3)		(643,3)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte obligaties				(2.090,6)	(2.090,6)		(2.449,8)		(2.449,8)
Handelsschulden en overige schulden				(390,8)	(390,8)				0,0
Totaal	7,3	(9,4)	619,2	(3.124,6)	(2.507,6)	7,1	(3.102,5)	0,2	(3.095,2)

De bovenstaande tabellen vermelden geen reële-waarde-informatie voor financiële activa en passiva die niet gewaardeerd werden tegen reële waarde, zoals geldmiddelen en kasequivalenten en een groot gedeelte van de handels- en overige vorderingen en handels- en overige schulden, omdat hun boekwaarde een redelijke benadering vormt van hun reële waarde.

De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld in een zakelijke, objectieve transactie tussen onafhankelijke partijen. Voor wat betreft financiële instrumenten die in de balans gewaardeerd worden tegen reële waarde, vereist IFRS 7 dat de waarderingen tegen reële waarde bekendgemaakt worden door middel van de volgende reële-waardehiërarchie:

- **Niveau 1:** De reële waarde van een financieel instrument dat verhandeld wordt op een actieve markt, wordt gewaardeerd op basis van genoteerde (niet-aangepaste) prijzen voor identieke activa of passiva. Een markt wordt beschouwd als actief indien er op eenvoudige en regelmatige wijze genoteerde prijzen beschikbaar zijn, afkomstig van een beurs, handelaar, makelaar, sectorgroep, 'pricing service' of regelgevende instantie, en deze prijzen ontleend zijn aan daadwerkelijke en regelmatig uitgevoerde markttransacties tussen onafhankelijke partijen;
- **Niveau 2:** De reële waarde van financiële instrumenten die niet worden verhandeld op een actieve markt wordt bepaald met behulp van waarderingstechnieken. Deze waarderingstechnieken maken zoveel mogelijk gebruik van waarneembare marktinformatie wanneer deze beschikbaar is en steunen zo weinig mogelijk op ramingen die specifiek zijn voor de entiteit. Als alle belangrijke gegevens benodigd voor de waardering van een instrument tegen reële waarde waarneembaar zijn, hetzij rechtstreeks (m.a.w. als prijzen) hetzij onrechtstreeks (d.w.z. ontleend aan prijzen), wordt het instrument opgenomen in 'niveau 2'.
- **Niveau 3:** Als een of meerdere belangrijke gegevens gebruikt voor de toepassing van de waarderingstechniek niet gebaseerd zijn op waarneembare marktdata, dan wordt het financieel instrument opgenomen in niveau 3.

REËLE WAARDE

Aangezien de lening een variabele interest heeft, is de boekwaarde van de lening gelijk aan de reële waarde.

De reële waarde van de financiële activa en verplichtingen, andere dan degene die in bovenstaande tabel getoond worden, benadert hun boekwaarden, hoofdzakelijk omwille van de vervaldatum op korte termijn van deze instrumenten.

REËLE-WAARDEHIËRARCHIE

De reële waarde van de 'sicavs' behoort tot niveau 1, wat inhoudt dat de waardering is gebaseerd op (onaangepaste) genoteerde marktprijzen in actieve markten voor dergelijke instrumenten.

De reële waarde van de renteswaps behoort tot niveau 2, wat inhoudt dat de waardering gebaseerd is op input van andere dan de opgegeven prijzen die waarneembaar zijn voor de activa of de verplichtingen. Deze categorie bevat instrumenten gewaardeerd op basis van genoteerde marktprijzen in actieve markten voor dergelijke instrumenten; genoteerde prijzen voor identieke of vergelijkbare instrumenten in markten die worden geacht minder actief te zijn; of andere waarderingstechnieken, die direct of indirect voortvloeien uit waarneembare marktgegevens.

SCHATTING VAN DE REËLE WAARDE

Derivaten

Voor renteswaps worden opgaven van makelaars gehanteerd. Deze opgaven worden gecontroleerd met behulp van waarderingmodellen of technieken gebaseerd op contant gemaakte kasstromen.

De modellen gebruiken diverse inputs, waaronder de kredietwaardigheid van tegenpartijen en rentecurves op het einde van de verslagperiode. Op 31 december 2016 is de blootstelling aan tegenpartijen nihil omwille van de negatieve marktwaarde van de renteswaps. Het eigen risico van de Groep op het niet nakomen van de verplichtingen wordt eveneens geschat op vrijwel nihil.

Rentedragende leningen

De reële waarde wordt berekend op basis van de verdisconteerde toekomstige aflossingen en rentebetalingen.

8. Diversen

8.1. Effect van nieuwe overnames/aandelenverkopen

WIJZIGINGEN IN HET SEGMENT ELIA TRANSMISSION (BELGIË)

Financiering in de joint venture Nemo Link

Op 27 februari 2015 hebben Elia System Operator en National Grid samen een joint-ventureovereenkomst afgesloten met betrekking tot de bouw van de Nemo Link Interconnector; elke aandeelhouder heeft een aandeel van 50% in Nemo Link Limited, een vennootschap opgericht in het Verenigd Koninkrijk.

Beide aandeelhouders verstrekten in 2016 in een 50/50-verhouding financiering aan Nemo Link Limited via inbreng in het eigen vermogen en leningen (met een jaarlijks rentetarief van 4% en een looptijd van 25 jaar vanaf de startdatum van de commerciële activiteiten van de interconnector). In 2016 verstrekke Elia financiering voor € 64,5 miljoen, waarmee de totale financiering door Elia opliep tot € 90,1 miljoen, waarvan 40% via inbreng in het eigen vermogen en 60% via leningen. Deze joint venture is opgenomen in het Belgische segment volgens de vermogensmutatiemethode.

In 2015:

Verkoop van HGRT- en APX-aandelen

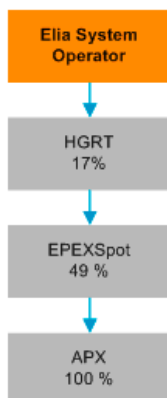
In het tweede kwartaal van 2015 hebben de elektriciteitsbeurzen EPEX SPOT en de APX groep, met inbegrip van Belpex, hun bedrijven geïntegreerd om zo een elektriciteitsbeurs voor Centraal-West-Europa (CWE) en het Verenigd Koninkrijk te vormen. Beide vennootschappen hebben overeenkomsten gesloten, met inbegrip van de verkoop van de clearingactiviteiten van APX aan ECC Clearing. Als gevolg van deze herstructurering van APX groep is deze laatste nu direct in handen van EPEX SPOT. APX is bijgevolg niet langer een rechtstreekse geassocieerde deelneming van de Elia groep. In het derde kwartaal hebben de huidige aandeelhouders een deel van hun aandelen aan drie nieuwe aandeelhouders verkocht.

Het belang van Elia in HGRT daalde van 24,5% naar 17% als gevolg van drie onderscheiden transacties:

1. Ruil van Elia's APX-aandelen tegen EPEX SPOT-aandelen, die vervolgens werden ingebracht in HGRT.
2. Verkoop van een belang van 6,2% in HGRT aan RTE, wat resulteert in een daling van het belang tot 20%.
3. Verkoop van een belang van 3,0% in HGRT aan APG, Amprion en Swissgrid (1% aan elke nieuwe aandeelhouder).

Als gevolg van deze transacties hebben Elia (17%), RTE, TenneT, APG, Amprion en Swissgrid samen 49% van het nieuwe EPEX SPOT-kapitaal in handen via HGRT. HGRT wordt nog steeds verwerkt via de vermogensmutatiemethode aangezien de Groep een invloed van betekenis in de vennootschap blijft hebben.

De huidige structuur van HGRT en de geassocieerde deelnemingen is als volgt:

8.2. Beheer van financiële risico's en derivaten

PRINCIPES VAN FINANCIËEL RISICOBEEHEER

Het is de bedoeling van de Groep om elk van de risico's te identificeren en om de strategieën te definiëren teneinde de economische impact op de resultaten van de Groep te beheersen.

Het departement Risicobeheer bepaalt de strategie inzake risicobeheer, controleert de risicoanalyse en rapporteert aan het management en het auditcomité. Het financiële risicobeleid wordt toegepast door een geschikt beleid te bepalen en effectieve controle- en rapporteringsprocedures op te zetten. Er worden bepaalde afgeleide afdekkingsinstrumenten gebruikt in functie van de betreffende risico-inschatting. Afgeleide instrumenten worden uitsluitend als afdekkingsinstrumenten gebruikt. Het regelgevende kader waarin de Groep functioneert, beperkt in sterke mate de mogelijke gevolgen voor de winst- en verliesrekening (zie het hoofdstuk 'Regelgevend kader en tarieven'). De gevolgen van o.a. rentestijging, kredietrisico enz. kunnen volgens de wetgeving in de tarieven verrekend worden.

KREDIETRISICO

Het kredietrisico omvat alle vormen van blootstelling aan een tegenpartij, d.w.z. waar tegenpartijen mogelijk hun verplichtingen ten opzichte van de Vennootschap in het kader van een lening, afdekking, afwikkeling en andere financiële activiteiten niet zullen nakomen. De Vennootschap is blootgesteld aan een kredietrisico bij zijn bedrijfsactiviteiten en thesaurieactiviteiten. Voor de bedrijfsactiviteiten heeft de Groep een actief kredietbeleid dat rekening houdt met de risicoprofielen van klanten. De blootstelling aan het kredietrisico wordt voortdurend bewaakt en daarom worden voor bepaalde grote contracten de nodige bankgaranties aan de tegenpartij gevraagd.

Op het einde van de verslagperiode was er geen sprake van belangrijke concentraties van kredietrisico. Het maximale kredietrisico is de boekwaarde van elk financieel actief, met inbegrip van afgeleide financiële instrumenten.

(in miljoen EUR)	2016	2015
Leningen en vorderingen	63,0	16,4
Geldmiddelen en kasequivalenten	176,6	626,4
Beleggingen die voor verkoop beschikbaar zijn	7,1	13,3
Voor afdekking gebruikte renteswaps:		
Passiva	(9,4)	(18,0)
Totaal	237,3	638,0

Hieronder is de beweging in de waardeverminderingen op leningen en vorderingen in de loop van het jaar opgenomen:

(in miljoen EUR)	Dubieuze debiteuren	Waardevermindering	Resterend saldo
Beginsaldo	1,5	(1,2)	0,3
Veranderingen tijdens het jaar	0,1	(0,1)	0,0
Stand per 31 december 2015	1,6	(1,3)	0,3
Beginsaldo	1,6	(1,3)	0,3
Veranderingen tijdens het jaar	(0,3)	0,2	(0,1)
Stand per 31 december 2016	1,3	(1,1)	0,2

De Groep gelooft dat de bedragen die meer dan 30 dagen voorbij vervaldatum zijn nog realiseerbaar zijn, gebaseerd op historisch betalingsgedrag en uitgebreide analyse van klantenkredietrisico, inclusief onderliggende kredietbeoordelingen van klanten indien beschikbaar. De kredietkwaliteit van de handels- en overige vorderingen wordt geëvalueerd op basis van een kredietbeleid.

VALUTARISICO

De Groep is niet blootgesteld aan enig belangrijk valutarisico, noch ten gevolge van transacties, noch met betrekking tot de omzetting van vreemde valuta's in euro, aangezien hij geen buitenlandse investeringen of activiteiten heeft en minder dan 1% van zijn kosten uitgedrukt zijn in andere munteenheden dan de euro.

LIQUIDITEITSRISICO

Het liquiditeitsrisico is het risico dat de Groep zijn financiële verplichtingen niet zou kunnen nakomen. De Groep beperkt dit risico door de kasstromen op een continue basis te bewaken en ervoor te zorgen dat er steeds voldoende kredietfaciliteiten aanwezig zijn.

Het is de bedoeling van de Groep om een evenwicht te bewaren tussen de continuïteit van de financiering en flexibiliteit door het gebruik van bankleningen, bevestigde en onbevestigde kredietfaciliteiten, een handelspapierprogramma enz. Voor financiering op middellange tot lange termijn gebruikt de Groep obligaties. Het looptijdenprofiel van de schuldenportefeuille is over meerdere jaren gespreid. De thesaurie van de Groep beoordeelt vaak zijn financieringsbronnen, rekening houdend met zijn eigen kredietbeoordeling en de algemene marktomstandigheden.

Rekening houdende met de obligatie-uitgiftes in 2009, 2010, 2013, 2014 en 2015 zou er voldoende toegang moeten zijn tot financieringsbronnen.

(in miljoen EUR)	Boekwaarde	Contractuele kasstromen	6 maand of minder	6-12 maanden	1-2 jaar	2-5 jaar	> 5 jaar
Niet-afgeleide financiële instrumenten	3.520,0	(4.147,4)	(884,7)	(3,4)	(96,3)	(699,6)	(2.463,4)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte obligaties	2.589,6	(3.234,0)	(530,2)	0,0	(68,5)	(679,3)	(1.956,0)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte bankleningen en andere leningen	620,2	(603,1)	(44,2)	(3,4)	(27,8)	(20,4)	(507,4)
Handelsschulden en overige schulden	310,3	(310,3)	(310,3)				
Afgeleide financiële verplichtingen	18,0	(17,2)	(4,4)	(4,3)	(8,5)	0,0	0,0
Voor afdekking gebruikte renteswaps	18,0	(17,2)	(4,4)	(4,3)	(8,5)		
Totaal per 31 december 2015	3.538,1	(4.164,6)	(889,1)	(7,7)	(104,8)	(699,6)	(2.463,4)
Niet-afgeleide financiële instrumenten	3.124,6	(3.722,0)	(562,6)	(2,1)	(73,3)	(670,4)	(2.413,7)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte obligaties	2.090,6	(2.703,8)	(68,5)	0,0	(68,5)	(653,0)	(1.913,8)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte bankleningen en andere leningen	643,3	(627,5)	(103,3)	(2,1)	(4,8)	(17,4)	(499,9)
Handelsschulden en overige schulden	390,8	(390,8)	(390,8)				
Afgeleide financiële verplichtingen	9,4	(9,5)	(4,7)	(4,8)	0,0	0,0	0,0
Voor afdekking gebruikte renteswaps	9,4	(9,5)	(4,7)	(4,8)			
Totaal per 31 december 2016	3.134,0	(3.731,5)	(567,3)	(6,9)	(73,3)	(670,4)	(2.413,7)

In april 2016 betaalde Elia Transmission een euro-obligatie terug ter waarde van € 500,0 miljoen met een looptijd van 9 jaar die op vervaldatum kwam.

Hieronder worden details van de gebruikte en ongebruikte reservekredietfaciliteiten gegeven:

(in miljoen EUR)	Vervaldag	Beschikbaar bedrag	Gemiddelde interestvoet	Bedrag Gebruikt	Bedrag Niet gebruikt
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	100,0	Euribor + 0,30%	0,0	100,0
Niet-bevestigde kredietfaciliteiten	onbeperkt	100,0	Euribor + marge bij afsluiten overeenkomst	0,0	100,0
Belgisch treasury bills programma	onbeperkt	250,0	Euribor + marge bij afsluiten overeenkomst	78,0	172,0
Voorschot op vaste termijn EGI	onbeperkt	2,5	Euribor + 0,75%	2,0	0,5
Totaal		1.002,5		80,0	922,5

Per 31 december 2016 heeft het Duitse segment ongebruikte faciliteiten voor een totaalbedrag van € 900,0 miljoen (€ 150,0 miljoen kasfaciliteit en € 750,0 miljoen doorlopende kredietfaciliteiten).

RENTERISICO

Het renterisico is het risico dat de reële waarde of toekomstige kasstromen van een financieel instrument zullen fluctueren als gevolg van veranderingen in de markrentes. De risicoblootstelling van de Groep aan markrentes heeft voornamelijk betrekking op de langlopende schulden van de Groep met variabele rentevoeten.

De Groep beheert zijn renterisico met een evenwichtige portefeuille van leningen en financiële verplichtingen met vaste en variabele rentevoeten. Om dit te beheren, gaat de Groep renteswaps aan waarbij de Groep overeenkomt om op bepaalde intervallen het verschil tussen de vaste en de variabele rentebedragen, die berekend zijn op basis van een afgesproken theoretische hoofdsom, om te wisselen. Deze swaps worden gebruikt om de onderliggende schuldverplichtingen af te dekken.

De tabel (zie Toelichting 7.11) geeft de gemiddelde rente op de balansdatum aan.

GEVOELIGHEIDSANALYSE

Op korte en lange termijn zullen wijzigingen in rentetarieven geen invloed hebben op het geconsolideerde resultaat, daar de Groep functioneert in een regelgevend kader waarin de gevolgen van de fluctuaties van de financiële lasten via de tarieven worden gecompenseerd, behalve voor de elementen die rechtstreeks als niet-gerealiseerde resultaten worden opgenomen.

GEVOELIGHEIDSANALYSE REËLE WAARDE VOOR RENTESWAPS

Een verandering van 100 basispunten in rentevoeten zou de niet-gerealiseerde resultaten hebben vermeerderd (verminderd) met de onderstaande bedragen:

(in miljoen EUR)	100 bp stijging	100 bp daling
Renteswaps	(1,1)	1,1

AFDEKKING

Alle afgeleide financiële instrumenten die de Groep aangaat, hebben betrekking op een onderliggende transactie of voorspelde blootstelling, afhankelijk van de verwachte impact op de resultatenrekening, en als aan de strikte criteria van IAS 39 is voldaan, beslist de Groep geval per geval of hedge accounting zal worden toegepast. De volgende paragrafen beschrijven de transacties waarbij hedge accounting wordt toegepast. Per 31 december 2016 heeft de Groep geen transacties die in aanmerking komen voor hedge accounting.

In overeenstemming met de regels van hedge accounting worden alle afgeleide financiële instrumenten aangemerkt als kasstroomafdekkingen en gewaardeerd tegen de reële waarde. Bijgevolg wordt het gedeelte van de winst of het verlies op het afgeleide financiële instrument dat beschouwd kan worden als een effectieve afdekking, rechtstreeks in het eigen vermogen opgenomen (afdekkingsreserves na belasting).

De renteswaps hebben een rente variërend van 4,4% tot 4,41%. Per 31 december 2016 had de Groep afdekkingsinstrumenten met een gecontracteerd referentiebedrag van € 200,0 miljoen. De netto reële waarde van de swaps per 31 december 2016 bedroeg € 9,4 miljoen en bestond volledig uit verplichtingen. Deze bedragen zijn opgenomen als derivaten tegen reële waarde.

Per 31 december 2016 zijn er geen belangrijke financiële lasten opgenomen in de winst- en verliesrekening voortvloeiend uit ineffectiviteit van de kasstroomafdekkingen.

KAPITAALRISICOBEHEER

Het kapitaalstructuurbeheer van de Groep heeft tot doel de verhouding tussen vreemd en eigen vermogen voor de geregeerde activiteiten in overeenstemming met de vereisten van het regelgevend kader te houden (een derde eigen vermogen en twee derden vreemd vermogen). Dankzij deze aanpak kan de Groep de liquiditeit op elk moment verzekeren via flexibele toegang tot de kapitaalmarkten om strategische projecten te financieren en een aantrekkelijke vergoeding aan te bieden aan de aandeelhouders.

Het dividendbeleid van de Vennootschap bestaat erin de dividenduitkering te optimaliseren, zonder de capaciteit voor zelffinanciering van de vennootschap in het gedrang te brengen, om haar wettelijke opdracht te vervullen.

De Vennootschap biedt haar personeelsleden de mogelijkheid om in te schrijven op kapitaalverhogingen die uitsluitend aan hen zijn voorbehouden.

8.3. Voorwaardelijke verplichtingen en toezeggingen

LEASEOVEREENKOMSTEN WAARBIJ DE GROEP ALS LESSEE OPTREEDT

De Groep huurt motorvoertuigen, IT-materiaal en kantoorgebouwen. De leaseovereenkomsten voor auto's en IT-materiaal hebben een gemiddelde looptijd van drie jaar; de huurcontracten voor gebouwen hebben een normale looptijd van negen jaar, met de mogelijkheid om de huur vervolgens te verlengen. Over de verlenging wordt beslist door de specifieke entiteit die als de lessee optreedt. Normale voorwaarden voor verlenging van leaseovereenkomsten zijn van toepassing.

Hieronder volgt een overzicht van de minimale leasebetalingen voor de toekomst in het kader van niet-opzeggbare operationele leasing:

(in miljoen EUR)	<1 jaar	1–5 jaar	>5 jaar
Gebouwen	2,4	1,2	0,0
Voertuigen, IT materiaal & diversen	6,3	10,9	0,0
Stand per 31 december 2015	8,7	12,1	0,0
Gebouwen	2,4	2,4	0,0
Voertuigen, IT materiaal & diversen	6,2	10,8	0,0
Stand per 31 december 2016	8,6	13,2	0,0

De volgende lasten voor deze leasecontracten zijn opgenomen in de winst- en verliesrekening:

(in miljoen EUR)	2016	2015
Gebouwen	2,4	2,5
Voertuigen, IT materiaal & diversen	6,2	6,2
Totaal	8,6	8,7

LEASEOVEREENKOMSTEN WAARBIJ DE GROEP ALS LESSOR OPTREEDT

De Groep is leaseovereenkomsten voor handelseigendommen aangegaan voor bepaalde materiële vaste activa, voornamelijk bestaande uit de optimalisatie van het gebruik van de sites en hoogspanningsmasten. Deze overeenkomsten hebben resterende looptijden van minimaal negen jaar.

De toekomstige minimale te ontvangen huurinkomsten worden als volgt samengevat:

(in miljoen EUR)	<1 jaar	1–5 jaar	>5 jaar
Telecom	14,7	9,6	13,4
Land & Gebouwen	0,6	0,6	0,0
Stand per 31 december 2015	15,3	10,2	13,4
Telecom	13,1	9,8	13,1
Land & Gebouwen	0,6	0,5	0,0
Stand per 31 december 2016	13,6	10,3	13,1

Volgende opbrengsten met betrekking tot deze leaseovereenkomsten werden opgenomen in de resultatenrekening:

(in miljoen EUR)	2016	2015
Telecom	13,0	14,6
Land & Gebouwen	0,6	0,2
Totaal	13,6	14,8

VOORWAARDELIJKE VERPLICHTINGEN HUURGELDEN – AANKOOPOPTIE

De Groep heeft geen contracten met voorwaardelijke verplichtingen voor huurgelden en in de relevante leasecontracten werden geen aankoopties overeengekomen.

TOEZEGGINGEN TOT AANKOOP VAN VASTE ACTIVA

Per 31 december 2016 is de Groep toezeggingen aangegaan tot aankoop van vaste activa ter waarde van € 872,7 miljoen voor de contracten voor de installatie van materiële vaste activa voor de verdere uitbouw van het net. Deze toezeggingen omvatten de toezeggingen van het Duitse segment voor een bedrag van € 361,7 miljoen (aandeel van 60% van Elia).

ANDERE VOORWAARDELIJKE VERPLICHTINGEN EN TOEZEGGINGEN

Per 31 december 2016 heeft de Groep een toezegging voor € 155,1 miljoen met betrekking tot aankoopcontracten voor algemene uitgaven en onderhouds- en herstellingskosten. Het bedrag omvat de toezeggingen van het Duitse segment voor een bedrag van € 17,6 miljoen (aandeel van 60% van Elia).

Elia System Operator leverde ook een garantie als moedervennootschap aan haar joint venture Nemo Link Limited ten belope van € 176,0 miljoen met betrekking tot de EPC-contracten zodat Nemo Link Ltd in staat is om de interconnector te bouwen.

Na de goedkeuring van de Waalse overheid en de CREG heeft Elia op 22 juni 2015 een overeenkomst met Solar Chest gesloten voor de verkoop van Waalse groenestroomcertificaten voor een totaalbedrag van € 275,0 miljoen, waarvan € 221,0 miljoen werd gerealiseerd in 2015 en € 48,0 miljoen in 2016. De missie van Solar Chest is om Waalse groenestroomcertificaten gedurende een periode van respectievelijk 5, 6 en 7 jaar te kopen, te houden en te verkopen. Aan het einde van elke periode (30 juni 2020, 30 juni 2021 en 30 juni 2022) zullen de potentiële onverkochte certificaten worden teruggekocht door Elia. De CREG heeft aan Elia bevestigd en gegarandeerd dat de kosten en uitgaven voor de terugkoop van onverkoopbare certificaten aan het einde van elke reserveringsperiode zullen worden goedgekeurd om volledig te worden gerecupereerd via de tarieven voor 'heffingen', met als gevolg dat de potentiële terugkoop door Elia geen invloed zal hebben op de financiële prestaties van de Vennootschap.

8.4. Verbonden partijen

TRANSACTIES MET LEIDINGGEVEND MANAGEMENT

Het leidinggevend management omvat de leden van de Raad van Bestuur en het Directiecomité van Elia, dat bestaat uit de Chief Executive Officer, Chief Financial Officer, Chief Officer Infrastructure Development, Chief Officer Operations, Maintenance & Methods, Chief Corporate Affairs Officer en Chief Officer Customers, Market & System.

De leden van de Raad van Bestuur zijn geen werknemers van de Groep. De vergoeding van hun mandaat wordt uitvoerig beschreven in de verklaring over deugdelijk bestuur in dit jaarverslag.

De leden van het Directiecomité van Elia hebben een werknemersstatuut en de elementen van hun vergoeding zijn hieronder uiteengezet. Er bestaan geen aandelenopties, kredieten of voorschotten van de Groep ten gunste van de leden van het Directiecomité.

(in miljoen EUR)	2016	2015
Korte termijn personeelsbeloningen	2,4	2,2
Basisvergoedingen	1,6	1,6
Variabele vergoedingen	0,8	0,5
Vergoedingen na uitdiensttreding	0,4	0,3
Andere variabele vergoeding	0,6	0,5
Totale bruto vergoeding	3,4	3,0
Aantal personen (in eenheden)	7	7
Gemiddelde bruto vergoeding per persoon	0,5	0,4
Aantal aandelen (in eenheden)	22.039	19.111

Sommige leden van het Directiecomité hebben ook aandelen in Elia System Operator. Voor een overzicht verwijzen wij eveneens naar de verklaring over deugdelijk bestuur ('corporate governance verklaring') in dit jaarverslag.

Bovendien beoordeelde het Directiecomité van Elia ook of er transacties plaatsvonden met entiteiten waarin zij of leden van de Raad van Bestuur een invloed van betekenis uitoefenen (bv. posities als CEO, CFO, vicevoorzitter van het Directiecomité enz.).

Met sommige distributienetbeheerders vonden er belangrijke transacties plaats in 2016. Het totaalbedrag van de gerealiseerde verkooptransacties bedraagt € 53,8 miljoen. Het totaalbedrag van de uitgaven bedraagt € 3,7 miljoen. Per 31 december 2016 bedroegen de openstaande handelsvorderingen € 0,2 miljoen en was er een openstaand saldo handelsschulden van € 1,1 miljoen.

TRANSACTIES MET JOINT VENTURES EN GEASSOCIEERDE DEELNEMINGEN

Transacties tussen de Vennootschap en haar dochterondernemingen, die verbonden partijen zijn, werden geëlimineerd tijdens de consolidatie en worden bijgevolg niet opgenomen in deze toelichting.

In de boekjaren 2016 en 2015 waren er geen transacties met 50Hertz Offshore, E-Offshore en Atlantic Grid Investment.

Transacties met joint ventures en geassocieerde deelnemingen worden niet geëlimineerd; details van de transacties met andere verbonden partijen worden hieronder weergegeven:

(in miljoen EUR)	2016	2015
Transacties met geassocieerde ondernemingen	27,8	0,7
Verkopen van goederen	34,6	4,4
Aankopen van goederen	(8,4)	(4,7)
Rente- en soortgelijke opbrengsten	1,6	1,0
Uitstaande balansposities tegenover geassocieerde ondernemingen	28,7	(6,6)
Langtermijnvorderingen	54,1	15,2
Handelsvorderingen	2,8	5,6
Handelsschulden	(29,7)	(27,5)
Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	(0,1)	0,0
Over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	1,6	0,3

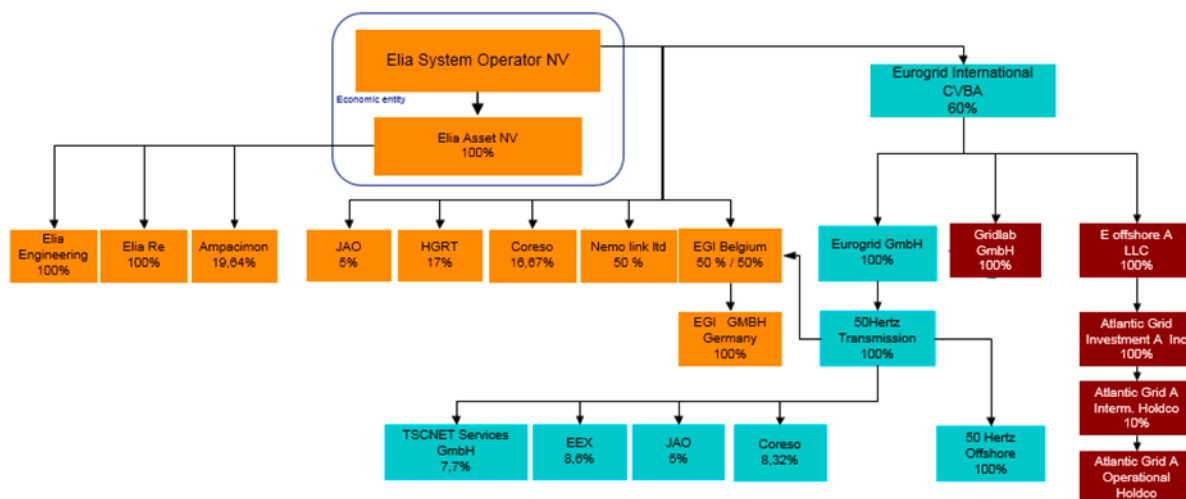
De toename van de verkopen van goederen is in hoofdzaak te verklaren door de omzet die Elia Grid International GmbH realiseerde bij 50Hertz Transmission voor de bouw van het hoogspanningsstation Gransee en het hoogspanningsstation Heinersdorf (€ 17,1 miljoen). De rest van de toename vloeit vooral voort uit de doorrekening van pre-FID ontwikkelingskosten aan Nemo Link (€ 8,9 miljoen) (zie Toelichting 7.4 voor uitvoerigere informatie).

De sterke stijging van de langtermijnvorderingen is volledig toe te schrijven aan de uitstaande vordering op Nemo Link – zie Toelichting 7.4.

We verwijzen ook naar Toelichting 8.3 waar vermeld werd welke garanties Elia System Operator heeft uitgegeven ten voordele van zijn joint venture Nemo Link Limited.

8.5. Dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen

OVERZICHT GROEPSSTRUCTUUR

DOCHTERONDERNEMINGEN

Elia System Operator NV heeft rechtstreeks en onrechtstreeks zeggenschap over de onderstaande dochterondernemingen.

Alle entiteiten voeren hun boekhouding in euro (met uitzondering van E-Offshore A LLC, Atlantic Grid Investment A Inc en Atlantic Grid A LLC, met een boekhouding in USD) en hebben dezelfde verslagdatum als Elia System Operator NV (met uitzondering van Eurogrid International CVBA).

Naam	Land van vestiging	Maatschappelijke zetel	Belangen %	
			2016	2015
Elia Asset NV	België	Keizerslaan 20, 1000 Brussel	99,99	99,99
Elia Engineering NV	België	Keizerslaan 20, 1000 Brussel	100,00	100,00
Elia Re SA	Luxemburg	Rue de Merl 65, 2146 Luxemburg	100,00	100,00
Elia Grid International NV	België	Keizerslaan 20, 1000 Brussel	80,00	80,00
Elia Grid International GmbH	Duitsland	Heidestraße 2a, 12435 Berlijn	80,00	80,00
Gezamenlijke overeenkomsten				
Eurogrid International CVBA	België	Keizerslaan 20, 1000 Brussel	60,00	60,00
Eurogrid GMBH	Duitsland	Heidestraße 2a, 12435 Berlijn	60,00	60,00
50Hertz Transmission GmbH	Duitsland	Heidestraße 2a, 12435 Berlijn	60,00	60,00
50Hertz Offshore GmbH	Duitsland	Heidestraße 2a, 12435 Berlijn	60,00	60,00
Gridlab GmbH	Duitsland	Mittelstraße 7, 12529 Schönefeld	60,00	60,00
E-Offshore A LLC	VS	874, Walker Road, Suite C, 19904 Dover, Delaware	60,00	60,00
Atlantic Grid Investment A Inc	VS	1209 Orange Street, 19801 Wilmington, Delaware	60,00	60,00
Nemo Link Ltd.	Verenigd Koninkrijk	Strand 1-3 - Londen WC2N 5EH	50,00	50,00
Deelnemingen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode				
H.G.R.T S.A.S.	Frankrijk	1 Terrasse Bellini, 92919 La Défense Cedex	17,00	17,00
Coreso NV	België	Kortenberglaan 71, 1000 Brussel	21,66	26,00
Ampacimon NV	België	Rue des Chasseurs Ardennais 3, 4031 Angleur	19,64	19,64
Overige participaties				
EMCC European Market Coupling Company GmbH	Duitsland	Hopfenmarkt 31, 20457 Hamburg	0,00	12,00
JAO SA	Luxemburg	2 Rue de Bitbourg, 1273 Luxemburg-Hamm	8,00	8,00
Atlantic Grid A LLC	VS	4445, Willard Av, Suite 1050, 20815 Chevy Chase, Maryland	6,00	6,00
European Energy Exchange (EEX)	Duitsland	Augustusplatz 9, 04109 Leipzig	5,20	5,20
TSCNET Services GmbH	Duitsland	Dingolfinger Strasse 3, 81673 München	4,62	4,62

8.6. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen na 31 december 2016 te melden.

8.7. Diversen

Gevolgen van de uitslag van het referendum in het Verenigd Koninkrijk

De Groep is gestart met een analyse van de mogelijke gevolgen van de brexit voor zijn geconsolideerde jaarrekening. Het is in de huidige stand van zaken niet mogelijk om een volledige analyse van de gevolgen te maken, aangezien noch de Britse regering, noch Europa een duidelijk standpunt heeft ingenomen. De Groep verwacht hier eind 2017 meer informatie over te kunnen verschaffen.

Op dit ogenblik verwacht de Groep geen gevolgen voor de bouw van de Nemo Link interconnector.

8.8. Diensten verleend door de commissarissen

De algemene vergadering van aandeelhouders heeft KPMG Bedrijfsrevisoren Burg. CVBA (vertegenwoordigd door Benoit Van Roost) en Ernst & Young Bedrijfsrevisoren BCBVA (vertegenwoordigd door Marnix Van Dooren) aangesteld voor de audit van de geconsolideerde jaarrekening van Elia System Operator NV en de audit van de statutaire jaarrekening van Elia System Operator NV, Elia Asset NV en Elia Engineering NV.

De volgende tabel vermeldt de honoraria van het college van commissarissen en van hun verbonden ondernemingen met betrekking tot de verleende diensten voor het boekjaar 2016:

in EUR	België	Andere kantoren behorend tot het netwerk	Totaal
Statutaire audit	175.336	339.380	514.716
Audit gerelateerd	135.905	221.150	357.055
Winstbelastingen	105.496	61.377	166.873
Indirecte belastingen	67.261	1.000	68.261
Overig advies	0,000	82.701	82.701
Totaal	483.998	705.608	1.189.606

9. REGELGEVEND KADER EN TARIEVEN

9.1 Regelgevend kader in België

9.1.1 Federale wetgeving

De Elektriciteitswet vormt de algemene basis van het regelgevende kader en bevat de belangrijkste principes die van toepassing zijn op de activiteiten van Elia als beheerder van het transmissienet voor elektriciteit in België.

Deze wet werd grondig gewijzigd op 8 januari 2012 door de omzetting op federaal niveau van het derde pakket van Europese richtlijnen. De nieuwe Elektriciteitswet die eruit voortvloeit:

- verscherpt de ontvlechting van de transmissieactiviteiten;
- bepaalt meer in detail de regels m.b.t. het beheer van en de toegang tot het transmissienet;
- herdefinieert de wettelijke opdracht van de transmissienetbeheerder, en breidt ze meer bepaald uit tot de offshore gebieden die binnen het rechtsgebied van België vallen; en
- verruimt de bevoegdheden van de regelgevende instantie, in het bijzonder voor het opstellen van methodes voor het bepalen van de transmissietarieven.

Verscheidene koninklijke besluiten en in het bijzonder het koninklijk besluit inzake het federaal technisch reglement bevatten meer gedetailleerde elementen met betrekking tot het regelgevend kader. De beslissingen van de regelgevende overheid vullen dit kader aan, wat resulteert in het regelgevend kader waarbinnen Elia zijn activiteiten uitoefent.

9.1.2 Gewestelijke wetgeving

De drie Belgische gewesten zijn op hun respectieve grondgebieden verantwoordelijk voor de lokale transmissie van elektriciteit op netten met een spanning gelijk aan of lager dan 70 kV. De gewesten zijn niet verantwoordelijk voor het bepalen van de transmissietarieven, wat een federale bevoegdheid is. Het Vlaamse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest hebben ook de bepalingen van het derde Europese pakket die hen aanbelangen in hun normatief kader omgezet. De gewestdecreten werden aangevuld met verscheidene andere voorschriften over aangelegenheden als openbare dienstverlening, hernieuwbare energie en toelatingsprocedures voor leveranciers.

9.1.3 Regelgevende instanties

Zoals de EU-wetgeving het vereist, wordt de Belgische elektriciteitsmarkt door onafhankelijke regulatoren bewaakt en gecontroleerd.

FEDERALE REGULATOR

De CREG (Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas) is de federale regulator. Ten aanzien van Elia is hij onder meer bevoegd voor:

- het goedkeuren van de standaardvoorwaarden van de drie hoofdcontracten die door de Vennootschap op federaal niveau worden gebruikt – het verbindingscontract, het toegangscontract en het ARP-contract;
- het goedkeuren van het systeem voor capaciteitstoewijzing aan de grenzen tussen België en zijn buurlanden;
- het goedkeuren van de benoeming van de onafhankelijke leden van de Raad van Bestuur;
- het bepalen van de tariefmethodologieën die de netbeheerder moet naleven bij de berekening van de verschillende tarieven die op de netgebruikers worden toegepast;
- het afleveren van een certificaat om zeker te zijn dat de netbeheerder wel degelijk de eigenaar is van de infrastructuur die hij beheert en voldoet aan de voorschriften inzake onafhankelijkheid ten opzichte van producenten en leveranciers.

GEWESTELIJKE REGULATOREN

De exploitatie van elektriciteitsnetten met een spanning gelijk aan of lager dan 70 kV valt onder de bevoegdheid van de respectieve gewestelijke regulatoren. Elk van hen kan van om het even welke beheerder (met inbegrip van Elia wanneer deze dergelijke spanningsnetten exploiteert) eisen om alle specifieke bepalingen van de gewestelijke voorschriften inzake elektriciteit na te leven, op straffe van administratieve boetes of andere sancties. De gewestelijke regulatoren hebben geen bevoegdheid over de bepaling van de elektriciteitstransmissietarieven. De tariefbepaling voor de elektriciteitsnetten die een transportfunctie hebben is uitsluitend een bevoegdheid van de CREG.

9.1.4 Tariefbepaling

TARIEFREGELGEVING

Op 18 december 2014 werd door de CREG een besluit aangenomen tot vaststelling van de methoden voor het berekenen en vastleggen van de tarifaire voorwaarden voor de gebruikers van het elektriciteitsnet met een transmissiefunctie. Op basis van die methodologie diende de CREG op 30 juni 2015 haar tariefvoorstel 2016-2019 in. Dat tariefvoorstel werd aangepast op basis van de gesprekken tussen Elia en de CREG in de tweede helft van 2015 en goedgekeurd op 3 december 2015.

TARIEFREGLEMENTERING VAN TOEPASSING IN BELGIË

Het grootste deel van de inkomsten van Elia als beheerder van netten met een transmissiefunctie (het transmissienet en de lokale en gewestelijke transmissienetten in België) is afkomstig van de gereguleerde tarieven die Elia aanrekent voor het gebruik van deze netten (tariefinkomsten) en die op voorhand door de CREG worden goedgekeurd. Op 1 januari 2008 trad een gereguleerd tariefmechanisme in werking, waarbij de goedgekeurde tarieven gelden voor periodes van vier jaar, behoudens uitzonderlijke omstandigheden. De tariefmethodologie die eind 2014 door de CREG werd opgesteld heeft dit mechanisme niet veranderd. Het jaar 2016 was dus het eerste jaar van de derde vierjarige regulatoire periode.

Het tariefmechanisme is gebaseerd op de boekhouding volgens de Belgische boekhoudkundige regels (Be GAAP). De tarieven worden vastgesteld op basis van gebudgetteerde kosten, verminderd met een aantal niet-tarifaire opbrengsten. Deze kosten worden vervolgens gedeeld op basis van een raming van de elektriciteitsvolumes die van het net worden afgenomen en, voor sommige kosten, de geraamde volumes in het net geïnjecteerde elektriciteit, overeenkomstig de bepalingen van de tariefmethodologie die door de CREG is opgesteld.

De in aanmerking genomen kosten omvatten de geraamde waarde van de toegestane billijke vergoeding van het geïnvesteerde kapitaal, een schatting van de aan Elia toegekende bedragen uit hoofde van prestatiegebonden incentives en de prognoses voor diverse kostencategorieën. Die kosten zijn onderverdeeld in drie groepen: de beheersbare kosten, waarvoor efficiëntiewinsten of -verliezen evenredig verdeeld worden tussen Elia (stijging of daling van de toegelaten winst) en de netgebruikers (stijging of daling van de toekomstige tarieven); de niet-beheersbare kosten, die Elia niet kan beïnvloeden en waarvoor afwijkingen ten opzichte van het budget volledig worden toegerekend aan de totale opbrengsten van een toekomstige regulatoire periode; de beïnvloedbare kosten, waarvoor een gemengde regel geldt.

BILLIJKE VERGOEDING

De billijke vergoeding is het rendement op het kapitaal dat in het net werd geïnvesteerd. Ze is gebaseerd op de gemiddelde jaarlijkse waarde van het gereguleerd actief (Regulated Asset Base - RAB), die jaarlijks wordt berekend, rekening houdend met nieuwe investeringen, desinvesteringen, afschrijvingen en wijzigingen van het bedrijfskapitaal.

Sinds 1 januari 2016 wordt de billijke vergoeding aan de hand van de volgende formule berekend. Daarbij wordt aangenomen dat het geconsolideerde eigen vermogen meer dan 33% van de gemiddelde waarde van het gereguleerd actief vertegenwoordigt, zoals thans het geval is:

- A: $[33\% \times \text{gemiddelde RAB in jaar } n \times ((\text{OLO } n) + (\text{bèta} \times \text{risicopremie})) \times \text{illiquiditeitspremie}]$; plus
- B: $[(S - 33\%) \times \text{gemiddelde RAB} \times (\text{OLO } n + 70 \text{ basispunten})]$ waarbij;
- OLO n = de rentevoet van Belgische lineaire obligaties op 10 jaar, voor het betrokken jaar;
- S = geconsolideerd eigen vermogen/RAB, volgens de Belgische boekhoudnormen (BE GAAP);
- de bètafactor wordt berekend op de dagelijkse aandelenkoers van Elia, vergeleken met de BEL20-index over een periode van drie jaar – de waarde van het product van de parameter bèta en de risicopremie kan niet lager zijn dan 0,53;
- de risicopremie is vastgelegd op 3,5%;
- de illiquiditeitspremie is vastgelegd op 1,10.

DEEL A

Het vergoedingspercentage (in %) zoals vastgesteld door de CREG voor het jaar 'n' is gelijk aan de som van de risicoloze rentevoet, dit wil zeggen de gemiddelde rente op Belgische lineaire obligaties op 10 jaar, en een premie voor het risico van de aandelenmarkt, gewogen door de toepasselijke bètafactor.

De referentieverhouding van 33% wordt toegepast op de gemiddelde waarde van het gereguleerd actief (RAB) van Elia om het referentievermogen van Elia te berekenen.

De CREG stimuleert een verhouding tussen het eigen vermogen en het gereguleerd actief die zo dicht mogelijk bij 33% ligt. Bijgevolg wordt deel B (dat van toepassing is op het deel van het referentievermogen dat 33% van het gereguleerd actief overschrijdt) vergoed tegen een lager tarief.

DEEL B

Indien het effectieve gemiddelde eigen vermogen van Elia hoger is dan het referentie-eigenvermogen, dan wordt het surplus vergoed tegen een verminderd percentage, dat berekend wordt door toepassing van de formule: $[(\text{OLO } n + 70 \text{ basispunten})]$.

De Elektriciteitswet voorziet ook dat de regulator hogere vergoedingsratio's mag vaststellen voor kapitaal dat is geïnvesteerd om projecten te financieren van nationaal of Europees belang.

Niet-beheersbare elementen

Deze categorie van kosten (en opbrengsten) waarover Elia geen directe controle heeft, is niet onderworpen aan incentivemechanismen door de CREG en vormt een integraal onderdeel van de kosten die worden gehanteerd voor de berekening van de tarieven. De tarieven zijn gebaseerd op voorspelde waarden voor deze kosten.

De belangrijkste kosten zijn de volgende: afschrijving van materiële vaste activa, ondersteunende diensten (uitgezonderd de reserveringskosten van ondersteunende diensten exclusief black start, waarnaar wordt verwezen als 'beïnvloedbare kosten'), kosten met betrekking tot door een overheid opgelegde verplaatsing van lijnen en belastingen, deels gecompenseerd door opbrengsten uit niet-tarifaire activiteiten (bv. opbrengsten als gevolg van grensoverschrijdende congestie). Dit omvat ook financiële lasten en opbrengsten waarvoor het embedded-debt principe is bevestigd. Bijgevolg zijn alle werkelijke en redelijke financieringskosten in verband met schuldfinanciering inbegrepen in de tarieven.

Beheersbare elementen

De kosten (en opbrengsten) waarover Elia directe controle heeft zijn onderworpen aan een incentivemechanisme, wat inhoudt dat op productiviteits- en efficiëntiewinsten die zich tijdens de regulatoire periode kunnen voordoen, een verdeling wordt toegepast. Die verdeling gebeurt met een factor van 50%. Elia wordt op die manier aangemoedigd om bepaalde duidelijk omschreven kosten categorieën te beheersen. Elke besparing ten opzichte van het toegestane (gecorrigeerde) budget heeft een positieve invloed op de nettowinst van Elia ten belope van 50% van het bedrag (voor belastingen). Dienovereenkomstig beïnvloedt elke budgetoverschrijding de winst in negatieve zin.

Beïnvloedbare kosten

De reserveringskosten voor ondersteunende diensten, behalve voor black start, worden gekwalificeerd als 'beïnvloedbare kosten', wat wil zeggen dat budgetoverschrijdingen of efficiëntiewinsten een incentive vormen (voor zover zij niet worden veroorzaakt door een vastgelegde lijst van externe factoren). 15% van het kostenverschil tussen J-1 en J is winst / verlies (vóór belastingen) voor Elia, met een onder- en een bovengrens van -2 miljoen en 6 miljoen euro.

Andere incentives

- *Incentive voor 'strategische investeringsprojecten' (mark-up voor investeringen)*
Vermits de CREG strategische investeringen (dit zijn investeringen voornamelijk gericht op het verbeteren van de Europese integratie) van primordiaal belang voor de gemeenschap beschouwt, kwam zij overeen met Elia om een mark-up toe te passen op een selecte lijst van projecten. Die bijkomende vergoeding wordt berekend als percentage op het totale werkelijk bestede bedrag (de investeringsbedragen zijn geplafonneerd per jaar en per project). De mark-up wordt volledig toegepast zolang de OLO-rente 0,5 procent of minder bedraagt. Als de werkelijke rentevoet van de OLO hoger ligt dan 0,5%, wordt een deel van de mark-up evenredig verminderd (begrensd op een OLO-rente van 2,16%). Om de mark-up te ontvangen moet Elia de investering in kwestie tijdig in gebruik nemen, zo niet moet het 10% van het voor dat project ontvangen bedrag terugbetalen. Bovendien moet Elia na de ingebruikname waken over een afdoende beschikbaarheid van het actief in kwestie; zo niet moet het 10% van het voor dat project ontvangen bedrag terugbetalen;
- *Marktintegratie:* deze incentive bestaat uit (i) de verbetering van importcapaciteit en (ii) welvaartstijging door regionale marktkoppeling. Beide elementen kunnen de nettowinst van Elia (voor belasting) enkel positief beïnvloeden, aangezien het mechanisme voor elke incentive een vooraf bepaalde ondergrens en bovengrens bepaalt van € 0,0 tot € 6,0 miljoen voor invoercapaciteit en van € 0,0 tot € 11,0 miljoen voor de welvaart. (iii) De winst (dividenden en meerwaarden) uit financiële deelnemingen in andere vennootschappen waarvan de CREG heeft aanvaard dat zij deel uitmaken van de RAB, wordt als volgt toegerekend: 40% wordt toegerekend aan toekomstige tariefverlagingen en 60% (vóór belastingen) aan de winst van Elia;
- *'Investeringsprogramma':* deze incentive is verbonden met twee doelstellingen: (i) optimale ex ante/ex post rechtvaardiging van projectinvesteringen door Elia (€ 0,0 tot € 2,5 miljoen) en (ii) de tijdige verwezenlijking van vier grote infrastructuurprojecten (Stevin, Brabo, ALEGrO en de vierde dwarsregeltransformator) (€ 0,0 tot € 1,0 miljoen per project). Beide elementen kunnen de nettowinst (vóór belastingen) van Elia alleen in positieve zin beïnvloeden, aangezien het mechanisme een onder- en bovengrens bepaalt voor elk van de doelstellingen;
- *Netbeschikbaarheid:* als de gemiddelde onderbrekingstijd ('average interruption time' of 'AIT') onder een door de CREG bepaald streefdoel blijft, beïnvloedt dat de nettowinst (vóór belastingen) van Elia in positieve zin met maximaal € 2,0 miljoen;
- *Innovatie:* operationele subsidies en belastingvrijstellingen voor O&O worden beschouwd als beheersbare opbrengsten. Als incentive wordt een bedrag dat overeenstemt met maximaal 50% van het subsidiebedrag toegerekend aan de nettowinst van Elia, met een minimum van € 0,0 en een maximum van € 1,0 miljoen;
- *Discretionair:* op jaarlijkse basis stelt de CREG de doelstellingen voor dit onderdeel vast. De incentive kan een positieve impact hebben op de nettowinst (vóór belastingen) van Elia tussen € 0,0 en € 2,0 miljoen.

Afrekening van afwijkingen van gebudgetteerde waarden

De werkelijke volumes vervoerde elektriciteit kunnen verschillen van de voorspelde volumes. Als de vervoerde volumes hoger (of lager) zijn dan de voorspelde, wordt de afwijking van de gebudgetteerde waarde geboekt op een overlopende rekening tijdens het jaar waarin ze zich voordoet en creëert ze een 'regulatoire schuld' (of 'regulatoire opbrengst'). Hetzelfde mechanisme is van toepassing op niet-beheersbare elementen.

Het regelgevend kader bepaalt dat de hierboven genoemde afwijkingen op het einde van de tariefperiode in rekening worden genomen door Elia als onderdeel van de gebudgetteerde bedragen voor de tariefzetting voor de volgende tariefperiode.

Allocatie van kosten en opbrengsten tussen gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten

De tariefmethodologie voor 2016-2019 beschrijft een mechanisme voor de ontwikkeling van nieuwe activiteiten door Elia buiten het toepassingsgebied van de regulering in België en de manier waarop Elia hiervoor kan worden vergoed in de toekomst. Deze overeenkomst bepaalt het volgende:

- een mechanisme om accuraat kosten toe te rekenen aan verschillende activiteiten en te verzekeren dat Belgische tarieven niet negatief worden beïnvloed doordat Elia andere dan Belgische gereguleerde activiteiten uitoefent; en
- een mechanisme om te verzekeren dat de impact van financiële deelnemingen in andere vennootschappen die door de CREG niet worden beschouwd als deel van de RAB (zoals deelnemingen in gereguleerde of niet-gereguleerde activiteiten buiten België, inclusief de deelneming in 50Hertz, EGI) neutraal is voor de toepassing van de Belgische tarieven. Alle kosten en opbrengsten met betrekking tot deze activiteiten moeten worden gedragen door Elia.

9.2 Regelgevend kader in Duitsland

9.2.1 Toepasselijke wettelijke bepalingen

Het Duitse regelgevend kader is verdeeld over diverse wetgevingsstukken. De kernwet is de Duitse wet inzake de energievoorziening (Energiewirtschaftsgesetz - EnWG), die het algemene wettelijke kader definieert voor de gas- en elektriciteitsvoorziening in Duitsland. De EnWG wordt ondersteund door een aantal wetten, verordeningen en regulerende besluiten, die gedetailleerde bepalingen verstrekken over het huidige stelsel van incentiverende regelgeving, boekhoudmethoden en toegangscontracten voor het net, met inbegrip van:

- De verordening inzake de toegangstarieven voor de elektriciteitsnetten (Verordnung über die Entgelte für den Zugang zu Elektrizitätsversorgungsnetzen of de Stromnetzentgeltverordnung – StromNEV), die onder meer principes en methoden vastlegt voor de berekening van de tarieven voor elektriciteitsnetten en de overige verplichtingen van de netbeheerders;
- De verordening inzake toegang tot het elektriciteitsnet (Verordnung über den Zugang zu Elektrizitätsversorgungsnetzen of de Stromnetzzugangsverordnung – StromNZV), die onder meer verdere bijzonderheden specificeert over de toegang tot de transmissienetten (en andere soorten netten) door vaststelling van het vereffeningssysteem (Bilanzkreissystem), planning van elektriciteitsbevoorrading, regelingsenergie en andere algemene verplichtingen, bijv. congestiebeheer (Engpaßmanagement), publicatieverplichtingen, metering, minimumeisen voor verschillende soorten contracten en de verplichting van bepaalde netbeheerders om het Bilanzkreissystem voor de hernieuwbare energiebronnen te beheren;
- De verordening inzake incentiverende regelgeving (Verordnung über die Anreizregulierung der Energieversorgungsnetze of de Anreizregulierungsverordnung – ARegV), die de basisvoorschriften beschrijft voor de incentiverende regulering van TNB's en andere netbeheerders (zoals hierna meer in detail beschreven). Ook worden hier algemene richtlijnen gegeven voor productiviteitsbenchmarking, welke kosten daarbij in aanmerking worden genomen, welke methode gebruikt kan worden om de inefficiëntie te bepalen en hoe dit vertaald kan worden naar jaarlijkse doelstellingen voor productiviteitsgroei.

9.2.2 Regelgevende instanties in Duitsland

De regelgevende instanties voor de energiesector in Duitsland zijn het Bundesnetzagentur (BNetzA) in Bonn (voor netten waarop 100.000 en meer netgebruikers rechtstreeks of onrechtstreeks aangesloten zijn) en de specifieke regelgevende instanties in de respectieve deelstaten (voor netten waarop minder dan 100.000 netgebruikers rechtstreeks of onrechtstreeks aangesloten zijn). De regelgevende instanties zijn onder andere belast met de niet-discriminerende toegang tot het net voor derde partijen en het toezicht op de tarieven die de netbeheerders toepassen voor het gebruik van het net. 50Hertz Transmission en 50Hertz Offshore zijn onderworpen aan de bevoegdheid van het BNetzA.

9.2.3 Tarieven in Duitsland

Het huidige mechanisme voor de tariefregelgeving in Duitsland is vastgelegd in de ARegV-verordening. Krachtens de ARegV-verordening worden de nettarieven vastgesteld om een vooraf bepaalde inkomstenlimiet, zoals vastgesteld door het BNetzA, te genereren voor elke TNB en voor elke regulatoire periode. De inkomstenlimiet is voornamelijk gebaseerd op de kosten van een basisjaar en wordt vastgelegd voor de volledige regulatoire periode, behalve wanneer de limiet wordt aangepast om rekening te houden met specifieke gevallen die in de ARegV zijn bepaald. Het is de netbeheerders niet toegestaan om hun individueel bepaalde inkomstenlimiet te overschrijden. Elke regulatoire periode duurt vijf jaar, de tweede regulatoire periode is gestart op 1 januari 2014 en zal eindigen op 31 december 2018. Tarieven zijn algemeen en kunnen niet met de klanten worden onderhandeld. Individuele tarieven worden slechts aan bepaalde klanten toegestaan (in bepaalde vaste omstandigheden die in de toepasselijke wetten worden vermeld) in overeenstemming met § 19 StromNEV (bijvoorbeeld bij alleengebruik van netactiva). Het BNetzA moet deze individuele tarieven goedkeuren.

Voor de inkomstenlimiet worden de kosten die een netbeheerder maakt in twee categorieën ingedeeld:

- Permanent niet-beïnvloedbare kosten (PNBK): deze kosten zijn voor 100% geïntegreerd in de 'inkomstenlimiet' en zijn dus volledig gedekt door de nettarieven, weliswaar doorgaans met een vertraging van twee jaar. De PNBK omvatten het rendement op het eigen vermogen, de bedrijfsbelasting, de financieringskosten, afschrijvingen en operationele kosten (op dit moment vastgelegd op 0,8% van de geactiveerde investeringskosten van de respectieve onshore investeringen) voor wat de investeringsmaatregelen worden genoemd. De financieringskosten met betrekking tot de investeringsmaatregelen zijn op dit moment begrensd tot de effectieve financieringskosten of tot de financieringskosten berekend in overeenstemming met een gepubliceerde richtlijn van het BNetzA, indien dat bedrag lager is. Sinds 2012 worden de kosten in verband met deze investeringsmaatregelen gebaseerd op ramingen. De verschillen tussen de ramingen en de effectieve waarden worden weerspiegeld in de regulatoire rekening. Bovendien omvatten de PNBK de kosten voor de ondersteunende diensten, de netverliezen, de inschakelingskosten, de Europese initiatieven en de opbrengsten van de veilingen. Deze kosten en opbrengsten zijn opgenomen in de inkomstenlimiet op basis van een reguleringsmechanisme dat door het BNetzA is bepaald in overeenstemming met § 11 Abs. 2 ARegV (FSV). Het reguleringsproces voor de ondersteunende diensten en voor de netverliezen biedt de netbeheerder een incentive om beter te presteren dan de geplande kosten. Dat gebeurt via bonus- en boetemechanismen. Sinds de herziening van de ARegV in 2016 worden ook de kosten voor de beperking van hernieuwbare energiebronnen om netcongestie tegen te gaan, gebaseerd op ramingen. Bovendien kunnen ook kosten die voortvloeien uit Europese projecten van gemeenschappelijk belang (Projects of Common Interest – PCI) waarvoor tot een kostenbijdrage van Duitsland is beslist, worden opgenomen als PNBK, zij het met een vertraging van twee jaar;

- Tijdelijke niet-beïnvloedbare kosten (TNBK) en beïnvloedbare kosten (BK): deze kosten omvatten het rendement op eigen vermogen, de afschrijvingen, de financieringskosten, de bedrijfsbelasting en andere operationele kosten en zijn onderworpen aan een incentivemechanisme dat is vastgelegd door het BNetzA en dat een efficiëntiefactor (alleen van toepassing op BK), een productiviteitswinstfactor en een inflatiefactor (van toepassing op TNBK en BK) over een periode van vijf jaar omvat. Bovendien voorziet het huidige incentivemechanisme in de toepassing van een kwaliteitsfactor, maar de criteria en het implementatiemechanisme voor een dergelijke factor voor transmissienetbeheerders moeten nog door het BNetzA worden beschreven. De verschillende factoren die zijn gedefinieerd, geven de transmissienetbeheerder een doelstelling op middellange termijn om inefficiënt geachte kosten te vermijden. Wat de financieringskosten betreft, moeten de toegestane financieringskosten (die verbonden zijn aan de beïnvloedbare kosten) bewezen vermarktbaar zijn;
- Voor het rendement op het eigen vermogen bevat de toepasselijke wet- en regelgeving bepalingen over het toegestane rendement op het eigen vermogen. Dit wordt opgenomen in de TNBK/BK voor wat de activa betreft die tot het gereguleerd actief behoren en in de PNBK voor wat de activa betreft die in de investeringsbudgetten zijn goedgekeurd. Voor de tweede regulatoire periode (2014-2018) is het rendement op het eigen vermogen vastgesteld op 7,14% voor investeringen uitgevoerd vóór 2006 en op 9,05% voor investeringen uitgevoerd sinds 2006, op basis van 40% van de totale waarde van de activa die als 'gefinancierd door eigen vermogen' worden beschouwd en waarbij de rest als 'quasischuld' wordt behandeld. In 2016 legde het BNetzA het rendement op eigen vermogen vast voor de derde regulatoire periode (2019-2023); in vergelijking met de tweede regulatoire periode werden de waarden sterk verminderd, tot 5,12% voor investeringen uitgevoerd vóór 2006 en 6,91% voor investeringen uitgevoerd sinds 2016. Het rendement op het eigen vermogen wordt berekend vóór vennootschapsbelasting, maar na bedrijfsbelasting;
- Los van de inkomstenlimiet ontvangt 50Hertz een vergoeding voor kosten die zijn opgelopen in verband met de verplichtingen inzake hernieuwbare energie, waaronder EEG- en CHP/KWKG-verplichtingen, offshore verplichtingen ... Daartoe werden verschillende toeslagen ingevoerd die zijn onderworpen aan specifieke reguleringsmechanismen met het oog op een evenwichtige behandeling van uitgaven en inkomsten.

WIJZIGINGEN IN DE TARIEFREGELGEVING

In 2016 trad een herziening van de ARegV in werking die verschillende relevante wijzigingen doorvoerde, met name inzake de regelgeving voor distributienetbeheerders. Ook transmissienetbeheerders ondervinden daar evenwel gevolgen van. De herziening van de ARegV wijzigt immers verschillende aspecten die verband houden met de PNBK, zoals de methodologie voor het bepalen van het aandeel van vervangingen in nieuwe investeringsmaatregelen (voor reeds aangevraagde en goedgekeurde investeringsmaatregelen blijft de bestaande verhouding behouden), de aanmerking van kosten voor de beperking van hernieuwbare energiebronnen op basis van ramingen en de aanmerking van kosten voor PCI's. Bovendien bepaalt de herziene ARegV nader welke methodologieën kunnen worden toegepast voor het bepalen van de individuele efficiëntie van de vier Duitse transmissienetbeheerders. Daarvoor worden alleen een internationale benchmark of een analyse in verhouding tot een referentienet toegelaten.

Op 31 december 2016 had 50Hertz de goedkeuring verkregen voor 77 van de 112 aanvragen voor actieve investeringsmaatregelen die sinds 2008 zijn ingediend. Ten aanzien van het totale volume van aanvragen voor investeringsbudgetten van € 12,3 miljard bedroeg het goedgekeurde investeringsbudget op die datum € 7,2 miljard.

TARIEVEN

De nettoegangstarieven werden berekend op basis van de betreffende inkomstenlimieten en werden op 1 oktober 2016 gepubliceerd voor het jaar 2017. In vergelijking met 2016 zijn ze gemiddeld met 42% gestegen. De voornaamste reden voor die sterke stijging is het in aanmerking nemen van geraamde kosten voor de beperking van hernieuwbare energiebronnen naar aanleiding van de herziene ARegV. Om van de oude methodologie over te gaan naar de herziene methodologie, worden twee kostenposities (geraamde kosten voor 2017 plus de werkelijke kosten voor 2015) opgenomen. Ook de toegenomen investeringskosten, met name voor de offshore uitbreiding in de Baltische Zee en de Noordzee, dragen bij tot de tariefverhoging.

Verslag van het College van commissarissen aan de algemene vergadering van Elia System Operator NV over het boekjaar afgesloten op 31 december 2016

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons verslag over de geconsolideerde jaarrekening en omvat tevens ons verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen. Deze geconsolideerde jaarrekening omvat de geconsolideerde balans op 31 december 2016, de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en overige niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerde mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2016 evenals een toelichting die een overzicht van de voornaamste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige informatieverschaffing bevat.

Verslag over de geconsolideerde jaarrekening - Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de geconsolideerde jaarrekening van Elia System Operator NV ("de vennootschap") en haar dochterondernemingen (samen "de groep") opgesteld in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften. Het geconsolideerde balanstotaal bedraagt EUR 6.241,6 miljoen en de geconsolideerde winst-en verliesrekening sluit af met een winst over de verslagperiode van EUR 180,2 miljoen.

Verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van deze geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, alsook voor het implementeren van een interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van fouten, bevat.

Verantwoordelijkheid van het College van commissarissen

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle volgens de internationale controlestandaarden (ISA) zoals deze in België werden aangenomen uitgevoerd. Die standaarden vereisen dat wij aan de deontologische vereisten voldoen alsook de controle plannen en uitvoeren om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de geconsolideerde jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen bedragen en toelichtingen. De selectie met betrekking tot uitgevoerde werkzaamheden is afhankelijk van de beoordeling door de commissaris, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de geconsolideerde jaarrekening als gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risico-inschatting neemt de commissaris de interne beheersing van de groep in aanmerking die relevant is voor het opstellen door de vennootschap van de geconsolideerde jaarrekening, die een getrouw beeld geeft, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de groep. Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving, en van de redelijkheid van door het bestuursorgaan gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van de presentatie van de geconsolideerde jaarrekening als geheel. Wij hebben van de verantwoordelijken en van het bestuursorgaan van de vennootschap en de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen en wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel zonder voorbehoud, te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de geconsolideerde financiële toestand van de groep op 31 december 2016 evenals van haar geconsolideerde resultaten en geconsolideerde kasstromen voor het boekjaar eindigend op die datum, in overeenstemming met International Financial Reporting Standards, zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Benadrukking van aangelegenheid

Zonder afbreuk te doen aan het hierboven tot uitdrukking gebracht oordeel, vestigen wij de aandacht op toelichting 7.16 bij de geconsolideerde jaarrekening, die een beschrijving bevat van de onzekerheden verbonden aan de definitieve saldi voortvloeiend uit de reguleringsmechanismes dewelke door de bevoegde autoriteiten nog dienen goedgekeurd te worden.

Verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening.

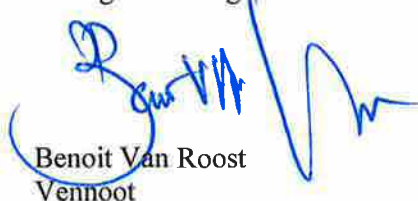
In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale controlestandaarden, is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten de naleving van bepaalde wettelijke en reglementaire verplichtingen na te gaan. Op grond hiervan doen wij de volgende bijkomende verklaring die niet van aard is om de draagwijdte van ons oordeel over de geconsolideerde jaarrekening te wijzigen:

- Het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening, opgesteld overeenkomstig de artikelen 118 en 119 van het Wetboek van vennootschappen, behandelt, zowel qua vorm als qua inhoud, de door de wet vereiste inlichtingen, stemt overeen met de geconsolideerde jaarrekening, en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van ons mandaat.

Brussel, 24 maart 2017

Het College van commissarissen

KPMG Bedrijfsrevisoren BCBVA
Vertegenwoordigd door

Benoit Van Roost
Vennoot

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren BCBVA
Vertegenwoordigd door

Marnix Van Dooren
Vennoot*

* Handelend in naam van een BVBA

INFORMATIE MET BETREKKING TOT DE MOEDERVENNOOTSCHAP

Uittreksels uit de statutaire jaarrekening van Elia System Operator NV, opgesteld in overeenstemming met de Belgische boekhoudkundige normen, worden hierna in verkorte vorm weergegeven.

Overeenkomstig de Belgische vennootschapswetgeving zullen de volledige jaarrekening, het jaarverslag en het verslag van het college van commissarissen worden neergelegd bij de Nationale Bank van België.

Deze documenten zullen tevens beschikbaar worden gesteld op de website van Elia en kunnen op aanvraag worden verkregen bij Elia System Operator NV, Keizerslaan 20, 1000 Brussel, België. Het college van commissarissen heeft een opinie zonder voorbehoud gepubliceerd met een toelichtende paragraaf hierover.

Balans na winstverdeling

ACTIVA (in miljoen EUR)	2016	2015
VASTE ACTIVA	3.620,7	3.602,1
Financiële vaste activa	3.620,7	3.602,1
Verbonden ondernemingen	3.572,3	3.579,5
Deelnemingen	3.572,3	3.579,5
Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	48,4	22,7
Deelnemingen	48,2	22,5
Andere financiële vast activa	0,2	0,2
VLOTTENDE ACTIVA	1.628,5	1.895,5
Vorderingen op meer dan één jaar	63,0	15,4
Handelsvorderingen	8,8	0,0
Overige vorderingen	54,2	15,4
Vorraden en bestellingen in uitvoering	5,8	4,7
Bestellingen in uitvoering	5,8	4,7
Vorderingen op ten hoogste één jaar	1.428,4	1.271,9
Handelsvorderingen	208,8	198,5
Overige vorderingen	1.219,6	1.073,4
Geldbeleggingen	0,0	217,3
Overige geldbeleggingen	0,0	217,3
Liquide middelen	126,9	380,7
Overlopende rekeningen	4,5	5,6
TOTAAL DER ACTIVA	5.249,3	5.497,7

PASSIVA (in EUR miljoen)	2016	2015
EIGEN VERMOGEN	1.764,1	1.717,8
Kapitaal	1.518,7	1.515,2
Geplaatst kapitaal	1.518,7	1.515,2
Uitgiftepremies	11,8	10,0
Reserves	173,9	173,1
Wettelijke reserve	173,0	173,0
Belastingvrije reserve	0,9	0,0
Overgedragen winst	59,7	19,5
VOORZIENINGEN, UITGESTELDE BELASTINGEN	0,5	0,3
Voorzieningen voor risico's en kosten	0,5	0,3
Overige risico's en kosten	0,5	0,3
SCHULDEN	3.484,7	3.779,6
Schulden op meer dan één jaar	2.590,7	2.610,2
Financiële schulden	2.590,7	2.610,2
Niet-achtergestelde obligatieleningen	2.094,9	2.094,5
Kredietinstellingen	0,0	20,0
Overige leningen	495,8	495,8
Schulden op ten hoogste één jaar	418,1	825,8
Schulden op meer dan één jaar, die binnen het jaar vervallen	20,0	540,0
Financiële schulden	82,7	0,0
Kredietinstellingen	78,0	0,0
Overige leningen	4,7	0,0
Handelsschulden	204,9	168,7
Leveranciers	196,1	161,3
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	8,8	7,4
Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	7,7	8,6
Belastingen	0,6	0,2
Bezoldigingen en sociale lasten	7,1	8,4
Overige schulden	102,8	108,6
Overlopende rekeningen	475,9	343,5
TOTAAL DER PASSIVA	5.249,3	5.497,7

Resultatenrekening

(in EUR miljoen)	2016	2015
BEDRIJFSOPBRENGSTEN	732,9	792,6
Omzet	714,7	780,4
Wijziging in de voorraad goederen in bewerking en gereed product en in de bestellingen in uitvoering: toename/(afname)	1,0	1,2
Andere bedrijfsopbrengsten	17,2	11,0
BEDRIJFSKOSTEN	(669,8)	(661,9)
Diensten en diverse goederen	(634,2)	(622,4)
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	(35,2)	(39,5)
Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: toevoegingen/(terugnemingen)	(0,2)	0,0
Voorzieningen voor risico's en kosten: toevoegingen/(bestedingen en terugnemingen)	0,2	0,0
Andere bedrijfskosten	0,4	0,0
BEDRIJFSWINST	63,1	130,8
Financiële opbrengsten	182,6	118,9
Opbrengsten uit financiële vaste activa	123,0	113,0
Opbrengsten uit vlottende activa	4,9	4,9
Niet-recurrente financiële opbrengsten	54,7	1,0
Financiële kosten	(97,2)	(113,8)
Kosten van schulden	(93,9)	(109,8)
Andere financiële lasten	(3,3)	(2,4)
Niet-recurrente financiële kosten	0,0	(1,6)
WINST VAN HET BOEKJAAR VOOR BELASTING	148,5	135,8
Belastingen op het resultaat	(11,3)	(10,4)
Belastingen	(11,3)	(10,4)
WINST VAN HET BOEKJAAR	137,2	125,4
Overboeking naar de belastingvrije reserves	(0,8)	0,0
TE BESTEMMEN WINST VAN HET BOEKJAAR	136,4	125,4